శ్రీరస్తు.

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథ ప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారిచేఁ

ప్రకటితము.

1937.

పీ ఠి క.

నాచనసోమన

ఉత్తరహరివంశమును తెనుఁగున రచియించిన యీకవి నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు; ఆపస్తంబసూత్రుఁడు; భారద్వాజ గోత్రుఁడు; నాచనకుమారుఁడు.

దేశము

విద్యానగరాధిపతి యగు సంగమబుక్కభూపాలునిచే నేఁటి కడపమండలమందలి పెంచుకలదిన్నె గ్రామమును బ్రతిగ్రహించుటచే నీకవి కడపమండలమువాఁడయి యుండవచ్చు ననవచ్చును. హరివంశముగాక వసంతవిలాస మని మఱియొక గ్రంథమును గూడ నీకవి రచియించెను. లక్షణగ్రంథములం దుదాహృతమగు నీక్రిందిపద్యమును బట్టి తత్కృతిపతి మాచయబ్రహ్మఁడని యెఱుఁగ నగుచున్నాఁడు.

ఉ. శ్రీచన్నుంగవ క్రేవఁ గ్రొమ్మెఱుఁగులన్ శృంగారపుందోఁటకున్
ప్రాచీనం బగుచున్న వింశతి నఖప్రాఢిన్ సుఖాంభోధివే
లాచంద్రోదయ మైనదేవుఁడు కృపాలంకారచిత్తంబునన్
జూచున్ మాచయబ్రహ్మధీమణిఁ గవిస్తోమైకచింతామణిన్.

ఈ మాచయబ్రహ్మని శాసనము పల్నాడుతాలూకాలోని కారెమపూఁడిలో నున్నది. *కావున నీకవి గుంటూరు మండలము వాఁడేని కావచ్చును.

---

* అది నేఁ జూచితిని; కాపి వ్రాసికొనిరాలేదు.

కాలము

ఈ కవికాలమును గూర్చి పలుదగవులున్నవి. ఇంతదాఁక నెవ్వరును సముచితమయిన సిద్ధాంతమును నెలకొలుపలేదు. వాదస్వరూపము నించుక వివరించి నాకుఁ దోఁచినసిద్ధాంతము నెఱిఁగింతును. ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటికాలో నాచనసోముని కాలము నిర్ణయించుటకుఁ దోడ్పడుశాసనములు రెండున్నవి. ఆ రెండును నేకదానమునే పేర్కొనుచున్న యేకశాసనమునకే భిన్నప్రతులు. నాగరిలిపితోనున్న తామ్రశాసనములనుండి యెత్తఁబడినవి. మూలప్రతిబింబము లాగ్రంథమునఁగానరావు. కావున నిప్పుడందుఁగానవచ్చుచున్న శాసనపత్రికలలోఁ గొన్ని యక్షరములు పాఠకప్రమాదమునఁ జేరి యుండవచ్చు ననవచ్చును. సంగమరాజుకుమారులు, హరిహర, కంప,బుక్క రాయ, మారప, ముద్దపనాము లయిదుగురిలో నడిమివాఁ డగుబుక్క రాయఁడు, విద్యారణ్యకృతమయిన విద్యానగరమున రత్నసింహాసనముననుండి రసభూనయనేందు రసాభ్రనయనేందు(రెండు ప్రతులందు రెండువిధములుగా నున్నది) సంఖ్యాకమయిన శకాబ్దమున, తారణచైత్ర శుక్లనవమినాఁడు అష్టాదశపురాణముల తత్త్వార్థము నెఱిఁగినవాఁడు, అష్టభాషాకవిత్వ శ్రీమహితుఁడు, నాచనకుమారుఁడు నగుసోమునకు గుత్తిదుర్గమందుఁగల పెంచుకలదిన్నె గ్రామమును దానముచేసెను అని శాసనసారము. రసభూనయనేందు, అనఁగా1216 అగును. రసాభ్రనయనేందు, అనఁగా 1206 అగును. శక 1216 గాని 1206 గాని తారణవత్సరము కాదు. మఱియు నీకాలమునకు దాత యగుబుక్కరాయల యునికియే తెలియరాదు. మఱియు నాకా

లమునకు విద్యారణ్యులు విద్యానగరమును నిర్మింపఁజేయనే లేదు. శక 1258అగు ధాతృనామసం. వైశాఖశుద్ధసప్తమినాఁడు పుష్యనక్షత్రయుక్త సింహలగ్నమున విద్యారణ్యులనిదేశమున విద్యానగరమునిర్మింపఁబడినట్టుగా *కాపలూరుశాసనము చెప్పుచున్నది. దీనినిబట్టి చూడఁగా నిప్పుడు చెప్పిన రెండుశకకాలములు సరిగావని యేర్పడుచున్నది. తారణవత్సరము సరిగా శక 1266 సంవత్సరమున వచ్చుచున్నది. అప్పటికి విద్యానగరనిర్మాణము జరిగి యెనిమిదివత్సరము లగును. కావున పయిశాసన మీ 1266 కాలమునే తెలుపునదిగా నుండవలెను.

శ్లో. "అలంకృతే శకస్యాబ్దే రసర్తునయనేందుభిః, తారణాబ్దే చైత్రమాసే నవమ్యాం శుక్లపక్షకే" అని యుండవలసిన శ్లోకము శాసనము చెక్కినవారో, చదివినవారో తప్పుటచే 'రసభూ' 'రసాభ' అనునపపాఠము లేర్పడియుండునని నేను తలఁచుచున్నాఁడను. నాగరిలిపివ్రాఁత 'రసర్తు' అనునది 'రసభూ'గాను 'రసాభ్ర'గాను పొరపుచ్చుట సంభావ్యమే.

కాని దొరతనమువారి పరిశోధనలవలన బుక్కరాయలు శక 1274 నాఁటికి రాజ్యమునకు వచ్చినట్టును నంతకుఁబూర్వ మాతనియన్నయగు హరిహరరాయలురాజ్యమేలుచున్నట్టును దెలియవచ్చును. రాజ్యమునకు రాకపూర్వము బుక్కరాయలు దానము నెట్లు చేయఁగల్గు నని యొకయాక్షేప మున్నది. దీని కిట్లు సమాధానము చెప్పవచ్చును.

ఎపిగ్రాఫికా కర్ణాటికా వాల్యూం 5. హాసన్ జిల్లా చెన్నరాయపట్నంతాలూకా శాసనము నెం 256 లో హరిహరరాయలు

---

* నెల్లూరి శాసనములు 1 వాల్యం 15 నెం॥ తామ్రశాసనము.

రాజుగానున్నను, వాస్తవమునకు విద్యానగరమును నిర్మింపఁ జేసినవాఁడు పేరుపెట్టినవాఁడు బుక్కరాయలే యనియున్నది. అన్న హరిహరుఁడు రాజుగా నున్నను సర్వసమర్థుఁ డయిన తమ్ముఁడు బుక్కరాయఁడు యువరాజుగా నుండుటచే నిట్లు దానశాసనము వెలయింపఁ దగినవాఁడే యగును. ఇదియొక గొప్పయాక్షేపము గాదు.

ఇట్లు చూడఁగా నాచనసోమన క్రీ. 1344 లో నున్నవాఁ డగుచున్నాఁడు. ఎఱ్ఱాప్రగ్గడకంటె నీతఁడు ప్రాచీనుఁడు గాఁడు. సమకాలమువాఁడుగాని యించుక తర్వాతివాఁడుగాని యగును.

బిరుదములు

సకలభాషాభూషణ, సాహిత్యరసపోషణ సంవిధాన చక్రవర్తి, నవీనగుణసనాథ బిరుదముల నీతఁడు హరివంశగద్య మందు చెప్పికొన్నాఁడు. చిన్నయ్యసూరిగారు 'అలికంబున యక్షినిడాఁచినట్టి సర్వజ్ఞుఁడ'ని యీతనిఁ బ్రస్తుతించిరి. అది మొదలుగాఁ గొందఱీతని సర్వజ్ఞబిరుదాంకుఁ డనుచున్నారు.

ఉత్తరహరివంశము.

ఇప్పు డుపలబ్ధమై ప్రకటితమైయున్న యీ యుత్తరహరి వంశమునేకాక పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించి యుండవచ్చునని కొందఱందురు. రచించెనని కాని లేదని కాని యొత్తిపలుకుటకుఁ దగిన యాధారములు గానరావు. ఇందు గ్రంథావతరణిక గానరాకుండుట, పూర్వభాగకథానుస్మరణ

ముండుట, పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించియుం డుటకు హేతువులందురు. బ్రహ్మశ్రీ నడుకుదుటి వీరరాజుపంతు లుగా రిట్లు వ్రాసినారు.

"సోముఁడు పూర్వహరివంశమును రచించిన ట్లొండు రెండు నిదర్శనములు గానవచ్చుచున్నవి. శ్రీమదోగిరాల జగన్నాథకవి రాజుగారు తమసుమనోభిరంజనకావ్యము వ్యాఖ్యానమున చాచనసోమనాథుని యీక్రిందిప్రయోగము నుదాహరించినారు.

శతతాళదఘ్నహ్రదమునను జీకెకె.　　　సుమద్వి. 48 ప. వ్యాఖ్య.

ఈపాదముగలపద్యము ఉత్తరహరివంశమున లేదు. ఇది శ్రీకృష్ణుఁడు యమునానదియందలి కాళియనాగరాజు హ్రదమున నుఱికినఘట్టములోనిదని తోఁచుచున్నది. నలువదిమూఁ డేండ్లక్రిందటఁ గవియే ముద్రింపించుకొన్న గ్రంథములోనిదీయుదాహరణము. ప్రక్షిప్త మనుటకుఁగాని లేఖకప్రమాద మనుటకుఁ గాని వలనుపడునది గాదు. కాళియునిమడువున శ్రీకృష్ణుఁడుఱికినది పూర్వహరివంశములోని కథయైయున్నది.

నలువదియేండ్ల క్రిందటివఱకును గల యిమ్మహాగ్రంథ మిప్పు డేమయ్యెనో యని భాషాభిమానుల కెవ్వరికి విచారము గలుగకుండును? మొన్నటి జగన్నాథకవియఁట! సోముని హరివంశపు నిండుప్రతియఁట! నేఁడు గానరాదఁట! కాలమా! శ్రీజగన్నాథకవిగారి కుటుంబము గోదావరీమండలములోని ఫ్రెంచివారి యీనాముకడనున్న నీలపల్లెగ్రామమునకు వెడలి పోయినట్లు వినియుంటిని. మహనీయు లెవ్వరైన దాని యునికిని గనుగొందురుగాక యని వేఁడుచున్నాఁడను."

ఇట్లు వ్రాసిరి. కాని శతతాళదఘ్నహ్రదము పేరు పింగళి సూరనార్యుఁడు రచించిన కళాపూర్ణోదయమందు సుగాత్రీశాలీనులకథలో నున్నది. కాని పద్యపాదము భిన్నవిధము గలది.

ఓగిరాల జగన్నాథకవిగారు ప్రామాదికముగా దానిని హరివంశమందలిదానిఁగా స్మరించి యుందు రేమో! (అప్పకవి-'ఒకనాఁడిందుధరుండు' ఇత్యాదిపద్యమును తెనాలిరామలింగని యిందుధరోపాఖ్యానమందలిదానిఁగాఁ జెప్పినట్లుగానే.)

కవిలోకచింతామణిలో వెల్లంకి తాతంభట్టు నాచనసోమనాథునిదిగా నీక్రిందిపద్యము నుదాహరించినాఁడు —

క. ఆపాదశిరోలంకా, రాపాదితచారుతాభిరామాత్మీయా
రూపాలోకనతుష్టా, కూపారకుమారికాముకురమణిబింబా!

ఇది యుత్తరహరివంశమునఁ గానరాదు. (ప్రథమాశ్వాసాంతమందలిదేమో!) పూర్వహరివంశ మాతఁడురచించియున్నచో నందలిదయి యుండునేమో! లేక వసంతవిలాస మనిపేరు గల గ్రంథాంతరమందలిదేమో! సోముని వసంతవిలాసమందలివిగాఁ గొన్ని పద్యములులక్షణగ్రంథములందును ప్రబంధరత్నావళిలోను గానవగును. ఈ క్రిందివితాళచౌపద వసంతవిలాసములోనిదిగా లక్షణగ్రంథములందుఁ గానవచ్చుచున్నది.

వీణాగానము వెన్నెలతేట
రాణమీఱఁగా రమణులపాట,
ప్రాణమైన పినబ్రాహ్మణుపీట
జాణలు మెత్తురు జాజులపాట.

సోమనాథుఁడు తనగద్యమున "బుధారాధనవిరాజితిక్కన సోమయాజి ప్రణీతంబైన మహాభారత కథానంతరంబున...నా

చన సోమనాథ ప్రణీతంబైన" అని తిక్కనతర్వాతఁ దనపేరే పేర్కొనఁదగిన దన్నట్టు తనయభిమతమును దెల్పుకొన్నాఁడు గాని విద్వల్లోకము, తిక్కనతర్వాత నెఱ్ఱాప్రెగ్గడనే పేర్కొన్నది. కవిత్రయమని నన్నయ తిక్కన యెఱ్ఱనలకే పేరయ్యెను. వారు ముగ్గురు సమానసమ్మానార్హు లగుటచేతనే యిట్లు పేర్వెలసెను. ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడకవితకుఁగల ప్రసాదగుణము సోమనాథుని కవితకు లేదు.

అప్పకవి సోముని హరివంశములోనిదానిఁగా నీక్రింది పద్యము నుదాహరించినాఁడు.—

శా. నాతో మార్కొనలేరు నిర్జరపురీనాగేంద్రబృందారకా
రాతుల్ మున్నుగ దేవసంఘములు పోర స్థిరసంగ్రామకుం
డీత్రైలోక్యమునందుఁ గల్గఁడు రణం బెచ్చోట లేకుండఁగాఁ
జేతుల్ వేయు వృథాభరం బగుచువచ్చెన్ దేవ యీమేనికిన్.

ఇది బాణాసురుని కథలో (౫ ఆశ్వాసము) నిది కాఁదగును. కాని యుత్తరహరివంశపు వ్రాఁతప్రతులలో నిది గానరాదు.

మననాచనసోమన తెల్గుహరివంశమునకు మూలమయిన సంస్కృతహరివంశమున్నదేమో యెఱుఁగరాదు. ఇప్పుడు ముద్రితమయియున్న హరివంశమునకు నీతెల్గునకు మిక్కిలి భేదములున్నవి. అందలికథలు పెక్కులిందు జేరనే లేదు. ఉన్న కథలుగూడ వెనుకముందులుగా నున్నవి. సంస్కృతహరివంశమున హంసడిభకకథ గ్రంథాంతమందున్నది. ఇందు చతుర్థాశ్వాసమున నున్నది. సంస్కృతమున హంసడిభకకథకు మిక్కిలి

పూర్వమందున్న బాణాసురకథ తెల్గునఁ గట్టకడపటిదిగా నున్నది. మూలమునుండి కొన్ని కథలనుమాత్రమే కయికొని సోమనాథుఁడు తర్వాతి ప్రబంధరచనకు మార్గదర్శకముగా నవీనగుణసనాథుఁడై యీహరివంశము నిచ్చ మెచ్చునట్లు రచించియుండునని నేను దలఁచుచున్నాఁడను.

నన్నయ్యభట్టారకుని ధారాశుద్ధియును, తిక్కన భావ గాంభీర్యమును గలయికఁజెంది మన సోమనాథునికవిత నాశ్ర యించిన దనవచ్చును. కొన్నిచోట్ల శయ్యాసౌభాగ్య మతి మాత్రమై యర్థంపుసొంపును గొంత కొఱఁతపఱిచినదనియు ననఁదగియున్నది.

మ. గనయంబుం గొనయంబు నెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబుతోఁ
జనుదోయిం గనుదోయి సాయకముతో సంధానహస్తంబుతోఁ
జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్షీభూతదైతేయత
ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు తోరంబుగాక్.

శా. ఈరూపంబున సంస్కృతిందొఱఁగి మీరేచింతలం జెంతలం
జేరంగోరక యూరకున్న నిట విచ్చేయంగఁజేయం గడుం
బారం బేదని వంతయుంగలిగెనే బాలార్కబింబంబులో
నారంగూరిన యంధకారమన నాహా సాహసంబెట్టిదో!

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాహతిం దచ్చతు
ర్ధారిశ్శోణితఫాణితద్రవనిపీతప్రీతులై తన్నుఁ జె
న్నారం బన్నగయక్షరాక్షసు లమర్త్యవ్రాతచేతస్స్ఫురత్
స్ఫారస్ఫారవిహారఘోరనటనార్ఘాటస్ఫుటాటోపులై. షష్ఠాశ్వాసము.

ఈకవీశ్వరునిరచనము పెక్కుపట్టులఁ దిక్కనసోమయాజి రచనమును బుడికిపుచ్చుకొన్నట్టు గానవచ్చును. భారతమున సంజయునిరాయబారమును, ఉత్తరహరివంశమున హంసడిభక కథలో జనార్దనునిరాయబారమును బోల్చి చూచిన నీవిషయము తేటపడఁగలదు. మఱియుఁ దిక్కనవోలె నీతఁడు మాటలు తేటగానున్నను లోఁతుగా నాలోచించినఁగాని యర్థము గానియట్లుగా ననేకపద్యములు రచియించినాఁడు. హంసడిభకోపాఖ్యాన మీగ్రంథములోని కథలలోనెల్ల హృద్యతమమై విరాజిల్లుచున్నది.

తెలుఁగువాఙ్మయమున నితరకవులెవ్వరును సాధారణముగాఁ బ్రయోగించి యెఱుఁగని యుపమానములను, అర్థాంతరన్యాసములను దృష్టాంతములను నీతఁడు ప్రయోగించెను.

బీరపుఁబొత్తముఁ గట్టుకొనిపోయె, పువ్వులు వేడుకైనఁ గడివోయిన వాళ్లుడువంగవచ్చునే, ఎంతదఱిఁగిన మిరియాలుం జొన్నలసరిపోవే, కొత్తెవ్వఁడింటికంబము సేసెన్, *నోఁచినవారిసొమ్ము లవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.

---

*ఇదేచరణము సమస్యగా మైలమభీమని పేర నెవరో పూరించినారు. ఆపూర్తికూడ నీతనిదియయినను గావచ్చును. అది యిది:—

ఉ. యాచకఖేచరుండు సుగుణాంబుధి మైలమభీమఁ డీల్గినన్
జూచివరించె రంభ యెదఁజొచ్చెఁ దిలోత్తమ; దారి నిద్దఱిన్
ద్రోచె ఘృతాచి ముగ్గురకు దొడ్డడికయ్యము పుట్టె నంతలో
నాఁచుకపోయె ముక్తిసతి సవ్వరి యద్దశఁ జూచి నిర్జరుల్
(నోఁచినవారిసొమ్ము లవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.)

పిడుగు చిట్లినభంగిఁ, జీలుగు వెఱిగినమాలెకుఁ గంబంబు గాదు, చెఱువువిడిచి కాలువఁ బోగడంజనునే, ఎదిరికిన్నడఁచు వాఁడు, తనకుఁదగరంబు సఱచు ఔంతటిభరంబు- ఇత్యాదులు. ఈకవియుద్ధవర్ణనలుతత్కాలపుయుద్ధములఁజూచి చేసినట్లున్నవి.

ప్రాచీనాంధ్రకవికృతులలో దురవబోధములనఁబడువానిలో సోమనాథునికృతి ప్రధానమయినది. అప్రతీతపదప్రయోగాభిమానముచేతను, శయ్యానైగనిగ్యసంపాదనప్రీతిచేతను, అనుప్రాసవిన్యాసాభిరతిచేతను, నీతఁడు తనకృతిని బెక్కుపట్టులందు దురవబోధము గావించెను. అందును వచనరచనలో మఱియుఁ గఱకుఁదనముఁ జూపెను. ఆంధ్రకవులలోఁ జిత్రకవిత్వమును వెలయించినవారిలో నీతఁడే ప్రథముఁడుగాఁ గానవచ్చుచున్నాఁడు. అచ్చతెలుఁగుపద్యములు, నిరోష్ఠ్యపద్యములు, అనుప్రాసపద్యములు నీతనికృతిలోఁ గానవచ్చుచున్నవి. ద్వితి్రిచతుష్ప్రాసపద్యములనీతఁడు చెప్పినాఁడుగాని యందు కందములందు రెండేసి చరణములకే యాప్రాసములుండుట విశేషము.

అచ్చతెలుఁగు.

సీ. తొలుకారు మెఱుఁగులతోఁటలో నాడెడు
రాయంచకొదమతో రాయఁజాలి
యిరులబంగారంపుటింటికిఁ బెట్టిన
బొండుమల్లెలకోటఁ బోరగెలిచి
బలుమంచుఁగంబాల బలసిరాఁజుట్టిన
క్రొత్తమంజిడిబాగుఁ గొఱఁతచేసి
పాలవెన్నురువుగుబ్బలిమీఁద నెలకొన్న
నిండువెన్నెలమ్రుగ్గు నిగ్గుఁ జెఱిచి

గీ. జడల గ్రొన్నెల మెడఁబాఁప సరిగెదోడలఁ
బోడలతో త్మెనవెలిమిడిపూఁతమించఁ
బోడమి ప్రేతేనిముందటఁ బోడవు సూపెఁ
బోడుపలందెల్లఁ బోడుపైనబోఁటువేల్పు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చనిచని కాంచె నంత ఋషిసంహతి ... ...

... ...

ప్రాసవిశేషములు.

క. అరిగరమున నేఁదాల్చిన, నరిగరము నగేంద్రధీరుఁడైనం జెడఁడే
యరి దిరమై నన్నడుగుట, యరిదిరమైకాభిలాషులగు నృపతులకున్.

చతుర్థాశ్వాసము.

ఈకవి ప్రయోగించినపదములు కొన్ని యితరత్ర గాన రాకున్నవి. శబ్దరత్నాకరమునఁ జేరనిపదము లీకవికృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

'గండారపుబొమ్మ' అనుపదము నీతఁడు ప్రయోగించినాఁడు. శబ్దరత్నాకరమున నిది లేదు. దీనికిఁ బలువురు పలుదెఱఁగులనర్థము చెప్పుచున్నారు. దేశ్యనామార్థకోశమున, 'గండా

రపుబొమ్మనఁగా, మండలమున దృష్టిబొమ్మ' అని యున్నది. ఇట్టివి యీ కృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

బమ్మెరపోతరాజాదులీకవీశ్వరునిరచనల ననుకరించిరి. శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, వేలూరిశివరామశాస్త్రిగారు, నడుకుదుటి వీరరాజుపంతులుగారు మొదలగువారీకవీశ్వరుని దేశకాలములనుగూర్చియుఁ గవితారీతులనుగూర్చియు నిదివఱకుఁ గొంత విపులముగా విమర్శనముల వెలయించిరి. ఆయా సమయములందు నేను వానిని జూచితినిగాని యీలఘుపీఠిక వ్రాయునాఁడు నాకు శ్రీవీరరాజుపంతులుగారు సాహిత్యపరిషత్పత్రిక 12, 13 సంపుటములందుఁ బ్రకటించిన 'సోమునిహరివంశము' అను వ్యాసమే చూడఁగల్గెను. పయిఁ బేర్కొనఁబడినవారు విలువగల విషయములెన్నో వారివారి విమర్శనములందుఁ జెప్పిరి.

తంజావూరిలైబ్రరిలో నుత్తరహరివంశమునకు రెండు వ్రాఁతప్రతులున్నవి. వానిఁజూచి నేను గొన్ని పాఠభేదములను గూర్చుకొంటిని. శ్రీ వేంకటగిరిసంస్థానాధీశ్వరులపుస్తకశాలలో నొక వ్రాఁతప్రతి యున్నది. అది ప్రాయికముగా బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులుగారికిఁ వీరేశలింగముపంతులుగారికిఁ జేకుఱిన ప్రతిని బోలినదే. దానిలోఁ బ్రథమాశ్వాసము లేదు.

ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలో నొకతాళపత్రప్రతి కలదు. పయిప్రతులలోనిపాఠములుగూడఁ గొన్ని యీముద్రణమునఁ గైకొనఁబడినవి.

పాఠభేదములఁ గూర్చుటలో నావలనఁ గాని ముద్రణమున నచ్చుచిత్తులఁ జూచుటలో ముద్రాలయమువలనఁ గాని యేవేని దోషము లిందుదొరలి యుండవచ్చును. 'నడచుచునుండువాని చరణంబులకేకద రాళ్లుతాఁకుడుల్' అనున్యాయము నెఱిఁగి యిందుఁ బొడకట్టుతప్పిదములను సహృదయులు క్షమింపఁగలరు.

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

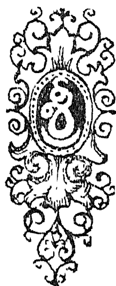

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథ ప్రణీతము.

ప్రథమాశ్వాసము.

సర్వమంగళాకుచ
వాసంతీవకుళగంధవద్వనమాలా
వాసుకివిలాస వేద
వ్యాసమునిమనోనివాస హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

క. హరివంశ ప్రథమకథాం
తరమునఁ గలవింతలెల్లఁ దప్పక మదిలోఁ
దిరమయ్యెఁగదా మీఁదట
నరవర! యేకథలాకో వినం బ్రియ? మనుడున్. 3

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మ్మునితోఁ; బలదేవులావు మును విని మఱియుం
దనియదు మది ముద మొదవఁగ
వినఁ గోరెదఁ జెప్పవే వివేకనిధానా. 4

క. ఘనబలుఁ డుదగ్రతేజుం
డనఘుఁ డనంతుఁ డన విందు మాదిమకథలం
దనుటయు వైశంపాయన
మునిపతి భూపాలచంద్రమున కి ట్లనియెన్. 5

శా. పాతాళాధిపుఁ డైన శేషుఁడు ప్రలంబఘ్నుండు నారాయణా
ప్రీతిం బుట్టినశంకరుం డని జనుల్ పేర్కొన్నచోఁ నంధకో
ద్భూతస్నేహముఁ గామపాలతయుఁ దప్పం దప్పఁగా కేమి ప్ర
ఖ్యాతిం బొందఁడె పాండురాంగమహిమన్ హాలాహలస్వీ
[కృతిన్.

వ. మఱియును. 7

సీ. కడిమి జరాసంధగంధసింధురముఁ ద
ద్బంధుమండలి[1]తోన పాఱఁ దోలె
బలియు నాగాయు(యి?)త[2]బాహు జగత్ప్రాణ
తనయు గదాకేలి దర్ప మడఁచె
[3]వీఁకతోఁడ వరాటవీఖేలనమ్మున
ధీరుఁ బ్రలంబదైతేయుఁ జంపెఁ
దెగువ రాసభరూపు ధేనుకాసురుఁ బట్టి
విన్నాణమున మేను విఱిచి వైచె

1 యునుబా. 2 ప్రాణు. 3 విస్మయవికచాటవీఖేలనంబున.

గీ. నగరపరిఖాపయఃపూరణంబు సేయ
సీరముఖమునఁ గాలింపఁ [1]జీఱి తెచ్చె
మెఱసి మూఁడులోకంబుల మేటిమగలు
రాయనేర్తురె యా[2]దవరాముతోడ. 8

సీ. కౌరవాధీశ్వరుకన్యకారత్నంబుఁ
గామించి సాంబుండు గజపురంబు
సొచ్చి మ్రుచ్చిమి సేయఁ జూచిన నెఱేఁగి యా
రారాజు వానిఁ గారాగృహమున
నిగ్రహీతునిం జేయ నెఱ[3]సినవార్త వే
గమ విని నగరంబు గంగలోనఁ
ద్రవ్వి వైచెద నని తనభూరిహాలమున
నెత్తి [4]యెత్తేఁపె నయ్యేటినీరు
గీ. పఱపెఁ బట్టణ మిట్టట్టు వడఁ గదల్చి
కొడుకుఁ గోడలి రావించి కోటవెలికి
వియ్య మని శిష్యుఁ డని కాచి విడిచె నతని
సీరపాణితో రాజులు చెనయువారె. 9

గీ. అతఁడు నాఁగట నెత్తినయంతనుండి
యేటిదిక్కున కంతయు నెగసియుండు
హస్తినాపురి; యదియేల యమున నాఁటఁ
గోలె మధురాపురము చుట్టికొంచుఁ బాఱు. 10

క. హలపాణిమహిమ చెప్పం
గలవా రెవ్వరు పురాణకథలఁ మఱియుం

1 జీల్చి. 2 బల. 3 సె నవ్వా. 4 పఱపిన. 5 క్కంతకంతకు.

తెలిసికొనుము నేఁ జెప్పక
నిలిచినచోటులు వివేకనిర్మలబుద్ధిన్. 11

క. అనుటయు నాజనమేజయ
జనపతి యిట్లనియె రుక్మి సచ్చిన మగుడం
జని యాదవనగరంబున
జనార్దనుం డేమి సేసె సౌజన్యనిధీ. 12

వ అనుటయు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 13

మ. తనవీటన్ హరి యుండ రాక్షసులు రత్నస్వర్ణసందోహముల్
వినతిం గప్పము దేరఁబుచ్చికొనెఁదద్విఘ్నంబుఁ గావించినన్
వనదత్తాఖ్యుల దైత్యులం దునుమ నోర్వంజాలకంభోరుహా
సను చేతన్ నరకుండు లబ్ధవరుఁడై చాలెం గ్రియాహానికిన్.

మ. అతఁడంతంతకువాలివాలుబలిమిన్ హాలాహలాహంక్రియా
ద్భుతభంగిన్ వివిధాస్త్రధారలు సమిద్భూమిన్ వెలార్పుం
బ్రభాక్షతితీవ్రద్యుతి సోదరాస్తరథినీపాదాతకుంతంబులం
బ్రతివీరప్రమదాకపోలఫలకప్రాంతాలకాంతంబులన్. 15

మ. ధనదాంతఃపురతారహారములు యాదఃపాలబాలాఘన
స్తనకాశ్మీరము ధర్మరాట్కులవధూసంవ్యానకౌశేయముల్
దనుజేంద్రారివరావరోధదయితాధమ్మిల్లమాల్యంబులున్
గనుకం దెచ్చి ఘటింపఁ జూచు జయలక్ష్మీనిత్యనైపథ్యమున్.

వ. ఇట్లు వర్తించి వర్తించి దిగ్విజయంబు సేయుతలంపున. 17

నరకాసురుఁడు స్వర్గముమీఁద దండయాత్ర వెడలుట.

సీ. ఒకనాఁడు దనుజనాయకుసేన[1]తో దివ్య
ధామంబుపై కటు దాడివెట్టి

1 గూడి దివ్యపురంబుపై దాడివచ్చి యేచి.

వజ్రిమందిరముకవాటంబుఁ దనవింటి
  కొప్పునఁ బొడుచుచుఁ గ్రూరసింహ
నాదుఁడై సమరంబు నాకిమ్ము చాలవేఁ
  జయ మిమ్మసుడుఁ బాకశాసనుండు
నైరావతం బెక్కి యమరసైన్యంబుతో
  నగరంబువెలి కేఁగి మగతనంబు

తే. మిగులఁ దద్దైత్యవాహినిమీఁద నడచె
నప్పు డుభయబలంబులు నసికుఠార
కుంతతోమరక్షురికాదిఘోరశస్త్ర
ఘట్టనంబున నసమసంగరము సేయ. 18

గీ. అచలగతి నుండె దనుజసైన్యంబు మిగులఁ
బరగి [1]దైవసైన్యంబుచేఁ దరల పయ్యె
దనుజసింహనాదములు డెందములు సొరఁగఁ
దిరుగఁబడఁ జొచ్చె నమరకుంజరబలంబు. 19

క. అట్టియెడఁ [2]సురబల మి
ట్టట్టు పడం జేసి దనుజు లసిముసలగదా
ఘట్టనముల బలమర్దను
కట్టెదురన నెఱపి [3]రసమకౌతుకమతులై. 20

క. అరగయ్యంబున దివిజులు
దిరుగుడుపడి రింకమీఁద ధృతి చెడి తిరుగుం
బుఱుహూతుఁ డనుచుఁ దమవా
రరసినఁ దలపువ్వు వాడ దని సంతసిలన్. 21

---

1 సమరుద్గణంబు. 2 సురబలముల నట్టిట్టువడంగఁజేసి యని. 3 పఱపి.

చ. నిలు నిలు మంచు దానవుల నిర్జరనాథుఁ డదల్చి వింట మం
టలగతిఁ దూపులుం జటులటంకృతులుఁ గ్రిగు డారఁ బోరన
క్కొలఁది నుదారసారరణకోవిదబాహులు లోకపాలకుల్
గలసిరి కాఁచిచ్చునకు గాడ్పులుదోడగుచంద మొందఁగన్. 23

వ. వా రెవ్వ రంటేని.

గీ. వచ్చె యక్షగుహ్యకులతో వైశ్రవణుఁడు,
దోఁచె దారుణభుజగయాదోబలముల
తోడ వరుణుండు, కాలమృత్యువులతోడ
నడచె దండధరుండు, దానవులమీఁద. 24

వ. అప్పుడు. 25

గీ. ముర నిశుంభ హయగ్రీవ నరకముఖులు
బరవసంబునఁ దలపడ్డ బవర మచట
భీకరం బయ్యె నుద్భట లోకపాల
రచిత సమకాల బాహువిక్రమముచేత. 26

వ. ఇట్లు సంకులసమరంబు చెల్లుసమయంబున వరుణుతోడ హయగ్రీవుండును దండధరునితోడ నిశుంభుండునుం బురుహూతుతోడ నరకుండును గుబేరునితోడ మురుండును మఱియుం దక్కినగీర్వాణులతో నితరపూర్వగీర్వాణులుం దలపడి పరిఘ ప్రాస ముసల పరశు తోమర శక్తి ప్రముఖంబు లగువివిధాయుధంబుల నొండొరుల గండడంగించు సమయంబున. 27

గీ. కినుకఁ బాశహస్తుఁడు హయగ్రీవు నొంచె
మర్మభేదిబాణాసారమహిమ నతఁడు

గిరివిధంబున నచలుఁ డై వరుణుమీఁద
శితశరపరంపరా [1]సారశతము లేసె. 28

క. ఏసిన వరుణుఁడు దనుజు శ
రాసారములోన ముంచె నతఁ డాతని బా
ణాసనము క్షురప్రంబున
నేసెను లస్తకము విఱుగ నింద్రుఁడు సూడన్. 29

వ. ఇట్లు ఖండితం బైన కోదండంబు సకాండంబుగా డిగవిడిచి.

చ. వరుణుఁడు వైచెఁ బాశమున వైచిన నబ్బలితంపుఁగైదువుం
గరమునఁ బట్టి దానవుఁడు క్రమ్మఱ వైచెఁ దదస్త్రమంబుధీ
శ్వరునకు నొవ్విసేయద నిజప్రభుఁ డంచు సురారి రేఁగి ని
ష్ఠురగద[2]నూఁచివైచినఁగడుఁబడిమస్తముమీఁదఁదాఁకినన్.

క. నెత్తురు గ్రక్కుచు మూర్ఛా
యత్తుం డై తెలిసి వరుణుఁ డని మొన నిలువం
జిత్తంబు లేక బీరపుఁ
[3]బొత్తము గట్టుకొని పోయెఁ బోయినపోకై. 32

వ. ఇట్లు వరుణుండు పాఱి వెండియు నొక్కదెస. 33

సీ. తఱిమి నిశుంభుఁ డంతకుమీఁద నిరువదే
నమ్ము లేసిన నతం డతనిమీఁద
నేసె సాయకశతం బింద్రుండు చూడ న
ద్దనుజుఁ డారవిసూనుధనువు నఱకె
నతఁడు దండం బెత్తి యద్దైత్యుఁ బారివుచ్చ
[4]నాదిగొనంగ బాణాసనంబు

1 పరశ్శతము. 2 వూంచి. 3 బొత్తనమటుగట్టితొలఁగెఁ. 4 నయిది.

వైచి వాఁ డసితోడ వైవస్వతునిమీఁద
నడచె నద్దేవదానవులు కడఁగి
తే. జోడు గానికై దువులఁ బోరాడి రచట
ముందఱ సురాసురులబలంబులు గడంక
వాసవుఁడు [1]బలుఁడును బోరువడువు దోఁప
నట్లు గదిసి జయోల్లాస మతిశయిల్ల.
మ గదదట్టించినిశుంభుమస్తకమునక్కాలుండువ్రేయఁ గా మెయి
సదరం బైనన్కొంత కన్దిరిగియుఁగా శాతాసిచే వాఁడు
డు దెగఁ గా వ్రేసిన మేను[2]ప్రస్వియముఁ డాటోపంబుఁ జైతన్యవ
బ్రిదులఁ గా యామ్యబలంబులావలనికిఁ గా భీతిం దొలంగించిన
క. ఇట్టిక సూఁడినవాఁ[3]డో
యొ ట్టిడుకొన్నాఁ[4]డో యనుచు నుల్లసమాడం
బట్టగుచు మగిడి చూడక
పట్టణమున కేఁగె లజ్జ బండతనమునన్.
వ. మఱియు నొక్కదిక్కున.
గీ. శ్రీదుఁ డుద్ధతి మాణిభద్రాదు లైన
యక్షులును గుహ్యకులును విద్యాధరులును
మొనసి తోతేరఁ దాఁకె నమ్మురునితోడఁ
జేరి నడవ డెబ్బదివేలు [5]పౌరవులును.
వ. ఇట్లు (నడచి) శరపరంపర లా దను జేంద్రు పయిం గురిసిన
చ. మురదనుజుండు[6]పౌరవసమూహముఁనుం గని రాజరాజ
శరనికరంబు వుచ్చి తనచక్కిన యెక్కినయక్షగుహ్యకు

1 బలిపోరిన. 2 డస్సి. 3 డా. 4 డ వ. 5-6 కా.

విరియఁగ ఖడ్గపాశముల వ్రేసిన వచ్చినత్రోవ వట్టి [1]కా
తరమున మాణిభద్రసహితంబుగ వచ్చినవారు పౌరులున్.

గీ. కైదు[2]వులు విడిచి యొడళ్లు గగురుపొడువ
నంత నంతఁ గకావిక లైన వారిఁ
గని మురుండు కుబేరునిఁ గదిసి యేసెఁ
బ్రతిభ [3]యాశీవిషోపమబాణతతుల. 41

చ. చను[4]మఱలందువక్షమునఁ జక్షురుపాంతములందు తెప్పలన్
మునిఁగినబాణజాలముల ముప్పిరిగొన్న భయంబు ఖేదమున్
మనముననిండఁగాఁదొడఁగి మార్కొనలేక కుబేరుఁడేఁగె న
ద్దనుజుల నింత చేసినవిధాతకు గోడనఁ బోవుచాడ్పునన్.

గీ. మఱియు దానవసైన్యంబు మాఱు లేక
యొప్పి తప్పిననిర్జరయోధవరులఁ
దోలి తొప్పలువెట్ట నింద్రుండు నిలిచె
బవరమున నొక్కరుఁడు [5]నేఁడుపల్లువోలె. 43

ఉ. దేవతలెల్లఁ బాఱిన మదిన్ రణకౌతుకముల్లసిల్ల నై
రావణదంతి నెక్కి నిజరాజితకార్ముకఘోరశింజినీ
రావము సూప నేపునఁ బురందరుతో నరకుం డెదిర్చె నా
నావిధసింహనాదుఁడయినాగముపైఁ జనుసింగమో యనన్.

మ. ఇటు రాచూతువు చేతిలావనుచు మ్రోయించెన్ గుణం బప్పుడు
త్కటసం[6]గ్రామము సెల్లె నిద్దఱకు దైత్యస్వామి నారాచమొ
క్క[7]టియేసెం దెగనిండఁ జాఁపి హరి మైఁ గాఁడన్ సురేంద్రుండు నె
త్తుట జొత్తిల్లుచు మూర్ఛవోయి కరిపైఁ దూలెన్ విచైతన్యుఁడై.

---

1 రా. 2 వ. 3 నా. 4 మొన. 5 నేదు. 6 రంభముసూప నీడుగని. 7 టనే.

సీ. అంతలోనన[1] దేఱి యమరేంద్రుఁ డెనిమిది
బాణంబు లతనిపైఁ బఱపి మఱియు
రథము డెబ్బదిట సారథిఁ దొమ్మిదిట నేసి
పడగ శాతక్షురప్రమున నఱకి
సూతు నంతట శితాశుగపరంపర చేత
జముఁ గూడ ననిచి రథ్యముల నాల్గు
శరములఁ జంపి తచ్చాపంబు క్రూరభ
ల్లమున ఖండించిన నమరవైరి
తే. విరథుఁడై చేతఁ గరవాలు వెలుఁగుచుండ
దాఁటి గజకుంభములఁ గాలఁ దన్ని వజ్రి
వక్షు మదరంట వ్రేసిన వ్రాలె నతఁడు
మీఁదమీఁదనె ప్రాణంబు మిడు[2]కుచుండ. 46

వ. ఇట్లు వ్రేసి. 47

గీ. కరటికుంభస్థలం బొక్క ఘాతఁ గొన్న
మురిసి హరి మూర్ఛ దేఱకమున్న పాఱె
నది రయంబున దనుజుఁ డల్లంత నుఱికెఁ
జూప ఱగ్గింప విక్రమాటోపలీల. 48

వ. ఇట్లు సంగరవిజయోత్సాహంబునసింహనాదంబు చేసి వరుణ సైన్యవార్ధిబడబానలుండును దండధరసేనావనదవానలుండును హరసఖవీరభటహరిణశార్దూలుండునుసురరాజశూర పరివారవారివాహపవనుండును నసుకైవారంబులు సెలంగ నరకాసురుండు. 49

1 నఁ దెలిసి. 2 కమిడుక.

క. సమరమున గెలిచి పగతుర
సమస్తసంపదలు సేర సంతోషమునం
దమవారు మిగుల నుబ్బఁగ
నమరావతి సొచ్చె విభవ మరయుతలఁపునన్. 50

వ. ఇట్లు సొచ్చి. 51

సీ. నృత్తగీతంబులు నిస్సాణపటహాసం
జాతంబులును లేనిచదుకములును
గాశ్మీరనికరంబుఁ గల్హారపుష్పోప
హారంబు లేనిసౌధాంగణములు
మణితోరణంబులు మహనీయశృంగార
1వారణంబులు లేనివాకిళులును
గర్పూరధూమంబుఁ గాంతాకటాక్ష ని
రీక్షలు లేనిగవాక్షములును
తే. గదళీకాదుకూలంబులుఁ గంపమాన
చమరువాలంబులును లేనిచంద్రశాల
లునుఁ గనుంగొని ప్రమదకల్లోలలోల
మానసుం డయ్యె దిక్పాలమస్తనుండు. 52

వ. మఱియును మగలు దిగవిడిచి పోవుటయును మానంబుతో
డన ప్రుంది మందిరంబుల నడంగియున్నమగువలఁ దెగువ
తోడ పెడలం దిగిచి తెచ్చి చక్కనివారి నేర్పఱిచి యొక్క
యెడఁ గూడఁ బెట్టుధూర్తదనుజులును, గడచిపోవచ్చిననోడి
చి కచభరంబులు పట్టికొన్న నన్నన్న! నీచెలియల నని విడి
పించుకొని కన్నీరు దొరుగుమొగంబులఁ బయ్యెద లొత్తు

1 వారంబులును.

కొనియేడ్చుసుదతుల నదలించునిర్దయ దై తేయులును,సవరని
పాపలం దడవితడవి తమయేలికకుం గానికగా నీవలయునని
కొనిపోవచ్చినఁ బై పడి విడువఁ జాలక పెనంగుతల్లులఁ బ్రల్లి
దంబునం ద్రెళ్లం ద్రోచి తిట్టుచు సైకపుంబై దలిమూఁక లగ
పడెనని చెలంగు ఘాతుకదై తేయులును, వెండియుం గడు
సరి దానవులు మిసిమిగల పసిఁడి కాసచేసి పడఁద్రోసి గాసిం
బఱచినప్రాసాదంబులునుం జతురు లగు దితిసుతులు దమత
మనికేతనంబులకుం గొనిపోవుటకై విఱుగకుండం బెఱి
కించి సురకుమారకులతలల కె త్తిం(చి)న ఘటితమణికోటి
కోటీమండితకవాటసంఘాతంబులును, వాహనంబులు గంధే
భంబులు లేనిదివిజవైరులు మగిడి పోవునప్పటికి మసలక
మనోవేగంబుల నెక్కించుకొని చన వలసి(పొలసి)నం బోవ
నీక దామెనలం గట్టినదివ్యవిమానంబులును, విఱిగినరత్న
స్తంభంబులును, విటతాటనంబు లగు హేమకుంభంబు
లును, బగుల నడిచినపట్టెలుం,బైపడం దిగిచిన పట్టెలు,నోడు
పఱచినచిందంబులు, నొరగం ద్రోచినదారబంధంబులును,
దప్పిపడిననూపురంబులుం, వల్లకెడవైన గోపురంబులును,
నిలువునఁ గూలినమేడలు,నెఱిదప్పినవాడలుం, బొఱపైచిన
దివ్యాస్త్రంబులునుం, బలుచోట్లం బడినశస్త్రంబులునుం,
జూచి చిఱునవ్వున నరకాసురుండు భాసురం బగుజంభారి
మందిరద్వారంబుం బ్రవేశించి వాహనంబు నవతరించి
కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యంతక మున్న యంతఃపుర
కాంతలు దొలంగుట యెఱింగి యచ్చట సభామండపంబున
నున్న యున్నతరత్నసింహాసనంబున నాసీనుం డై. 53

నరకాసురుఁ డూర్వశిని రావించి సంభాషించుట.

ఉ. ఊర్వశిఁ దోడి తెమ్మనుచు నొక్కనిఁ బంపఁ బదాంద్రువాఱి సౌ
పర్వణసౌధవీథులయుపాంతములం దిరుగంగ నంతకుం
బూర్వసురేశ్వరుండు సురపుంగవుగద్దియమీఁద నుండి గం
ధర్వులపాటవించుఁ బ్రమదంబునఁ బొందుచునున్న యత్తఱిన్.

క. తడవం బోయినదైత్యులు
పొడగని యూర్వశి! తొలంగిపో నేల నినుం
దోడి తెమ్మనె మారా; జదె
బడిబడి వచ్చెదరు వేగ పనివిను మనినన్. 55

వ. అజ్జోటి డిట్టగావునం దలంకక వచ్చునప్పుడు మునుముట్టిన
భయకారణంబున. 56

సీ. తొడవు లూడ్చిననైనఁ దొయ్యలి[1] రూపుతోఁ
జిన్నవోయినపట్లు సెన్నుమీఱి[2]
విరులు వుచ్చిననైన వెలఁదిపెన్నెఱితావిఁ
బాయనిజవ్వాది బయలుమెఱ[3]య
బూఁత రాల్చిననైనఁ బొలఁతుకమైచాయ
గవునెన[4]లోనున్న క్రమము దెలు[5]ప
మడుఁగు మాసిన నైన మగువపిఱుందుసో
యగము చూపఱచిత్త మాఁకగొలు[6]ప

తే. మురిపముల నుజ్జగించిన[7] ముగుదనడపుఁ
గలికిచూపుల వీడ్కొన్న కన్నుఁగవయుఁ

1 మేనిలో. 2 ఋ. 3 యు. 4 వుచ్చిన. 5 పు. 6. పు. 7 ముదురు.

జిఱునగవు నోసరించిన చిగురుమోవి
నింత మది భీతి వెలు[1]పలి కెఱుక సేయ. 57

క. దనుజేంద్రుఁ డాతలోదరిఁ
గనుఁగొని చొల్లెంబు నిమురుఁ గ్రమ్మనఁ బైకొం
గనువుపఱుచు గేదఁగిరే
కు నఖంబులఁ జీఱు [2]గులుకుఁ గోర్కులఁ దేలున్. 58

క. అత్తెఱఁ గంతయు నూర్వశి
చిత్తంబున నెఱిఁగి వాఁడు చేతోజాతా
యత్తుం డై తనుఁ బిలువం
బుత్తెంచుట తెలిసి లోనఁ బూనినలజ్జన్. 59

ఉ. తోరపుఁజన్నుదోయిపయిఁ దొంగలిఱెప్పలదాఁచి చూపు నీ
హారము లేనిక్రొమ్మెఱుఁగులై నిలువంగొలు వల్లఁ జొచ్చియ
చ్చేరువకంబముం గదిసి చిత్తరువో కరువో యనంగ గం
డారపుబొమ్మవోలె నచటం గదలించుక లేకయుండఁగన్.

ఉ. ఆలలితాంగిఁ జూచి నరకాసురుఁ డిట్లను బాకశాసనుం
డాలములో ననుం గదిసి యంతకపాశికుబేరయుక్తుఁ డై
తోలుపులం బడెన్ సతులుఁ దోడనె డాఁగిరి దైత్యభీతలై
[3]ప్రోలు వొలంగి తేమిటికిఁ బొత్తులదానవు నీవు తొయ్యలీ.

ఉ. నాకపురంబులో మెఱసి నందనకేళిఁ జరించి దివ్యకాం
తాకరతాలవృంతసముదాయసమీరము సోఁక రాజ్యముం
గైకొని నేఁడు దిగ్విజయగౌరవధన్యుఁడ నైననాసభన్
నీకనుదోయివెన్నెలలు నిండక కోర్కులు నాకు నిండునే.

---

1 వీడుటె. 2 నొడలు గులుకుచు నిక్కున్ (మెచ్చున్). 3 పోలఁ దొ.

మ. అవె సుత్రామరథంబు; లల్లవె కుబేరానేకపశ్రేణు; ల
ల్లవె వార్ధీంద్రుతురంగమంబు; లవె ప్రేతాధీశపీరావళుల్
దవులం బాఱెనఁ బట్టి తెచ్చి రనిలో దైతేయు[1]లేసొమ్ము లిం
దువిదా నీకుఁ బ్రియంబు? గైకొనుము నీయుల్లంబు దెల్లంబుగన్.

ఉ. కౌఁగిటి కాస చేసి నొడికారితనంబున నిన్నుఁ దేల్చి చుం
రాఁ గొఱగానివాఁడ నయి రామలలో నగుఁబాటు దేనునీ
కేఁ గలుగంగ సంపదల కేల విచారము పద్మగంధి? నీ
లోఁగిటఁ జేర్ప నేయుభయలోకసుఖంబులు నన్నుఁ బొందినన్.

వ. అనుటయు నక్కాంత చింతాక్రాంత యై యొక్కింత దెలిసి
యతనితో నిట్లనియె. 65

చ. చతురవచోవిలాస గుణసాగర! సాగరమేఖలావనీ
పతియగునీకు నింతు లొకబ్రాఁతియె? నీ విటు గోరుటెల్లనా
యతులితభాగ్య; మింత నిజ; మైనఁ గలంగకమున్న వైభవో
న్నతి మెఱయంగ వచ్చి యొకనాఁడయినన్ ననుగారవించితే.

ఉ. నావుడు దానవేశ్వరుఁడు నవ్వుచు నూర్వశితోడ నిట్లనున్
నీవిటు దూఱ నేర్తు వని నేరమి వెట్టితి గాక యేను మీ
దేవత లున్న వీటి కరుదెంతునె మిండఱికంబు చేతకై?
లావున రాక వే ఱొకతలంపున వచ్చినఁ గీడు పుట్టదే? 67

చ. అనుటయుఁ బూర్ణచంద్రముఖి యద్దనుజేంద్రునితోడ నిట్లనున్
మనమున నింతమాత్ర మనుమానము గల్గిన నిందు నిన్ను ర
మ్మనుట పొసంగ; దొక్కెడిన మైనను నీవిహరించుచోటికిన్
ననుఁ బిలిపింప వైతి తగునా చన వింతకు నాకుఁ జెల్లదే?

వ. అనుటయు నతండు. 69

---

1 లీసొమ్ములం.

క. పగవాఁ టడ దేవేంద్రుఁడు
మగువా నీ పతనికొలువుమానిసివట నిక్క
దగవు చెడి పిలువఁ బనుచుట
మగతనమే యిట్టిలంజెమాటలు గలవే. 70

వ. అనుటయు నచ్చెలువ విచారించి. 71

ఉ. లంజియ నౌదు నేను విను లావున నీ వమరేంద్రు గెల్చి న
న్నుం జెరవట్టి తెమ్మని వినోదము చేసితిగాక చిత్త మె
ల్లం జెడి యుండ రిత్తయొడలం జవిచేరు నెచిల్కవోయినం
బంజర మేమి సేయు? రసభంగము సంగతిలోన మెత్తురే.72

ఉ. నవ్వులమాటలో నిజమొ నాకములోన ననేకకన్యకల్
మవ్వపుదీఁగెలం దెగడు మానిను లుండఁగ సంత నెన్నఁడో
జవ్వన మమ్ముకొన్న [1]గడసాని ననుం గవయం దలంచితే
పువ్వులు వేడుకై నఁగడివోయిన[2]వాళ్ ముడువం[3]గవచ్చునే.

వ. అనుటయు. 74

క. అంజెదవుగాక ననుఁ జెం
తం జేరఁగనీక యెంత[4]దటిఁగిన మిరియా
లుం జొన్నల సరి పోవే
లంజెతనములందుఁ గొమిరెలక్క గెలువ వశే. 75

గీ. అనుడు నవ్వామలోచన యతనిఁ జూచి
చిఱుతనగవుల తెప్పల సిగ్గు దేర్చి
నీవు రాజవు! మాటలు నిన్నుఁ గడవ
నాడ నేర్తునె, విన్నప మవధరింపు. 76

1 కడసారె. 2 పేస్మ. 3 దలంతురే. 4 దటిసి.

చ. శతముఖుఁ డోడె నీవతనిసంపద కంతకు రాజవైతి త
చ్చతురవిలాసినీ[1]గణము సంతతసేవ యొనర్చు నీమనో
హితముగనింక నేననఁగ నెంతటిదానమహీ! మహామునుల్
క్రతువులు సేయుచోటికధికారివిగానికొఱంతయేటికిన్? 77

క. యాజకులు యజ్ఞభాగ
భ్రాజిష్ణునిఁ జేయ నిన్ను భావజ[2]సౌఖ్యా
వ్యాజపదరాజుఁ జేసెదఁ
దేజముసూ వలపు దెలుపుఁ దెఱవల కెందున్. 78

వ. అనుటయు నతండు. 79

చ. అవునిదివోలు వాసవుఁడు నంతకుఁడు౯ వరుణుండుఁ బార్వతీ
ధవసఖుఁడుం బ్రతాపమునఁ దత్పద మేలెదరంచు నిట్టినే
నవిహితయాగభాగములహంకృతిమైఁ గొనకున్న నూర్వశీ
కవకవ నవ్వరే త్రిదశకాంతలు వింతలుసేయు నాపనిన్. 80

వ. అని యొడంబడి యావెలంది వీడ్కొలిపి యమరావతీపురం
బునం దడవి తడవి చక్కనికన్యకాజనంబులం బట్టించి
తెప్పించి యందంద నందనపాదపంబులు వెఱికించి తెప్పించి
యెనిమిదివేల యేనుంగులం గైకొని మాహిష్మతీపురంబు
నకు వచ్చి మఱియును. 81

గీ. త్వష్టకు నుదాహరకుఁ జతుర్దశి యనంగ
నొక్కకూఁతురు గలిగినయిక్క వెఱిఁగి
[3]గంధగజరూపమునను నక్కన్యఁ దెచ్చి
కవసి నరకాసురుండు సౌఖ్యములఁ దేలి. 82

---

1 మణులసంగతిసేవయొనర్తు. 2 సుఖనీరాజ. 3 కదిసి గంధర్వుఁ
డనుచు నక్కన్యఁ దెచ్చి (కదిసి కందర్పరూపునం గన్యఁ దెచ్చి.)

క. నాకంబునయందును భూ
లోకంబునయందు ధనములు మణులు దైత్యా
నీకంబు దేర మంచివి
గైకొని యాచంద్రముఖికిఁ గానుక యిచ్చెన్. 33

వ. వెండియు గంధర్వదేవ మానుష కన్యకలం బదాఱువేలు
న్నూఱుగుర నప్సరోగణంబు (లేడింటిం) జెఱలువట్టి తెచ్చి
మణిపర్వతంబునం బురంబు చేసి కావలివెట్టికొని యుండె
నట్టియెడ. 34

మ. మురదైత్యుండుదపోవసానమునవై ముఖ్యంబముఖ్యంబుగా
[1]వరదత్తాపరనామధేయమున దేవవ్రాతనుం గిట్టి ము
ష్కరుఁడై కుండలముల్ హరించెనదతింగారించిదైతేయు లె
వ్వరుఁబూర్వంబుననింతచేయరనుచుఁ వారింపవారింపఁగన్.

క. ఆకుండలములు నరకునిఁ
జేకొమ్మని యిచ్చి యతనిచేఁ దాఁ బడసెన్
నాకొడుకులకుఁ బదుండ్రకు
నీకావలి యొసఁగు మనుచు నిచ్చలుఁ గొలువన్. 36

మ. అతఁడున్ వారికి నాత్మరక్షయును గన్యారక్షయుం జేయనై
పితులందొడుగఁబెట్టియిచ్చెమహిలోనింపారఁబ్రాగ్జ్యోతిషా
ర్పితుఁడై తచ్చతురంగరక్షకు హయగ్రీవున్ నిశుంభుంబొస
ర్చుతజేం బంచజనున్ మురుంబని చెధీరుండై జగంబేలుచున్.

క. ఆమురుఁడు రాక్షసకుల
స్వామి [2]సుకృతి వానిఁ జంప వచ్చుటకుఁ బరం

1 వరదంతావళ. 2 బలుఁడు.

ధామపతి పుట్టె సుజన
క్షేమంకరుఁ డగుచు దేవకీగర్భమునన్. 88

క. మురనరకాసుర లిరువురు
సుర లరిగెడుత్రోవ లుడిపి సుత్రామభయం
కరులై మునిగణమానస
సరోవరంబులు గలంచి చరియింతు రిలన్. 89

నరకాసురుఁ డధ్వరభాగంబు లిండని మునుల బాధించుట.

మ. ఒకనాఁ డూర్వశిమాటపొందు నరకుండూహించినాకాధినా
యకునిందాపసముఖ్యులధ్వరము చేయంబూని రావించుచో
టికి దాఁ బోయి[1]ధరామరావతులు రెంటింగొంటిమీ కెల్ల నే
లికనై యుండెదఁయాగభాగములుపాలింపన్ విభుండయ్యెదన్.

శా. పాశిం బాఱఁగఁ దోలి యంతకు దిశాపట్టంబు గావించి పూ
ర్వాశాధీశ్వరు వెన్నడిం జని ధనాధ్యక్షున్ విభాళించి కే
లీశస్త్రాస్త్రవిహారసార మెచటన్ లేకుండ నిర్మించితిన్
మీ శాస్త్రంబుల నింక నెవ్వరికగున్ మేలైనయజ్ఞాంశముల్.

క. మ్రొక్కులకుఁ దగుదుఁ బూజల
కెక్కినమంత్రార్థవిధుల కెల్లం దగుదుం
బెక్కేల యేను వెలిగా
స్రుక్కక యాగముల కొకట సొరఁ గలవారే. 92

చ. అనుటయు సంయముల్ బదరికాశ్రమవాసులుగూడివానికి
ట్లనిరి సురాధినాయకుఁడ యాగము లేలెడువాఁడుఁగాకలా

1 ధరామరేశ్వరులదండింబిల్చి (ధరామరామరుల వెట్టింగొంటి).

వునఁ బడునయ్యె వేర్మి? యలవుం దగవుం దలపోయ కేలకూ
డనిపని సేయఁ[1]జొత్తు? వకటా వికటాచరణంబు పాడియే.

క. మనుజాశను లట బలు లట
మును లట యాగంబు లట నమో విశ్వసృజే
[2]విన మింతకు మున్నెన్నఁడుఁ
గని కని కొత్తెవ్వఁ డింటికంబము సేసెన్. 84

వ. అనుటయు నద్దనుజుండు. 95

క. ఏలిక నాదు మఖాంశ
శ్రీలకు; నోరుఁ దడవ నేల? శిర సుండఁగ మోఁ
కాలను సేసలు వెట్టుట
బేలుఁదనము గాక మీఁకుఁ బెద్దతికంబే. 96

క. త్రిదివసుఖమ్ము మఖమ్మునఁ
గదియించుఫలంబుఁ దనకుఁ గాననిదయ్యెం
బెదిరికి వర మిచ్చు ననుట
చదురే యతఁ డేఁగె మును దిశాపట్టముగాన్. 97

వ. అనుటయు నమ్మునీంద్రులు విడియనాడం దలంచి యతని
తోడ. 98

శా. పాపాత్ముండవు దానవుండవునినుం బాటించియాగార్హుఁగాఁ
జేపట్టం దగునే మునీంద్రులకు మాచేఁ జెల్లదీకల్ల దు
ర్వ్యాపారంబులు ధర్మకర్మములలో వర్తించునే? నావుడుం
గోపాటోపగజంబు మానససరఃకోలాహలోత్సాహి గాన్.

---

1 జూతు. 2 విన మెన్నఁడు మున్నిట్టివి, కన మెవ్వఁడు గోర
నిట్టి కర్జము సేయన్.

చ. తనపరివారముం బిలిచి దానవుఁ డాశ్రమసంభృతార్థముల్
గొనుఁడు పరంపరాకమునకుఁ మును యజ్ఞపశువ్రజంబులం
దినుఁడు కుమారికావితతిఁ దెండు బలాత్కృతినంచునమ్మహా
మునులకు నెగ్గు చేసి మదమోహమునం దనవీటి కేఁగినన్.

వ. తదనంతరంబ. 101

సీ. జడలు [1]కంపలు వట్టి జరగనీ కున్నచో
విడిపింప శిష్యుల వెదకువారు
జన్నిదంబులు కాలిసంకెల లై పడ్డఁ
దెగఁ దన్ని మిన్నక తిరుగువారు
ముందటిది క్కూడి మొలత్రాడుఁ దవిలిన
తోఁక[2]గోఁచులవెంటఁ దూలువారు
దగ యొత్తి పోలేక దండంబు లటు వైచి
"హా విధీ" యని చేతు లార్చువారుఁ

తే. గడవసంబుల మోఁదినఁ గలఁగువారు
వల్కలంబులు దోఁచిన వంగువారుఁ
జెఱలువోయినవారలఁ జీరువారు
నై మునీంద్రులు గలఁగి రయ్యాశ్రమమున. 102

చ. నరకునిచేత నిట్టెఱుఁగునం బరిభూతికి భాజనంబు లై
హరి కెఱిఁగింత మీబదరికాశ్రమదుర్భరబాధలంచు నప్ప
రమమునీంద్రులందఱు గృపాపరతంత్రునియాదవాన్వయాం
బురుహదివాకరుంగొలువఁబోయిరి వేడుకతోడుపాటుగాన్.

గీ. అరుగునెడ భరద్వాజ కాశ్యప వసిష్ఠ
వామదేవ జాబాలి కణ్వ బృహదశ్వ

---

1 క్రవ్వలు. 2 గోఁచు.

ధూమ్రముఖ్యులు దనుజారి తొల్లి చవులు
గన్నబదరీఫలంబులు గానుకలుగ. 104

క. తెం డనుచు దుష్టదానవ
ఖండితయాగోపకరణఘనభారంబుల్
దెం డనుచు [1]వేగమే చను
దెం డనుచుః శిష్యులకును దెలియఁ బలుకుచున్. 105

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చని చని కాంచె నంత ఋషిసంహతి సారసకేసరాంతరా
సనసరసాళిసంగఁ దటచందనశాఖిచలత్తరంగఁ గాం
చనసరసీజలార్ద్రియతిసంచితసైకతలింగ గంగ నం
జనగిరిగాఢగంధగజసంగతశృంగరథాంగ నత్తఱిన్. 106

క. ఆనిమ్నగలోనఁ గృత
స్నాను లయి మునీంద్రు లమలినస్వాంతశరీ
రానూనమహిము లగుచును
దానవరిపుఁ గానఁ జనిరి ద్వారావతికిన్. 107

మ. చని వా రందఱు దేవతారచిత పంచత్సౌధరాంతస్థలం,బున
నొప్పారెడువీడుచొచ్చిమనముప్పొంగం[2]గదాశార్ఙ్గనా, వి
నుతింబొందుసభః నిషణ్ణులగుచుః వేవేగఁబ్రద్యుమ్నుఁడా
సనపాద్యాదిసపర్యలం దనుపఁగా సంప్రీతచేతస్కులై.

చ అచటికి దానవాంతకుఁడు నంతటిలోఁజని యానుపూర్వితో
నుచితవిధోపచారముల నూఱటగాఁ గుశలానుయోగవా
క్యచతురతన్ముదంబెసఁగ నందఱ ధన్యులఁ జేసి భక్తిన,ప్ర
చలితుఁడయ్యెవారలునుపాయనముల్మునుసూపిపిమ్మటన్.

---

1 గూడరాఁ జ. 2 సుదాశార్ఙ్గ.

మునులు నరకునియాగడములు శ్రీకృష్ణునకు విన్నవించుట.

క. నరకుఁడు యాగంబులకుఁ
జోరకుఁడు మీరనుచు ఋత్విజుల నడుచుటయుఁ
సరకులఁ జూఱాడుటయును
వరకులకన్యకలఁ బట్టి వాఁ డేఁగుటయున్. 110

వ. విన్నపంబుచేసి తమ తెచ్చిన విధ్వస్తోపకరణంబులు విచ్చి చూపి. 111

మ. అది నాయుద్ధమనీయవస్త్ర మది నాయాషాఢ రాంభద్వయం
బది నాస్రుక్స్రువపాత్రవర్గ మది నాయజ్ఞోపవీతవ్రజం
బది నాదారవయంత్రపీఠ మది నాయైణోత్తరీయాజినం
బది నారాంకవకంబళంబని పదార్థాలోకనవ్యగ్రులై. 112

వ. వేఱువేఱ యొఱంగించి. 113

క. నారాయణ! నీమన్నన
కారణముగ నేము బదరికావనభూమిం
జేరితిమి నరకుఁ డిమ్మెయిఁ
గారించెం దనకుఁ జేటుఁగాలంబునకున్. 114

క. నీతోఁ జెప్పినయంతకు
మాతలఁపులు దుఃఖజలధిమగ్నంబులు గా
కాతల నాతలఁ కేలా
దైతేయాంతకుఁడ వెల్లతగవుఁ దెలియవే. 115

వ. అని మునిలోకంబు శోకంబుం గ్రోధంబును బోధంబు సడలింపం జేయ నిలింపవైరి తెఱం గెఱింగించుటయును. 116

మ. అరుణాంభోరుహపత్త్రనేత్రుఁడుసముద్యద్భ్రూకుటీభంగభా
సురఫాలస్థలుఁడుం జలాచలమనశ్శూలాయమానవ్యథా

పరివేషానలభానుమండలుఁడు నై ప్రత్యక్షరౌద్రంబునన్
నరకాలంఘవిజృంభణంబు నెఱపెన్ నారాయణుం డాకృతిన్.

వ. అప్పు డప్పరమపురుషుం గొనియాడం దలంచి యత్తాపసో
త్తము లి ట్లనిరి. 118

సీ. పన్నగంబులరాజుఁ బగవాఁడుఁ గూడి నీ
శయనంబుఁ బయనంబు సంతరింప
దుగ్ధవారాశికూఁతురు దాలుఁ గూడి నీ
శరణంబుఁ జరణంబు సవదరింపఁ
దామరపగవాఁడు దయితుండుఁ గూడి నీ
బడిమాపుఁ గుడిమాపుఁ [1]బరిఢవింపఁ
జందురుచెలికాఁడు సయిదోడు గూడి నీ
యుల్లంబు మొల్లంబు నుపచరింపఁ

తే. గంపమానమనోధ్యానగతులు మాన
కేకతం బున్నమునులకు నేకతంబు
లేక పొడగాన వచ్చునీకేలిఁ గాన
నన్యు లేనాఁటి ధన్యులే యంబుజాక్ష. 119

గీ. అనుచుఁ గొనియాడి వందన మాచరించి
మునులు సంతోషవార్ధిని మునిఁగి యాడఁ
గొలువునం దున్నయాదవకోటి యెల్ల
మొగుపుఁగేలు ఫాలంబున మోచియుండె. 120

గీ. ఇట్లు మ్రొక్కినమునియాదవేంద్రసమితి
సంతసము నొంద నరకునిఁ జంపువాఁడ

---

1 బరికరింప.

నందఱును జూడ నని పంత మాడుహరికి
మఱియు మ్రొక్కుచు సంయముల్ మగిడి చనిరి. 121

క. తదనంతరంబ రాముఁడు
మొదలగుయాదవుల కెల్ల మోదము నెఱఁగన్
మది మొలవఁ జక్రధరుపై
సదలక వినువీథిఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్. 122

ఉ. తోడన దివ్యగంధములతో సుఖశీతలమారుతంబు ద
ట్టాడ నియుత్తలంబుగ లయంతటఁ గాదు మెఱుంగుమూఁకకున్
జోడగుకాంతి పర్వ మఱి పుట్టులఁ బాయు తొలంగుమంచు బె
ట్టాడెసుమాట లుప్పతిలె నంతటిలో గగనాంతరంబునన్.

ఇంద్రుఁడు నరకునిదుండగములు నివేదింపఁ గృష్ణునికడకుఁ బోవుట.

క. ఈరీతిఁ దోఁచి సంతట
నై రావణదంతి నెక్కి యమరులతో జం
భారి చను దెంచె యాదవ
వీరులు నిలుచుండి రధికవిస్మయమతులై. 124

క. వాసవుఁ డేనుఁగు దిగి, సిం
హాసనమునుండి దిగి జనార్దనుఁ, డన్యో
న్యాసక్తిఁ గౌఁగిలింపఁగ
నాసభవారలకు ముదము నచ్చెరు వయ్యెన్. 125

వ. ఇట్లు పరస్పరపరిరంభణం బాచరించిన యనంతరంబ జంభాం
తకుండు. 126

శా. రాముం గౌఁగిటఁ జేర్చి [1]సాత్యకిని నా ప్రద్యుమ్ను నక్రూరునిం
బ్రేమం బారఁగఁ గౌఁగిలించి వరుసన్ చేర్వార భోజాంధక

1 యాహుకుని.

స్తోమం బెల్ల వయోవిశేషగతి రాఁ దోడ్తోఁ బరీరంభలీ
లామాధుర్యమునన్ సుఖాంబునిధిఁ దేలం జేసె నెయ్యంబునన్

మ. హరి చేయించిన యర్ఘ్యపాద్యమధుపర్కాద్యుపచారంబులన్
హరి సమ్మోదము మోమునం బొడమఁగా నర్హాసనాసీనుఁ డై
కరమద్దేవుకపోలఫాల[1]చిబుకగ్రైవేయసంక్రీడకుం, దిరుగం
జేయుచు నొయ్యనొయ్యఁ జెవికిం దియ్యంబుగాఁ బల్కుచున్

క. సరసీరుహాసంభవు చే
నరకుం డేవరము వడసి నమ్మినవాఁడో
పురములు గైకొని [2]కొఱఁకుల
తెరువులఁ బట్టించె నన్ను దిక్పాలకులన్. 129

వ. అంతనుండి. 130

చ. చోరనిబిలంబులన్ వెడలఁ జూడనిక్రంతలుఁ గాలు రాపడం
దిరుగనిత్రోవలున్ విడియఁ దీర్పనిగొందులు నాలు బిడ్డ తే
కరయనిరేలుఁ జీమ చిటుకన్నను విప్పనిమూఁకలుం బయిం
జిరుఁగనిచీరలుం గలవె చేరినయీసురకోటి కచ్యుతా. 131

వ. నా తెఱంగు వినుము. 132

శా. లోకాలోకనగంబు[3]డింపలకుఁ గల్లోలాహతాంభోధివే
లాకుంజంబులకుం జనం జనఁగ నాలా[4]వెంత చింతాభరం
బాకంపంబు మనంబునం బెనుపఁగా నైరావతోచ్చైశ్శ్రవ
స్స్వీకారంబున దిక్కులం దిరుగ వచ్చెన్ దేవకీనందనా.

వ. అది యట్లుండనిమ్ము. 134

1 ఫలక. 2 కొండల. 3 డాపలకు (దెంపలకు); డింపులకు; చెంపలకు.
4 వేది.

క. ఇటమీఁద నాకు నరకుఁడు
కుటిలమతిం గీడు చేయఁ గోరెడు నతనిం
జటులతరచక్రధారా
త్రుటితశిరఃకమలుఁ జేయు తోయజనాభా. 135

క. ఈవైనతేయు నెక్కినఁ
గావింపఁగ రానిపనులుఁ గలవే నీకుఁ
గోవింద! తిరుగు నీతఁడు
దేవతలకుఁ దిరుగ రానితెరువున నైనన్. 136

చ. అనుడు జనార్దనుండు నరకాసురుఁ జంపుట కింతయేల నీ
కనిమిషనాథ! మున్ బదరికాశ్రమతాపసపంక్తిముందటం
గినిసి ప్రతిజ్ఞచేసి రణకేళికి నప్పుడ పోవువాఁడ నై
పనివడి నేఁ దలంచితి సుపర్ణుని నాతఁడు వచ్చె నింతలోన్.

—— శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామతో నరకాసురుని వధింపఁ బోవుట. ——

ఉ. నావుడు నింద్రుఁడుబ్బ యదునాయకుఁడప్పుడ సత్యభామతో
నావిహగేంద్రు నెక్కి వివిధాయుధుఁ డై వియదంతరంబుపై
త్రోవఁ జనంగ నాతఁడునుఁ దోడన యభ్రగజంబు నెక్కి సం
భావనఁ గొంతదవ్వరిగి పాసి చనం దనవీటిచోటికిన్. 138

గీ. హరియు మాహిష్మతీపురి కరుగుదెంచి
రక్షగాఁ జుట్టి తిరిగెడురాక్షసులకుఁ
దొలుత జముబానసమునింటిత్రోవ చూపి
పాంచజన్యంబు చేనంది బలము మెఱసి. 139

గీ. కత్తివాతులతో నూరు గాచి తిరిగి
యాడు [1]మురపాశెములఁ గాంచె నాఱువేల
వానిలోనిపిశాచముల్ వచ్చి వచ్చి
పొదువ నన్నింటిఁ దునుకలప్రోవు చేసె. [చి [2]మీఁ

మ. కని శౌరిన్ మురుఁడంత మార్కొని గదాఘాతంబుల న్మోం
దనవార్యాద్భుతశక్తి వైచుటయుఁ గోదండంబుసారించి య
ద్దనుజారాతి శితక్షురప్రమునఁ దత్కంఠంబు ఖండించి శం
ఖనినాదంబునభూనభోంతరభయోత్కంపంబుగావించినన్.

ఉ.అంత నిశుంభుఁ[3]డెద్దుకొనియాశుగముల్ దనమీఁద నేయదై
త్యాంతకుఁ డంతకంతకు గదాహతి నొవ్వఁగ సత్యభామ దు
ర్దాంతమదంబుతో ఘనగదం గడు బెట్టుగ వైచె దైత్యు న
త్యంతరయంబునన్ రుధిరధారలు గ్రక్క రణాంగణంబునన్.

క. ఆలోకించి మురాంతకుఁ
డాలోననె శరపరంపరాంభోనిధిక
ల్లోలములఁ దేల్చి వానిం
గాలుని కందిచ్చె రౌద్రఘనవాయుగతిన్. 143

శా. కేలీవిక్రముఁ డైనచక్రికి హయగ్రీవుండు మార్కొన్న నా
భీలాయోధన మయ్యె నయ్యెడ శరప్రేంఖద్గళోద్వేలకీ
లాలాలోలము చేసి వానితల నేలం గూల వైచెన్ జయ
శ్రీలోలుండుమురారిపంచజనుఁబం చెందత్సహాయుండుగాన్.

వ. ఇట్లు విజృంభించి దనుజాంతకుండు. 145

1 మురపాశములఁ. 2 యం,తన చక్రం బటుమీఁద వైచుటయు.
3 డాదిగొని.

క. ప్రాగ్జ్యోతిషంబు గదిసి స
దృగ్జ్యాటంకృతులు లేక దితిజులమీఁదన్
దృగ్జ్యోత్స్న చేపురింపఁగ
దిగ్జ్యాగగనాంతరంబు దివురఁగ నార్చెన్. 146

క. విని కడఁగి యసుర లెనుఁబది
యెనిమిదివే లొక్కమొగిన యెత్తిన హరియుం
గినిసి విశిఖంబు లేసిన
మొనపడు గగనంబు మొయిలు మూఁగినమాడ్కిన్. 147

వ. ఇట్లు మధుసూదనుం డేయుసాయకంబులు గాలువలు గట్టి గట్టి మెయిమఱువులు సించియుఁ, గాయంబులు నొంచియు, మర్మంబులు గీఱియు, మహీతలంబులు దూఱియుఁ, బ్రేవులు వెఱికియుఁ, బెనుమూఁకల కుఱికియు, సీసకంబులు వగిలించియు, శిరంబులు నొగిలించియుఁ, గైదువులు గఱచియుం, గరవాలంబులు సఱచియు, నెత్తురులు సిమ్మియు, నెనళ్లు గ్రుమ్మియుఁ, జవణంబులు దొలిచియుఁ, జర్మంబులొలిచియు, బాహుదండంబులు గత్తరించియు, బయళ్లను నొత్తరించియుఁ, బలుగండలు సెండియు, బరులురాసి మఁడియు, గుండెలు ద్రుంచియుఁ, గుత్తుకలు ద్రెంచియు, నురంబులు గాఁడియు, నరంబులు దోఁడియు, నుదరంబులు వ్రచ్చియు, నూరువులు గుదిగ్రుచ్చియు, మకుటంబులు విఱిచియు, మదంబులు చెఱిచియు, జంఘలు సెల(లి)సియు, జఘనంబుల బల(లి)సియుఁ, బాణులం బెనంగియుఁ, బ్రాణంబుల మ్రింగియుఁ, జట్టలు వాపియుఁ, జమత్కారంబులు మాపి

యుఁ, బైపయిం దోఁచిన నేచినదనుజబలంబు చలంబుకొని పోరె పోరెలోఁ దునుకలయ్యును దుమురయ్యును నింతింత లయ్యును నిసుమంత లయ్యునుఁ జిఱునుగ్గయ్యునుఁజిదురుప లయ్యును మం చయ్యును మడిమంచయ్యును రూపుచెడి తిరుగుడువడి వాహినులు చిక్కువడి చింపఱవందలై మతి చెడి మల్లామడియై యేపుదెగి[1]యు (యె?)పుర సపురై యనుపుదప్పి యదవద యై యంతంత పిచ్చి యరవరలై పాఱలేక పలపలనై వెఱఁగుపడి వెలవెల్లనై చిదుముడిపడి చెల్లాచెదరై పొడవడంగి ప్రోవునవొక్కుండై పోవిడిచినఁ బోయినపోకై పోయినంగని దనుజనాయకుండు తనమొన కభయదాయకుండై నిజకథ నిహితబహువిధసాయకుం డై చాలుఁ జాలుఁ బోకుపోకు నిలునిలు మని యదలించి కోదం డంబు ధరియించి గొనయంబుసారించి సారథికి రథవేగం బుపదేశించు సమయంబున. 148

క. కమ్ములఁ బవిలెదు నేనిక
కొమ్ములు నెమ్ములును సుభటకోటులయమ్ముల్
నెమ్మనమునూఁకు సెఱుపఁగ
నుమ్మలికపుఁగింకఁ గొంక కురవడి నేసెన్. 149

మ. దనుజుం డేసినసాయకంబులు గరుత్మంతుండు పక్షావళీ
ఘనకక్షాంతరవీథులన్[2]నిలిచి పేఁకన్ మేను వొంగంగ హ
మ్మని జాడించినలాగు వేగమునుగా నాయంపచా లేసె నా
తనిపై సారథిపై హయంబులపయిం [3]దట్టాడఁ బెట్టాడుచున్.

1 యెప్పురుసపట్టయు. 2 విఱిచి. 3 దట్టాడు చిట్టాడుచున్.

సీ. క్రేఁగంటిచూపున [1]గిఱిగొన్న సన్నగే
దంగిఱేకుల కన్నదమ్ము లగుచు
జడగొప్పులోను [2]నచ్చుపుసజ్జకము లైన
విరవాదులకు వింతవిందు లగుచు
బిగువుఁజన్నులమీఁదఁ బెనుపడం బైనచెం
గలువక్రొవ్విరుల సంగడము లగుచు
[3]గేలికి హరి వైవఁ గేలఁ దాలిచిన సం
పఁగిబంతికొనల జోపాప లగుచు
తే. [4]వేగ నరకాసురుం డేయు వేగిరంపు
బాణములఁ బ్రాణములు సత్యభామ మేనఁ
గుసుమశృంగారముల కెల్లఁ గ్రొత్తసేయ
నెనిమిది దెఱంగు లై సొబ గినుమడించె. 151

క. పగలిటిభానుఁడు వోలెను
ధగధగ యనుమొగము దివుర దనుజుం డేసెన్
జగదేకనాథుమీఁదను
దెగ నిండఁగఁ దిగిచి యొక్కదివ్యశరంబున్. 152

క. అరచందురుచెందములోఁ
జొరఁబాఱె వణంకుతోఁకచుక్కయపోలెన్
నరకుం డేసినబాణము
హరినిటలతటంబు నాటి యల్లలనాడెన్. 153

సత్యభామ నరకాసురునితోఁ బోరాడుట.

ఉ. కాఁడినయమ్ముచే సొలసి కంసవిరోధి శిరోధి ప్రేలఁ జే
యాడకమూర్ఛవోయె భుజగాంతకుఱెక్కలకొక్కలాఁగునం

1 గెఱ. 2 న్నచంపకసజ్జక. 3 గెలిచిన. 4 వెఱచి.

దోడుగఁ దాలవృంతములఁ దూఁగొని చల్లనిగాలిచల్లెఁ దో
డ్తోడనె సత్యభామ విభుఁడుం గను తెప్పలు విచ్చెఁ జెచ్చెరన్

ఆ. అట్లు సేద దేఱి యరవిందనయనుండు
సత్యభామఁ జూచి చంద్రవదన!
శార్ఙ్గ మీఁద నీవు సమరంబె కోరు[1]దు
వవసరంబు వచ్చె ననుచు నిచ్చె. 157

ఉ. ఇచ్చినఁబొంగియచ్చెలువయింపును దెంపునులోనమానముం
మచ్చరముం బెనంగ మురమర్దనుపై నరకాసురేంద్రుపై
నచ్చపుఁజాయలం గువలయచ్ఛదగుచ్ఛవిషచ్ఛటావలిన్
మెచ్చనివానిఁగీల్కొలిపె మేలపుఁజూపుల వాఁడితూపులన్

మ. గనయంబున్ గొనయంబునెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబుతో,
జనుదోయిం గనుదోయిసాయకముతో సంధానహస్తంబుతోఁ,
బెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్ష్మీభూతస్థైర్యత,
ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు దోరంబుగన్.

క. అరవిందనయన శరముల
సరవిం దనయనువు చూపఁ జాపము గుడుసై
పరివేషము గలచంద్రుని
సరివేషము దాల్చె మొగము జగము నుతింపన్. 158

చ. కమలముఖీకటాక్షకటకాముఖపాణినఖోపకారివి
భ్రమమణిపుంఖరింఖదభిరామరుచుల్ గరమొప్పెఁ జెక్కులం
జెమటలఁ బత్త్రభంగములు చిందఱవందఱ లైనఁ దోన సం
భ్రమమున వీరలక్ష్మి సమరక్రమరక్షకు వ్రాసెనో యనన్.

---

1 చా.

శా. సత్రాజిత్తనయాకరాంతరధనుర్జ్యారావ మైరావతీ
సూత్రానర్గళనిర్గతస్తనిత మై సుత్రామచాపప్రభా
పాత్రభ్రూలతికావిలాసముల కొప్పం గప్పు శార్ఙ్గాంబుము
క్షత్రిక్రూరమహాశనుల్ దనుజరాడ్గాత్రంబు గోత్రంబుగన్.

సీ. తంత్రీవినోదంబు తడవు సైఁపనివ్రేళ్ల
గోనయంబు తెగలపైఁ గోరు కొనుట
యద్దంబుపిడి ముట్టి నలయుపాణితలంబు
లస్త్రకం బిఱియించు లావుకలిమి
చెలికత్తె నొత్తిలి చీర లేనియెలుంగు
సింహనాదంబుచేఁ జెదర కునికి
ప్రమదనర్తనకేలిఁ బరిఢవింపనిపదం
బైదుతాణంబుల నలఁతఁ బడమి

తే. సోయగపుఁజిత్రరూపంబుఁ జూచుచోట
వేసరువిలోచనంబులు వికృతదైత్య
లక్ష్య మీక్షించుటయు మొక్కలం[1]పుగెలుపు
గైకొనియె సత్యభామ సంగ్రామసీమ. 161

మ. అరిఁ జూచున్ హరిఁ జూచుఁ జూచుకములందందందమందారకే
సరమాలామకరంద[2]బిందుసలిలస్యందంబు లందంబులై, తో
రుగంబయ్యెదకొంగొకింతదొలఁగం దోడ్తో శరాసారమున్
దరహాసామృతపూరముం గురియుచుం దన్వంగి కేళీగతిన్.

ఉ. ఊఁచినకట్టి వంపనిపయోరుహలోచన మింట మంటలం
బూఁచినబాణజాలమునఁ బూర్వసుపర్వపురాణగర్వమున్

1 పుఁడెంపు (ఋ డెలుపఁ). 2 ఘర్మ.

వేఁచినచందమున్ విపులవీరరసంబున నాత్మచిత్తముం
దోఁచినచందముం దెలియఁ దోఁచిననచ్చెర లిచ్చ మెచ్చరే.

ఉ. అక్కమలాయతాక్షి నరకాసురుపై సరి నేసె బాణముల్
పెక్కు దెఱంగులయ్యసురభీకరుఁడై నడుమాఱుతూఁపులన్
గ్రక్కునఁ బార్శ్వమేచువిశిఖంబులనొంచిన సత్యభామ గెం
పెక్కినమోము లేనగవుటీరికలం దళుకొత్త నత్తఱిన్. 164

గీ. [1]గొడుగుకామయు విల్లునుఁ బడగతోన
తుమురు సేసి రథ్యంబులఁ దునిమి వైచె
నతఁడ యతఁ డొండుకోదండ మందికొన్న
నఱకె వేఱె విల్లెత్తిన విఱుగ నేసె. 165

క. గద విసరి వైచె నరకుఁడు
వదలక సతి దునిమె శక్తి వైచెను దితిజుం
డది ముదిత దుమురు సేసెను
దుదిఁ బరిఘము వైచె నతఁడు దొయ్యలి విఱిచెన్. 166

మ. సతి దైతేయపతిన్ని శాతవిశిఖాసారంబుల న్నొంప దే
వతలున్ సంయములున్నుతించిరి మఱిన్వామాక్షి తత్త్రాతును
ధృతినేసెం [2]దలనేలఁగూలనొకటన్ దైత్యాంతకుండిచ్చెలా
లితకంఠాభరణంబుతో నతివకున్ లీలాపరీరంభమున్. 167

ఉ. ఏఁచు నుపేంద్రునిం బదక మిమ్మని రుక్మిణియున్ను, దేవుఁడుం
బూఁచినపూఁపుదప్పటకుఁబోకులఁబోవుచునుండునమ్మెయిన్
డాఁచినసొమ్ము చేరె నిచటన్ మదిఁ గోరనిసత్యభామకున్
నోఁచినవారిసొమ్ములవి నోమనివారికి వచ్చునే ధరన్. 163

---

1 గొడగు. 2 దెగనిండ గోల.

వ. ఇవ్విధంబున సత్యభామ చేసినసంగరంబునకు సంతోషించి.

గీ. చెలువచెక్కుల నెలకొన్న చెమట దుడిచి,
తరుణినుదటఁ బైకొన్న కుంతలము లొత్తి,
రమణికుచమధ్యమునకు హారములు ద్రోచి,
పొలఁతిపయ్యెదకొంగు పైఁ బొందుపఱిచి. 170

మ. హరి యక్కామిని చేతివిల్లుగొని యేయం జొచ్చినన్ ధీరుఁడై
నరకుం డొండుశరాసనంబు గొని యన్యస్యందనం బెక్కి వే
తొరిగించెన్ శరముల్ మురారిపయినై దున్ రెండురెండైదులు
న్నరినై దేడులు సత్యభామయెడలన్ సౌపర్ణగాత్రంబునన్.

క. క్రమ్మఱ నేడుశరంబుల
నమ్మురరిపు నేసె విభుఁడు నద్దనుజుని చా
పమ్ముఁ దుమురు సేసెను ర
థ్యమ్ముల సారథిని నంపధారలఁ బొదివెన్. 172

గీ. తనరథంబుననుండి యద్దైత్యవిభుఁడు
దాఁటి దనుజాంతకుని యురస్స్థలము వ్రేసి
తిరిగి [1]గరుడుని నడిచి యేతెంచి తోన
పరిఘమున వైచె నది శౌరి పగుల నేసె. 173

శా. ఆలన్ నైచెసురారియొండొరులమీఁఱం బాఱియయ్యుద్దఱు
న్నైలానోకహముద్గరంబులను బాశప్రాసఖడ్గంబులన్
శూలవ్రాతగదాకదంబపరశుస్తోమంబులన్ భిండివా
లాలీపట్టిసమాలికాపరిఘసాహస్రంబులం బోరుచున్. 174

---

1 గరుడని.

శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రము ప్రయోగించి నరకుని సంహరించుట.

ఉ. అంతట దానవాంతకుఁ డహంకరణంబునఁ జేర్చి వేడ్కతో
వింత యొకింత సూపి పృథివీతనయుం దనయుగ్రచక్రవి
క్రాంతికి విందుచేసె సదరంబుగ డెందము దాఁకి వ్రక్కలై
క్కంతగ నేలఁ గూలెదనుజాకృతిత్రాసునఁ దూఁపభూతములో.

వ. ఇట్లు. 176

చ. అతిశితచక్రధార నరకాసురు వ్రక్కలు చేసి డాసి దై
వతపతి కింక రక్కసులవాఁడిమిపోఁడిమిమాల్చి గెల్చి యు
ర్జిత విహగేంద్ర పక్ష పరిశీతల మారుత చారుతా నివా
రిత సమరాంత సంతత పరిశ్రముఁడై హరియున్న యత్తఱిన్.

సీ. మాఁగువాఱినచంద్రమండలంబునుఁబోలె
వదనారవిందంబు వన్నె దఱుఁగ
మకరందమున నిండుమధుకరంబులుఁ బోలె
నేత్రోత్పలంబులు నీటఁ దేల
నెఱి దప్పి వ్రాలిన నీతిమేఘమువోలెఁ
గచభారబర్హ మగ్గలము వీడఁ
దొడఁగి చాలఁ జలించు తొండంపుఁగవవోలె
నూరురంభాస్తంభయుగము వడఁకఁ
తే. గడఁక లేనితనూవల్లి ఘర్మజలము
దళముగాఁ జిందఁ జెందనితాల్మి తోడ
వగపుచిత్తరువో కళవళముకరువో
యనఁగ నొకకాంత గానంగనయ్యె నంత. 178

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వామలోచన వసుదేవనందనుముందట నిలిచి.

క. అమరారిచెవులముందఱఁ
గోమరారి వెలుంగునమృతకుండలముల న
త్తిమిరారిద్వయ మన నె
త్తి మురారికిఁ జూపి యపుడు దెలియఁగఁ బలికెన్. 180

ఉ. ఏను వసుంధరన్ యదుకులేశ దయాకర సూకరాకృతిం
బూనిననాఁడు నీవు ననుఁ బొందినఁ బుట్టినవాఁడు వీఁడు నీ
చే నపరాద్ధుఁ డైన మఱి చెప్పెడి దెవ్వరి కింకఁ గింక లో
నూనఁగ నీక కుండలము లొప్పఁగ నొప్పన గొమ్మ క్రమ్మఱన్.

గీ. అకట యిచ్చినవాఁడు దయ్యంబ కొన్న
వాఁడు దయ్యంబ దీనికి వగవ నేల?
కాలపా[1]కంబు దప్పింపఁ గమలనాభ!
నాదుదుఃఖప్రలాపంబునకుఁ దరంబె. 182

క. తనయుని[2]కి పదిలముగ నా
తనయునికిం గలుగ దితనితనయునికైనన్
వనజోదర యాదరమునఁ
గనుఁగొని ప్రాగ్జ్యోతిషంబు గరుణింపఁ దగున్. 183

మ. దివిజుల్ దల్లడిలం దదీయజనయిత్రీకుండలద్వంద్వముం
జెవులం బెట్టికొనంగ రా పగుటసూచెంగాని యాతప్పు నీ
చెవులం బెట్టి కొనంగరానిపురి గాసిం బెట్టి కట్టిండివా
సవుఁడెట్టుం దనుఁజంపఁజాలుటెతఁ డిచ్చుంజూడఁడింద్రానుజా.

గీ. శత్రులకుఁ బుత్త్రులకు నొక్క సంద మగుట
పెద్దలకు మంచిగుణ మని పేరుకొనఁగ

---

1 శంబు దప్పదు...నకుఁ దలంచి. 2 కిం బదిలము.

సకలదానవసంఘుంబుఁ జంపినట్లు
కొడుకుఁ జంపితి మునికోటికోర్కి దీర్ప. 185

క. అట్టేల జగము లన్నియుఁ
బుట్టింపం బెంపఁ ద్రుంపఁ బురుషులు మువురై
పుట్టిన వేలుపవట నా
పట్టియెడం దగునె నడిమిపని మానుటకున్. 186

గీ. కన్న మోహంబు విడువదుగాన యేను
వగపుమై నెంత దూరిన వనజనాభ
సెలవు లే దింక గతజలసేతుబంధ
నంబు చేసిన నాదట నవ్వుఁబాటు. 187

[1]వ. అనిన విశ్వంభరుండు దేవీ నరకాసురునకు వగవం బనిలేదు వాఁడు సురమునివర్గంబునకు నెగ్గు చేసెం గావున వధియింప వలసె దుష్టశిక్షణంబును శిష్టరక్షణంబునుం జేయ నవతరించిన నాకుం బుత్త్రమిత్త్రాదు లని చూచుట ధర్మంబు గా దీయర్థంబు నీయెఱింగినదియ యదియునుం గాక కాలంబు గడవ నెవ్వరికి నశక్యం బని యూఱడిలం బలికి నరకాసుర తనయుం డగుభగదత్తునకుం బ్రాగ్జ్యోతిషం బొసంగి వసుంధరాకాంత వీడ్కొని నిజపురంబున కభిముఖుం డై చనుదెంచు నప్పుడు వైనతేయుండు నభోమండలంబున మురళీభంజళి కాసుడాలవల్గితంబు లనుగతివిశేషంబుల రా నమందానందంబున రైవతకసమీపంబునకు వచ్చుటయు హారిరాక యెఱింగి బలభద్రసాత్యకిప్రముఖసోదరులు ప్రద్యుమ్నసాం

1 ఈవచనము శ్రీ వీరేశలింగముపంతులుగారి ముద్రణమున నున్నది. మాచూచినవ్రాతప్రతులలో పయి గీతపద్యమువఱకే కలదు.

బానిరుద్ధాదిపుత్త్రపౌత్త్రవర్గంబును యదువృష్ణిభోజాంధ
కానీకంబునుం జతురంగబలసమేతంబుగా నెదుర్కొనుట
యుం బరస్పరవాహనావతరణంబులు చేయునెడం గృష్ణుండు
బలభద్రునకు నమస్కరించి గాఢాలింగనమ్ముఁ జేసి తనకు
మ్రొక్కిన సాత్యకి ప్రద్యుమ్న సాం బానిరుద్ధాదుల దీవించి
యదు వృష్ణి భోజాంధక వర్గంబులం దగుతెఱంగుల నా
దరించి బలభద్రాదులు నిజవాహనంబు లెక్కం దానును
గరుడాధిరోహణంబు చేసి వందిమాగధసందోహస్తుతిరవం
బులును వేణువీణాగానంబులును భేరీమృదంగాదినిస్వనంబు
లును రోదోంతరాళంబు నిండ నిండువేడుకతోఁ బురప్రవే
శంబు చేయునెడం జంద్రశాలికల బాలికలు సేసలు చల్లం
జామరానిలంబులు మార్గశ్రాంతి నపనయింప రాజమార్గం
బు దఱిసి నిజమందిరతోరణంబున సుపర్ణావతరణంబు చేసి
సకలజనంబుల నిజవాసంబులకు ననిచి సత్యాసహితంబుగా
నంతఃపురంబునకుం జని సముచితవ్యాపారంబుల సుఖంబుం
డె ననుటయు విని యభిమన్యుపౌత్త్రుండు సంతోషపులకిత
గాత్త్రుం డై మునీంద్రా తరువాతివృత్తాంతం బెఱింగింపు
మనుటయు. 188

[1]శా. పారావారనగాధిరాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళీ వరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
కారుణ్యామృతవర్షిభాషణవిధా కల్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్మశిక్షాపరా. 189

1 ఈపద్యము షష్ఠాశ్వాసాంతమందునున్నది.

[1]క. చక్రపరశ్వథయుతదో
ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవినోదా
పక్రాంతహృదయ భావ్యా
శక్రప్రముఖామరౌఘ సతతనిషేవ్యా. 190

మాలిని.—

జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా
విలసితదరహాసా వ్యాప్తసచ్చిద్విలాసా
ప్రళయబహుళరూపా పండితాగణ్యప్రదీపా
దళితవివిధపాపా దైత్యసంహారికోపా. 191

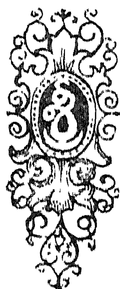
గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసాహిత్య రసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునం బ్రథమాశ్వాసము.

1| ఈరెండుపద్యములు పంచమాశ్వాసాంతమునందున్నవి.
వ్రాంతప్రతులలోఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము గాకుండుటచే శ్రీ కం. వీ. గారో మఱెవరో వచనమును గ్రొత్తగ రచియించియు, ౫, ౬. ఆశ్వాసములనుండి యీయాశ్వాసాంతపద్యములఁ గయికొనియు సంపూర్ణ పఱిచియుందురు.

శ్రీ ర స్తు.

ఉత్తరహరివంశము

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ పార్వతీకుచాగ్ర
గోపితముక్తేందుకాంతకోచిత్రితచిత్రా
రూపానర్ఘ్యలహరణా
[1] ప్రాపితమణిసంచిసనాథ హరివంశనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

మ. శరతల్పంబున నున్న శంతనుతనూజన్ముం బ్రసన్నాత్ము సుధీ
స్థిరుతో నచ్చుగఁ బిట్టుగఁ హరిఁ బ్రశంసింపంగఁ గోరఁ దేనుని
శ్వాసలుగాఁ ద్వారకకేగుచో యితఁ గదు సంబంధములం జూడనా
దసుదుం దేవుని నందునంగంటి నా శక్యంబుగా బన్నుగం జేయుగా.

క. ఆపట్టణమున నుండియె
వ్యాపారతఁ గునుసు నృష్టి యదు భోజ సమూ
జావాదిక ప్రజాఁడై
యాపురుషుఁ డొక్కమునిఁ గొలిచి యే నున్నగుడను. 4

1 వ్యాపారణగుంచి. 2 జ్ఞాత. 3 తే.

శ్రీకృష్ణునియొద్ద కొకబ్రాహ్మణుఁడు వచ్చి
తనకుమారుని రక్షింప వేఁడుట.

క. ఒకనాఁ డొకశాస్త్రములో
నొకక్రతు వొకనాఁటిదీక్షఁ గొనరిసఁ గని ధా
ర్మికుఁ డాహరి యది గైకొని
యొకచో నుండంగ విప్రుఁ డొకఁ డేతెంచెన్. 5

చ. అకట కుమారులార కడుపార మిముం గని పాఱఁద్రోచుత
ల్లికి నటు సూచుతండ్రికి బలే తొలుబాముల లేఖనోషములూ
రక ననుఁగన్నుఁ బ్రామి విధిపత్నిపుబొమ్మల నాఁచికొన్న నా
మొకమున వ్రేలుచున్న యవిముప్పిరమూర్తులు సంచువాఁడ్రుఁ

క. వెడ వీడెడుదోవతియును [ద్రు.
బెడతలచేతులు వడంకు పెదవులు తూఁగా
డెడువెండ్రుకలును బైపై
వెడలెడు కన్నీటఁ గలుగు వేషముతోడన్. 7

క. ముందట నిలిచి ముకుందక
మందరధర భక్తలోకమందార దయా
కందళితహృదయ సురముని
వందితపాదారవింద వసుదేవసుతా. 8

సీ. దేవదేవ రక్షింపవె దివ్యమూర్తి
యనుచుఁ బలుకునవిప్రునియార్తభంగి
చూచు[1] మురవైరి శోకంబుఁ జూడలేక
వెడలె నాకనుఁ గన్నీరు వేఁగు నేల. 9

1 నప్పుడు మురవైరి చూడ్కి కేల.

వ. అట్టియెడ నేన దేవుం దమ్మపీం దేవున కిట్లనియె. 10

క. ఏలయ్య భూసురోత్తమ!
దూఱెదవు నీయుట్టివాఁడు దుర్నిమిత్తంబులలోఁ
వేలుదురే మనుబోంట్లకుఁ
దాలిమి లేకున్నఁ దెలుపఁ దగునా నాకున్. 11

క. మేలుం గీడును నిక్కం
గాలముతోఁ దెంటఁ జేయఁ గలుగఁగ ధీరుల్
తేలుచు మునుఁగుదు రిరవులు
జాలిం బడుదురె వివేకసంగతి లేమిన్. 12

వ. అనుటయు నవ్వ్యాసుదేవునకు భూసురోత్తముం డిట్లనియె.

క. ఓనృపవరోత్తమ! యొట్టు త్ర
లాపింపక యుండునేని జలంబున నిధి నా
పాపల మున్నేరఁ దోట్రఁ
జూపోవక చుండు దృశ్యసుగతినిమలస్. 14

మ. అని యిట్లం గడచన్న నేఁడు దినమా సన్నుతి శ్రీ త్రయము గా
వనముల్ మోదముల్ ఫలితముల్ బెగ నగచ్ఛాయావిర్భూతులు నెప్పుడున్
ననమూనంబులు నిండ గుండనుగ నీనానానిరాలోకనలో
నవినోదంబుల కేళులంబు నవి [1]నన్నం జేసి సతీమణి. 15

సీ. తడి యుద్ధ్యమిత్రతోఁ దాని కౌఁగిటఁ జేర్చి
నాకులాఁ గన్నులఁ జూడఁ బ్రేమ
దడవి యోందనుమాన మెట్లొకో యని నాట్ల
నడఁచఁగ నెట్లు ప్రాణనాథ

1 దారం.

నల్లంతదవ్వుల నప్పలప్ప లనంగ
  నెదురుగాఁ బఱతేర నెత్తనైతి
వియ్యాలచే నిచ్చి వేడుక నసు బాసి
  తిట్టింప విని చప్పి దేర నైతి
తే. నకట మిథ్యామనోరథుం డైతిఁ గాని
కొడుకులం గని దమవారు గొండ సేయు
నుండ లేదయ్యె సంపద లుబ్బె నేని
లేబరమ కాదె బిడ్డలు లేని బ్రదుకు. 16
క. ఈగర్భము రక్షించిన
నాగౌరవ మేమిఁ జెడక నారాయణ! నా
నాగుణసంపన్నులలో
సాగుదు నటు గాక యున్న సమాగమునకు నగలసి. 17
చ. అనుడు నొకింత లేఁతనగ వాననపద్మమున గ్రొమ్మెరుంగు ను
న్ననఁ గృప సేయు నేఁ డొకదినంబునసుతీయుతోద్వసనాను; రా
ననువగు నెల్లి భూసురకులంగ్రణి! యున్న సమ్మతముగా నీ
తనయునిఁ గాతు, నన్న హరిఁ జప్పక మూఁచియుదెంచు వీసుఁద్దే.
ఉ. నేఁడు ప్రసూతికాలమున నీవు గదాధర! మద్గృహంబునన్
వాఁడిమితోడ నుండి జముపాశల గట్టి నుమీయుసంతతిం
బోఁడిమితోడఁ గాచి నను బుణ్యునిఁ జేసినఁ గాక యింతలో
మాఁడిన నేమి చేసెదవు మంత్రపునీళులు సల్లినప్పనే. 19

అర్జునుఁడు విప్రార్భకరక్షణార్థము తా నరుగఁ గోరుట.

క. అనవుడు నెదఁ జింతిల్లిన
వనజాక్షుని తెఱఁ గెఱింగి వసుధామరుప్రా

ఘన దీప్తి సస్నుఁ బసుపుము
పనివినిగుచ నంటి లాంప్రుఁ బంతము హూఱఁయును. 20

మ. విని విశ్వంభరుఁ డల్ల నవ్వి కరుణాంవిర్భూత చేతస్కుఁడై
ననుఁ బ్రీతిం గడగంటఁ జూచి విజయా! నా చేత[1] నబ్బంగి నే
పని గ్రాసం గడతేఱుఁగాని యుచి నీసంతానములం జేయు నే
యనిశంబున్ మగహాంచితిన్ విను సులజ్జాయు ప్తవిత్తుండన్న.

మ. ధరణీదేవుని దైన్యముల్ నిజమనోధర్మక్రియానిష్ఠయున్, విర
[2]సోల్లాసమదానవావనతియున్ సీతాంచి పద్మాంఘ్రుఁ డున్నతం
దోర్ధాంనిపాత్ముం డముండును బ్రద్యుమ్నుండునుం బక్కుఁ గబురం
దగపుత్రా మసిపీటిలోనఁ గలయోధప్రాంతముల్ సాప్రుడును.

మ. యదు స్పృష్టధ్వాంధక భోజ సైన్యములతో సప్తాంకసంధవ
న్నగ గంధవ్యాసముండలుండ సయు కృష్ణత్రిపాద భోజములో
మునిలో నిష్ఠ మహీసుతాసధరమ్యగ్రామము ప్వాంబునం
బదిలుండై తిం బ్రసూతి వేళయము నిం బ్రత్యక్ష రాజు సుసుసు.

క. ఎఱసంజ దాసనంబుల
తెలఁగగొల్లను, గూబ లేళ్ల దెసలఁ జెలఁగఁగన్,
నఱిడు లఱచు, సుల్కలు పడ,
నెఱె చెడి సునగాలి విసరె నిలుపక పెలుచన్. 24

గీ. అట్టిగూడ సైన్యముల్గఁ గట్టాఁగుబెంగు
చేసి [3]యేసును గాండీవశింజసీని

1 నీచేతనే. 2 శా. 3 యేను గాండీవము త్రింజనినినాద, భగ్యబ్ధియిక్తధూ.

నాద మేదుర భూనభోంతరుఁడై నగుచు
[1]నమ్మహీదేవునిగృహాంగణమ్మునందు. 2

ఉ. ఉండుమనేడఁ భయంబున మహోద్ధతిఁ గొంపలు సొచ్చి పట్టుఁ
ట్టుండిట తెండుపాండవనికడ్డుగఁ బ్రసంగుసఁ నాడుచుఁ బట్టెఁగా
బండియుఁ బొల్లవోయెనని బ్రాహ్మణులెల్లను నేడ్వ నేడ్వఁగా
దొండ కడంగి తచ్ఛిశువు నుచ్చపదమ్ముఁ దెల్పెరింగుఁ వెళ్ళెనన్

స్రగ్ధర. గాండీవారావఘూర్ణత్సాఘుటతటభయ మునిమానసస్ఫురద్గంగాజనంబు
శ్రీగండాభోగ ప్రమాణభయకణకలుషితగంగాగతాగతఘోషఁ
గా, ఖండాస్త్రత్కాండపాళీకబళితసకలాంతరాసీమాసవ్యాపాతో
ద్దండాతిక్రాంతగర్భాంతరయమభటసంతానముం గాంచనన్ లేసె

గీ. పోయె బాలుండు యదువృష్ణిభోజబలముఁ
జిన్నవోయెను జూడ వచ్చినజనంబు
డించి పోయె మదీయగాండీవము లజ్జ
వోయెఁ గొనిపోయె [2]భూసురపుత్త్రు జముఁడు. 28

వ. ఇవ్విధంబున గాండీవమ్ములావు నమ్మయినం గ్రమ్మఱుమ్మలికం
బున విన్ననైనవన్నుం జూచి యవ్విప్రుండు. 29

నిజకుమారుని యముఁడపహరింపఁగా
బ్రాహ్మణుఁ డర్జునుని దూఱుట.

క. ఓపార్థ! నిన్ను నమ్మితిఁ
బాపని రక్షింప కిట్లపార్థుండవైతే
నాపాలిపారిజాతము
గోపాలకచక్రవర్తిఁ గొని రా నైతివి. 30

1 కణఁగి ధరణీసురునిగృహాంగణమునందు. 2 గజసాంతపాడియు శిసువు.

చ. పిలిచితి నన్ను నిన్ను నతిభీతుఁడ విప్రుఁడ సమ్మినాఁడ నీ
పలు కమృతంబు గాఁదగున పాతకపుంబద్ధుఁడ గాఙ్క్షసాంపఁగా
నలవడు నన్ను పోటుమగఁ ద్రు యుటు చేసితిగాక యింతట
నిలుతు మురారి నన్ను చట సీఘలనుంచినఁ బొలనుంచినన్.

క. మే తైననుఁ గీ ర్తి నను
నాలనపా [1]లోఘలము ధనంజయ సహో
శీలునకుఁ జేసి నీ వి
బాలుని రక్షింప [2]సత్త్రిఫల మందఁ దగున్. 32

క. నీ వేమి సేయు దీగాం
డీవము నీ కిచ్చి [3]యిష్టు దెప్పర మైనన్
లావు గలసంగుఁ బలికిన
పాపము చేఁగాదె కొలుపడిలేఁ గుమారునిన్. 33

గీ. అనుచు నసుచారి గ్గు విప్రుఁ డనుగు దేరఁ
జేర గాండీవ మిడి యున్నతీసుమహిమ
మహిమ మడుంగ మడుంగగుమనసు పూయు
మాయ గన్నులఁ గ్రమ్మఁ గ్రమ్మఁగతి నేను. 34

క. ఈరూపునఁ బొలిపి యున
బీరముతో స్వస్తి భోజనిభు లేతేరన్
ద్వారవతి కరిగి నిలిచితి
నారాయణు నెదుర ఖేదనమ్రముఖుఁడ నై. 35

1 లరయఁగా. 2 సత్త్రిఫల మందఁదగున్. 3 యుతఁడు...గాలఁడించు.

విప్రకుమారుల నుజ్జీవింపఁజేయుటకుఁ గృష్ణుఁడు [illegible]
పార్థసహితముగాఁ బోవుట.

సీ. అట్లున్న నన్ను నొయ్యన గారవించి [illegible]
భూసురోత్తముఁ జాల బుజ్జగించి
నీకుమారకుల నేలోకంబునను [illegible]
దెత్తు; నీ కింత [illegible] గలుగ?
ననుచుఁ బీతాంబరుఁడు [illegible]
శార్ఙ్గ కౌమోదకీ చక్ర నందక
కాని ప్రహరణంబు [illegible]
దర్పక [illegible]
తే. దారుకుని డించి సారథ్యంబు [illegible]
నొసఁగి భూసురవరుఁ [illegible]
గృతవలాహక శైబ్య సుగ్రీవ మేఘ
పుష్పసన్నాహ మగు రథంబున [illegible]. 36

వ. ఇవ్విధంబున [illegible]
తం బగుపథంబున [illegible]
మాధవ మహి [illegible]
హాళిత హంస సందోహ [illegible]
కళింద నందనీ సందర్శనంబు [illegible]
నికట వికటంకట తట [illegible]
టిత కమల ముకుళ పుట [illegible]
భ్రమర విభ్రమ భ్రమణ భాసుర [illegible]
నను మనంబు రంజిల్ల [illegible]

[illegible] కాశ్మీరంబు గడచి సైంధవం బనుసంధిం
చి [illegible] హిమాచలం బక్క హేమకూ
టంబు ద్రో[illegible] నిషధం బతిక్రమించి నిమిషంబున. 37

చ. [illegible] దాగుస్రుక్
[illegible]
[illegible] స్థన దేశ [illegible]
[illegible] నాసు మే[illegible].

గీ. కడచి [illegible] గడచి [illegible]
[illegible] గ[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]. 39

గీ. [illegible]
[illegible]
[illegible] గ[illegible]
[illegible][1] [illegible]. 40

ఉ. [illegible] గ[illegible] హయాధి [illegible]
[illegible] యాగ[illegible]
[illegible] గ [illegible] చనంగ [illegible]
ద్రో[illegible] [illegible] నిసుబుట్టనే.

గీ. [illegible] నాస [illegible]
[illegible]

1 [illegible].

దేఱి చూడంగ రా జస్నుఁ [illegible]
రథము చనునంత శోభించెఁ బథము [illegible]. 42

చ. అనుడు మురారి యుట్టును [illegible]! [illegible]
కనితరగమ్యతీర్థ [illegible]
గనుఁగొన నేల నేల [illegible]
చనియెడునంబుపూ [illegible].

క. ఆపారంపారము [illegible]
రూ స్థ రథ [illegible]
వే పఱపితిఁ దు [illegible] గ
ళాపాండిత్యంబు [illegible]. 44

వ. ఇత్తెఱంగున [illegible]
మాదనంబు సేరి. 45

గీ. నచ్చునెడ జయుం [illegible]
మనఁగ నీలంబు [illegible]
నఁగ మహామ [illegible] గ
నింద్రకూటంబు [illegible]. 46

గీ. వివిధవర్ణరత్న ప్రభా [illegible]
దమ్ముఁ బనిచెంచు మునిన [illegible]
నములఁ గృపఁ జూచి [illegible]
దెలిపి యుం డస్న నవిఁము న [illegible]. 47

క. అంతట నేమునగంబులు
నంతర్ధానంబు [1] చని యుటు చనఁగా [illegible]

---

1 చేసె నట.

[illegible]
[illegible] సాగక నిలుచున. 48

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] .49

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 51

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 52

[illegible]

[illegible]
[illegible]

1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible]

ధవులం గ్రమ్మఱఁ జూడఁ గంటివి మహా ... [illegible]
వివిధార్థంబులతోడ ... [illegible]

ఆ. బంధుభోజనంబు భాస్కరపూజనము
బొందుపడఁగ సేసి ... [illegible]
గలన వృష్ణిసాత్యకులుఁ బంతి ... [illegible]
యదుకులాబ్ధిచంద్రుఁ డారగించె. 54

వ. తదనంతరంబ సభామండపంబున ... [illegible]
సలుపు ... [illegible]
యిట్లంటి. 55

తే. సాగరమునీరు ... [illegible]
తెరువు ... [illegible]
దివ్యతేజంబు ... [illegible]
సొచ్చుట కుమారులం గొని ... [illegible] 56

క. అతిదూర ... [illegible]
కతిపయపదగమ్య ... [illegible]
నతి యీ వే ... [illegible]
న్మతిఁ గైకొని దానవారి ... [illegible] 57

సీ. అపుడు తేజోమయం ... [illegible]
త్ప్రకృతి యందుఁ ... [illegible]
మడుఁగు నప్పురుషుండు ... [illegible]
లముగ నవ్విప్రబాలకుల ... [illegible]
వారు కారణముగా వత్తునే ... [illegible]
తమసంబు నేన ... [illegible] నేన

[illegible] లేని [illegible] నేన సా
గన [illegible] నేన

తే. పంచభూతాత్మకంబు ప్రపంచ మిందుఁ
గలిగినది లేదు లేదు కల దనంగ
[illegible] సర్వంబును [illegible]
ముది మహాత్మ్యంబు [illegible] నెఱుఁగు [illegible]. 58

తే. అఖిల [illegible] యోగ
మూల [illegible] మూర్తి నమ్ము
[illegible]
[illegible] జగదు [illegible]. 59

చ. అని [illegible]
[illegible] 1 [illegible]
[illegible] ప్ర[illegible] యుంచు నా
[illegible].

క. అని [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. 61

క. అని [illegible]
[illegible] ప్రియం [illegible]
[illegible]
[illegible]. 62

1 [illegible]

వ. అనుటయు శై[illegible]

సీ. మడియించె [illegible]
నాకారమున [illegible]
ఘట్టించి పారిజాతమును [illegible]
ప్రాసమున [illegible]
చట్టలు శైథిలించి [illegible]
[illegible]
తుని [illegible]
పాంచజన్యంబు [illegible]

తే. [illegible]
గాండీవం బిచ్చె [illegible]
దల [illegible]
నుబ్బడంచె జాంబవంతుని [illegible] 64

శా. చేసె[illegible]
ధా! [illegible]
[illegible]
గాసిం బెట్టె [illegible]

వ. అనుటయు జనమేజయుండు. 65

క. ఎన్ని తెఱంగుల [illegible]
విన్నను [illegible]
నెన్నఁగ [illegible]
జన్న తెఱంగు [illegible] 66

---

1 నా. 2 [illegible]
బిచ్చె నరునకు గాండీవంబు.

వ. [illegible] మత్తు [illegible]
[illegible] దేలుం
[illegible] భావించి [illegible]
[illegible] ద్రోహంబగును.

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 69

తే. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 70

వ. [illegible] జనా
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 71
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 72

సీ. యమునాతరంగడోలాంధ[illegible]
1డంబుమీఱ [illegible]
హరినీలమణిమనోహరమంట[illegible]స్థ[illegible]
ముల వినోదించుకేళి[illegible]
దళితనీలోత్పల[illegible]మసంగతి[illegible]
గోమ[illegible]
దరుణతమాలపాద[illegible]
జెలువా[illegible]
తే. పారిజాతగో[illegible]
బలిమితో డస్త్రసము[illegible]
తెప్పగా మన్మథాంబుధిఁ దే[illegible]
రమ్యగుణమణి రుక్మి[illegible] ప్రీతి. 73

రుక్మిణీదేవి తనకు సుపుత్త్రు ననుగ్రహింపుమని శ్రీకృష్ణుని [illegible]

శా. ఆరామాతిలకంబు మన్మథుని [illegible]
గాం[illegible] యొకనా[illegible]
బారం బేదనిలజ్జ దో[illegible]
ప్రారంభం బగుభక్తి గు[illegible]
గీ. అఖిలలోకైకనాథ! నీ[illegible]
విక్రమా[illegible]
నొకకుమారుని [illegible]
గడుపుచల్లని కాంతలఁ గెలువ [illegible]. 75
వ. ఈవరంబు నాకిత్తేని. 76

1 దళుకొత్తుపసిండి[illegible]

క. మును [illegible] నడిగిన
తనుజాంతకుఁ డీసరంబుఁ దప్పక యిచ్చెం
దనఁ [illegible] నడిగిన నీఁ డని
జను లాడఁగఁ జెప్పు లేఁడు సంకటపడవే. 77

క. [illegible] నడిగె నఁ
[1]టి చనుపున నాలు మగఁడె[2]టు నర మిచ్చెం
జూఁచద మునుసనములచే
నీ చెలుకఁదనంబు చేసితివి కృష్ణా. 78

చ. అనినను రా[illegible]ండు [illegible] మోమునఁ దొంగలింపనో
వనజదళాక్షి నీవుఁ బగవా యిటు లాడుట నన్ను నీవు వేఁ
డిన నటు చేయుచుండుట [illegible] చేసిన [illegible] మె
చ్చునని యనియెను జేయుదును [illegible] దీర్చెదన్.

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 80

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 81

క. [illegible]
[illegible]

1 ఆ. 2 వ.

బైనది నీకోరిక నా
మానస మలరించు [illegible] ౮౨

వ. అని పలుకుచు [illegible]
వినయ [illegible]
శంబున నెడురో [illegible]
సిత యగు [illegible]. ౮౩

మ. మఱునాఁ [illegible]
దెఱ [illegible]
దఱిమా [illegible]
కఱకంటు [illegible] [1]బూ [illegible]. ౮౪

క. అప్పురమునఁ [illegible]
దప్పక కనుఁగొని [illegible]
ముప్పిరి గొను [illegible]
నప్పటి [illegible] వేడ్క [illegible]. ౮౫

మ. శిశు [illegible]
శిశుపాలుఁ [illegible]
దశ నా [illegible]
విశ [illegible].

చ. పరగిన [illegible]
నరకుఁడు [illegible]
న్వారికిఁ [illegible]
శ్వ [illegible].

1 బూఁచు. 2 [illegible]

వ. ఇంతలొ నప్పాటున గాంచి చేమి యమునొలపు గలదని(ంబొప్పిన)
వినుము 88

శా. వారాశిం బొసి గజానీకంబు ఖడ్గాభ [illegible] ఖడ్గాంతరి
[illegible] లాసు [illegible] సుమ [illegible]
క్రీ [illegible] శ్రీ [illegible] త్ర [illegible]
[illegible] ప్ర [illegible] లాసము [illegible] ద్ధాంతి [illegible] లాసమునన్. 89

ఆ. బసరి కాత్రి [illegible] నిలుఖ్య
విత్రముంబు నచట విమలయోగ
[illegible] త్ర [illegible]
భుజగపతి [illegible] భూసుగుని. 90

క. కనుంగొని [illegible]
యమునప్పు [illegible] నలయుక [illegible]
[illegible]
[illegible] మగుడన్. 91

సీ. [illegible] 1 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ద్ర [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible]

తే. బాళెము ల్వెట్టి క్రొంగసులు బ్రద్ద[illegible]
గత్తి గొంతంబు లో[illegible] గ[illegible]
నారసములును [illegible] నగరిలోనఁ
బెట్టి పెట్టుడు సభ[1]హ[illegible][2][illegible]. 92

క. ఈకోటను [illegible]
వాకిలి పారించి యో[illegible]గఁ జా[illegible]
రాకలఁ బోకలఁ జక్రముఁ
జేకొని రక్షకులతోడఁ జెప్పు[illegible]. 93

మ. పురిచుట్టు న్నిచయుండు [illegible]
త్రైగాయుంబుల గండ[illegible][3][illegible]
తరముల్ [4]సో[illegible]
పుర భేరీరవ[illegible]. 94

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని. 95

మ. శరకోదండకృపాణ[illegible]
గరసన్నాహ[illegible]
ద్వారి నిద్రం [illegible]
ద్వారిచేత న్నగుఁబోటు [illegible].

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె. 97

ఉ. దేవర యానతిచ్చినగతిం గృ[illegible]
గావల వెట్టి పౌండ్ర[illegible] గ[illegible]
సేవ యొనర్చి నీ [illegible]
దేవత [illegible] నా [illegible]. 98

1 చెట్టి. 2 గట్టి. 3 గడల. 4 సోదన. 5 [illegible].

వ. అనినఁగు సత్యభామ సమ్ముఖాంధకారంబు శుద్ధవాచాపర్యవసాన కి
ట్టనినఁగు. 99

ఉ. తంత్రములు మీ యిమ్మానసయుక్తి గ్రావము జపసమస్కమమ్ము నే
మంత్ర జనంబులు నిట్టి బృహస్పతి మీరు గూడ, నేను లేనిచో
తంత్రకయుంగా వాసనుము వచి నింగంబున కిట్టి నవ్వునా
పొంగ్రస్తుఁడు ఁవాని చేత మనబంధులుగా చిక్కక యుండఁగా వ్రుఁడే.

వ. అని పలికి హాలాయుధుం గనుంగొని. 101

మ. గన వేతం గొని యున్న [1]నిన్నమర దిగ్దంతావళ శ్రేణియుం
[2]గనియుంజాలదు చాలమస్తనము మన్నైక్కలాసయాత్రాంతరా
న్యపపౌండ్ర క్షితిపాలసంగరము ధీమన్మంత్రి సామంతస
న్మయిన్ శక్తి న్వినుఖప్రమాణమతి నై మర్దింపుమీ శత్రులన్.

గీ. అనుచు నా హాలాయుధుం డియ్యకొని నృపాల
సంఘములను నాను సేడ్కని చనిగు నప్పుడు
హరి నగ్ గైలాసయాత్రను ననువు చేసి
తలఁచె నొసగ్ని గరుడుఁ వైనతేయు. 103

వ. అంత. 104

శ్రీకృష్ణుండు గరుత్మంతుని నెక్కి కైలాసంబునకుఁ బోవుట.

మ. హరినంతద్వినసంతనంతిశఖ రంహాకాంనిశ్చింతని
ర్జర రాజాజ్ఞ తన జ్ఞజస్ర రితవిచారాద్గుణిత మచ్ఛని
స్థిరపదన్యస్త్రప్రియనాగనాయక యుసచ్ఛేన్ నైన లేఁదూరమునా
స్కరనిందు ప్రతిపంబగాఁ బరగము త్రింగంబాలుచందంబునన్.

గీ. నచ్చి నిజపాదసంకశాసనతోఁ గ్రాన
నైన లేఁదూరఁ గనుంగొని హానుఁ దేవ్రుఁ

1 సేయుగా. 2 గడలు.

దల్లఁ గరపల్లవంబున [illegible]
పయిన [illegible] 106

వ. ఇవ్విధంబున వివిధ గతుల [illegible]
ణంబున సత్త్వ[illegible]
జేసి [illegible]. 107

సీ. పంచేంద్రియము[illegible]
[illegible]
ప్రాగ్వంశ[illegible]
[illegible]
సు[illegible]
[illegible]
పటు[illegible]
[illegible]
తే. సంతత[illegible][1] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. 108

సీ. [illegible]
[illegible]
పూజార్థ నియమిత[illegible]
మధుకరంబుల [illegible]
నవభృత[illegible]
[illegible]

1 పర్చన.

నిజనిజా[illegible]భాగసంభావనీయములు
[illegible] కాంతి [illegible]

౮౪. గతిగ [illegible]
[illegible] మిగిలె బూర్ణ [illegible]
[illegible]నమునివా[illegible]
కాత్రములు [illegible]త్రములు. 109

వ. మఱియును నవరత్నములు [illegible]బునుం బోలెఁ గనక
స్ఫురితంబై [illegible]బునుం బోలెఁ [illegible]ంబై [illegible]
స్థలంబునుం బోలె [illegible]ంబై [illegible]ద్ర[illegible]బు
నుం బోలె [illegible]ంబై [illegible]ముఖంబునుం బోలెఁ
[illegible]ంబై [illegible]యోగిహృదయంబునుం బోలె వా
[illegible]ంబై [illegible]బునుం బోలె [illegible]
స్థానంబై [illegible]బునుం బోలె [illegible]ంబై
[illegible]బునుం బోలె [illegible]ంబై [illegible]బునుం
బోలె [illegible]ంబై [illegible]
[illegible] బనుటయు [illegible]ంబై [illegible]
[illegible] బనుటయు [illegible]ంబై [illegible]
[illegible] బనుటయు [illegible]ంబై [illegible]
[illegible] బనుటయు [illegible]
[illegible]ంబై [illegible] బనుటయు [illegible]
[illegible]ంబై [illegible]
[illegible]ంబై పుణ్యజనే
[illegible]

1. [illegible]

బై సమిద్భారధురీణసంయమిలం బలసియున్న నానామహీజాతి
శయంబై యొప్పు నప్పుండరీకాక్షుండు తపోధనులు వసించు నాశ్రమ
యంబు ప్రియంబుగాఁ జేరంగఁ బోవ నప్పుడు తదాశ్రమమున మునులును.

సీ. సంయమీశ్వరహస్తసంధార్యస్రుక్స్రువాజినంబులు
జాలంబు సపవిత్రసమిత్తులుఁ గలుగు
దాపసకృతవేదపాఠనమస్కృతిహోమస్తో
[1]ములు మునిపుత్రకృతములు నడుము
బారికాంక్షితయాగాగ్నిజనితధూమపటలములు
దిక్కర్ణతిమిరంబు ధిక్కరింప
స్నాతకవల్కలతతులశీతోద్ధతకాంతిఁ
సాంధ్యరాగదీప్తిఁ సంహరింప

తే. ధైనుకాగమనోత్సుకధేనువత్స
కారవంబును సామగానారవంబు
నంతకంతకుఁ జెలఁగంగ హర్షమున
నంబుజాక్షుండు సొచ్చె నయ్యాశ్రమంబు. 111

గీ. గౌతమాత్రివిశ్వామిత్రకణ్వయాజ్ఞ
వల్క్యజాబాలికాశ్యపవామదేవ
రైభ్యధూమ్రవాల్మీకిమాండవ్యాంగి
రఃపవిత్రాత్ముశంఖకర్ణప్రభృతులు. 112

క. మునివరు లెదురుగఁ జని పా
వనలోచను లైరి గోపవల్లభసంద
ర్శనమునఁ గృష్ణుఁడు వారలఁ
గనుఁగొని సంభ్రమముతోడ గరుణించెను దగ్గన్. 113

---

1 పుటములు పంకజంబులచయుంప. 2 దని.

వ. ఇవ్విధంబున నితరేతరసందర్శన సమయసముచితకృత్యంబు
లాచరించి తాపసోత్తములు పురుషోత్తముం దపోవనమ
ధ్యపర్ణశాలాంగణంబున నున్నతబ్రుసీసమాసీనుం జేసి యా
తిథేయపరిగ్రహణానంతరంబున నతనితో నిట్లని విన్న
వించిరి. 114

సీ. ఆకాశగంగ నీయడుగునఁ బొడమె నీ
  కిట్లర్ఘ్యపాద్యంబు లిచ్చు టెంత
నిఖిలంబు రక్షింప నీవశోగుణమూర్తి
  వని నీకుఁ గుశలసంప్రశ్న మెంత
కమలంబు నీనాభి గన్నది నీ కిట్లు
  పుష్పాంతరంబులపూజ యెంత
యమృతంబు నీ చేత నమరులు గుడిచిరి
  నీకు వన్యాహారనియతి యెంత
తే. యోగ మా భక్తి యెంత! మా యోపిక యెంత!
మాతపోబల మెంత! మా మనికి యెంత!
యింతసంతోష మొసఁగ నీ విచట నునికిఁ
గంటి, మిది మాదు భాగ్యంబుకలిమి గాదె. 115

క. నీవారము నీ విచ్చితి
నీవారము మాకు భోగనియతసుఖంబుల్
గావింపుము మా ప్రియములు
గావింపుము నీవు భక్తగమ్య మురారీ. 116

వ. అని పలుకుచు సద్భక్తిని ననేకవిధంబులం గొనియాడి యా
దేవుని గొలిచి వచ్చిన దివ్యమునిదేవతాసిద్ధవిద్యాధర
గణంబులను నాతిథ్యంబు లిచ్చి యామంత్రణంబు చేసి

యమ్మురాంతకు వీడుకొని నిజనివాసంబునకుం బోయిరి
తదనంతరంబ. 117

శా. గంగానిమ్నగ దాఁటి [illegible]
మిం గంసారి పురారిఁ గోరి [illegible]
భంగాపేతపయోధివోలె [illegible]
గంబొప్పంగనుండెడు [illegible].
వ. అట్టియెడ. 119

బదరికాశ్రమంబునఁ బిశాచస్వరూపులు శ్రీకృష్ణుని దృగ్గోచరు లగుట.

ఉ. కుక్కలు వెంటఁ బడ్డ [illegible]
ల్లిక్కుచు నేలఁగూల [illegible]
దిక్కు నెఱుంగ [illegible]
గ్రక్కున వచ్చి రంతట [illegible]. 120
వ. అందులోన. 121

సీ. వికృతాననంబులు వికటదంతంబులు
నిడుపైన పెదవులు నిక్కు[illegible]లు
ముడిపడ్డబొమలును ముమ్మూలముక్కులుఁ
బల్లపెండ్రుకలును బడితలలు
బొక్కిఱొమ్ములు లోఁతుఁబొట్టలు మిడిగ్రుడ్లు
గూనివీపులు నిడుఁగ్రొంకిప్రక్కలు
బూరకాళులు నీచఁబోయిన చేతులుఁ
గోలమూఁపులు గుదిగొన్నతొడలు
తే. నతిభయంకరగతి నూఁత నట్టహాస
కహకహారావములతోడఁ గానవచ్చు

దానపానకఘనసౌఖ్యాదగ్రశాల
సాలసంకాశ మగుపెండ్లిచవ్వడియుంబు. 122

వ. అందు నొక్కెడను. 123

ఉ. పెలగొనఁ బాల్చు నట్టముగఁ బ్రేతలు నృత్తి, కపాలపాత్రలోఁ,
విరిసుఁ గలంచుఁ గ్రొమ్మెదడు, నంద్రుక తేఱి తోలంగ
నైచు, నెత్తురు చవిమాడుఁ, గండలుతునుకు లుమిక్రోలుఁ,
గ్రొవ్వుసోలధారలం, జరివిస ప్రేతమాలికలఁ జిమ్ముఁ, బిశాచ
విభుండు వేడుకన్. 124

వ. మఱి యొక్కెడను. 125

(అచ్చతెనుఁగు.)

చ. కలిబిసపేసుఁగు స్వాడంపుక ప్పరఁగు స్యాలఁ బట్టితో ఖలుక్
బుఱికేసుల పేసులు స్కదసుపూఁతఁ నుఘుమ్మని మూఁగు నీఁగలుం
బెఱికిన వాలు ఔమ్మునఁయుఁ బెరిస నెత్తుటు ప్రేసులు గనుక్
బిఱుసులవారాపులుం గులఁసు బీఱనంబులుఁ గల్గురూపునై.

క. చను పేరఁగ నయ్యెసుపుసఁ
గనుఁగొని మురహరి యరిసలకలమున నె
మ్మనమున బడిలము నేయుక
ఘనతరవిస్మయనికారకలితముఁ జేసెన్. 127

వ. తేపసంతోసంబ లోదిర్ఘస్నాక నేన పెరాళంయుగళంబు సొసలగళం
బులు నెగ నపెచినఁ నొగుగు రుధిరంబు చవిగొని నుచి
యుగుటయును హాలిక సమర్పితం బగుట్య నను సు నద్వైపుని
సహస్రనామంబులు పేసుకొని. 128

శా. ఓనారాయణ యోగసుంధనహార యోథస్తవింతాపదే
యానీలాంబుదవర్ణ యోగిజనసిద్ధ యోలోకనాధామితీ

హో నీరేరుహపత్త్ర నేత్ర కృప నా[illegible]
హో నావే భవబంధనముల్ [illegible] యో [illegible].

శా. గోవిందాయ నమోనమో భగవతే గో[illegible]
దేవేశాయ నమో నమో మురభిదే [illegible]
భావజ్ఞాయ నమో నమో [illegible]
జీవస్థాయ నమో యనంగ శుభముల్ [illegible].

గీ. అనుచు [illegible]
గానవంబున వారి నాకం[illegible]
మాచుచుండఁగ నం [illegible]
పలికె నల్లన గంభీరభాషణముల. 131

ఉ. ఎక్కడివాఁడ [illegible]
చక్కని మేను [illegible]
నిక్కము [illegible] చిత్తము [illegible]
[illegible]

శా. చేతోజాతుఁడు నీవు నే మనుజుఁడ [illegible]
ప్రీతుం జేయఁ దపంబు చేసితి [illegible]
బాతాళంబును నేలయుం ద్రి[illegible]
నాతం డ్రీ నను నేల వచ్చి [illegible]. 133

క. అనుటయుఁ బిశాచవల్లభుఁ
దనభక్తునిఁ గా నెఱింగి దామోదరుఁ డ
ల్లనఁ గరుణ వొడముకన్నులఁ
గనుఁగొని యిట్లనియెఁ బలుకుగౌరవ [illegible]. 134

క. భూజనములు యదుపుంగవు
రౌ జనఁగాఁ బరగుదు న్నిరంతరమును స
త్పూజ్యుఁడును దుష్టశిక్షుఁడు
నాజన్మప్రాప్తము లఖిలనాథుఁడ నగుటన్. 135

గీ. నాకు నొకకోర్కె కైలాసనాథు చేతఁ
బార్వతీవల్లభుని చేతఁ బడఁగుతలఁపు
గలదు గావున బదరికాకాననంబు
జూడ నిచ్చితి మీ రింక బోవు టేల? 136

చ. పలుకు మహామునీశ్వరులు వారెరె సదాశివచింత చేత ని
శ్చలగతి నున్న వారలను పిశాచనివాసము గాదు మీఱుఁ గు
క్కలుఁగనిరుంగఁ బట్టుచిన్నగుంపులఁజూచి సహింపరాని హా
నిలువున నేను నేలపొగు నేకజనుల్ముసుఁ జంకఁ బోవ్వ డ్డముల్.

క. ఇటు నుండెఁ బిచ్చుటకన్ గా
నట నే నుండంగఁ బోవ్వు నానం గలదే
బటువుఁ బిశాచగణంబులు మీ
రిటుగా నటుగలిగి చూడ నగు నే నిమ్మున్. 138

వ. అనుటయును నగ్రజుం డిట్లనియె. 139

శా. ఏపుం డట్టిసెక్కుఁడ నేను నాయనుఁడఁ నాకొంచెఁపుం దేవు ము
క్కంటిం గొల్వను నన్ను లేదనన్ కైలాసము లంపుమా
జంటు నన్నిచ్చినా నీమునులు నీకన్యాగుణాలు నూనె యె
వంటం బోయిరె మీరు? కాలుపాదను లోఁ చేటుండ లేమున్నదన్?

గీ. నన్ను నీవేమి చేసెఁ బోవ్వు నీవు నాను
నూటు లేటిక నను నీ నమ్మనులు లేదు

నచటఁ బ్రేవులు దొప్పలు గానసంగను
చేసి తనమానసంబునఁ జేర్చెఁ గృష్ణు. 141

క. తలఁపునఁ జూచినరూపును
వెలిఁ జూచినరూపు నొక్కటియై [illegible]
నెలకొని ఘంటాకర్ణుఁడు
నలినాక్షుని నామకీర్తనము గావించెన్. 142

వ. అద్దేవుని నుతియించె నెట్లనిన. 143

సీ. తొమ్మండ్రు గోపికలఁ దోడి [illegible]
బోడమింగను నేదేవుఁ [illegible]
మూఁడుమూర్తులఁ [illegible]
బరగు నేదేవుని [illegible]
పంద్రెండురూపు [illegible]
నలరు నేదేవుని [illegible]
వేయుమానికపుఁ బ్రోవులతోడఁ బడగలు
మ్రోయు నేదేవుని [illegible]

తే. మునుల కెల్ల నేదేవునిమూర్తి [illegible]
హృదయగేహంబులో [illegible]
హరి మురారి సర్వేశ్వరు [illegible]
మనసులోఁ గంటి ఘనము [illegible] 144

వ. అనుచు విలోచనంబులు దెఱచి చూచి. 145

సీ. పుండరీక[1]ములతోఁ బురణించు [illegible]
గాంచినా మనుతేన గడ [illegible]

1 మ్ములఁ.

మందారశాఖతో మలయుచుఁ జాఁచెడు కేలఁ
  బాంచజన్యం బసుపఁడెడు పేఱయ
నుపయోంత్రికటము[1]తో నుద్ధింబు నురమునఁ
  గౌస్తుభం బనుదివాకరుఁడును దోఁప
నాకలోకంబు[2]తో నవ్వుపాదంబున
  నాకాశనది యనునమృత మొప్ప
తే. సమ్మతాధారాంధగవము మాటలాడినట్లు
  భాగ్యదేవత రూపు చేపట్టినట్లు
  లలితగతి నున్న సద్గుణాలంకరిష్ణు
  విష్ణుఁ బొడగంటి ఘనముల పేరుకొంటి. 146
వ. అనుచుం బ్రణామంబు చేసి. 147
క. హరహర నవ్వుచు నాకవి
  పులకితవరమూంస నుల్లఁ బుచ్చి పుసుకపా
  త్రకలోనఁ గడిగి పెట్టుచు
  నసుటిటలమునఁ 'గృష్ణ! నీవు నర్పిత' మనుచున్. 148
సీ. ఆసగింపఁగ దేవ! మమ్ము నుండెడు విందు
  చేలు కన్నఁ బాత్రంగొనుచు ప్రమాంస
  మిచట నుత్పత్తిలోనీవ సన్నిహితోసుము
  ఫ..గాని నీ కేమిగాను బ్రీతి గాదు. 149
క. నాప్పుడు నలుంరి నన్నును
  నానేకాలము నుంలిపెంచి యనుచితము నునీ
  దేవునిఁ బంపుట యనుచుం
  గ..నప్పుడు మను నికరము నిలిచెన్. 150

1 న నుద్దించు. 2 ను నవ్వు.

వ. నిన్పుసటయును. 151

క. తామరరేకులుఁ గన్నులు
సామజహస్తములుఁ దొడలు [illegible]
మోమును మెఱుఁగును [illegible]
పొమింపఁగ దివ్యరూపమున [illegible]. 152

క. అంటినమాత్రన హరి [illegible]
ఘంటాకర్ణుండును [illegible]
బంటినగతి [illegible]
బంటినగతి దివ్యతేజ [illegible]. 153

శ్రీకృష్ణుఁడు ఘంటాకర్ణున [illegible]

చ. అతనికిఁ బ్రీతి నిట్లను [illegible]
చ్చితి నతనిం బోలఁగ [illegible]
పతినని నేఁడ నీవు [illegible] బట్టము గట్టితి [illegible]
ట్లతిశయభోగ [illegible].

క. నీతమ్ముఁడు నీరూపున
నీతోడన కూడ వచ్చి [illegible]
స్వాతంత్ర్యముఁ గని పిమ్మట
నాతత్త్వముఁ గూడ [illegible]. 155

చ. అని వరమిచ్చి [illegible]
గొనుము వరంబు నీ [illegible]
వనకు మదాత్మ యింత [illegible]
జననమునందు నిట్లు నిను [illegible].

శా. సంతోషించె మురారి యంతట భవిష్యన్నాకలోకాధిరా
ట్పూజాసత్కారస్తుతుల దోషిక్రింద గుఁ జనఘంటాకర్ణుఁడ కృష్ణుఁగు న్పృ
త్వాంతంబంతయుఁ గృష్ణుచేత విని సాంద్రానందపూర్ణామృత
స్వాంతంబయ్యె మునీంద్రలోకము ప్రసన్నంబయ్యె నాశ్చర్యమై.

క. దృష్టిపథంబున నాంత్రి సంయమినాన్వయులనుం గన్నులపండువు
గాఁగనుచు దోషు నెన్నలమునఁ బొంగుచుఁ జేసి మధుసూదనుండు
నుబలునాతఁడు మహామునుల సేవ గోరి నచ్చి నచ్చి. 158

చ. అనుదినభావసంభవితనిత్యనివాసము [illegible] వల్లభత్రభా
వ్యాసము నాసము ద్ర[illegible] నాశుతిప్రసము నాత్మకీర్త్యను
ప్రాసము [illegible] టుని ం సముఁ గంసవిరోధి గాంచె దై
వాసము సఖ్యసిద్ధమగు లాసము మీఁదటికోసమున్. 159

వ. అనుచుఁ గొన్ని నెల్లగంటలు కన్నులను నందక నిస్సంగ సంది క్షిప్తనానాతీసంద [illegible] సమూహసందోహవిహారిభృంగబృంద [illegible] విజృంభిత [illegible] సంభ [illegible] భ్రమా [illegible] జ్ఞాపిత [illegible] [illegible] గిరిసుత్త్వ [illegible] [illegible] [illegible] ప్ర [illegible] హావిహారి [illegible] [illegible] [illegible] భూ [illegible] స్తం ప్ర [illegible] త్రి [illegible]

తపనీయతటద్యుతి [illegible] నిను
యంబై పాతాళంబును ము [illegible] ని
యాడుట కొని [illegible]
కాశంబునను [illegible]
జనేశ్వరపు [illegible]
పల్లవ [illegible]
నవభుజా [illegible]
నిర్వ్యద్ధర్వి [illegible]
వరణాంబై దు [illegible]
తీర్థ [illegible]
గటక [illegible]
కుండియు నల [illegible]
యట్టును [illegible]
బయ్యను [illegible]
దు [illegible]
యట్టు [illegible]
నీయుం బయ్యను [illegible]
లోకమనుట [illegible]
బించి యున్న [illegible]

సీ. ఇం దుండుహాసుమా [illegible]
నె త్తంబు [illegible]
నీగిరి [illegible] సింగిరి [illegible]
నఖిల [illegible] నేకొ [illegible]

నిచ్చట విహరింప నిచ్చట సంయమీం
ద్రులను మోక్షంబు సంధియించె
యనఁగ గ్రంథమున సీన గాంచినయంత
ఇల స్వైన మిన్నేలు నెలవ నున్న
తే. యాగమనము శ్రీ కలంకులు సీనగంబు
త్రిగాలంకులుఁ గలుగ సింహాభశోభ
హరితశార్దూలగంధశ్వయుతసిద్ధ
గణగణాంగనాగణములు గాంచబడెను. 161

శ్రీకృష్ణుండు ద్వాదశవర్షంబులు తపస్సుచేయుట.

మ. అనుచున్ బద్మజటాధరాధిపకరుంటాదూర్యస్థుల్లాదు మానసం
బున నానందమునన్ స్థలంబున విహంగధ్వనిన్ డగ్గ్రి
న్యుడన నల్కంబుజటాభరంబునపరింగనుచ్ఛండిపర్వించబా
నన దేవరంబున శ్రీ నాద్వాదశవరావర్ష శ్రీ విధి ప్రాప్తిగాన్.
వ. అట్లు విహరించి 163
క. పర్ణాసనమానసము ముసలుగ
పర్ణాసనుఁ డతులతపోవైభవముగన్
వర్ణనశృంగారముగా
పర్ణాపు గా నిసి సునసు పరులము లినున్. 164
గీ. పుష్పములు గోరుదు జక్రంబు భుజగస్ఫూర్తి
సజతు నిక్కము గ్రామములు సంవనంబు
లేదప్పఁ బలముజస్రము గాను చెనులు శాస్త్ర
ముసుగ నిలుపుండు గడ నేగను నల్లవసులు. 165

క. దిన మొక్కొక్కటి యుగముగ
వనజాక్షుం డుపవసించి [illegible]
జనఁగా నొక్కొకనాఁటి దే
క్క సుపానం బుడిగి [illegible]. 166

శా. సంప్రీతిం దేవతలు [illegible]
మంత్రాటం బిడి [illegible]
గుంద్రాక్షునఁ [illegible]
గంధ్రో[illegible].

గీ. అనుచు గంధర్వసిద్ధ[illegible]
గమ్యమాను [illegible]
నలినిముఖులఁ [illegible]
నిశ్చలధ్యాన[illegible]. 168

క. కని [illegible]
బున నమగులు [illegible]
ర్దనుఁ దిరిగి వచ్చి [illegible]
గనువిచ్చి [illegible]. 169

వ. అట్టియెడ. 170

(అచ్చ తెలుఁగు.)

సీ. తొలుకారు మెఱుఁగుల[illegible]
రాయంచ[illegible]
యుపలబం[illegible]
బొండుమల్లెల[illegible]
బలుమంచుఁగంబాల బలసి [illegible]
క్రొత్తమంచిడి [illegible]

పాలవెన్నెలగుబ్బలిమించు నెలకొన్న
నిండుచన్నులప్రుగ్గు నిగ్గు చెలిచి
తే. జడలఁ గ్రొన్నెల ముడఁ బొంగసరిగఁ దొడలఁ
బొడలతోఁ జేన పలిమిడి పూఁత మించఁ
బొడమి ప్రేతనిముంపటుఁ బొడవు సూపెఁ
[1]బొంగుసున్నలం దెల్లఁ బొడుప్పైనబొట్టువేల్పు. 171

(అచ్చతెలుఁగు.)

ఉ. ఏనికతోలుసచ్చడము, నెమ్ములగుబ్బసరంబు, సంపపూఁ
దేనియములు మ్రొవిల్లుఁ గొని త్రెంచినబొట్టుఁ బలుంగునెట్టము
న్వీసులు[2]చూపు వెంచమువఁ, బవిట్టినమంచముకోటిక్కైదువుం,
బూనినప్రాఁత వేల్పుఁ గని, పోసులఁబోయిన పెన్నుఁడిట్లనున్.

సీ. కర్పూరమునకఁ గంపకళితమందాకినీ
లహరీపరితకోలాహలంబు
బాలేందుచంద్రికాభాసభాగశోభా
రంగసంభావితానగ్వధంబు
సేవానమానస్నసిద్ధసేవంతి
తాలున్నంతోర్లాలోలండనంబు
కాలకూటమునీడక్షినక్షనలోంసక
ధూర్జటిఖండామాదపూరితంబు
తే. మానసితంబు నామించుట మెలసియాడ
గలుగుసొంపు నాగు పోగనాడుకన్నులారు
శివుని జూచుపుణ్యం బసుచింగ నెఱయ
మొదటిపలుపు బొడఁగంటి మ్రొక్కఁగంటి. 173

1 బొడవులం దెల్లఁ బొడవైన బొట్టు. 2 చూపుఁ బెం.

సీ. తరుణపల్లవరాగతామ్రవిస్ఫుల్లింగ
        భాసురం బగుజటాభారమునఁ జెలఁగి
    నిబిడసంతమసంపుసిల బాలసుధాంశు
        పరిపంథి యగుకంఠభాగఁ జెలఁగి
    తారముక్తాహారధవళశోభితసిత
        వాకాలి మగునిర్మలాంగఁ జెలఁగి
    ద్రవశాతకుంభగౌరసునుంపిసునుపుఁ
        డనశీల మగుఫాలసతిచేతఁ జెలఁగి

తే. యొకటిఁగలిగిన వన్నె వటుమిరుంచు వన్నె సురుచుల
    కర్ణికాభద్రపీఠంబునఁ గనుచుఁ జెట్టు
    పరసుధాభిషేకంబునఁ బరమయోగి
    సావ్యభావముండగు నీశ్వరుఁ ద్రిపురారి. 174

సీ. లలితవిద్రుమలతాలతాంతవ్యాప్త మగుజటా
        జూటంబుఁ బగు రంగసుజ్యోత్స్న వ్రేయ
    సాంద్రతారకవిలాసం బగుపుష్పహారంబు
        పురపురంధ్రులసేస పువ్వు వ్రేయ
    విశదకాదంబినీవిభ్రమం బగువిను
        త్సింధుతోయము పూర్ణఁ జేసిన వ్రేయఁ
    దరుణభానుసమంచితం బగుసుష్ఠిప
        ఫణిఫణామణికోటి ఫలము వ్రేస

తే. నైనపారిజాతంబు మూలాలవాల
        జాత మగు నైన నఖిలామరజాతి వ్రేల్మ

జీవులలోనెఱ నెవ్వ నిచ్చిత్ర మిచట
నాస్తికులఁ గంటిఁ గన్నార[1]నంతకంటె. 175

సీ. సుజను సుజనుఁడుచేఁ గూలునో కూలదో
సుజనుసుజనుఁడు నీసుజను గూల్చు
త్రాసు నీరేటిచే మసుఁగునో మడుఁగదో
మసుఁగు నీరేటి నీత్రాసు మడిఁచెఁ
గాలునో యొకనిచేఁ గాలదో సాలంబు
గాలునీసాలంబు గాల్చె నొకని
తునుఁగునో పరశుచేఁ దునుఁగదో వృక్షంబు
తునుఁగునీవృక్షంబు తునిమెఁ బరశు
తే. నసుపుఁ దమలోనఁ జల్పంగ సమరపటల
గెఘసుఁ గోష్ఠిలోష్ఠ ష్ఠుఁ డుండ నెప్పు
పాలకొలఁబు నా త్రాలఁ బండిఁగుండ
నంటఁ గంటి నాలోగ్యల నంటఁ గంటి. 176

మ. లసు మేఁక లోపనస్నుఁడిరేకములలో నానంద బాష్పాంబుపుల్
తసుమంకుల కాంసునంబులుఁ బ్రమోదంబుం బ్రకాశింపఁ న
వ్యసకాగుంపు చలంగుచుండఁగ నిసర్వజ్ఞుండు యోగీంద్రవా
క్యసనాగమ్యుఁడు కేలు గేలఁ గదియన్నిఁ చెఁ గృష్టుం గృపన్.

క. ఇట్లింగున నయ్యోగివుర
చిత్తముగతి నాడలుఁ గలసి సిద్ధాంతపరా
యత్తు లగుమునులుగుఱుకను
విత్తే చెలువార జమిలివేల్పని తెలుపన్. 178

వ. అట్టిగోడ. 179

---

1 నందు.

సీ. అభ్రంకషం బైనయాలపవృక్షము నెత్తినాఁడు
త్రుంచినాఁ డీతండు తుంచినాఁడు
సాధుసమ్మతముగా సామజంబు నెత్తినాఁడు
గాచినాఁ డీతండు ద్రోచినాఁడు
బర్హిష్ఠఘోరాగ్ని పర్వతేశుని నెత్తినాఁడు
దాల్చినాఁ డీతండు ద్రొబ్బినాఁడు
ఫణిపరంపరతోడి చిన్నగోవ్రు నెత్తినాఁడు
మెట్టినాఁ డీతండు ముట్టినాఁడు
తే. నేఁడు నాఁడను వాఁడను నేను నేను
జూడఁ జెప్పంగఁ జెప్పంగఁ జూడఁ గలుగ
ననుచుఁ గొనియాడి యాడి మాయాత్మఁ జేరి
రజతగిరిమీఁద హరిహరాంగణముల. 180

సీ. సాహసంబున లేచి సిగసాఁగులుఁ జూచి
బద్ధాసనుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
రూపు గంటఁ జెలంగఁ జూపు నగుచు
బంచబాణుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
వరములు వడయుచుఁ గరములు గడచుచుఁ
బంక్తికంఠుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
గేహరక్ష నటింప దేహాశిక్ష ఘటించి
బాణాసురుఁడు సిరిపాలఁ గనుఁడు
తే. గనియెఁ జిత్రంబులను నీవు గలసికొనుచు
మనుపఁ జెలువంగఁ జెలువంగ మనుప నేస్తు
లెల్లలోకంబులను స్థాప మేక నగుట
హరిహరాత్మక మెఱిఁగితి మనిరి సురలు. 181

శివుఁడు సాక్షాత్కరించి కృష్ణునకుఁ బుత్త్రు నొసంగుట.

చ. ప్రమథులు సప్తమాతృకలుఁ బార్వతియున్ స్కందుఁ డైరి తాపసో
త్తములు నుతింప నయ్యెడ సుధాకరఖండవతంసుఁ డిట్లనున్
వినుతతపంబులో నిమాడ్కి నెవ్వఁడు నెందును జేసె నిమాడ్కి నింత
గాఁ, దపము నిను నీవు నాచి[1]తి తలంపున నీవును నేన కావునన్.

మ. యదువంశాంబుధిచంద్ర! నీమదిఁ గుమారాపేక్ష నాలోనె యెలుం
గుదిరె న్నాకొసఁగంగ నీఁ దలఁచియుఁ దపోఘోరక్రియల్ స్వేచ్ఛగాఁ
వినుమా చెప్పెద నాఁడవై తగుఁ దగున్ బృందారకశ్రేణికిన్
హ్వానయోగ్యస్తవము గానఁ దగు దయమనుటం జెక్కు ఘనతాప్రద [ముల్.

క. నీకోరిన నీకు నిచ్చితిఁ
గైకొనుము పిరిందిచిట్టికాలను లోనై
నాకును బగయగు సంగము
లే కనుఁగొన దానవుల కోటి లే నితనికయున్. 184

వ. అని యంతర్హితుం డయ్యెను. 185

మ. హరి మనస్తోత్రమునకు నుపోద్ఘాతమునే నేనున్న నాఁడు వృద్ధిం
బ్రమయు నాగుం దననిత్యుఁ జూపి నరిచరిత్ర కాంచితిఁ జేసినన్
ననుఁ దీరెన్నియు నన్ను సంతోషము నారాధించె నప్పుడు క్షితిం
బ్రమథవ్యూహములు విభ్రమభ్రమణవిభ్రాంతిం బొలంగింపఁగన్.

ఉ. అట్టిమేఁ దాఁ జిరముగాఁ దనమనమునఁ దనుగనఘమము స్వదో
షస్తుతిపుత్రుండు గూర్చి నాకము చూడఁగొనంగ నాసన్నం
దత్తసన్నిధి బ్రహ్మాదులు గొలిచి ప్రణామము చేసి శోధముగ
నత్తఱిఁ బాటఁ జెప్పెడు విధాతృంగడు నాతనితోడ నిట్లనున్.

---

1 తే తలంచిన.

మ. దనుజేంద్రుండు తపఃప్రభావమున [illegible]
నను మెప్పించి వరంబు వేఁడఁ [illegible]
క నికామవ్యవహారుఁ డై [illegible]
చనసూనుం [illegible]
[illegible].

క. అని వానివరములు విని
మునుముట్టఁగఁ గొంత [illegible]
విని దనుజుండు మిగుల [illegible]
చనియె జితేంద్రియుల [illegible]. 189

చ. అమరపతి పవిత్ర[illegible]
ప్రమథవిభుండు [illegible]
సమయమునందు [illegible]
హిమగిరిరాజకన్య[illegible]. 190

క. ఆరమణికి సుపుత్రుండగు
మారుఁడు సేనాని యగు [illegible]
దారకుని గెల్చి తిరముగ
నీరాజ్యము నిలుపఁ [illegible]. 191

శా. జంభారాతి విజృంభమాణ[illegible]
యుద్ధ[illegible], యంభోజాసను[illegible]
చెన్నటా, [1]రంభాస్తంభనదంభ[illegible]
స్తంభాసంభవగుంభ[illegible]రచనా[illegible]. 192

వ. ఆలోచన. 193

1 రంభాస్తంభనదంభశోభవిలసద్రం. 2 స్థితి.

సీ. మురిపెంపు మాని స్తంభములనిలిచిన గోపురంబు
[illegible] దప్రమోదము గడిపె నిసిపింటితోడ
జలజ కీసు [illegible] జల్లడమూరి గొ
[illegible] భృత్యములతోడ
గట్టి కోటల మొగ్గ నిసికింపుగుబ్బ గాఁ
గోయిల నోయూరుగాడగుతోడ
సలకమ్ముగన మురిపెము సేయుట క్రీడలు
నడకల సిరింపు సేనగుంతోడ

తే. నలవుదిరాల్పులు కరసాన వాడి చేసి
మంచు నలుగొడ నవ మీనసరాము స్తమన
నిలిచినలతోడ నలరాజు నిర్జరేంద్రు
సభను నేలించు భుజబలోత్సాహ మునఁగ. 194

క. ఋషిల్వధముకఁ బోడమూపిన
పుష్పవిలసితముకోసిఁ జూచి పుపహారాతురులు లే
సుప్రొడకొ నేకముగమ్ములు
సుస్నిగ్ధాంగి సుమ్మ్ సమస్తలసన ప్రై. 195

గీ. సముచితోపాదానములతో సరసరాబు
మునిమనసు జేసు నచ్చుట నుస్తభంగు
[1]నిర్జరాధిప నముఁ బంపు సీమఁ జేసు
నలమమాని [illegible] నపోత్సు నగ్ను నముఁడు. 196

చ. త్రిపురహారు స్వయంవర [illegible] ధరాధిపసద్య దిగ్గుణా
సమముగ గలరా నం వోసగులు [illegible] రా కలు [illegible]

1 నలుని నిర్జరాధిప నాటిసనఁ జేయు.

గృహం దిలకింపం జేసం బరికింపంగలాం [illegible]
దపుగనివేల్పు సెప్పినం బది [illegible]

క. అత్త్రాపసోత్తమునిపుడిం
దత్తఅపా టోవనం జేయుం [illegible]
ది త్తెఱంగు నీకి [illegible]
దాత్తగుణా [illegible] 198

వ. తదనంతరంబ రంభా [illegible]
మకేసరవిసరద్వి [illegible]
నలనను జంభాసురవిస్ఫ్రు [illegible]
ప్రప్ర [illegible]
వలనను నతివిరచిత మంగళ [illegible]
భుజాని [illegible]
గరసమరయాంచిత [illegible]
[illegible]
వ్యాజనిచిత [illegible]
నను పరితః ప్ర [illegible]
పరిపూరిత [illegible]
ద్దదత్భ ప్రతిసద విభ [illegible]
లన మణియలోచనానలంబు [illegible]
పుచు నమరావతీపురంబు [illegible]
ల్తుండను నన్నుం గలంచుటను [illegible]
నీ రిందఱు నెఱుంగుదు రిది పిదప నే [illegible]
బు గా నుండుటను నామనంబున [illegible]

మ. నగ, భోగినగ విరించి వేల్పునఁ గృపావంతుండనై నన్మథు
ష్టగుణ స్థైర్యుని నీరుఁ బద్ధతో నైక మన్మథుఁడై చెన్నగా
న్పగుఁ బ్రతిపత్తుఁ జేసంగ నీధన సరోజాక్షి తపస్విప్రకం
దగు నీస్వర్గము గాదె పుణ్యవిహారార్థం బింత కింతేటికిన్.

శ్రీకృష్ణుని రూపగుణము కొనియాడుట.

క. అనుపమ గుణములు మొలచఁగ
మునుమునుగ్రఁగ మొలచిన సుమధురమునిహారిపదం
బనఘ నీనమోనిధులు
వినిచెద గొని మాడఁ దొడఁగఁ బీతాంబరునిన్. 201

సీ. శ్రీకృష్ణసంకీర్తనము గానము శ్రీధామము
మది శ్రీధామమునను నాట్య మొనర్చు
సత్పూజ స్తుతిమాలికా స్తుతి జగమెల్ల
నవనీత గానంబు బనఘు నీదు
శ్రీకృష్ణుఁడు మహాత్ము శ్రీభవించు నం దహాం
కారము వాడు నొ సత్కృత్యములు
సంపద భోగములు శిష్టశిష్టగంధహారి
నానాంబువులును బాదపాదపాదము

తే. యోగసుస్థిరములఁ బడియున స్థానములు
మనసు నిలుపఁగ నిది సాంఖ్యయోగమునందుఁ
బ్రత్యయములు నీకు నితి[1]నుఁ దాఁచి నీవు
వనులు నీకుఁ గొనఁగఁ బనుప నేర్తు. 202

గీ. బ్రహ్మాద్యు లొజనులును సుకృతఁ గొల్పు
నిష్ఠఁ గడ సాంఖ్యనిష్ఠను నిష్ఠ నొల్పు

1 న దాఁప.

రుద్రుం డై తామసగుణ యోగ్యు డగుచు
చూపుదు [illegible] నీ స్వభావ [illegible]. 203

క. ఇంద్రియములగోచరములు
కుంద్రోపలు చేసి భక్తకోటుల [illegible]
ల్లం [illegible]
చంద్రవిలోచన [illegible]. 204

గీ. బ్రాహ్మణులు మోము [illegible]
వైశ్యు లూరులు [illegible]
లు [illegible] యుగములు [illegible]
నీవు విశ్వేశ్వరుండవు [illegible]. 205

క. రవిచంద్ర [illegible]
నవనిగ్రీయ [illegible]
భవ [illegible] హృద్దో [illegible]
[illegible] దోష్ఠల. 206

సీ. విశ్వలోకవ్యాప్తి విష్ణునామము [illegible]
మధు విం ద్రియములు [illegible]
మధుసూదనుండవు [illegible]
స్థితివి మాధవుండవు [illegible]
నగుదు తపస్వివి [illegible] చేసి
హరి [illegible] నామంబు [illegible]
లం దయసంబు నీ [illegible]
త్వము వహించితి బ్రహ్మత్వంబు బ్రహ్మ

తే. రాముఁడు [illegible] బ్రహ్మ స్థా[illegible] వింద్రి
[illegible] గలిగి
న[illegible] సుఖం బ
[illegible] భజింతు. 207

గీ. [illegible] వాసు[illegible]
[1][illegible] ముని [illegible] మునను
[illegible] నీయందు నె[illegible]
సుని[illegible] గని[illegible] ము[illegible]. 208

క. [illegible] బ్రహ్మ[illegible] సి
[illegible] నేసుఁ బ[illegible] జన్మించఁగ సి
[illegible] సత్త్వ[illegible]
ప్రసన్న [illegible] జగదీశ్వర[illegible]. 209

గీ. [illegible] మనుఁడవు
[illegible] త్రి[illegible] క్రమమున
[illegible] సగ[illegible]
[illegible] గో[illegible] గోవిం[illegible] యుతి. 210

సీ. అగు[illegible] [illegible] బుల
[illegible] నేసు
[illegible]
[illegible] సు[illegible]

1. [illegible]

గజములలో నింద్రగజము సింహములలోన
గరుడుఁడను పక్షులలో ననంతుఁడను
నిర్జరనదులలో నీ జాహ్నవిని మహ
ర్షుల సర్వజ్ఞుఁడు వేదవ్యాసుఁడను

తే. మేరుగిరి దేవమునులలో నారదుండ
దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదుండ ధనపతిఁ గను
కన్నులయందు భానుఁడ నన్ను గనుము
లోన మృగములలో సింహమ్ము నేను. 211

సీ. నీయంద జనియించి నీయందె నిల్చును
సడఁగ నీయందె యణఁగిపోవు
నేన నీవన నీవ నేనన నెల్లెడ
మిమ్ముఁ బరబ్రహ్మ మెఱుఁగుము
నీనామములు నాకు నానామములు నీకు
నీకుఁ జేయుపూజ నాకుఁ బూజ
నిన్ను నొల్లనివాఁడు నన్ను నొల్లనివాఁడు
తలఁచట నీకును నా కనుట నునికి

తే. ఎల్లనది యెల్ల దిక్కుల నెల్ల నున్న
యది సమస్తంబు శివ నీకు నన్యమగునె
మేదినియును లేదు వేదంబు లెఱుఁగు నటుల
నీవ నా నమస్కారంబు నిన్నుఁ జేతు. 212

వ. అని పలికి సకలదేవతామునిసంఘంబులం గనుంగొని హరి
తో నిట్లనియె. 213

క. ఏ మనుజుఁడు నేకం బది
సామర్థ్యమునం జదివి తద్వ్యాసారము వారిచేఁ
గామార్థధర్మమోక్ష
శ్రమపంచములు మించినంబు సేయు ఫలంబుల్. 214

క. ప్రకటాత్మను నన్యాయము వాఁడు
సతతము తనివిభవాతిశయమున
బ్రహ్మహత్యాదులు చేసిన
ప్రాణాపహములు నన్నుఁ జేయఁ బాపమార్గముగాఁగన్. 215

గీ. ఇదియు దివ్యమానవేదంబు పింగము సకల
మంగళము సత్యసారంబు మంత్రమయము
శ్రీకరంబు నిత్యయశస్య నిగమ
సారము శుభఫలంబు నిర్మలమును. 216

వ. అని యుధిష్ఠిరుని నుద్దేశించి. 217

సీ. ప్రణతింతు నో స్వయంభూ భగవతే వాసుదే
వాయ నమో ధృతదీప్తలాయ
సాంఖ్యాత్మనే నమః సర్వాత్మనే నమః
ప్రియాత్మనే నమో బ్రహ్మణే న
మో రుద్రరూపిణే నమో విష్ణవే నమో
మోక్షప్రదాయినే నమో వసుంధ
రాధిపాయ నమో సుధర్మ నే నమో
నమో నమో నమో స్వహాస్త్ర

తే. బాహునే త్రిపథగాపాదసక్తయే న
మో సహస్రవదనాయ సహస్రమూర్తయే న

మః స్వభావశుద్ధాయ నమః ప్రధాన
ధారిణే నమో యనుచు నుతియించి రపుడు. 218

గీ. ఆద్యబీజాయ విశ్వకర్త్రే [illegible]
నిర్గుణాయ గుణాత్మనే నిర్మలాయ
హరిహరాత్మనే ప్రణవ [illegible] సూక్ష్మ
సూక్ష్మతరాయ నమో యనుచు నుతియించి రపుడు. 219

క. అని వినుతించి మహేశుని
మునులు వినంగ [illegible]
బనహరశేషముఁ [illegible]
సిన విష్ణును సకల [illegible]. 220

మ. అనుచుం బారిష [illegible]
చనుఁ డేఁగెం [illegible]
దనపూర్వంబుగ [illegible]
జని [illegible].

ఉ. చక్రపినాకముండన [illegible]
విక్రమ [illegible]
శక్రమణిప్రభాసిత [illegible]
నక్రపమత్త [illegible]. 221

క. చిరురాభరణకరీటు
ప్రకటజటాజూటు [illegible]
మకరాకర గిరితనయా
ముకురీభవ [illegible]. 222

మాలిని.—

నిగమతతిశిఖాగ్రవేద్యా నిత్యదానందవిద్యా
నిగమితగణవంద్యా విశ్వవిద్యాప్రవేద్యా
జగదధిపతిగాత్రా సాంద్రసంసారశత్రూ
త్యగణితసువ్రాతసాధూ సద్భాగ్యకాంతవీతా. 224

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర
బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహా
భారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసాహిత్య
రసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీనగుణసనాథ
నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీనిర్గుణసురనిర్గు
ణ్యాభాసవిభాసితనిత్యప్రమదశ్రీ
శ్రీనిర్గుణపదయుగళా
హృదయశ్రీధనాశ్రిత హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

గీ. అనఘ దేవకీసుతుండు ద్వారకాపురము సొచ్చి
యుగ్రసేనాదియదువృష్ణు లెల్లను నమస్కరింప
నుచితగతి నాదరించి యందఱను
సంతసంబున మనమున సంతసిల్లె. 3

ఉ. ఇక్కడఁ [illegible]
నెక్కడివాఁడు [illegible]? [illegible]
దక్కినవారలు [illegible]
[1]స్రుక్కఁగ [illegible] 4

చ. అని తనసంగడీల [illegible]
బనిపడి [illegible]
నను [illegible]
యనినగ [illegible].

క. నా చేతిచక్ర మింతలు
జూచి [illegible]
మేచకితసహస్రాంశుం
బొచక్రము [illegible]. 6

తే. నందకము [illegible]
బొంచజన్యంబు [illegible]
మడఁగు శార్ఙ్గంబు [illegible]
మినుము [illegible]. 7

ఉ. నావుడు [illegible]
త్రి [illegible]
యావసు [illegible]
లావున [illegible].

శా. ప్రాలేయాంశుమరీచి [illegible]
వ్యాలోలాంమల [illegible]

1 స్రుక్కఁగ పట్టు [illegible].

లంఘించి త్వరంబు లంకెత్తికొనుచులుఁ గ్రాలన్యాకరదుం డిచ్చలం
గ్గైలాసంబుననుండి విచ్చేఁగలహోత్సాహస్వాంతుఁడై చొచ్చెటికన్.

క. వచ్చిన మునినాథుఁ గన్గొని
మెచ్చినపిదపన్ సమీరసుతుఁ బిల్లను విసఁగా
మచ్చరపు బుద్ధిను దేవుఁడు
¹ పచ్చాడిరోసంబు మున్నుపిల నిట్టనిగొనెన్. 10

పౌండ్రకవాసుదేవుఁడు వాసుదేవుని
నారదమునిముందఱ నిందించుట.

మ. మునినాథా! నిఖిలంబునీకువిదితంబుయాంభోజాతగంధంబుపోఁ
వసి దుర్గంబులు ... నాను సరి చూపం జాలుదే యాదవుం
డసుమల్ ... వాసుదేవుఁడని మిథ్యాగర్వ ... భావిడం
బనుచుఁ ... ²విలసింతుఁగా కతని కీర్తింబుఁ జెట్టింగనే.

మ. కలిగెం బాలలోన ముదిమునికరచక్ర క్రీడ స్థైర్యంబున బ
ద్దల ... జాల ... వి
... నాదని గోపబాల ... విక్రమా
... నేనును వాసుదేవుఁడ నటంచున్ వాసుదేవుండనే. 13

వ. అనుటయును.

చ. మనమున నవ్వుకొంచు మఱియుపరాంటనుఁ గింకరిపోలు ...
మునివరు ... వినుమాసనముఁ ...
చనుఁ త్రిజగన్నుతుం సుగుణసాగరుఁ జేరపు ... త్తో
... మించిన ... సూపుటగాదె దుస్తుతి.

1 పచ్చాడిరోసంబు మాని వెనఁగొన నడిచెన్, రెచ్చాడిరోసంబు
నుండి ... నిట్టనియెన్. 2 నడచు.

క. నీశాంఖము నీచక్రము
నీశార్ఙ్గము నెఱుఁగ మీ [illegible]
గేశవసాధనములు గళ [illegible]
పాశంబులు నీవు [illegible] 15

క. ఏసుంగులు [illegible]
మానినిచందంబు [illegible]
గాని గుణంబులు గలుగఁగ
పూనను చక్రము చక్ర [illegible] 16

ఆ. తృష్ణ [1] [illegible] [2] [illegible]
పాని మేను తెలుఁగుఁ [illegible]
నినుము గూడఁ [3] [illegible]
న [illegible] [4] [illegible] 17

మ. అనినం [illegible]
దేమిం[illegible], [illegible]
మాట [illegible], నను [illegible] చేసు
[5] జేయఁగ [illegible]
ద్రుంచి [illegible]. 18

వ. అనుటయు [illegible]
బును భానంబునం [illegible]
పు [illegible] ని [illegible]
రికాత్రమంబునను నచ్చి [illegible] ని
ట్లనిను. 19

1 గొంక ; [illegible]. 2 [illegible]. 3 [illegible]. 4 [illegible]. 5 [illegible].

శా. దేవా! దీనిని నిట్టుకొని ధాత్రిన్ వాసుదేవుం డనన్
బాహ్యుం జేసి సుమిత్రుపౌండ్రుఁడను రాజ్యాంగములన్ గ్రొవ్వి
గ్రహా చేయుచు లేక నీసహుడు నం నామీని వాక్రుద్ధ మ
హాబాహు బుద్ధతో మనప్పు నగుచున్ ధట్టించితింబల్కులన్.

తే. ప్రల్లనంబున నందకపాంచజన్య
శార్ఙ్గ కౌమోదకీసుదర్శనము లసఁగ
నలనలో చన నీపోధనములసాటి
చేసె నతఁడు విశ్వామిత్రసృష్టి వాలె. 21

క. అనుటయు నా రాయుఁడు దను
మునినాయక వగనడను ముఖ్యుని పౌండ్రా
ధిపవిభుని నీవు నగాడఁగఁ
దనుమయుడు [1]నేఁ గల్గిలోనఁ దనత్మునియులుగాన. 22

—ఉపేంద్రుఁడు పౌండ్రునితో సభ్య ద్వారకను ముట్టడించుట.—

మ. అనినన్ నాగరాజు కృష్ణుఁ డనుడఁ బౌండ్రాధిపయ్యుఁడు దేశల
న్యాన్యపానీకసహాస్రసంఖ్యరథికాట్యాశ్వ హస్తి కాశ్వ ములన్, స్య
నిమీనంబు జనుదంగన్ల స్యముల సాహాయ్యంబుతో నాత్మహా
పౌనును చేతో నిమురించిపట్టణముష్టు నేఁగ న్నికేతంబునన్.

సీ. గర్జిలు గోనేకుటీపాకు ఉపనుదానవలు
జలధినీలగంభీరనవములు గెలువ
వల్లద్రాణా నేమిసంసనఫేసము లాస
నేల దుర్ఘాతిమేనిగి దగడ

---

1 నిట్టింటిలోనఁ దు.

సన్నద్ధపాదాతశస్త్రప్రభా [illegible]
కరదీపరాజిప్రేంకగా [illegible]
రథ్యా[1] ప్రతీకోద్ధతవము [illegible]
పిడుగుల నడిపిడి [illegible]

తే. నంధతమసంబు [illegible]
దీధితులు ద్రిగ్గి [illegible]
మెడములను నడిమి [illegible]
బరగి నడ [illegible] 24

చ. పరిగొనివచ్చి [illegible]
హరిపొడగాన [illegible]
బొరిగొనుడ [illegible]
భూ, నగభటకో [illegible].

మ. కరదీపంబులతో [illegible]
నరసీరాంసలతో బసి [illegible]
స్థిరతే సాత్య [illegible]
సం,గరరతా [illegible].

వ. ఇవ్విధంబున సుభ [illegible]
బగ్యు నగ్యుడ [illegible]
గంబులు తురంగంబులను [illegible]
కత్తివాతియమ్ములం గత్తల [illegible]
శంబులును, ఘనగదా [illegible]
లును, ముసలప్రహా [illegible]
లును, నిశిత [illegible]

1 ప్రణీతో; ప్రణీత.

డాలకుం దాపదండంబులును, మొక్కలంబులం బరశుధారలం జెక్కిన నిక్కడక్కడం బడిన పక్కెరలును, బ్రచండభిండివాలసంక్రీడనంబులం గలంచుం గ్రుమ్ముడువడ్డ రథాంగంబులును దుర్ధాంతసుంతసంతాడనంబుల నింతింతలు తునియలైన సకరిసంతతంబులును సహాయిగానక సురియలం జెరివినం దోసుగురక్తంబులును పట్టుకొని సెలకట్టియల వైచిన నిట్టట్టు గానలక లెక్కలు గొనం గూలిన కాలుబలంబులును గాలుబలంబుల్ప్రెఁ బైకొనక యుక్కు పటువ[1]టించలేక తిరుగ వచ్చినం బొడ్చి చక్కడఁచుటంగను బాడకట్టువడినఘోటకంబుల క్రింద మిలమిల మెలంగెడు రాహుతులును రాహుతుల మోహాంబునను నోపోటించిన బోనీక కరిఘటలం బురికొల్పిన [2]రాగవాగల స్థానంబునం దురగఘట్టంబు నిల్పి లెప్పకొని మగుడంబడి యొడిదంబులు డుస్సి త్రేసినం బూసినచందంబున నేలం గూలిన యేనుంగుమావంతులును, నేనుంగుమావంతుల దిగ నుఱికి పోటు మావంతులును, మావంతులవిన్యాణంబులం బొంగి త్రెగ్గ గజంబులంగనుల్లసంయుగ్యంబులుగ్గంబుల నదలించి పోయునటియు సింధుగాఁ నిలిచియు నుఱికినయురదంబులను గ్రొవ్వనంబు లెడురొద్దించి కడనొగలు నట్టి కదంబులం ద్రిప్పి త్రేయించిన సారథిఘట్టనపాతంబు గాఁ జనినసారథులును రథులకరలాఘవంబునం బంపృశరసారంబుల చేతం దొరుగుగుదిరంబులు కాలువలు గట్టం గట్టలు గట్టి వానలస్ధ నినులును స్థనినులం జేసికొని ఎస క్కంచి వురికొల్పులొలలుపరలాను

1 లిపివ్వ. 2 రాగహాగ; రాగవాగంబు స్తంభంబుగను.

లుంగులును [illegible]
భాండాగారంబులును [illegible]
దక్షాహాళకోలాహలంబులును [illegible]
ప నిసుపపోడి [illegible]
ప్రేసియు [illegible]
యుఁ బంతంబులు [illegible]
బొత్తిల్లిన నేలం [illegible]
మునింగి తేలఁదేలుచుఁ [illegible]
వచ్చిన [illegible]
నొత్తిన సుభటసందోహంబులు [illegible]
[1] మలఁగాడు [illegible]
పాలిక సంజీవనవిశల్యకరణంబులను [illegible]
పోవ ననసరంబున. 27

విశల్యకరణి [illegible]

శా. వీరాగ్రేసరుఁ డీశల్యకరణి [illegible]
స్వారఖ్యాతి [illegible]
బారావార [illegible]
చేరొప్పారఁగఁ జేసినాడి [illegible]

సీ. అయిదుబాణంబులు [illegible]
ర్గణదశకంబు సారధిని మీస
సాయకపంచవింశతి శుక ప్రభు సిత
త ప్రదరంబులదశకన ముద్ధ

1 మెఱుఁగారు. 2 [illegible] 3 [illegible]

పాటవిస్య గాత్రంబునందు సప్తశరంబు
లాసనిండుఁబడి యంగకమున
నాశుగపంచకం బద్రిసుకాయంబు
నం దేసుబడి తొమ్మిదస్త్రము లుగ్ర
తే. నీసువేమాంబునను గ్రుచ్చి చెలఁగి హస్త
లాఘవము మించఁగా నేకలవ్యుఁ డిచట
నిచట సున్నాఁడు సాత్యకి యుండమను యము
హాలధరుఁ డని యుచ్చరించి యుంతఁ బోక. 29
మ. సముదగ్రానేకపచక్ర సత్త్వ నవకోనాసంబులతో నాడుచం
పము చూపం గరదీపికానికరముం బర్వించి రాజన్యసై
న్యము చెల్లాచెదర [1]యుద్ధగుంపులగుచో నస్త్రౌఘ శస్త్రంబులం
జపరం ద్రిప్పిన నొచ్చి విచ్చి నడచెన్ జట్రాతి సుసోకై.
క. సరిచక్కానిం లేక కత్తాయిఁ
దోలఁగినస్త్రసంగంబు లెల్లఁ దొడిఁ దొడి సుగ్రాం
గణముఁబడి కోటదిక్కులఁ
బలుకక గుజగుజలు వోయి కోగులు బగడను. 31
శా. కోదండంబున నేకలవ్యవిజయుం బిందెంత గా సున్న సే
నాచారంబు నుటించి పౌండ్రకవిభుం డాత్మీయులం జూచి
చే, సేచం [2]ప్రస్వాఁదను కోట మీదలు నడ నేర్పింపనుగా
నోపుడను లెం, దేమా లెస్సఁడను గోపనిమ్మ నని యార్చుం
చె సంరంభి యై. 32
వ. అనుటయును సబ్బలంబునం గలసిరభటసంఘంబు లయ్యాదన
రంబున. 33

---

1 యుద్ధమూఁకలగు. 2 గ్రోపుఁడు. 3 పట్టుండు లేం.

సీ. వంకదారనుఁ జేరి వాకిటి [1][illegible]
బులు సెర్చి కొమ్మల త్రొక్కి [illegible]
ప్రాంక లోపలఁ జొచ్చి [illegible]
[2]పంతగాడ్రను సుస్స [illegible]
తోన నిచ్చన లెక్క [3]లోని[illegible]
బురణించి చొచ్చి[illegible]
వాఁడి మెచ్చక [illegible] [4][illegible]
వారిఁ దాఁకించిన [illegible]
తే. లచ్చెరువు నొంద మేడలు నొచ్చి [illegible]
[5]దొడ్డకాడ్రఁ జేఁ బట్టి [illegible]
తాలవాటుల నేటుల [illegible]
తఱిమి రచ్చట బలముఁ గొంతలు గమింగి. 34
ఉ. సామజవాజిముఖ్యబల[illegible]
మేమనఁ జేర లేక [illegible]
[illegible]
దామరపాసు[illegible]. 35
వ. ఇట్లు చటులతర సంగ్రామమున [illegible]
కం బొంద్రభూపాలు[illegible]
టంబు గా వలుచటంక[illegible]
ర్లం బడష్టై చియుఁ [6]గొంటి [illegible]
గాఁ గలసాధనంబులచేఁ [illegible]
భద్రనంద్యావర్త్తిచ్ఛందకాదిహర్మ్యప్రాసా[illegible]

1 బద్దరం. 2 పంతగాండ్రలుమున్నై. 3 లోని. 4 [illegible]; [illegible].
5 దొడ్డకాఱుచేఁబట్టిపోరు. 6 గొంటుఁగొమ్మతగవు; గొంటిముమ్ము[illegible].

రూపుమాపించెదను నెన్ను దన్ని చూడు మనసనసరంబున. 36

మ. హరివాక్యంబుఁ దలంచి సాత్యకి పురం బాత్మీయరథాస్థితిం
[1]జరసంధస్థగితులు వోద్దగొన్న పిదపన్ జక్రాయుధుం డెన్ను నే
ననపి రాజలిలోనఁ దమ్ముఁ డనునే వాక్రుచ్చి సన్నుంచు సం
గరసన్నాహము మీఱ సుప్తతశతాంగస్ఫారనానాస్త్రుఁడై.

క. ఆ సారనిసుతుఁడును దసనన్
సారథిగా నరద మెక్కి సైన్యముఁడును దు
ర్వారుఁడు దీపపెంపర
బోరనఁ జనుదెంచ యుద్ధమున కేతెంచెన్. 38

గీ. రాపిం చెలనుఁడును భుజబలోత్సాహ మెసఁగఁ
జటులపథమున శస్త్రాస్త్రసమితి నించి
మించి నడచెం చె నేనుఁగుమీఁద మెఱసి
యసుధప్రుఁడు వచ్చి సిరికి నుచిత మెఱిఁగి. 39

వ. ఇవ్విధంబున నడచు నాహవంబు గని యదువృష్ణిభోజాంధకను
మనుష్యన్యంబులు గూడుకొని కృతవర్మప్రభృతులు సేసిబలం
బులు నడచి నిజసైన్యంబులు సెలంగ సింహనాదంబులు నిండ
మెట్టి నడచి ముసుముట్టి సప్తట్టణంబు చొచ్చి కడంగు
రిపుసేనలం దలపడియె నట్టియెడ. 40

శా. మాయం బాయఁగఁ బట్టుయోగిక్రియమపామంత్రాని జేసుం
డున్నే నేసుండు [illegible] బలముల్ నిశ్శేషఘాతంబుగా
[illegible] సంబుసంబుగ [illegible]
[illegible] బులతోఁ [illegible] సంబులతో
సాటిగాసి. 41

1 జరగన్...దొట్టిగొన్న.

క. పరబలముఁ దోలి పెనుకొని
పురివెడలెను సకలసైన్యములు [illegible]
శరము కరంబునఁ ద్రిప్పుచు
బిరుదుమగలు వినఁగఁ బలికె [illegible]. 42

—— పౌండ్రకవాసుదేవుల [illegible] ——

ఉ. ఎవ్వఁడు [illegible]
జివ్వకు వచ్చి త్రుళ్ళిమిగఁ [illegible]
గ్రొవ్వినమచ్చరంబునన [illegible]
గ్రవ్వికొనంగ [illegible].
ఉ. నాస్వరుఁ [illegible]
గావికసుంగసం [illegible]
టావిలఘు [illegible]
రావము చేసి [illegible] 44
వ. ఏయ [illegible] పౌండ్రుఁడు [illegible]. 45
క. [1]అయ్యా [illegible]
చెయ్యెద [illegible]
యయ్యన్న తమ్ముఁడవు నీ
వియ్యా [illegible]. 46
చ. మిడికెడు వాసుదేవుఁడనమి [illegible]
[2]డుడుకఁడు వానిఁ ద్రుంతు [illegible]
పడు [illegible]
తొడిగిన బాణము [illegible].

1 ఆయు... చేయుద... యూయ... [illegible]. 2 [illegible]
వానిముంతు లపణోదములో నని.

గీ. చక్రి పొంపుమంగఁ బార్థివస్థానమగుట్ల
నోరి మీనంగనేమందుఁ దాఁకోర్వఁజాలు
వారిఁ జూపుము సుప్తంరాసమున రంగి
మునంత లేటంగఁ గలదె నీ కింత యేల. 48

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి. 49

క. క్రేలను జీలుగు మెఱఁగిన
మాటలనుఁ గంబంబు గాదు మాటలు మిగులన్
[1]నాలుక గలిచినయంతనె
చాలునొ మగతనము జూప సాత్యకియెదురన్. 50

క. గిరితోడ [2]సూరభ్రకపును
హరితో [3]భవకంబుఁ జెనకుమన్నట్టిన కాఁకి
హరితోడ నీవు లావ్రునఁ
బురపటుంపటు పౌండ్ర నీవు బోఁటిమీటితిసే. 51

ఉ. సన్నిసబాండవ వింగ జెవి పాలనుమీ యని మూసపించి చే
సున్నిసిత బాణము మహోగ్రతిన్ను నరిఁబోసి యేసినన్
గన్నుల నోగసర్వగోలుకెంగ తె తాంగ వమిమాంద వ్రాల నా
సన్నగ రేశరాజనునకి పలలంబునఁ బన్నవింప నాసు. 52

సీ. లంగోలంగనన తేటి యూతెంపు బాణము
ల్గ్మిమింటఁ బసెంటఁ వాలున నేసి
సాత్యకినిటలంబు నెయుసెం బోకట చే
టింపి సెగ్గున శ్రీఁ పేర్వ నరేఁసఁ
దేరిపై బాఁకఁ ద్రిశ్రీ సీహెత్తెనన్న
గటె సున్న పటె సంమకీమలు నూగెలు

1 నాలుగు. 2 [illegible]. 3 [illegible].

నిసువ చేసన్నులఁ [illegible]
మిడుగు [illegible]

తే. నార్చినఁ [illegible]
తెలిసి [illegible]
వానినట్టింబు [illegible]
[illegible] 53

క. భల్లములు [illegible]
త్రెళ్లను [illegible]
పెల్లు గురిసి [illegible]
బిల్లులుగా [illegible] 54

వ. [illegible] 55

గీ. సింహనాదంబు [illegible]
కనలి [illegible]
గొన్ని [illegible]
నెగులు [illegible] 56

సీ. [illegible]
[illegible]
బడి [illegible]
[illegible]
నెఱియుఁ [illegible]
[illegible]
దునిమె [illegible]
గొని శరంబులు [illegible]

ఆ. నతఁడు నైదు నైదు ¹నాలు నెన్మిదియును
నానము లేసి యేసి కోలి పదరి
పలుక నంతలోనఁ బౌండ్రుండు సాత్యకి
విల్లు ముష్టికోలఁది విఱుగ నేసె. 57

ఉ. వేటొక చాపనుత్తమయుధామన్యుఁడు డెబ్బదిరెండు బాణముల్
మీఱఁగ పౌండ్రభూవిభుని మేనికలంతట నాఁటు నల్గడం
బాఱఁగ నేసి తేరి కలభ ప్రకరంబు నుపేంద్రహయంబులుం దఁ
దారుతెఱంగు చేసి యతిధ్వస్తము నూఁప నతండు నైరణ౯.

గీ. ఉగ్రచంద్రబాణంబున యమునిఁ బౌండ్రు
నేసి తోడన బలుదుస్స లేసి నజిపి
యుతనిపేగంబు మాన్పఁ బంచాశుగముల
నృపతిభువనుఁడు పౌండ్రునివిల్లు దునిమె. 59

మ. తనలంపటంతేఁసునిండఁ బౌండ్రుఁడు గదాదండంబు సారించి ప్రై
చిన నైనేయుఁడు నద్భుతకృపాఘను దాఁచేఁ బట్టినాళించ మే
యనతం డింతన నట్టి తే ప్రౌఢతనం బస్త్రౌఘమ్ము నాఁటిన౯
ధనువిల్లంతట ద్రైచి సాత్యకి గదాదండంబుచే నొప్పఁగన్.

క. దగ్గఱి యేసినఁ బౌండ్రుఁడు
స్రగ్గక గడఁ గొనుచు ప్రేటు సాఁగునఁ గొనున్
ముగ్గానముల నిమ్నర
యుగ్రత్రికలు మేలు గపలు నానన మందున్. 61

క. ఎత్తినగద లంకించిన
హత్తించిన భ్రమరి దిరిగి యుపిచిన బంధ్వున్

1 నాలును నాలుగు, నెనిమిదియును శరంబు లేసి యేసి, పదరి పలుక నంతఁ బౌండ్రుండు సాత్యకి.

నో త్తియుఁ బట్టియుఁ బట్టి [illegible]
మత్తగజద్వయముఁ బోలె మలసి రి[illegible]. 62

క. ఈచందంబునఁ దెఱపులు
వేచియుఁ బయిఁ బూఁచి లాఁచి ప్రే[illegible]
ద్రోచురుధిరమునఁ బడిసిరి
పూచినమోదుగులతోఁ బెంచుట్టువు లనఁగను. 63

వ. ఇట్లు సరిసరిం బోరుచునున్నంబున [illegible]
చారంబునఁ బోలసిన [illegible]
[1]పక్కశంబు గా సిక [illegible]
సినశై నేయుం ద[illegible]
సి త్రుళ్లగించిన [illegible]
యనుటయుం [illegible]
లించి కత్యాస్త్రంబున [illegible]
మెయిమూపిన [illegible]
న శై నేయుం [illegible]
బొంచి చొచ్చి [illegible]
ణం[6]బు చాళంబున గవి [illegible]
స్వస్తికంబుగా [illegible]
గదనుట్టి [illegible]
నిరుపురగపలును మనం[illegible]
చాళించు పాసికలపోట[7] [illegible]
యు నిరుపురు [illegible]

1 పగశంబు. 2 యుష్ణు[illegible]. 3 [illegible]. 4 [illegible]. 5 బనుచాళించన. 6 [illegible]. 7 [illegible].

బట్టియును [illegible] [illegible] పులంగియుఁ ద్రోలంగియు జడి
సియు [illegible] [illegible] విసరియుం గొస
రియు[1] [illegible] (న) [illegible] ప్రసియు [illegible]
[illegible] దేహంబులు [illegible] సారంబు
[illegible] బురుడింప లత్తుక [illegible]
[illegible] జలంబుల మునింగిన సింగంబులఁ
[illegible] 64

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 65

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 66

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1 [illegible] 2 [illegible]

తే. కుడికరంబునఁ బిడికిటఁ బొడిచె నురము
వృష్ణివీరుండు నేలతో వీపు మోవ
నతని వైచిన నవ్వీరుఁ డతనిఁ గ్రింద
వైచె రెండుసైన్యంబులుఁ జూచుచుండ. 67

వ. ఇవ్విధంబున మల్లయుద్ధంబునకుఁ దొడంగి. 68

గీ. కడవరానకుఁ [1]జొచ్చిదొక్కకరము హత్తి
జడికిమై బిడ గొని పట్టెసనునఁ దొడరి
తోరహత్తంబునకుఁ బోఁతమారిబొబ్బ
ణంబునను రింజ నట్టి విన్నాణ మెసఁగ. 69

వ. మఱియు వివిధంబు లగువిన్నాణంబుల నొడిచియు నొమ్ములు నలియఁ బొడిచియు మండి దాఁకించియుఁ గసలు నొక్కించియుఁ దల దల[2]నాగించియు భుజంబులు భుజంబులతోఁ ద్రగ్గించియుఁ గక్షంబు కక్షంబుతో ఘట్టించియు వక్షంబు వక్షంబుతో ఘట్టించియుఁ గరంబులు కరంబులతో నప్పళించియుఁ బిక్కలు పిక్కలతో నుప్పళించియుఁ జరణంబులు చరణంబులతోఁ దాఁచియు నడుము లాగించి పెనఁచియు బలులయంబులు మలయుమాండ్కిఁ బులులు వలనొప్ప పోట్లాడఁగనిలు పోరాడుకయినడి సింగంబులు పనంగుపంగి నునగా యు[3]తో నళువాయి నిరువురుం జదిసియుం గుదిసియు నచ్చలంబునం జముడు చల్లినమంటలకయినడి బ్రత్తిగాల్చునసపువ్రస నిమ్మపండు నలంచినపగిదిఁ బొదనసంబు మర్దింపుచుఁ దంబునఁ [4]జోళంబు విఱుచు తెఱంగున మనసునం బలిమి లేక

1 జొచ్చిడొక్కరముహత్తి, చడికిమైబిడఁ(బెడఁ)గొని...బొత్తమూరి జృంభ ...వింజపట్టి. 2 భంగిం. 3 లోసమవాయ. 4 బొళయంబుగా.

వినుమా నరనృపజయకాంక్షులం బరాక్రమించునవసరంబున.

ఉ. రెండుబలంబులందు నహో రే యరరే యరరే యనంగ నొం
డొండడఁ బెలంగుసమ్ముఖులసుబ్బునరీయడుపీరుఁ జంపుఁబొం
ప్రుంగడెనుమారెను సాత్యకికరోగ్రభుజాపరిఘుండు పౌండ్రభూ
మండలనాథుఁ జంపె నసమానము లేదను వారుఁ బోరిలోన్.

క. అక్కఁగొడుఁ బుండ్రసందును
ధట్టించి యుదూనృపనందను దశముష్టిహతిన్
గిట్టించుచు నయుదూపమృష్టాల
నెట్టన పొడిచె నతఁడు నొడలు నెరినెరి యనఁగన్. 72

బలరాముఁ డేకలవ్యునితోఁ దలపడి పోరుట.

గీ. అంతలో నేకలవ్యుఁడను పాలధనుండు
నామువా శత్రుహాసనమ్మసా మతిశయిల్ల
నెక్కి యెక్కటిఁ దలపడ్డ నేకలవ్యుఁ
డేసె బలుభ్రుకుటిస్మృతుల నిసుమంటు. 73

క. ప్రసరంబులు నిసుమంటు
బలియుంటు బలిడు గంటఁ బలుపడి నేసెన్
ముసలి సరసంబు సురాగం
దును నేసె న్యారి సునిముఁ ప్రత్తి చెలఁగుచున్. 74

ఉ. అంతట రాముఁడు ఘనగోసముఁబను పటాశనముల నిషాదనా
మంగుని మునిలోఁ బల ముసుర్భు తిరియుధనుః ప్రకాండ మిం
తింతలుగా వినాశగను నేసి పటంటను ముష్టిఘంటఁ ద
ద్దంతిబలంబు నేయుచుఁ బరాకృత ధరం బడ భగ్న మొనిచెన్.

సీ. అనిమిషేశ్వరుం డహారోదండంబు
సదృశ్యమాంగుష్ఠప్రమాణదశక

ముగ మహామహార్వీకముగ ధరించి నిశాత
ముఖసాయకమున రాముని యురంబు
నెఱ నాట నేసిన నిట్టూర్పు నిగిడించి
యతఁ డేకలవ్యు బాణాసనంబు
దశవిశిఖముల లస్తకము[1] చక్కటిఁ ద్రుంచు
నవ్వీరుఁ డొకనిశాతాసి వైవ
తే. నడుమ నయిదు బాణంబుల నఱకె సీరి
వాఁడు సూతుపై నొకహేతి వైవ నదియుఁ
బదిశరంబులఁ దునిమె నబ్బలుఁ డతండు
ఘంటలు చెలంగ నొకశక్తిఁ గవలి వైచె. 76
గీ. ఒడలు నొలియించి. యదుపుఁ డొడిసిపట్టి
యమ్మహాశక్తిఁ గ్రమ్మఱ నతని వైచె
నురము గాడఁగ భూపతుల్ తిరిగి చూడ
వేగ నది చేసె నింపుక వెలితిచాన్ప. 77

వ. అట్టియెడఁ దదీయసైన్యంబు గజిబిజించిన. 78

శా. దృష్టారాతినృపప్రతాపకలుషోద్రేకోగ్రమై తాఁకె నం
దష్టాశీతిసహస్రనిష్ఠురనిషాదాధీశసైన్యంబు సం
ఘృష్టాన్యోన్యభుజావిజృంభణరణత్కేయూరధారాస్ఫుత
స్పృష్టాసిక్షురికాకుఠారపరిఘప్రాసక్షురప్రోద్ధతిన్. 79
వ. ఇట్లు దాఁకి బలభద్రుం బొదివి వివిధాయుధంబులం గప్పిం
చిన నవ్వీరుండును లయకాలశూలాయుధుండునుం బోలె
హాలవిహారం బమర సమరంబు సలుప బలుపు మిగిలి మగత
నంబునం దలపడి మడిసినముంగలివీరులం గనుంగొనియునుం

1 చక్కటిఁ.

గడివోవనికడిమి నిగుడం దెగి నడచి పొగడం దొసవు లేక
నెగ డడిచినచందంబునం బొలిసినబలుమూఁకలును నాఁకో
నిన బెబ్బులికి నచ్చినగిబ్బలవిధంబున బహువిధవధంబులం
బడిన బలుమానిసులును నుసురు లేక మాంసంబు మనంబు
నను ధనంబుగా నసంబునం గార్చిచ్చునం గమిరినయట్లు
రూపు సెడి పీనుంగుపెంటలగుచోట్ల శిరంబులు గూలినను
శిరంబులు వంపక కుంతంబులు వడినను బంతంబులు వదలక
ప్రాణంబులు వెడలినను రోసంబులు వదలక గాలు దోలం
గినను నెదలు సలంపక శూలంబులు పోయినను నోలం
బులు దలంపక చాపంబులు విఱిగినను దాపంబులం బొరలక
లాపున నిక్కియుఁ జేవులం జిక్కియు మెడలు ద్రుగ్గి
యుఁ దొడలు ద్రగ్గియుఁ బ్రక్కలు నలిసియు ఱొక్కలు ను
లిసియు వీపులు నగిలియు మూఁపులు నొగిలియు ముక్కు
లు చదిసియుఁ జెక్కులు చిదిసియు నెత్తురుల సొత్తిల్లి లత్తు
కపుత్తళులపోలికం గాలు గాలునం బెనంగ నినుపోవునున్నం
గూలినయట్టిలతెట్టులు గట్టులుగొన్న నెనరునవొట్టినసుధినత
రంగితతటాకంబులనోలలాడుభూతబేతాళంబుల స్వతాళం
బునకు నంతరంగంబు రంజిల్ల సయ్యాత్రపవసింహంబు సింహ
నాదంబు చేసిన. ౮౦

మ. హృదిఁ జైతన్యమువొందఁ జెప్పిటి నిషాదేశుండు సంభ్రాంతం
గద చేతం గొని కామపాలహాలసంఘట్టితస్ఫీతియుక్త
న్యదశాదర్పసజాతరోషతఁ బ్రలంబారాతిజత్రుస్థలం
బదర న్వ్రేయఁగ సీరియుం గదఁ దదీయాంగంబున న్వ్రేంచినన్.

క. అయ్యిరువురు గద లడరఁగ
వ్రయ్యం గ్రుయ్యంగ వ్రేయురవమున జలధుల్
వియ్యాలందఁగ మదమున
డయ్యక పోరిరి విశంకటబలోద్భటు లై. 82

క. ఆసమయంబునఁ బౌండ్రుఁడు
వ్రేసెఁ గద వ్రేసినట్లు వృష్ణివిభుఁ డిరం
బై సాత్యకియును వానిం
జేసేతన వ్రేసెఁ బిడుగు చిట్లినభంగిన్. 83

క. వేవినయంతకు నలువురఁ
జావంకంబులును బోలె సైన్యము హాహా
రావములతోడఁ జూడఁగ
దీవన వడయంగఁ దూర్పు తెలతెల [1]వాఱెన్. 84

వ. తదనంతరంబ. 85

సీ. కుంకు[2]ము హత్తించి కొనగోరఁ దీర్చిన
పురుహూతునిల్లాలిబొట్టనంగఁ
జక్రవాకములకుఁ జల్లఁగా మందు ప్రా
గించినచెంద్రపుగిన్నె యనఁగఁ
బార్వతీపతికిఁ బ్రభాతభూపతి గొన్న
యలరుగెందమ్మికోహళి యనంగఁ
తొలిదిక్కుతొయ్యలి చెలులపైఁ జల్లంగ
నిండ ముంచినపైఁడికుండ యనఁగ
తే. మేరుధరణీధరంబుతో మేలమాడ
నుదయగిరిరాజు దల యెత్తెనో యనంగఁ

1 వేగెఁ. 2 మ.

గ్రమముతో నించుకించుక గాన నగుచు
భానుబింబంబు గన్నులపండు వయ్యె. 86

శ్రీకృష్ణుఁడు ద్వారకానగరమున కేతెంచుట.

ఉ. అంత మురాంతకుండు బదరికాశ్రమవాసులు వీడుకొన్న ని
శ్చింతుఁ డతండు పత్త్రిరథసింహము నెక్కి విమానపంక్తులం
తంతఁ దొలంగ వచ్చి నగరాంతికసంగరసంభ్రమారవం
బెంతయు దవ్వులం జెవులనించుక సోఁకిన సంశయించుచున్.
తే. హలధరునియాత్మసాత్యకియాత్మభటియును
బ్రతిభటనినాదములదాఁటి పరగుటయును
దెలిసి కంసారి సంగరోద్రేకఘూర్ణ
మానసయనుఁ డై యిట్లని మదిఁ దలంచు. 88
చ. కటకట పుండరీకనందనుఁడు కన్నులఁ గానక వచ్చి వీటిపై
నిటు విడియంగఁ జాలినటు యుంకిట యాదవకోటి కేటికిం
జటులపరాక్రమంబనుచుఁ జయ్యనఁ జేరి మురారి యుత్తరీ సు
ద్భటగుటిలారిహృత్స్ఫుటవిపాటన[1]ఘనశ్యముఁ బాంచజన్యమున్.
క. ఆనినదము విని యాదవ
సేనలు పొంగారె నెదిరిసేనలు సన్నెక
మానవపతితతి వందిజ
నానూనస్తుతులు చెలఁగె నవ్యాతుమ్రోలన్. 90
చ. గరుడని డిగ్గి నీటఁ గలిపి కంసవిరోధి పురంబులోపలం
దిరపడి చారుగుంభనిచితే రథవాటుగఁ జేరి యెక్కి సం
గరకుతుకంబుతో వెడలి గర్వితవల్లను నల్లుడిల్ల నిస్సార
రవపాంచజన్యుఁడగు డెడదనిగి డెనిగనివాం ద్రుఁడ క్షణిన్.

1 జ. 2 చుకా నిగుడకా.

క. శినిమనుమఁడు నిలు నిలు మని
వెనువెంటం దవిలి రాజవే నీవు ననుం
జెనకి యపకారితనమునఁ
జన వచ్చునె యనుడు శౌరి సాత్యకి కనియెన్. 92

మ. రణసంరంభము మాన్ప నేమిటి కనా రానిమ్ము రానిమ్ము వా
రణగర్వంబు మృగేంద్రసంచరణపర్యంతంబ నీగాలికిం
దృణమీతం డనుచున్న జానుజునిఁ బ్రీతిం దేల్చి సంబాంద్రుఁడు
ల్బణరోషంబున వాసుదేవునకు సుల్లాసంబుతో నిట్లనున్.

ఉ. నీవును వాసుదేవుఁడవు నిక్కమ యేసును వాసుదేవుఁడం
బో వినువారి కైన నిది వోలునె యింతటనుండి ధాత్రిలో
గోవులఁ గాచి గాడిదల గొడ్డులఁ బోతులఁ జంపి రేని నే
జీవుల వాసుదేవుఁ డనఁ జెల్లునె లావునఁ బేరు సెల్లునే. 94

క. నాకును గద నీకును గద
నాకును నందకము నీకు నందక మహహా
నాకును జక్రము చక్రము
నీకును విలు నాకు విల్లు నీకుం దగునే. 95

మ. నిను నీవారలఁ బోరిలో గెలిచెదన్ నేఁడెందు[1]వ వచ్చునీ
కనుమానింపక వాసుదేవుఁ డన నోయ్యారంబునం జెల్ల వె
వ్వనిఁ గాఁజూచితి నన్ను నొక్కగుహలో వర్తింప సింహాద్వ
యం, బునకుం గూడునె యోడునే యొరునికిం బుండ్రక్షి
మాధీశుఁడున్. 96

ఉ. నావుడు నవ్వు నెమ్మొగమున న్నెగయంగ జనార్దనుండు పౌం
డ్రా వెడమాట లాడకు దురాగ్రహ చెల్లదు వాసుదేవసం

1 బో.

భావన నీకు నేఁ గలుగఁ బార్థివులెన్నఁగ గాక [1]యెన్నఁడిం
లావు గొంత గాక నిఖిలక్రియచక్రము నీదుచక్రమున్
గీ. వెండియును నైగడుపులు నీకు వేఱె కలుగుఁ
జేయ కలసొమ్ము లగుఁ బోర బెండుకంటె
లావు గల దని వింటిమి లజ్జకండ
యుడలఁ గలదేని బలుమాట లుడిగి నడవు. 98
సీ. అనుచు మురాంతకుం డాపౌండ్రుఁ డొకనిశి
తాశుగంబున నేసె నతఁడు బాణ
దశకంబుఁ గంసారి దాఁకించి దారుక
నిరుపమాస్త్రముల నేసి తురగ
ములమీఁద బదిశరంబులు గ్రుచ్చి పిండియు
హరిమీఁద డెబ్బది యమ్ము లేయ
[2]ముష్టిపూర్వ మానసంబున నగి యానిద
ర్పము గండ దొడ్డనారసము దొడిగి
తే. జలజనాభుండు కోదండచతురుఁడగుచు
గుఱ్ఱములతోడ సారథిఁ గూలనేసి
వారనయుఁ జక్రపుష్కరద్వయముఁ ద్రుంచి
కల్లు బిల్లులు చేసి పెగ్గలము నవ్వ. 99
గీ. తేరుపని మానిపిన వాసుదేవుఁ డలుక
దంటతో శ్రీఘ్రపుష్టిచే మాధవునిమీఁదఁ
బదిశరంబులఁ ద్రుంచి గోపాలవిభుఁడు
ముష్టిఁడిసుబలుం గమ్ములు మానిపోనిగు. 100

1 యుగ్మకము. 2 నగవుతోడ బహుమానము ... మిడ్డ
దొడ్డనారసముదొడిగి, స్థిరముతోడన సారథిశిరములతోడ, గుఱ్ఱములను
గమ్ములఁ గూలనేసి.

చ. అతఁ డొకశక్తి వైచిన మురాంతకుఁ డంతన రెండుసేసె న
క్షతమదలీల వాఁడు పరిఘుంబున వైచినఁ ద్రుంచెఁ బౌండ్రభూ
పతి బహులోహభారదృఢభారదృఢారకఘోరచక్రము
ద్ధతిఁ గొని నీతలంబె యిది దాఁకిన నోర్వఁగ నంచు నేసినన్.

క. గగనమున వచ్చుచక్రముఁ
జిగురాకుం బోలెఁ జక్రి చేఁ బట్టి వడిన్
మగుడంగఁ ద్రిప్పి వైచిన
బెగడక నైమ్ముఱసి వాఁడు పెల్లుగ నార్చెన్. 102

క. కడు వెఱఁగంది మురాంతకుఁ
డోడి దప్పినపాము వోలె నుండఁగ మఱి [1]దా
నోడిసెల జొన్నల కాడెడి
నడుమునఁ బౌండ్రుండు ఱాల వైచెం బెలుచన్. 103

శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రమునఁ బౌండ్రునితలఁ దునుముట.

మ. అవినారాయణుఁడమ్ములందు నిమెనాస్త్రంబులం గ్రమ్మఱిం
గవియం జేసి యొకింత బీరము నెడం గారించి వ్రే లేయుచ
క్రవిదారక్రకచక్రమం బయినచక్రం బెత్తి తద్దేహముం
బవుల నైవ్వఁచినఁదుంగ వ్రచ్చినగతింబాసెం బ్రకాశంబుగన్.
105

వ. ఆసమయంబున.

చ. హలధరుఁ డేకలవ్యహృదయంబు గొనన్ఘునశక్తి వైచినన్
బలుగద వైచె వాఁడు బలభద్రునివక్షు మతండు రెండు నే
తుల గదవూన్చి వైచె నదితోరపుమంటలుమింటనంటఁ బైఁ
బొలసినఁ దేరు డిగ్గి చెడిపోయె నిషాదుఁడు గొందిశీఘ్రుఁడై.

1 యుక్, వడిసెడిత్రొక్కుల-(కపియుం, గుడిచెడిబొన్నల.)

గీ. విఱిగి పాఱిరిఁ బోర నీక వెన్నడించు
హాలధరునిఁ జూచి పొగడొంది యుద్ధిలోన
నుఱికి పఱి పేర రా కైదుయాజనములు
లాఁపుతో నీఁది వాఁడొకటివి చేర. 107

వ. ఇట్లు నీలాంబరుం డేకలవ్యపలాయనంబునం బరిపూర్ణమ నోరథుం డై మరలి యంతటను మున్నుసంతసంబున సామంత సహితుం డై సభామండపంబునం బేరోలగంబున నున్న నీల వర్ణుం గలసె, సాత్యకీయును సకలయదువీరసమేతంబుగా న య్యెడకు వచ్చె నవ్విధంబున విజయవిభవభాసురుం డై వా సుదేవుండును కైలాసయాత్రాప్రసంగంబు చేసి ఘంటాకర్ణ కాలాంతకులవృత్తాంతంబును గొనియాడి పార్వతీపతి ప్రస న్నుం డగుటయును వరలాభంబును సురలు సంయములు హరిహరాభేదభావంబుఁ దెలియుటయును నెఱింగించి యెల్ల వారల నిజనివాసంబులకు వీడుకొలిపి యనంతరంబ యం తఃపురప్రవేశంబు చేసి సత్యభామారుక్మిణులసన్నిధిం దనదు కలవృత్తాంతంబును జెప్పె నని చెప్పి వైశంపాయనుండు జనమేజయునితో నట్టియెడ సాక్షాద్విష్ణుండగు వినఁగల దనధరింపు మని యిట్లనియె. 108

—⊙ కృష్ణుండు రుక్మిణీసత్యభామలతో జ్ఞానము పలుకుట. ⊙—

గీ. చక్రధరుఁ డిట్లు రుక్మిణీసత్యభామ
లిరువురలంకులఁ గొలువ ననేకగణిక
లంత నంత భజింప సత్యాసుఖంబు
చూచి నెత్తి మాడుచు మనుచును గడంగి. 109

క. ఓతరుణి నేను నెత్తము
నీతో నాడునెడ రుక్మిణి గనుంగొను, ని
న్నాతిమఱియాడ నీవుం
జూ తింతియ పంత మడుగుచోఁ జెల్పుటకున్. 110

వ. అనుటయు నద్దేవి యి ట్లనియె. 111

గీ. పాదులానితోడ వాట్టీనితోడను
బూతుతోడఁ దిండిపోతుతోడ
నటమటీనితోడ నడియరితోడను
వెలకు నెత్త మాడ వెరవు గాదు. 112

క. జూదరివి సుమా[1]ళివి నెఱ
వాదివి [2]తనుకరివి గెలువ నప్పునటే బా
మోదర నిను మా కనుటయు
నా దెసఁ గనుఁగొనక పిలువు మనె జాంబవతిన్. 113

వ. అనుటయు సత్యభామ సాసూయంబు గా వాసుదేవున కి
ట్లనియె. 114

క. కలిగె నొకజాంబవతి పె
న్నెలవడఁ [3]బడె చేల నలపు నీతల వేగ
బులియ[4]క పే సవతులు గల
పొలఁతుల కేపాటు నడక పో రా దనియెన్. 115

క. చిత్తం బూరక కలఁచెదు
నెత్తము నాతోడ నాడ నేరుపు గలదే?
పొత్తు గలసి నీవును నీ
తత్తబళలు రండు గెలిచెదం బరువడితోన్. 116

---

1 నిసి. 2 తనకలివి (తనుకరివి). 3 బడ చేల. 4 న.

ఉ. ఇంతయు నేల మీఁద నెఱ రెక్కటి[1]లోకమునికింబడు మ్రాఁకు సె
ల్లింతయుఁ [2]గడళ్లగాఁకున వెలిం బడ సౌరె గలస్వ ఉత్తు గ
ల్పాంతసనంగ్రహాంబునసహారుప్ర[3]తోఁ గను మాఁడిపోయిసం
బంతముతో వాహనముసఁ బట్టుడుఁ బాసికబొమ్మగట్టుడుస్.

చ. తోలితోలి రుక్మిణీరమణితో నెఱివాఁడివి నెత్త మాఁడుచుఁ
గెలిచెద వేని మేలు సరికిం పగ నాఁడెద సూఁదు నట్టు నీ
కోలఁదిగుఱుంగ మేయసుడుఁగోపముగస్కు లఁగ్రోలిసవ్వియు
చ్చలుసలతోడ శౌరి పొలిచెం జతుపంతసమాసనంబునన్.

వ. ఇట్లు చతురంతాసనంబున నుండి సకలలోకనాథుండు సత్య
భామను సంతుసపం బాసంగి రుక్మిణీసమ్ముఖంబుగా సమాసీ
నుం డైన నట్టివినియు. 119

సీ. [4]బాగిణి గొసరి [5]బైసుక పెట్టి పలకప్పు
సారెలు పోయించి సరము నూఁచి
తనదు లాం గయిసత్తంబు గ్గిగొని నవ్వి
పాసికలో దాళించి పా టలించి
లోహాటంబులు మునిని [6]లుగోఁ గన్నుఁ బడసుఫ్సఁ
బగవాళ్ల మని పోవుఁ బలక విచ్చి
తప్పాస్టుఁ జూ రంపుడాయుంబులను గని
వారించుచును పోటుప్రాలు గలస్ప

తే. వంత మడిగిన సీసల భంగి మింటఁ
బోరఁ బద్దడాయసుం బాడి పసిసు నుచ్చి
హైచు నది ఘన మునికి పోనా నెప్పు ననుచుఁ
చేయకొని పాయమోఱకి సరిచెసి యుచిగ. 120

1 నొక్కటి. 2 నగ. 3 రాగము. 4 జేగ. 5 వ్రసిన. 6 బుగిసంబునఁడు.

క. అత్తీవం[1]చ తిగ దుగయు
సత్తా దచ్చోక వంచి చౌవం చీరై
దిత్తిగ యిద్దుగ బద్రలు
చిత్తంబునఁ దలఁచినట్లు చేతికిఁ దెచ్చున్. 121

సీ. దుగుణంబు సేసినతోడనే మూఁడని
వారించి లేదని వలుము సేసి
యూర కెత్తను దాయ ముగ్గడించినఁ గాని
పట్టి వేయకు మని పటితళించి
వెడలినసారెలు వెనుకముందఱ జేసి
యెత్తినసారె పో నీక యార్చి
సమ మాయె రమ్మని సరస[2]వాఁడలఁ బిల్చి
గెలుపుసుమాళంబు గెరలఁ జేయ

తే. బడిసి యీరైదు పూజించి పలకమీఁద
బలుపమున వ్రాసి పెలివ్రాయిఁ దోలఁగ వైచి
పన్ని పంచి యొక్కటి నాడఁ బంచి వ్రాలుఁ
దప్ప నో పత్రనయమునఁ దాన గెలిచె. 122

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరుణి కరకౌశలంబును బట్టసయుం బుచ్చి పెట్టువెరపును గెలుపులెక్కయును లోపలఁగలంగుటయును మోస పోక పంతం బడిగిన నిమ్మపండు వైచి యుఱికితి నని సరి సరి యన్న జొన్నల కని తాఁకె నన్నుఁ గొన్న వారికి నని గెలిచితి నన్న మగనికి మున్నని పుడికిపుచ్చికొన్నట్టు గత్తరించినచందంబునఁ బందెంబు సఱచినవిధంబున మ్రొక్కి న దీవించినవిధంబున వెరపున నాడుటయు నాకపటనాటకసూ

1 చిత్తిగ దుగ; చవుక దుగ. 2 వారికినిచ్చి.

త్రధాయం ¹దంకించుకొని యుల్లసంబున నారెయొద్ది తొమ్మి
దిదాయంబుల కిచ్చిన నచ్చులుప గుక్కపలక తప్పుదా
యంబునకు నొకవ్రాయి విడచిన నసుటయు నద్దీవుండు నా
దాయ మొక్కైదు వెనుక యొంటంబు విఱుగు నసుటయు
సుదరిపడి యమ్ముదిత సవిలాసంబుగా వైచిననాశౌరి గోరిన
దాయంబ పడినం బొంగి వెనుక సరి సరి యని యంతనుండి
విస్మితుడై యాడి యన్నాతి మిగుల నోడియుం బలంకెన. 123

సీ. చేయదు దుగుణంబు నెలవు లే కుండిన
నెక్కసపలకఁ బో నిచ్చుఁ గాని
పలుకదు రోషించి పదనివాసికలతో
నవదాయ మ్మైనను నాడుఁ గాని
యొల్లదు కోపించి యొందునెత్తము వన్న
²నచనంబు నేప్పని యున్నుఁ గాని
నడుఁకదు నంచించి నయ మెన్క దడిగిన
నిలుత మింటట నన్న నిలుచుఁ గాని
తే. పలక దఱుమక ³బయసుక పల్లటిలక
బోఁటి దూఱక యాతావు పుచ్చు మనక
⁴క్రింద గెలిచినవ్రాలు లెక్కింపు మనక
తప్పు నాడక తొల్లింటిదారి చెడక. 124

క. ఇవ్విధమున సుకృతిమదిఁ
బువ్వింబరిమళముబోలెఁ బొలుపుగ నెత్తం

1 దెక్కించుకొని. 2 నచరంబు...యరయు. 3 బైసిక. 4 యొంతో లెక్కింపుమనక వ్రాయుక్కడనక.

బువ్వాయి గలిగె శౌరికి
మవ్వము దిగఁ దొడఁగె గెలుపు మట్టం బయ్యెన్. 125

గీ. చాలు నని పాసె రుక్మిణి సత్యభామ
కరము గరమునఁ గీలించి కమలనాభుఁ
డిందు రమ్మని పిలువ నయ్యింతి నగుచు
నభిముఖంబునఁ బాసిక లందుకొనియె. 126

వ. పందెంబు చెప్ప రుక్మిణిం జాలించి. 127

సీ. ఒకదాయ మాడిన నున్నదాయం బోసు
మనక పాటులు రెంటిసు గొని చెలంగి
కానినియాటఁ దాఁ గడచి పోయినఁ జెప్పు
నెత్తంబు పడ దని నేర్పు దెగడి
యొకదాయమునను నొంటి దాఁకినఁ బోయి
యింక పై చెడ నని యిసుమడించి
పోయెడి నని ప్రేయఁ బూఁచిన వారించి
చూచి[1] పో నిమ్మని సూటి చెఱిచి

తే. సారె మోపును బోరలును సదర నిదర
మెఱఁగి లాగైనఁ గైకొని యించుకంత
పొసఁగ కుండిన రుక్మిణి బొంకు బొంక
శౌరిఁ బలుమఱు గెలిచె నాసత్యభామ. 128

క. నిష్కము మొదలె క్కెక్క ద్విచ
తుష్కాష్టకషోడశాదిదుర్వ్యాహారులాక
నిష్కములు పెరుగఁగా శ్రీ
చిష్కశదోర్లత మగుహృషీకేశుమదిసి 129

1 పొమ్మని ప్రేటు సూటి.

వ. ఇట్లు విశ్వలోకేశ్వరుండు వినోదించుచున్నసమయంబున. 130

కాశీపతి విశ్వేశ్వరుఁడు గృహమునకుఁ జనుట.

ఉ. తాపసులంగోపము[1]పిలముదాఁకినఁగొండ్ర సహాశ్రయాద్విజన్మకా
శీపతి నైజ లేక హాటఁపటఁ బడసేట వురదేపాద హాసం
దీపనిఁ గృత్య నాఁగ నకదేవతఁ బాసికగుండమధ్యకీ
లాపరిశోభితం గొలువులాస్యలు వేలుపుల్లన మచ్చరీ. 131

క. మంటల మలఁచినయాస్త
మింటు నవరి చూపు చూపు మిఁగగిఁ గడు నాఁ
కొంటెం గలదే యాహాఖతి
యంటఁసు వాఁ డుంటఁ బనిచె యాపప్రపమునే. 132

గీ. ఒడల నేటిక్కు సూచిన యోజనంబు
మంచుచుండఁగఁ దాఁనును మగువ పోలె
గ్వాపవతిసేర నబ్బురిఁ దల్లడిల్లి
పట్టణాం బెల్ల నిట్టట్టు నడఁ గలంగె. 133

గీ. సాత్యకియు సీరపాణియు సంభ్రమించి
తమకుఁ జెప్పినవారును దానుఁ గూడి
పెద్ద లైనవాహనులఁ బిలిచి పంచి
రంతిపురహములలో వారి నన్వహించు. 134

వ. వారును పత్ని ప్రశాంతనమ్ముంబున బెగడుగ తిను నాను గాఁపున.

క. పెదవులు పడుపుగఁ బదవులు
గుడిగొనఁ బస్తోదపుమాట గుత్తుక పగుల్
ముదురుపరితపమున బినగున
వడలినయింగనములు మిగుల నడఁకఁ గడంగెన్. 136

1 తలఁపు.

క. సకలజగన్నాయక నేఁ
డాకలలన వపుఃకృపీటయోనిజ్వాలా
వికటచ్ఛటచ్ఛటారవ
నికారఘోరముగఁ జేరె నీపురమునకున్. 137

క. ఆఁకొన్న మృత్యువో వెలిఁ
బ్రాఁకినలయకాలరుద్రఫాలానలమో
యూఁకొనఁ దడవయ్యెడు నది
సోఁకినచోఁ జిల్లిఁ గాలుఁ జూర నిచ్చునదే. 138

క. నావుడు దుగుణము సూ యిది
తీపంచన [1]యోడెఁ దప్పితే సరి యే మే
మీ వెఱపను మన[2]రో ప్రజం
బోవుఁ జుమీ పలకవ్రాయి పోదపోదఁ డనినన్. 139

వ. వార లన్నారాయణదేవుండు నెత్తంబు తమకంబునం దత్త
అంపునోడుపులఁ గలయం దమకు నుత్తరంబిచ్చినపలుకులం
బురుషోత్తముని చిత్తంబు దమమీఁద లే దని విచారించి
విన్నపం బవధారు దేవా యనుటయు సత్యాదికులాంబుధి
సుధాకరుండు సకలకళాకుశలుండు గావున నత్తఱి సత్య
భామ పాసికలు దాలించి వైచిన. 140

గీ. దాయ మెత్తనో యీసారె దాఁక నీక
కట్టి గెలిచెద నిదె పాసి కల[3]నిదయ్య
ముల బటాబూర మిందేమి ముట్టఁ గలదొ
పొంది నచ్చినవ్రాలకుఁ బోవుఁ గాక. 141

1 యొడ్డి త. 2 రోఁషా. 3 నువచ్చి పట్టెనో భూత మిందేమిపుట్టఁగలదో.

క. నాఁపుడు సంతోషించిరి
సాహసులు వీరవచనచతురత సత్యా
దేవియు నెత్తపుమాటలు
గా విని తెలిసికొని మెచ్చెఁ గంసారాతిన్. 142

శ్రీకృష్ణుఁడు కృత్యపైఁ జక్రముఁ బంపుట.

మ. మతి నొక్కింతయు సంచలింపక నిలింపత్రాణపారీణుఁ డ
చ్యుతుఁ డాకృత్య కకృత్యకారిణికి మృత్యుప్రాప్తిగాఁ బంచె ని
ర్గతబాష్పోదకపానధారరిపురాట్కాసార[1]విస్ఫారసం
తతపూరస్థితమానమీనహరణాంతర్నక్రముం జక్రమున్.

వ. అదియును శతకోటిశతకోటిసన్నిభం బై చిత్రభానుచిత్ర
భానుభాసం బై సహస్రకిరణసహస్రకిరణనిపుణం బై సహ
స్రారణామండలమధ్యదేశతావివిధాయుధవిహారణావిద్యుద్ద్యుతి
కాంవిలాసం బై జపాకుసుమనికర స్ఫురత్పాలక్షణం బై మంటలు
మింట నంట నెడలి కడలి నెడలినబడబానలకీలాకలాపంబు
చందంబునఁ గాలకూటవిషనవీనజ్వాలామాలికాభీలం బై
నీలకంఠనిటలతటనయనశిఖిశిఖాసమాయుం బై సలెలుంగున
మెఱిచి చఱచినం బుగంబు నేరక కృత్య కృత్యంబు
లేక మరలి పఱచినం జొచ్చిన విచ్చలవిడిఁ దనమయుంబుగా
గగనంబున నిగుడునచ్చక్రంబుం గనుంగొని. 144

క. సురగరుడయక్షవిద్యా
ధరకిన్నరదివ్యమునులు తద్దర్శనసం
స్మరణప్రణామపూజా
పరతంత్రతఁ దెసలు వొలఁగి బలసిరి చదలన్. 145

1 ధీసార.

క. పురహూతముఖ్యదిక్పా
లురు సేవింపంగ సకలలోకేశ్వరుఁ డం
బురుహాసనుఁడు గని నమ
స్కరించి వినుతించె నిజముఁ గైవారముగాన్. 146

సీ. దైతేయమదవతీధమ్మిల్లములతోడ
విరులనెత్తావికి వీడుకోలు
దనుజశుద్ధాంతకాంతాకటాక్షములతోఁ
గలికికాటుకలకుఁ గానివాని
దానవమానినీస్తనకుంభములతోడఁ
బసుపుఁబయ్యెదలకుఁ బాయుటేటుస్రు
దైత్యావరోధసదయితాధరములతో
సొబగువీడెములకుఁ జుక్కెదురు
తే. చేసి సురసుందరీకరశీరతాల
వృంతచలితాంతకుంతలవిలసదింద్ర
కులవధూటీలలాటికాకుంకుమంబుఁ
బదిలపఱుపఁ జక్రంబ నీభరము కాదె. 147

వ. అనుచుం జక్రంబు నీడుపోని కడచి పోప్రుటయు నాసువర్ణ
నంబు సుద్దేశించి. 148

మ. సతతంబు న్నుతియింతు జంతుమయసంసారక్రియాసక్షణా
క్షతశౌర్యక్షపితారిపక్షు మగుటః సంగ్రామభీమభ్రమా
గతగేహాంతికదీర్ఘికాతటలుఠత్కంఠ [1]చ్ఛిదాచ్ఛాదన
క్షతజక్షాళితకేలితామసరక్షశ్చక్రముం జక్రమున్. 149

---

1 చ్ఛిదాచ్ఛేదన.

క. అనుపమఁ గొనియాడి వనజా
సనుఁ డేఁగ సుదర్శనంబు సనుచో నెనపం
గని దనుజరాక్షసులు క్రో
ధను లై తన్నిశితధారఁ జగిలె తునియఁగన్. 150

ఉ. ఆపరమేశ్వరుండు జగదంబికతోఁ బ్రమథప్రజంబుతో
గోపతితోడఁ జక్రమునకుం జన నెన్కఁడు పాదముంచుఁగా
శీపురి నుండ నల్గ కతిశీఘ్రగతిన్ శతయోజనంబులం
దాపసయోగ్యమై పరగు కాలవనంబున కేఁగ నెమ్మితిన్.

క. కాశీపతినగరము లై
సాశ్రుకాశ్యాసకాశిమాళమాళితమాడా
క్రోశజ్జనజాలం బై
కేశవచక్రంబు కృత్యకృత్యం బయ్యెన్. 152

ఉ. ఆపురమందు త్రిపురాంతకుఁడు పంచజపు స్తనుఁగోస్క్షితిఁ గా
దీపతిఁ జేరి యనుస్మృతిఁ జేసిన సిద్ధుఁడు వందుఁ గొంగిటం
జేపడఁ బట్టి ముంబరముఁ జేసి దిగంబరవేషఁ గృత్యఁ ద
త్పాపసరాయణాన్వయముఁ బావకచక్రముసీలు చేసెనున్.

చ. తనియుక కాంప్ప హెంపియును వంతిమసంగత తాంగస్థనికా
వనిసువనుండలాధిపత్రిస్థిర్యజపుస్వజమండలానుశీ
ఘనకుసుమాంతకస్తబకబంధనసాచలదుర్గదుర్గకాం
చనత్ప్రణాదనుగేహాస్పృథసంచలసూత్తమువ కనుద్యానుల్.

గీ. ఆలయోజనములలోఁగు వంపులో న
గంబు నలువదరముఁ గాలికాశిగాసి

యయ్యె ముప్పదియేండ్లు నిచ్చలు దింద్రు
చేత నవిముక్త [1]మయి చెల్లెఁ జితి యనంగ. 155

వ. ఇట్లు కాశీపురంబు దరికొలిపి కృత్యాసంహరణంబునం గృత
కృత్యం బై సుదర్శనంబు దామోదరదేవునకుం బొడసూపి
సుఖం బుండె దురోదరపరాయణుం డైనయన్నారాయణుం
డు గెలుపు నోటంబును సరిగా నద్దేవీద్వయంబుతో వినో
దించుచు మఱియు వివిధాంతఃపురవనితావిహారంబులం
బ్రొద్దు పుచ్చుచు నుండె నచ్చక్రంబు నుండియు. 156

క. దైతేయకామినీసం
ఘాతము మగమొలక లై నకడుపులు డిగ సం
కేతించినట్లు చక్రము
పాతాళంబునకు నరుగుఁ బ్రతిష్ఠాసిన్. 157

క. నీయెడ నాయెడ నేయెడఁ
బాయఁడు కృష్ణుండు విష్ణుపరిచర్యాసం
ధాయకము చక్ర మాత్మం
జేయుము సత్పూజ లిష్టసిద్ధికి ననఘా. 158

వ. ఈచక్రప్రభావంబు భావంబునం దలంచినయతనికిం గార్యసి
ద్ధియు శరీరరక్షయుం జేయు నిది నీకుఁ జెప్పితి సావధానుండ
వై యెప్పుడుం దలంచునది యనుచు నమ్మునీంద్రుండు. 159

ఉ. భావనభానుమండలవిభాసివిభాకరదివ్యభవ్యసం
ధానవిధానదక్షిణసుధాకరుణారసపూరహారిచే
తోనయనా తపోనిధి విధూతతమస్స్ఫురణాంతరంగని
ధ్యానపరాయణా పరమతత్త్వమయ స్తవ వైభవోన్నతా.

1 మహిసుతేజితయనంగ.

క. కరుణాస్యైర్యగవిహార
స్ఫురణావిర్ద్యోతదోషపుంజతమఃప్రా
సరణావిలీనస్వజనో
ద్ధరణసహస్రాంశుతేజ దైనసమాజా. 161

మాలిని. సురిరాజసనమాన్యా దుర్గసంచారమాన్యా
పరిమితగుణధన్యా భక్తరేఖావదాన్యా
పరమపురగ దివ్యాస్పందితస్వాంతభవ్యా
నిరుపమతనునవ్యానిందితాక్రాంతభావ్యా. 162

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతం బైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీస్థానమునతికలహా
స్త్యహావిరామప్రణామసీమంతోపద
ప్రాపణసునసింధుసుకన్యో
రూపింతసింధు నొలుచు హరిహరనాథా. 1

గీ. హంసడిభకులు లేసుగా నభ్రలధరణిఁ
బెరుగుచుండుకరోటి పైఁ బెద వైన
నరహరుల కీర్తిగటములు నిరుగడుండ
దెసస్త్రో సుద్ధరించిన వేల్పు శౌరి. 2

క. నావుడు జనమేజయవిభుఁ
డావైశంపాయనుని మహాదేవు మదిన్
నీవు గొనియాడుపలుకుల
భావము దనివోదు చెవులపండువులయ్యెన్. 3

క. హంసడిభకు లెవ్వారొకో
కంసారికి వారిఁ జంపఁ గారణ మేమో
సంసారసారవచనరి
రంసామతిఁ దత్కథాంతరము విన వలతున్. 4

క. అనుటయు వైశంపాయన
ముని జనమేజయనృపాలముఖ్యునితో ని
ట్లనుఁ దత్కథాప్రపంచము
వినిపించెద మొదలుకొని వివేకనిధానా. 5

క. ఎనుఁబదియొనిమిది వేవురు
దనుజుల కాధ్యక్ష్యంపు వక్రదనుజుఁడు దోర్ద్వై
చను దేర హంసడిభకులు
[1]చెనకిన నెసఁ దునిమె శౌరి చెప్పెద నదియున్. 6

సీ. సాల్వదేశంబున జనియించె బ్రహ్మద
త్తాభిధానుండను మూర్ధాభిషిక్తుఁ
డఖిలధర్మవిధిజ్ఞుఁ డాత్మభార్యాద్వయం
బునకు బిడ్డలు లేమిఁ బొల్లపోయి
సంసార మనుచు నీశాను నారాధించెఁ
బదియేఁడు లొండుసంభ్రమము లేక

1 తనుఁ జెనకినఁ దునిమె శౌరి తగ నది వినుమా.

పరమేశుఁ డతనిసద్భక్తికి మది మెచ్చి
కలలోన నొకనాఁడు గదిసి వరము
తే. వేఁడికొను మన్న నిటువుర వేఁడ సుతుల
శివుఁడు నిచ్చితి నంచు విచ్చేసె నంత
సతని దేవు లిద్దఱును గర్భభారమ
మూర్తు లయి రన్న రేంద్రుండు ముద్దు నేసె. 7
ఉ. ఆసమయంబు నందు మహితాత్ముఁడు మిత్రసహాంబుజనాగధా
త్రీసుతుఁ డొక్కఁడుండు జగతీపతికిన్ సముఁడై సుతుండు యా
ల్లానము లేక శ్రీపతిఁ దలంచుచుఁ దప్పక పంచనప్తముల్
చేసినపూజనల్ హరియుఁజిత్తములోఁ బొడసూపి విప్రుతోన్.
ఉ. మెచ్చితి వేఁడికొమ్మనుడు మిత్రసహుండను సుమాదుఁ గోరెను
నిచ్చితినంచు నప్పుత్రుఁడు నేఁగ ధరామరుఁ డొత్తికొంచును
జెచ్చెరఁ దోఁచు పనిశెలు చెప్పఁగఁ బల్కలు నిట్టుబోఁటున
ముచ్చటను నెనల్కుచును మనుగ్రాలుతో ల్లాలుఁ బోలు చక్కఁగన్.
క. ఈవిధమున గర్భిణు లగు
మూన్నపలోంజనతులు మునుమును సుతులన్
శైవాత్ములఁ గని రిద్దఱ
నావిప్రునిధూంట శైవమ్మత్ముని గనియెన్. 10
ఆ. హంస ధ్వజుండు లనఁగ నన్నరుఁడు దమ్ముండు
నధిపనందనులు జనార్ధనుండు
విప్రతనయుఁ డిట్లు చే రొక్కరాముండు
వారు గూడి యుండ నిట్టిహారు. 11
ఉ. వేదపురాణశాస్త్రములు దంగెం బటిలుండు గర్ల ధ
న్వాదిసమస్తశాస్త్రవిధిధావ్యసనంబున దీని ప్రేమం

సాదినిషాదిసథ్యుచితసత్కళలందు విదగ్ధులై మనో
మోదముసేయువిద్యలకు మున్ప్వరుజాణలనంగనున్న చోన్.

హంసడిభకులు శివునింగూర్చి తపస్సుచేసి వరములు పడయుట.

గీ. హంసడిభకులు హిమవన్నగాగ్రమునకుఁ
పార్వతీపతిఁ గోరి తపంబు సేయ
నరిగిరి జనార్దనుండు విద్యావివేక
నిధి మురారి నారాధించె నిజగృహమున. 13

క. వారిరువురు నైదేఁడులు
నీరును గాలియును ద్రావి నిర్మలతరచే
తోరాజీవభ్రమరము
గౌరీపతిఁ దలఁచి నిష్ఠనైకొని యుండన్. 14

క. సన్నిధిఁ బన్నగహారుఁడు
పెన్నిధిఁ గని పొంగుచున్న పేదలక్రియ న
య్యన్నాదమ్ములఁ గని మీ
కెన్నఁగ నేవరము లిచ్చు యిచ్చెద వానిన్. 15

సీ. అనుడు వారిరువురు నైకమత్యముతోడ
సమరాసురాదిసైన్యాధిపతుల
కోడకుండంగ మాకొకవర మీశాన
రౌద్ర మాహేశ్వర బ్రహ్మశిరము
లను నస్త్రములు నభేద్యకవచములు దివ్య
చాపములును బరశ్వథవిశేష
ములుఁ గయ్యముల కేము పోవుచోఁ గావుగాఁ
బ్రమథద్వయంబు మత్పార్శ్వములను

తే. నచ్చుటయు సిగి రెండవసారము నాఁగ
హాసుఁడును వారికి నడిగిన యుత్తర మిచ్చి
భృంగిరిటిని గుండోదరుఁ బిలిచి సిరి
సమయముల౯ గొల్వఁడని పంచి చనియె నంత. 16

చ. సరసములు గన్న మోహమున నచ్చి సమాగమునంబు మున్ను
మా, తనపితృవంశసంబును బవరపడి మిత్రసహాభిమానసా
దరము జనార్దనప్రియయు తా నాపరిరంభము నాచరించి సం
గరమున లేచి హంసడిభకప్రతతు లసంగఁ బొంగుచున్.

క. కవచధనుస్త్రనికరము
నవిరళమణిప్రాంశుమాలికాభరణములు౯
ఘనశౌవిభూతులును హారహార
శివశివ శబ్దములుఁ గలిగి చెలువయి యున్నన్. 18

క. వాలంతుల రూపసుతులఁ బెం
డిలి చేసిరి వారలు హంసడిభకులు కమనీయం
గులపతి జనార్దనునకును
బలియించిరి మిగుల నేకపత్నీవ్రతముల్. 19

వ. ఇట్లు పరప్రసాదసమ్మదభరితహృదయులు నిజజనకరాజ్య
విభవంబు విలసిల్లం జేయుచు సింహభూమివిజృంభణము
యొక్క నాఁడు వినోదార్థం బయ్యెడు సమాగములుగా
గూడుకొని. 20

హంసడిభకులు వేఁటకుఁ బోవుట.

క. కరితురగరథపదాతులు
పరివేష్టింపంగఁ గొలుచు ప్రజ ముందిటఁ గా

సరస జనార్దనుఁడుం జన
నరిగిరి వేఁటాడ ధరణి యల్లల నాడన్. 21

క. వెలివాఱును గాలురులును
వలలుఁ జెరలు దీమములును నడిఁ దీరినకు
క్కలు నారెగోలలును మం
డలక్రోవులు వేఁట కాపడంబుఁ బెనుపఁగన్. 22

వ. ఇట్లు వచ్చునెడ ముందట. 23

సీ. ప్రబలదంష్ట్రాగ్రపర్యస్తముస్తాస్తంబ
జంబాలశైబలవేశాంతపంక్తి
ఘనఘనాఘననీలఘనసనప్రతిఘాత
ఘనఘర్షణావభగ్నద్రుమంబు
ఘురఘురారవఘోరఘోణాప్రఘాణావి
ప్రాణచ్ఛదాచ్ఛన్నశాంతలతము
ఖననఘుళీత్కారిఖరఖురీత్కారప్ర
హాల్యధాత్రీధ్వస్తమసనరాజి
తే. ఖేటభటభాషణోచ్ఛటాఖేటచటుల
కుటిలకటునటాకేతుశాత్కోభబధిర
మతిరభసభాసమానయానాభిమాన
రోమవిక్రియాకులము వరాహకులము. 24

వ. అప్పుడు పందికదుపుల వెనువెంటం దవిలి కొండవాగులం
జిందఱవందఱగాఁ జేసి యేసి యట చనఁ జన. 25

గీ. నల్ల[1]సేనపుగుండులు నడచినట్లు
[2]మంపు గొని మేయుచుండక మలసి మలసి
[3]నెనరువారిక సుడుకంగ నక్క మస్కఁ
బోతు లెడ చొచ్చు దండుడు పొదలుపోతె. 26

వ. ఇట్లున్న నంగన్న గానక తిరుగు మన్నుఁబోతుల నున్న
యునికిన గన్నంతటం బడ నేసి పోవం బోవ. 27

గీ. నీరు ముంచిన సొరకాయ నెగసినట్లు
నేరుకొని స్వైచు[4]తెల్లంటు-చీర వరెతె
[5]నుంగు చెండువిధంబున నుత్తరించు
తమలపాకు నిక్కడు క్రియ దాఁటు నిట్టి. 28

వ. ఇవ్విధంబున నెగసినయిట్టి నాలుగు కాళ్లనుం ద్రిస్వ నా
క్కష్ఘున నేసి చను నెడ మఱియు నప్పటప్పటికిం బొన్నుల
నలన నుప్పతిల్లిన చప్పుళ్లకుఁ వెప్పరం బైనతనుప్పలం దూ
ఱుదుప్పలును (నిను వేఁటకత్తె) (వేఁటకుం) గడంగిన నడిక
నడికిన డవారిక నడ గాకల దిగినయమ్ము ననననపొదలువిపినల
విడునక విడిముడి నననవడఁతులును నీఁడులనును బొటుబ్బక
నూటి మయి దాఁటియు నేట్ల వి విటతాటం బైన నేట
కదుపులును బిఱుంద [6]రొప్ప వొఱిగాఱిసుఁ గాక ఱిపఱి
చి పఱనునెడఁ దెఱపి నుఱికినట బుద్రొస్కునం గుక్కల
చేఁ బఱిపఱి గ్గునగూలుపయుఁనును గొందఱుగొందఱు
ముందటం గొందలం బంది యందగడ నంతటం గ్రిందు
మీఁదుగాఁ స్రైచినం జందఱ నందఱుగాఁ ద్రుంచినఁ నందే

1 సీసపు. 2 ద్రుంపుగొని మేయక. 3 ననడుపారిక. 4 తెల్లంటి.
5 నుక్కుచెడక వేగంబున నుత్తరించు. 6 చాలకాలిని గాక.

ళ్లను నేసెనఁ బ్రోలంగినను నూఁదిపిఱిందిగ్రాక్షై[1]యాఁది
గొని పాదులవారిచే[2]యాఁదుల కాఁదులచే మూఁపలించినసీక
రంబులతోఁ బాదుకొనిన యేదులుసునిస్వ్రలిప్వలసుండి యొడ
త్రెవ్వకుండఁ ద్రవ్విన యోఁదంబులం బడి క్రొవ్వలకా మున్వం
బు నివ్వటిల్లం బట్టుపడినచివ్వంగులును గలిగిన గసుంగొ
నుచు వెండియుఁ [3]గ్రీఁగాలి నొత్తం జాలుకొల్పిన కాలువల
లనుం బొలుపడి లోలోపలం గళవళించినను దొట్ట్రోడ
జొడెంపువలలను లేటిసేఁదంబు చేసినం గుంపంబడినయాను
మున్ను పన్నినకన్నెవలల సన్నసన్నం బోసిన యున్ను
నం గన్ను దిరిగిపడి నన్నునున్నంబు గాఁ పన్నిరోసినయాను
నడ్డగించి నించినయొడ్డువలలను నడ్డించి యొడ్డునం బడిన
గడ్డుటికిమృగంబు లనేకంబులు వొలియుటయును వేట
చాలించి హంసడిభకులు సడస్రులం దిరిగి పరిప్రాంతన్నుల సేనా
సమేతంబుగా మగుడం దలంచి మధ్యాహ్నసమయంబున.

చ. కనిరి కుమారు లంత శశికాంతశిలాతలశీతలస్థలీ
వనఘనపాదపాదపనివారితవారితరంగరంగస
ర్తనపరివర్తనద్విరదదానసదానమదాళిమాలికా
తనువనజాతసూతనబలాకముఁ బుష్కలసమగ్ర సటాకసమున్.

క. కని యాపద్మాకరమునఁ
దను పారెడునీట ద్రావి తమసేనలుఁ దా
రును విశ్రమించి రాసే
చనకము లగుతటులనీడ సైకతములపై. 31

వ. అట్లున్నయెడ. 32

---

1 యొయిదికొను. 2 యాఁదలకాఁదలచే. 3 క్రగ్గా.

క. మాధుర్యంబున నవధ్వని
విధ్యుక్తస్వరముతోడ విన నొప్పుటయున్
స్వాధ్యాయములు గాంచిన
నధ్యాపహారంబు సృష్టి సయ్యోగ్యంబునసున్. 33

క. ఊహించి యాశ్రమం బగు
నోహో యింత యొప్పునే సముచ్చాటనమున్
చాహాంసడిభస లేసం
దేహము లేకుండు సనుమతి సముత్థగు నై. 34

ఉ. అచ్చట సేనలన్నిలిపి యాశ్రమమంసులఁ జూచు వేడుకన్
వచ్చిరి పాదచారు లయి వారిని జనార్దనుఁ డేగుదెంచఁగా
లచ్చి తనూవిలాసమున లాఁపు ధనుర్ధారణంబు చే
నచ్చుపడంగఁ గాత్యాయని పసునిర్జ్ఞసమీరాభుమిని. 35

క. అరిగి [1]సభాచాతుర్యులనున్
బరిపాటి నమస్కరించి పదపడి ...
వరమునఁ జేయునన్యులఁ
బరితోషము నొంది ... ప్రభృతులతోన్. 36

వ. హంసుం డిట్లనియె. 37

క. మాకిం ద్రిజసూయమునుఁ
బ్రీతిం జేయఁగఁ దలంచి పిలువం బనిచెన్
భూతలమునఁ గలనృపతి
వ్రాతంబుల మీరు నరుగ వలయును సభకున్. 38

మ. కులనాథుండు నేను రాజసూయము జేయంగ దాయంగదున్
బ్రతిపిరప్రకటంబు దంబు మయిఁ గర్వం బొప్పదు వీకయే

1 యచటిమునివరులను.

కత మాడం గలరే నరేశ్వరశిరోగర్వంబు సర్వంబుఁ బా
పితి మీశానవరప్రసాదమున మాపెం పెల్లెడం జెల్లఁగన్.

క. అనుటయు వారందఱు హం
సునితో నిట్లనిరి రాజసూయమునకు మీ
జనకుఁడు దొడఁగినఁ జాలును
మునుముట్టిన వత్తు మిందు మోసము గలదే. 40

మ. అనినం దమ్మునితో జనార్దనునితో హంసుండు సంతోషమొం
ది నిజేచ్ఛం జనుచోటఁ బుష్కరసరస్తీరోత్తరారణ్యపా
వనభూమిం బరమోపవేశమున దుర్వాసోమునీంద్రుండు శి
ష్యనికాయంబుఁ బ్రబోధసిద్ధిఁ జనఁ జేయంగా సాయస్మాత్రోఁ జిపన్.

హంసడిభకులు దుర్వాసుని నవమానించుట.

ఆ. కావిచీరముసుఁగు కచ్చడంబును జూచి
బోడతలయు నిసుదబొట్టుఁ జూచి
గోచితోడి పెదుపుఁగోలయుఁ జిక్కంబుఁ
గట్టియున్న బుఱ్ఱకాయఁ జూచి. 42

వ. డాయం బోయి హంసడిభకులతనితో నిట్లనిరి. 43

క. మిడికెడుపెదవులు ప్రేళులు
మడిచెడు కనుదోయి మొగిడి మూగుచుఁ గనుఁగా
పెడవీఁక యొడలు చేసెడు
కడపల జపమునకు నేఁడు గలదో లేదో. 44

వ. అని పలికి యతఁడు పలుకకుండం బవులోసఁ. 45

చ. తిరిసినకూడు దెచ్చి నలుదిక్కులఁ బోడులు చింది పట్టఁగాఁ
బెరిగినపొట్టతోడ నొకపేటపయిం దొరపోల నెవ్వరిక

సరకు గొనంటిపట్టుకొని చాఁగఱ గొన్న బలేగొఱుగాఁడ
క్కఱిబలుమోపుమోచునయగారితనం[1]బది గుట్టిగట్టినన్.
తే. బాంధవులఁ బాసి తమయిల్లుపట్టు విడిచి
తల్లిదండ్రులు నగవఁ గైతనముతోడ
బోడతలలు గాఁ బడసిరిపొసఁగ నెల్ల
నీనిమాటలచేఁ గదా నెట్టులెరి. 47
చ. ఎఱుఁగవు గాక లోకమున నెవ్వరికైనను మేలు సేయఁగా
నోఱపగు నాశ్రమంబున సమస్తహితమైన గృహస్థధర్మముం
బఱఁగఁ ద్యజించి గోచిగొని పాఱఁడుపోల్లకు ముక్తి గల్గునే
పఱిగల నేఱిసనం గొలుచు పాఁపటికిం గలదే ఫలంబుఁగన్.
వ. అని పలుకుచు నయ్యనుపురుపు సమ్మహాముని కిట్లనిరి. 49
సీ. [2]అఱుపనయుఱుకత్రో నాశ్రమం బిది మెచ్చి
[3]త్రిదిగాక గృహమేధ మేల యుల్ల
వేపదంబునఁ బొందె దిందు మూపుండవు
కాక సంసారసౌఖ్యంబు మాని
కఱపె దిట్లున్న కొండఱను నారకపాత
కిలంబుఁ బగు నె తాఁ జెడ్డయాఁడు
మనకయ్య చేతిక పెన లిచ్చు ననుమాట
నిజముగా నిచ్చోట నిన్ను నగవ
తే. నోపులు లే నని తలఁతేని సున్న బార
మేము గృహిపి గాఁ బంచయుష్టోచ్చఁ గలిగి
నాకసుఖ మొందరు మిప్పుడు ప్రాణనసుండఁ
దలఁచు దేని నాప్పుడు జవార్డుడు గలఁగి. 50

1 బిగువుట్టి. 2 అలసపు. 3 త్రేతగా.

క. భాస్కరనిభుఁ డగుమునికి న
మస్కారము చేసి నృపసమూహములతోఁ దే
జస్కారము లగునె మాన్యా
వస్కందశ్రుతికఠోరవచనము లనుచున్. 51

క. న్యాయము దప్పకుఁడీ పురు
షాయుషజీవికయు లౌకికాచారము ని
శ్శ్రేయససిద్ధియుఁ జెడు యతి
నాయకదూషణము సేసినన్ మనుజులకున్. 52

శా. నాల్గుం జెల్లెడి బ్రహ్మచారిగృహివానప్రస్థయత్యాశ్రమం
బుల్ గైవల్యవివేకు లంతిమపదంబుం జేరువా రిట్టివీ
రల్ గోపించినసంతసింపఁజేసిమీఱం గ్రొయ్యాపిప్పలంటిస్క్రియున్
మేల్గ్రీడాదక పీఠిఁ జేరి మనుఁడే మీమాంసుప్రాప్తికిన్.

గీ. చెలిమి మీతోడఁ జేయుట చిట్టతనము
దానఁ గీడెంతపుట్టినఁ దగిలె నాకు
ననుభవింపక పోవునే యక్కటకట!
వరుగుతోఁ దాఁగరయు నెండవలసినట్లు. 54

చ. గురువులు సెప్పరే చదువుఁ గొంతవివేకము మిమ్ముఁ జేసె దే
తెరువునఁ బోక నేఁ డిది మదీయమనోవ్యథఁ జేసెఁ బిమ్మటన్
హరుఁ డుపదేశ మిచ్చినదియంతయుఁ గాలబలంబునన్ మహా
పురుషుల కెగ్గుసేయఁదలఁపోయఁగ వారసుమపోయుఁ బాపుఁడు.

గీ. పాయఁ దగు మిమ్ముఁ గనుమారిఁ బడఁ బోసంగు
విషము ద్రావుట యోగ్యంబు పెళ్లి లోన

మునుఁగు టుచితంబు మీ రెల్లఁ గనుఁగొనంగ
నాత్మ విడుచుట చను నాదు నసువు నడలి. 56

క. అలనడుననే రాజాలకుం
దులువతనము విసుము యతులతో సతులమతుల్
గలుషించుట చిత్తము నోఁ
బలుకుట బాంధవులుఁ బాయ బ్రదుకుతలంపే. 57

వ. అనుచుండ నమ్మునీంద్రుండు. 58

క. కరుణయుఁ గోపముఁ గనుఁగవ
నొరయఁగ నొక[1]చంటఁ బాలు నొక[2]చంటను నె
త్తురుఁ గురియుగతి జనార్దను
ధరణీశసుతద్వయంబుఁ దప్పక చూచెన్. 59

గీ. చూచి యిట్లను భూపాలసుతులతోడ
నన్నుఁ గనలించి బ్రదుకఁ గన్నారు లేరు
పోలిసితిరి పోలిసిరి వే పొందు తొలఁగి
బమ్ము విరికొనుకోసంబు త్రింగికొంట. 60

వ. అని యిట్లనిన. 61

ఆ. చక్రధరుఁడు బొరిసమర నున్నాఁడు మి
మ్మింక వేటకోప మేల నాదు
తెఱఁగు మాట తప్పుడు దిని చచ్చువానికి
విషము పెట్టువాఁడు పెట్టివాఁడు. 62

క. అనుచుఁ గదలి పో నచ్చిన
ననుమానము మాని హంసుఁ డమ్మునిఁ జేవ

1, 2 కంట.

ట్టినచంద మేమి చెప్పుదుఁ
బనికిన కాలోరగంబుఁ బట్టుట దోఁచెన్. 63

వ. ఇట్లు పట్టికొని. 64

శా. తాను న్నిక్కమ పెద్దవాఁడు బలె నీతం డిత్తఱి న్నిక్కఁబ
ట్టానం బట్టినయట్లు బిట్టు బిగియంగా నెంతసే పైన ని
చ్చోఁ జనుండక సమక్షుఁడు నే మనసు నంఘుంజించు సన్మానికా
పీనంబుల్ నృపుఁ డాజనార్దనుఁడు సంప్రాపింపఁగ గ్రాహ్యంబునన్.

ఆ. కలఁగి కన్నవారు కన్నదిక్కునఁ బాఱి
పోయి రెల్లయతులు బోగుమిగులఁ
గినుక యడరఁ సన్నగిల్లినయెలుఁగుతో
నమ్మునీంద్రుఁ డిట్లు లనియె మఱియు. 66

గీ. చేయఁ దగనికి డెల్లఁ జేసితిరి మీరు
చెఱుప నోపుదు శాపంబు చేత మిమ్ము
నయిన యతి నైన నాకేల యాగ్రహంబు
దానవాంతకుఁ డిటమీఁదఁ దాన చెఱుచు. 67

మ. సకలోద్యోగకృతానుబంధుఁడు జనస్సంఘంబు సంఘంబు మీఁ
కకలంకుం డతఁ డాత్రస్తులను నావాసీనుఁగాఁ జేయుఁ దూ
రకపాయుంగలవాఁడు నేఁడు మిముఁ దుర్వ్యాపారులం జూచి కోం
కక మీకింకిరికిం జెలంగినఁ దొలంగం బోఁడు నద్ధర్మముల్.

క. పాపాత్మని పలుమాఱుం
గోపమ్మున హంసుఁ బలికి కొనియాడుటయుం
జేపట్టుట మెఱయఁ గృపా
రూపాంగుఁడు జనార్దనుని దీవించెన్. 69

క. శ్రీవల్లభుతో సంగతి
గావుత నే వల్గి నీకుఁ గలుగు సుజనసం
భావితలోకత్రయసుఖ
మీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పు మీజననమునన్. 70

చ. అనుడు నెడఁ గ్రమ్మఱంగినిసి హంసుఁడనా విభవుండుఁ దోడిదు
ర్మనుజులఁ గూడి దండముఁ గమండలముం దిలలంబుఁ జక్కఁ-
మున్, మునుకొని పిండియున్ యతులమై బగుసొమ్ములు
[1]గాల్చి కాల్చి క్రొవ్వఁగ నట్టులయ్యెడఁ జప్పల్గొని పోయిరి
వేడ్క నూరికిన్. 71

క. వారిం గనుక సంతసం
జేరి జనార్దనుఁడు వగపుఁ జెడి యకటకటా!
పేరసు వు నిధివినోదము
వారింపఁగ మనుజకోటి వశమే యనుచున్. 72

వ. ఇట్లు వగయుచు సంరంభ. 73

శా. దుర్వారోద్గమవేగవాహనము తో ధూర్తప్రలాపంబు లం
తర్విద్యామహిమం గలంప యతు లంతం జేర నేతేని
నిర్వేదం బుడిగింప నచ్యుతుఁడు వే నిర్వాహకుం డెంచు నా
దుర్వాసోమునిపుంగవుండుఁ గని తాన్ దుఃఖానుసంధానమున్.

క. మండఁగ మండఁగ నాల్చిన
ఖండితబిలములుఁ బ్రతిలక పేసములున్
దండములతుండములును గ
మండలుశకలములుఁ జూచి మఱియును దోఁచన్. 75

1 గాల్చి క్రొవ్వనన్, గనుదటు లయ్యెడం జవులు గాఁ గొని.

గీ. మురవిరోధిముందట నిట మోపు గట్టి
తెరఁ బంచి సహస్రయతిప్రవరులు
తోడ రా[1]నెండ దాఁకిన నీడచోట
నిలిచి నిలిచి యహోరాత్రనిర్గమమున. 76

వ. రేపకడ. 77

గీ. ద్వారకోపశల్యం బటు చేరి యొక్క-
కొలన వార్చి దుర్వాసుఁడు గూడ నప్పు
యతులముందట నరుదెంచి యుపేంద్రుఁ
డాడుచున్న సుధర్మాసభాంతికమున. 78

క. అఱుపుడు గావిముసుంగును
విఱిగినదండంబుఁ దునిసి ప్రేలెడుగోచిం
బఱి[2]యలయినకరకమునయి
చుఱుకుఱుఁ జూఁడెడి ఱెఱింగు మూఁపులతోడన్. 79

ఉ. వాకిట నిల్చి లోన యదువల్లభుఁ డాడుచునుండె గోష్ఠముం
దైకొని సాత్యకిం గడనఁ గాలను గేల నమర్చి విస్మయుఁడై
లోకులుసుం గుమారులును లోనుగ నుద్ధవు నుద్ధవుల వినో
దైకపరాయణుండును ననేకవిధంబులఁ జుట్టి యుండఁగన్.

చ. అవసరమైన నచ్చిపడిహారులు దోడ్కొ నిలిపింపఁబోచ్చియా
దవకులపారిజాతము సుదంచితగోష్ఠివినోదమానితుఁ
నవవికచారవిందనయనద్యుతిశీతలుఁ గాంచి రాయతి
ప్రవరులు పూర్వజన్మకృతభాగ్యఫలంబు సుబోలెనుండఁగన్.

మ. వసుదేవాత్మజుఁడుం గనుంగొనియెదుర్వాసఃపరివ్రాడ్వైభవున్
రసనారూపకలాపశాపవచనప్రారంభసంభావితున్

1 చేర కంతంత. 2 యయినకమండలమును.

వ్యసనవ్యాప్తిరిరంసహింసడిభకవ్యాళవ్యథావ్యాకులో
ల్లసనుఁ గేవలవిశేషగోష్ఠివిషయోల్లాసాద్భుతభ్రాంతుటిన్.

ఉ. అంతకుమున్న యాదవు లపాయభయంబున నాసనాదిపూ
జాంతర మాచరింపు మని యంతట నంతట రా మురారి య
త్యంతవినీతుఁ డై యతికి నయ్యుపచారము లెల్లఁ జేసి వి
శ్రాంతి యొనర్చె నర్హపరిచర్యలఁ దక్కినభిక్షుకోటికిన్. 83

వ. అట్లు సకలయతిప్రతతికిని యథోచితోపచారంబు లాచరించి
వాసుదేవుండు దుర్వాసునితో ని ట్లనియె. 84

శా. ఈరూపంబున సంస్కృతిం దొఱఁగి మీ రేచింతలం జెంతలం
జేరం గోరక యూరకున్న నిటు నిచ్చేయంగఁ జేయం గడుం
బారం జేరినవంతయుం గలిగెనే బాలార్కబింబంబులో
నారం గూరినయంధకార మను నాహా సాహసం బెట్టిదో

ఉ. ఆసలఁ ద్రుంపి పెట్టి వ్యాపనయుం బనుకొంగున యోగవాసనా
భ్యాసపునీటు గాఁచుటను నాగమపాకముం బగిల్చి యా
రహస్యవిహారమత్కుణాగ్రదురితోకశయ్యనుఁ బజ్జలంబు ప్రస్టఁ
బోసిన నీటిలీల మది పొంగియుఁ బొంగనియట్లు యుంటివే.

చ. మఱియును గర్వించి మదమానములం[1] జెఱుపుచ్చి మచ్చుఁజూఁ
గఱ గొని క్రోధకామముల గండడఁగించి పరోపకారముల్
జఱఁ బడఁ ద్రోచి వాదపుఁజట్టులు వాసి తొలంగి చిత్తముం
జఱపడి యున్న నీకు సరిచక్కటి యెక్కటి పేఁడఁ గల్గెనే.

గీ. కలుగుటను మీరు విచ్చేయు కారణమున
సంశయము లేదు మీయనుష్ఠానములను

---

1 జొఱుపుచ్చి.

నేమి కార్యంబు గలిగెనో యెఱుఁగ రాదు
తెలుపవే నాకు నిర్మలధీనిధాన. ౮౮

క. అనుటయు భగభగ మండుచు
కనుఁగవతోఁ నొసల నడఁచికొనుచుతో న
ట్టిన నిట్టూర్పులతో మొగ
మునఁ దనికిన కెంపుతోడ మునిపతి పలికెన్. 89

వ. తదనంతరంబ యంతరంగంబు కొంత సంతరించికొని మునీంద్రుండు
నారాయణున కిట్లనియె. 90

దుర్వాసుఁడు హంసడిభకులదుర్నయంబు కృష్ణున కెఱింగించుట.

మ. తగునే యింత మురాంతకా తెలియవే త్రైలోక్యమునం గాన నీ
వు గదా దానవదైత్యపీడమిఁ లాఁపుం జేయఁగుఁ జూపు రూ
పగు దైవంబు గదా ధరుండ సుజనవ్యాపారపాలాంగగమా
ధ్వగమా వృత్తమెఱుంగనేని వసుధాంత్రాంబు త్రాలంబగున్.

శా. ఏఁగా దే నడ[1]తుం జతుర్ముఖునితో నింద్రాదిదిక్పాలకుల్
మూఁగంబాఱి భవత్పదాబ్జములకున్ మ్రొక్కంగఁ బోకున్న ప్రా
ణాఁగ న్వచ్చియు నాఁగఁ జాలని ప్రతాపోద్వృత్తిఁ బ్రోవంగఁ దాఁ
బాఁగం బోయి తలంపవారియుదయుం దేఁగంగ నీ కేటికిన్.

ఉ. ప్రాఁతల మేమునీకుఁ బలుమాఱులఁ బొందరె యున్న వాఁటి[2]సి
చేతలు గంటి[3]మిందఱకుఁ జిత్తముల న్వెలిఁబోఁచుచుఁ జాల[4]లం
బూఁతల నీవ యొండు వలఁదేఁతలు లేఁగలుమ్ము నెమ్మది
లాఁతులఁ గాఁ దలంపను వలంపను జాల వలంగియుండఁగన్.

వ. అని మఱియును. 94

1 వం. 2 విచ్ఛేఁతలు. 3 మింతటికి. 4, 5 లు.

సీ. ఏ నెఱుంగుదు నిన్ను నేల నాతోడనే
    వేదవాక్యములు బ్రహ్మవేత్త తెలుఁగు
రూపు రూపులలోనిరూపుఁ దోఁపురూపు
    చాలనిరూపు నీరూపు సూపి
వేదాంతముల నైన వెదకి గాననిరూపు
    విజ్ఞానరూపమై వెలయురూపు
తేజ మైశ్వర్యంబుఁ దెలుపఁ జాలినరూపు
    ప్రాణరూపంబు గాఁ బరఁగురూపు
తే. పంచభూతసుధాకరభాస్కరాత్మ
రూప మగురూపు నీరూపు రుచిరరూప
మొఱఁగదవె మాకు ప్రేక్షతో మొఱఁగు నాఁడి
చె ట్టెలుఁగువారి గాకులు సిడుము నేల. 95

క. మానుం బుణ్యము చాలమిఁ
గాకేమి జగత్త్రయంబు గావం బ్రోవన్
నైకాస్సనీవు సకలవి
వేకవి మూఢమతి నెఱుఁగ నే మనుజఘనా. 96

క. అంభోజనాభ నరపతి
డింభులు భువనమున హంసడిభను లనఁగా
జృంభితు లయి యుదుస్స్వరా
లంభించిరి కౌసల్యాఁ జలంబున మస్తుసి. 97

ఆ. హంసపరమహంసు లగునీయుతీంద్రుల
వేడు నైన లేక వెచ్చి వరిగ
హంసుఁ డాత్మనామహంసు లని కానోపుఁ
బట్టి మమ్ముఁ జాల భంగపఱచె. 98

క. సరకుగొనరు సుజనులను
గురుశక్తిని భీష్మబాహ్లికులఁ గైకొన రు
ద్ధురత జరాసంధుని పెర
సరిగా మెచ్చరు మహైశ్వర్యగర్వమునన్. 99

తే. హంసడిభకులచేత నీయతులు నేముఁ
బడినపాటులు వేఱ చెప్పంగ నేల
కమలలోచన ముంజేతికంకణమున
కద్ద మేటికి నీసొమ్ము లరయుఁ డిదె. 100

వ. అనుచుం బుండరీకాక్షుముందటం దమ తెచ్చినభగ్నవస్తు
సముదయభాగంబు విచ్చి చూపి యిట్లనిరి. 101

సీ. ఈకమండలుపజ్క్తి నెటు చూతు నిట్లు త
త్తాపసాస్త్రంబులు వగుల నున్న
నీదండనివహంబు నెటు చూతు నిట్లు త
ద్ధూర్తహస్తంబులు దునిసి యున్న
నీవల్కలవ్రాత మెటు చూతు నిట్లు త
త్కపటచర్మంబులు గాల నున్న
నీశిక్యసముదాయ మెటు చూతు నిట్లు త
ద్ద్వేషణాంత్రంబులు త్రెవ్వ నున్న
తే. నకట మోమోట లేక తా రంత చేసి
బ్రదికి పోయిరె పులి పేదపడినఁ బసుల
[1]వాండ్రె యెక్కుడి యనుకత వచ్చె నాకు
మునులలోపల నాలుక ముళ్లు విఱిగె. 102

1 వాండ్రె వెక్కుడి రను.

తే. వలదు బ్రాహ్మణ క్షత్త్రియ వైశ్య శూద్ర
జాతు లాత్మకులోచితాచారపథము
నడప నాహంసడిభకు లేనాఁటు నేడి
నడపె రది చెల్లుఁ గాక నర్థముల కెల్ల. 103

క. మా కేటి దిక్కుఁ జెపుమా
లోకంబులు మూఁడు నింతలో నే మగునో
నీకడుపట సర్వంబును
జేకొనవె దుష్టశిక్షఁ జేసి మురారీ. 104

చ. అనిన యతిం గనుంగొని మురాంతకుఁ డిట్లనుఁ జప్పచేసితిం
గినియకుమయ్య మిమ్ముఁ గడుఁ గేడునఁ బెట్టెడువాఁడు లేఁడయిం
దని పరికింప నైతి విను మాధరణీశకుమారధూర్తులం
దునిమెద నింతలో నగలఁ దూలకు సాత్యకితోడ సంయమీ.

క. ఎఱిఁగి యెఱిఁగి నీముందర
నఱిగోడ్డము చేసి పోయి రది గైకొన రి
తెఱఁ గయినహంసడిభకులు
కొఱవిం దల బఱకికొన్న [1]కొఱడులు గారే. 106

క. హరుఁడు వర మిచ్చె వాణీ
వరవరుణకుబేరసురపవైవస్వతు లి
త్తురు గాక నీవు గినిసిన
వరములగిరములను బ్రదుకువారే కుమతుల్. 107

క. కలఁడు జరాసంధుఁడు వా
రలకుం జెలికాఁడు సింధురభుజాపరిఘుం

1 కొఱడులు.

దలఘుబలుఁడు సేనలతోఁ
గలయకమును వారిఁ జంపఁ గలవాఁడఁ జుమీ. 108

చ. ఎద్రిచినకాలపాకమున నీగతి నీమదిఁ గ్రోధవహ్నికం
బద్రిచినవారు మన్నిశితబాణపరంపర పైపై మిక్కుటంబులై
విద్రవఁగఁ బత్త్రఫలంబులచవిం జరితార్థులుగా నొనర్తునం
జప్రపాలు చేయఁ బత్సలులచేతులఁ గానసులంబువాతులన్.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డెంతయుఁ బ్రియంబున సద్యశతప్రుండరీకలో
చన కమలాసనాదిసురసంఘశరణ్యపదాంబుజా జనా
ర్దన దనుజాంతకా కౌస్తుభసం ప్రణామిత్రద సంస్తుతింపఁ బాల్
నిను సనిఁగొంబునన్న గృహాసక్తిని కొంపుము నీ నాప్రసూన్.

వ. అద్దేవదేవుం డిట్లనియె. 111

క. ఏమే నేమే నాడిన
నామాటల కెగ్గుగా మనంబున యతిచూ
డామణివి నీవు దలఁపకు
స్వామీ మన్నింప వలయు సైరణతోడన్. 112

క. దానము ధర్మము తత్త్వ
జ్ఞానము సత్యంబు యశము శమతపఃఫలనో
పానము లయినవి నయినను
దానకదా యతుల కది ప్రధానము దలఁపన్. 113

క. అని వేఁడికొని యతీంద్రులఁ
దనగృహమున నారగింపఁ దా మోదముఁ దిం
పునఁ బ్రార్థించిన నేమియు
ననుమానము లేక వారు నొంగా కనినన్. 114

తే. అలవరించి చతుర్విధాహారములను
తుష్టి చేసి దురాలముల్ ద్రుంచి త్రుంచి
కట్టి నిచ్చిన యతులును గమలనాభు
సెలవుకొని మును వచ్చినజాడఁ జనిరి. 115

క. విచ్చలవిడి నారాయణుఁ
డచ్చోటున నిల్చి సంతతానందమునం
బెచ్చఁ బలంబున నారదుఁ
డచ్చపుఁజెలికాఁడు గాఁగ మును మంతనుఁ డంతన్. 116

వ. హంసడిభకుల వధంబు చింతించుచుండెఁ దదనంతరంబ. 117

ఉ. ప్రాంతరఁ గ్రొవ్వి హంసడిభకుల్ సభకుం జని రాజ్యగౌరవా
చారుని బ్రహ్మదత్తుఁ బనుపంత్రిగఁ గనుంగొని రాజసూయముం
దీర్చెదఁ జేసి మిగుల్వడను దిగ్విజయంబు బొనరించి యజ్ఞసం
భారము లెల్లఁ జేర్చుమని బాహుబలంబు జలంబుఁ జెప్పఁగన్.

క. అతఁడు వారాకసుతుఁడును స
న్మతిమతి యగు నాజనార్దనుండును ధరిత్రీ
పతిసుతులను సఖిపాత్రయుఁగఁ
జలుపుతలఁ బలికె సమాజసౌజన్యమునన్. 119

గీ. రాజసూయంబు చేయు నేరాజు వలయు
నారనికి రాజు లరిగారు ఘయనఁ గాని
నివ్వహించుట నున మున్న నేఁడు నేఁడు
లాభు మునుమున ఘన యింగలాలపుట్ట. 120

వ. అని గొట్టినిన. 121

చ. ఇదువనియొక్కఁడూఁటు ఘనపేశ్వరులం బరిమూర్చి పేర్చి గ
ర్థరతసాహుఁ జైనజమువగ్గు తనూజాఁడుసు సంగరంబులో

సరిసరిఁ బోరిరియుం [illegible] జాలక [illegible] నా
పరబలభీష్ము భీష్ముఁ [illegible] పాంసులుల్.

మ. కుటిలోగ్రా[illegible] [illegible] [illegible] మె
న్వ్రాయఁ జూపంగ నలంతలు [illegible] భీ
కసు భీమునుం [illegible] [illegible] బోరిలో
నరియార్తిన్ మిగులఁ బట్టుట [illegible] నే.

సీ. నరకాసురప్రాణనాళ[illegible]కేళి
[1]రణకేళి సలకేళి [illegible] జా[illegible]
గంధవ[illegible] [2][illegible] [illegible]
తన మేలు [illegible] సద్ద[illegible] నొ[illegible] గా
జాణూరముష్టికశకట[illegible]
నాలంబులో [illegible] [illegible] [illegible]
మురహయగ్రీవ[illegible]ము[illegible]
నా[3]లితలంగఁ [illegible]

తే. నీరరససార [4]కాసారవిహారణాయు
విష్ణునకు నొప్పు సతతసి[illegible] విగ్రహునకు
ద్వారకానిన [illegible] [illegible] [illegible]
పాఱ [illegible] తమ [illegible]. 124

మ. నిలువం జాలుదురే [illegible] [illegible]లో
జ్వాలవేషంబు హాల[illegible] [illegible]
ప్రళయాంభోధ[illegible] [illegible] [illegible]గా
బలభద్రుం డతిరౌద్రుఁ [illegible] ప్రా[illegible]సుల్.

1 సలాకేళిసనమున గలవు [illegible]. 2 [illegible]. 3 [illegible]లంగఁ.
4 సాకార.

మ. వికలవ్యూహవిధావిహస్తభటమై విధ్వస్తమాతంగమై
శకలీభూతశతాంగమై శరఘటాశల్యాయమానాశ్వమై
సికతాసేతువు నిమ్నగారయముచేఁ జిందైనచందంబునన్ సా
త్యకిచేతం బడుశత్రుసంఘము దశాదైన్యంబుసైన్యంబునన్. 127

న. అదియునుం గాక.

ఉ. చేసినవారు మీరు గడుఁ జెట్టతనం బది యోర్వలేక దు
ర్వాసుఁడు వాసుదేవుఁగని వైరము తోరము చేసినాఁడు స
న్న్యాసులఁ గూడికొంచుఁ జని యంతయు నడిపె న్నివ్విమో
యుడకా, గాసిలియుండు యాదవనికాయము నైఁపడు
రాజసూయమున్. 128

క. మును చేసిన వైరంబును
ముని చేసిన వైరమును మిమ్ముం బడవక పా
ప్రునె వైదేశుఁ డగుచి
త్రునిచే నివ్వార్త వింటి భోజనవేళన్. 129

క. ఒప్పగునో తప్పగునో
యిప్పటికిం దోఁచుకార్య మిది నృపతులకుం
జెప్పవలె నాప్తమంత్రులు
చొప్పగునే మనకు రాజసూయము చేయన్. 130

చ. అనుటయు హంసుఁడిట్లను జనార్దనుతో ముదిజాదుభీష్మునాం
డనఁ బనిలేదు బార్హద్రథుఁడు నాతనికంటెను బంటుసేయ మ
ద్ఘనభుజశక్తికిం దరము గాదు దలంకక వచ్చి భీముఁడుం
గనుఁగొన లేఁడుమద్ఘనురకాండరవిచ్ఛవిచండకాండముల్.

మ. కలు ద్రావం బని పూని యాదవులు ఖడ్గాఖడ్గి [1] వాదింతు రే
కలఁగం బోలుట గాక పంతములకుం గంసారి సైరించినం
గలనం బ్రాణముతోన పట్టు నడుమ నింకేల సాత్యకిం గిత్యకిన్
బలభద్రుం గిలభద్రు నాయెదుపఁ జెప్పం బొప్పునెప్పం బొమీ.

క. మనకు జరాసంధునకును
మనసులు గలసినవి ధర్మమయుఁ డాతం డీ
పని గాదనఁ డింక జనా
ర్దన యాదవనగరమునకుఁ దడయక చనుమీ. 133

హంసడిభకులు జనార్దనుని యాదవనగరమునకుఁ బంచుట.

క. చని యాజనార్దనునిచే
ఘన మగుకులవర్ణంబు మనసుఁ గన్న మడుగు మే
ధనములను సరకు గాని విట
చను దెమ్మను మాని యజ్ఞసమయంబునకున్. 134

క. ఏను త్తరంబు సెప్పిన
నీయానయు నీకుఁ జెలిమి నీతో మిగులం
జేయుట పొందన నేన
నూయ తలంపు నదు రాదు నూ నినుఁ గనినన్. 135

మ. అనుడు న్వేడుక తోడ సేసుకొని యుత్సాహయాస్వప్న యాజనా
ర్దనుఁడే తెరఁ దదంతరంగము [2] మునీంద్రత్రాణుశ్రీసత్సాంగ
ఘను నేఁ డెల్లి కనుంగొనం గలిగినం జాలుం గృతార్థుండఁబో
మ్మని చింతింపఁగ నాను నేఁడు దపనాపత్తిర్థముల్ సార్థముల్.

సీ. యదుకులాంబుధిచంద్రు నానందమునఁ జూచు
రామాదివీరాంతచకోరములలోన

---

1 బోటింతురే. 2 విచారంబార.

వసుజారిపారిజాతముఁ జేరి పొదిగొన్న
 రాజన్యరాజకీరములలోన
వసుదేవసుతసరోవరములలో నోలాడు
 సనకాదిదివ్యహంసములలోన
గోపాలనవపుష్పగుచ్ఛంబు ముఱఁగిన
 పరిచారికాద్విరేఫములలోనఁ
తే. గలయఁ దోలుబోయినోములు గలవుగాన
 సెలవు లేక జన్మంబులు చదివియు నాదు
మీఁద జన్మంబు గలుగ నిర్మించె నేని
 కమలజుని పేరు బాపటికాలబొమ్మ. 137

సీ. వలిపమ్ములో తెలుపన్నెలో యమృతమో
 ఘనములో చిఱునవ్వు కనికరంబో
గగనమో చుక్కలో గ్రహరాజబింబమో
 సత్త్వంబొ ముక్తికాంతాళిగియు మణియొ
తరఁగలో ఫేనమో తగుచిమ్మదలమొ హా
 స్తములో శంఖంబొ సుపర్వసంబొ
తపసులో కరికరంబులొ కుందము [1] ప్రభయొ
 ఘనములొ యూహలొ పచ్చఁబట్టొ
ఆ. యనుచుఁ గన్గొనఁ నాజగన్నాథునిఁ
 గనుగొనంగ నేఁడు గలుగుఁ గాన
తలఁపులోన మున్ను దలఁచినరూపంబు
 పట్టునపుడు జన్మఫలము గాదె. 138

1 మత్ర భా.

వ. అని వర్ణించుచుం జని ద్వారకానగరప్రవేశంబు చేసి యదు
వల్లభునగరివాకిట హయావతరణంబు చేసి తన రాక యెఱిం
గించి పుచ్చి యద్దేవదేవునియనుమతంబున సభామండపంబు
నకుం జని జనార్దనుండు. 139

మ. కనియెం గౌస్తుభరత్నభూషణు సలత్కర్పూరపాండుచ్ఛవిన్
వనితాచాలితతాళవృంతపవనవ్యాధూతఫాలాంచలున్
మనుజాధీశకిరీటకోటిఘటనాపన్నాంఘ్రిసింహాసనా
కునిఁ దేజఃప్రసరప్రభాతతరణిన్ గోపాలచూడామణిన్.

సీ. బలభద్రుఁడును దాను భద్రపీఠంబునఁ
గదియ కైసేయుఁ దగ్రమున నెలమి
దుర్వాసుఁడును నారదుండును రెండు ది
క్కులఁ దన కింపుగాఁ గోష్ఠి సేయ
నుగ్రసేనుఁడు గౌరవోన్నతిఁ దనుఁ జేర
గంధర్వగానంబు గలసి పొలయ
నప్సరోగణనర్తనాడంబరముఁ జూచు
తనచేత సభ[1]నవఘనము లడరఁ

తే. దనకునై వందిమాగధస్తవము నిగుడ
సామవేదులు దనయందు సార మెఱుఁగఁ
దనవలన లోకు లానందధారఁ దేల
లీలఁ జేరోలగం బున్న నీలవర్ణు. 141

వ. కని కదియం బోయి తనపేరు చెప్పి నమస్కారంబు చేసి
బలదేవునకు నట్ల ప్రణమిల్లి యథోచితస్థానంబునం గూర్చు
న్న యనంతరంబ మురాంతకుం డతనితో నిట్లనియె. 142

1 మత.

గీ. అనఘ మీరాజు బ్రహ్మదత్తునకుఁ గుశల
మా నరేంద్రకుమారులు హంసడిభకు
లధిక భక్త్యులె వరములు హరునిచేతఁ
గొన్నవారట కుశలంబు గొఱఁత గలదె. 143

క. మీజనకుఁడు శుభయుతుఁడే
రాజులు మిము గారవింతురా సుఖకరులే
భూజను లెపు డిచ్చోటఁ బ్ర
యోజనమా నీవు వచ్చునుద్యోగమునన్. 144

వ. అనుటయు నాజనార్దనుం డి ట్లనియె. 145

క. అందఱకుం గుశలము, మా
కుం బగుమన్ననల, ప్రజలకుం బరిణామం
బిం దే వచ్చినపని గో
వింద యెఱిఁగింప కెఱుఁగవే విశ్వాత్మా. 146

క. లోపల వెలుపల వెలుపల
లోపలఁ గా నుండు సకలలోకంబులకున్
నీపరతత్త్వము చిత్రము
రూపము నై నీవు లేనిరూపము గలదే. 147

ఉ. ఉండుట తప్పు వారికడ నుండమి తప్పిట, రాక తప్పు, రా
కుండుట తప్పు, తప్పులకు నొప్పులకున్ గతి నీవ దేవ! యే
నొంటి కడుండ నే, పలుక కూరక నేరక యుండఁ జేయుచో
ఱిండితనంబుచేత నిసిఱింతలు వాఱెడిఁ జిత్త [1]మిప్పుడున్.

చ. అనుడు జనార్దనుం డను జనార్దనుతో విను దూతకృత్యముం
బనివడి పూని యేలికల ప్రల్లద మైనను జెప్పఁ జెల్లుఁ ద

1 మె.

ప్పనిపలుకైనఁ బోలు వినఁ బంతము చెల్లఁగవచ్చి యింతదాఁ
చినగతి నింత మాటునడఁ జేసినఁ గార్యము గాదు నవ్వునే.

క. రావలదే పంచినపని
సేవకులనుఁ బాముకాటు సీఁ దుడిచిన
బోవుదు వారే మునిరో
నీవేలా దాఁచెదు మినేరమి నీకున్. 150

చ. అనుడు నతండు హంసడిభకానుమతంబున రాజసూయముల్
జనపతి సేయఁ బూని భుజసారమునన్ సమసన్న రాజులన్
ధనములు చాలఁ దెండని పదంపడి దేశము లున్న చోటికిన్
ననుఁ బనిపంపె నిన్ను యజనంబునకున్ గడి దెచ్చువాఁడుగాన్.

గీ. అప్పు డాహంసడిభకు లిట్టనిరి మనకు
లవణ మెంతేని నిముగు యాదవనృపాలు
వేగ రమ్మను శౌరి నియ్యాగమునకు
నాఁపుడుం బని పూనితి పేరుపేర. 152

వ. అనుటయు వాసుదేవుండు రోసంబునను మూగుండై సవిశే
సంబు చేసి యిట్లనియె 153

ఆ. రాజసూయకర్త బ్రహ్మాదపస్తుండటె
రభస మెసఁగ హంసడిభకు లట్టె
చేయఁ బంచువాఁడు చెల్లఁబో లవణంబు
మోచువాఁడ కాక మురవిరోధి. 154

ఉ. అప్పన మెంత గానిలె సహాంకపణంబు దొలంగి యిచ్చినం
గప్పము పేర నేఁడు నొడికారితనంబున మోస పుచ్చఁగా
నుప్పులు దెత్తురే సమరయోగ్యతలంబున వైరికోటితో
నుప్పునఁ బట్టి లాఁడు నెడ నుప్పులు దెత్తురు గాక యాదవుల్.

వ. అని పలికి యాదవులోకంబు నాలోకించి. 156

మ. కలరా యింతకుమున్ను యాదవుల చేఁగష్టంబు దెప్పింపఁగాఁ
గలరే రాజులు రాజులుం బొదవుగాఁ గల్పించిరా కానలం
గలకంఠంబులఁ జేసినా కటకటా గౌరిశ్వయం బేమిగాఁ
గలవారోయిటు మీఱ హంసడిభకుల్ గర్వాంధకారంబునన్.

వ. అనుటయును యాదవులు దమలోన. 158

గీ. హంసడిభకులు రాజసూయంబు సేయ
మనసు గష్టంబుఁ గొనిపోక మంచిమాట
నేఁడు [1]సారిసత్త్వల సొనల్ వాఁడి చేసి
నోరిచారను భూతేశుండు వారిఁ జెఱిచె. 159

ఉ. యాదవు లుప్పుమోవఁగ మురారికి నేలలు మోసకింకఁబో
రాదు పాలరానుమంగొలువసమ్మసరేటిగాని యాగముం
గాదట చేయ హంసడిభకక్షితిపాలకుమారులంచు నా
నీపల కేల బాగుబడి పెద్దలకెంబును బెట్టిరపుడున్. 160

తే. లాసుమ సాలుపుఁ జెయి ప్రేసి యుపహాసింప
హారిసుఁ గలకల నవ్వి జనార్దనుండు
వినఁగ నిట్టను నాం డేల నీసమల
నలుఁగుసొనఁ గాక కష్టంబు లడుగ నగునె. 161

క. అరిఁ గనుమున నేఁడా ర్చిన
నరిగరము నగేంద్రమ్ముఁ డయునం జెడఁడే
యరిఁ దిరస్కృ నస్నడుగుట
యరిది రత్నాకరాభిలాషు లగునృపకులనున్. 162

---

1 సారసత్తుల.

మ. పెదకంబోయినతీవ కాలఁ దవిలెన్ పేయేల దుర్వ్యాసుచే
మొదలన్ సంచకరంబు హంసడిభకోన్మూలక్రియాకేళికిం
గుదురై యున్నదిసాటిగాకయిటమత్తో ప్రచండకాండోదర
ప్రదరప్రాపరణాంబుదప్రకటశింపాకంపహారాత్కారముల్. 163

వ. వారలతో ని ట్లనుము. 164

ఆ. ఈశుపరముచేత నెవ్వఁడే నిప్పాట
జోరుఁ డైన దున్నఁ జూచి సక్క-
యొడలు గాల్చికొన్న వసువున మీఁరింత
లాఫుమాట లాడ లజ్జ గాదె. 165

ఆ. హరిగదావిహార మల్లంతఁ దోఁచిన
వరము మిమ్ముఁ గావ వలఁతి యగునె
వెఱ్ఱివార పిడుగు వ్రేసినఁ దలటొప్పి
యాఁగునే వివేకశూన్యుల రదె. 166

క. అగునో కావో వరములు
డిగ విడువఁగ రాదు హంసడిభకులు నన్నున్
మొగరించినపాటునయినను
జగ మెఱుఁగఁగఁ దోలి తమ్ముఁ జంపెద ననుమీ. 167

క. పరవగుమోహార మేర్పను
వెరవగుచో నెల్లి నేఁడు విడిసెద మధురా
పురమునఁ బ్రయాగమునఁ బు
ష్కరమునఁ దా రేర్చికొన్న కల నగు మాఁదున్. 168

మ. మొగమోటంబున నీవు వారియెదుటన్ ముఖ్యంబు యుద్ధం
బ కాఁ, దెగనాడన్ వెఱతేని సాత్యకి సమిద్ధీరుండు నీతోన

యేఁ, గి గుణగ్రాహులు గానితద్ధరణిభృత్కూటాంతరంగంబు
లం, బగులన్నై వ్రేచుఁ గఠోరవీరవచనప్రాసప్రసారోద్ధతిన్.

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని నీవితనితోడ సాల్వనగరంబు
నకు హయారోహణుండవై సన్నాహంబు మెఱసి యొక్క
రుండవై చని మదీయవచనంబు లన్నియుఁ దద్రాజడింభ
కుల యెదురఁ బలికి కలను చెప్పి రమ్మని వీడుకొల్పిన. 170

సాత్యకి సాల్వనగరమునకుఁ బోవుట.

ఉ. వేడ్కఁ బ్రణామపూర్వముగ విశ్వజగజ్జనకున్ జనార్దనున్
వీడ్కొని యాజనార్దనుఁడు వేగమ కూడఁగ రా నరాంతు త్రి
మూడ్కమహోద్ధతిం జనయుమానవమాయనజోడుఁ గైదువుం
జూడ్కకుఁ దోఁప శౌరియనుజుం డరిగెం దురగాధిరూఢుఁడై.

సీ. చని సాళ్వపురము చొచ్చి నరేంద్రసదన
మందిరద్వారంబునందు హయము
నవతరించి జనార్దనాంతఃప్రవేశంబు
ముస్కుగ వారికిఁ దన్ను శౌరి
పుత్తెంచుటయును జప్ప పుచ్చి నాతం డట్ల
చేసి యర్ఘ్యాసనాసీనుఁ డైన
పిదప రప్పించినఁ బెంపుతో సాత్యకి
యాజనార్దనుఁ డున్న యాసనంబు
తే. నందుఁ గూర్చున్న దప్పక హంసుఁ డతని
యాసనంబు విలోకించి యామనోజ్ఞ
భీషణం బగు వేషంబు బింబితాప
హీత్థరోషంబుఁ గనుఁగొని యిట్టు లనియె. 172

మ. ఇతఁడే సాత్యకి యిమ్మహాభుజాబలం బెల్లప్పుడుం జెప్పఁగా
శ్రుతిపర్వం బగు నేఁడు గంటిమిగదా శూరుండుసుధీరుండు సు
వ్రతుఁ డౌదార్యసమన్వితుం డఖిలశాస్త్రజ్ఞుండు శస్త్రక్రమా
ర్జితసారుండను మాటలన్నియుఁ దగుం జిత్తంబు దాత్తంబగున్.

వ. అనుటయు జనార్దనుండు. 174

క. హరిదక్షిణభుజము సమి
ద్ధురంధరుఁడు నయవిహారదోహలి హలికిం
బరమాప్తుఁడు సకలకళా
పరిణతుఁ [1]డీతం డలంతిపని వచ్చునటే. 175

వ. అనుటయు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనియె. 176

గీ. కంసవైరికిఁ గుశలమే కామపాలు
నకుఁ బ్రమోదంబె యాదవులకు సుఖంబె
యుగ్రసేనుండు మొదలుగా నున్న సాత్వ
తులకు నెల్లను సేమమే దురితదూర. 177

క. అనవుడు సాత్యకి మోమునఁ
గొనసాగని తెలివి దోఁపఁ గుశలము నీచె
ప్పినవారి కెల్ల ననుటయు
ననియె జనార్దనునితోడ హంసుఁడు పిదపన్. 178

శా. కంటే శౌరి నతండు నీపలుకు లాకర్ణించనే క్రమ్మఱన్
వింటే తద్వచనంబు చెప్పుమనుడు న్విప్రోత్తముం డిట్లనున్
గంటిన్ గంటి దయానిధిన్ గుణనిధిన్ గారుణ్యపాథోనిధిం
గంటిన్నమ్మికఁ దమ్మికంటిఁ గొలువంగంటిం గృతార్థుండనై.

1 దకలంకి రాచపని నచ్చునటే.

చ. అవిరళరత్నసూత్నకనకాసనపూర్వమహీధరంబుపై
ననవికచారవిందరుచి నవ్వెడుకన్నులచాయ చుక్కలన్
దివియలమాయఁ జేయసలుదిక్కులమ్రొక్కులపేరమోపు
య్యా,దవనకరక్తైరసంబులకతంబునఁగంటిమి రారిభాస్కరున్.

సీ. ఉరముకౌస్తుభరత్న ముదయాద్రితటమునఁ
బొడ తెంచుకలువల[1]బోటుబోటు
శిరముకిరీటంబు సురగిరినెత్తాన
రాజిల్లుపగలింటి రాజు రాజు
కటిపచ్చఁబట్టు దిగ్దంతికుంభస్థలిఁ
జూపట్టురేయెండ జోడుజోడు
చేతిశంఖంబు గర్జితగజేంద్రము కేలఁ
బరగువెన్నలపూవుబంతిబంతి
తే. గ్రొమ్మె కాలువులలోనఁ దేజోమయంబు సేయ
మౌక్తికవితానమున సభామండపమున
సత్యభామాసఖీకటాక్షములగములఁ
జూఱఁగొనుచున్న దేవకీసుతునిఁ గంటి. 181

మ. కని యుద్దీప్తనితోడ వేడబమునం గప్పంబు గార్యంబుగా
ననుఁ బుత్తెంచుటఁ జెప్ప నోడితి జగన్నాథుండు నీ విందు న
చ్చిన కార్యం బెఱిఁగింపు మన్న పిదపం జెప్పంగ నోరాడ ద
వ్వనిదా రెవ్వరు లేరు నాపలుకులకా వాక్రువ్వ నింకేటికిన్.

వ. ఏనప్పురుషోత్తము నప్పు గప్పం బడిగిన నప్పు డతం డప్పు
డెప్పు డప్పార్థివసింధ వ్యయంబుం జూతునో యుచటం దెగు

1. బోఁటిబోఁటి.

జాతునో యనుచుండి వెండియుం గొండొక నన్వి
యవ్విభుండు నారదుతోడ మాట లాడుచు నామాటల
యెడ ననాదరంబు చేసె నవ్వాసుదేవుండును దూర్వాసుతో
వినోదంబుగాఁ గొందఱు యతీశ్వరులకు వాదు సేయించి
బ్రహ్మతత్త్వనిర్ణయంబునకు వెఱవక వారిచేత సుత్తరంబు
లిప్పించుచు నుండె నట్టియెడ నాతలంపున. 183

గీ. అకట నేరనివా రైరి హంసడిభకు
లేమిగా నిందుఁ బుత్తెంచి రేనివేల
వచ్చి పిఱికి నైతి నివ్వాసుదేవుఁ
జేఱి చూడ రాదని చాల దిగులు గుడిచి. 184

క. మానితిఁ బని యామాటలు
మాని తిరుగుఁ డింక మీరు మనమాటలకుం
బూని పలుమాట లాడఁగ
నై నేయుఁడు వచ్చెఁ దాన చాలుం బనికిన్. 185

క. అనుటయు హంసుఁడు గమగమఁ
గనలి మదిం జెలువు విడిచి కాలుఁ బొగడం
జను నే పీనికి నని యి
ట్లను ననుమానింప కాజనార్దనుతోడన్. 186

శా. ఓరి బ్రాహ్మణధూర్త నాయెదుర నోహోసాహసం బెట్టిదో
వైరింగోరి నుతించుమాట లెటుగా వచ్చెంగృతఘ్నా యిదిన్
నో రే యెవ్వరి కెవ్వ రయ్యెదరు నిన్నుం బెంచి మన్నించినన్
గారా మైయిటు చేసితేతో లఁగు మింకం జాలు నీ కార్యముల్.

మ. నిను రప్పింపక మున్న వేగపడి పూనెన్ శార్ఙ్గ కౌమోదకీ
వనమాలాంబుజచక్రభూమికలు దైవారంబు ధరియించె నే
లిననాగాటులచేత యాదవుల నోలిం గొల్వ కూర్చుండఁగాఁ
బని చింగేసెన్ దైంద్రజాలికగతిం బ్రాంతిన్ముకుసెంతటన్.

చ. పిలిచితివి గాక నీవు నొకప్రగ్గడవై సభ లుండుభంగి ము
న్నలుగనివాఁడవై బ్రమసియున్నవరిముందర నేమిమాటలో
యలిచితి వారిజం కెసల నచ్చుటఁ ద్రోసడి వచ్చి యచ్చటం
[1]గలిమిఁ గ వచ్చునే బలిమి గాడిదనం బులితోలు గప్పినన్.

శా. నా కీర్తమ్ముఁడు ఖడ్గముం గలుగఁగా నాకేశుఁడున్ సాటియే
లోకంబు ల్పదునాలుగున్ గెలుతుఁ గల్లోలానిలాలోలవే
లాకూపారముపారముం గనియెఁ జేయుం జాలెన్ దర్పరకం
దైకొండున్ యదువృష్ణిభోజన్వయసంఘుధ్వాంసనానాకృతై.

క. మాపట్టణమున నుండక
పో పో నినుఁ జంప రాదు పొమ్మనవాఁ డై
భూపాలకుసిరి మ్రింగితి
పాపాత్మా చుట్టు నుతి పగవారలకున్. 191

వ. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని. 192

గీ. ఓరి యాదవ కష్టాత్మ యొక్కసుండ
విచ్చుటికి నీవు వచ్చుట యేమిచందె
మేమనిము నంపనుతుఁడవు వన్నె లేఁగి గుఱిఁగి
కప్ప మిప్పుడు నాకని కారణంబు. 193

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె. 194

1 గరిమము.

శా. ఆలోకించెదు శార్ఙ్గము న్బటుబాణౌఘంబుచే నీమొనల్
నేలం గూలఁ గపాలపాలికలలో నిండారు రక్తంబులం
గ్రోలం గేలఁ బిశాచబాలికలు గ్రైకొన్న సృణిశ్రేణితోఁ
గ్రాలం బట్టినపెండికోరలగతిం గర్వంబు [1]లోర్వంబుగాన్.
ఉ. తెచ్చెద రెల్లి నేఁడు మముఁ దెంపునఁ బంచిన నుగ్రడాకినుల్
మచ్చరికంబునం జవు లమర్పుట్కై డిభకుండు నిన్నునుం
జొచ్చినచోటునొచ్చి రణశూరుఁడు శౌరి కరాసిధారచేఁ
బచ్చడి చేయఁగా జముని పాసనముం బుసిపింపుచోటికిన్.
శా. ఆకంసాసురభంజనుం గినియఁ జేయంజాలు నీజిహ్వ హం
సా! కోయంగలవాఁడ నిత్తు నది హస్తప్రాప్తిగా భూవరా
నీకం బెల్లఁ గనుంగొనంగ నిచటన్ నీనోళ్ళు నీకిచ్చునం
గాకేనంతటివాఁడనే తలఁచినం గర్వంబుఁ దెప్పింపఁగాన్.
ఉ. మేడ్పడి రాజ్యగర్వమున మీఁదు దలంపకగాక చిప్పనుం
గాడ్పను గూడినట్లు మురఘ్నుని చేతులశంఖశార్ఙ్గముల్
వీడ్పడి మ్రోయ డాయఁబడి పేర్చుదుజోడులసింహనాదముల్
దోడ్పడ వీరసాళులము [2]దూఱుచు నమిత్రుల మీఁదఁ బాఱినన్.
వ. వా రెవ్వ రంటేని వినుము. 199
సీ. హాలపాణి ప్రథముఁ డాహవశాలి సాత్యకి
నేను రెండవవాఁడ నిట్టివాఁడ
మొగజోదు కృతవర్మ మూఁడవవాఁడు నా
లవవాఁడు నిశఠుఁ డుల్లబిరుదు
కంపాలఁ దేసనివాఁడు ఘనవిక్రమాఢ్యుఁడు
వివిధుఁ డాఱవవాఁడు విజయధనుఁడు

1 ల; లె, ర. 2 దూఱియు... బాఱియున్.

వివిధాస్త్రనిపుణుఁ డేడవవాఁడు ప్రఘనుఁ డ
ష్టముఁడు సారంగుఁ డుత్సాహశీలి
తే. నవముఁడు విదూరదుండు సన్నాహమహితుఁ
డుద్ధవుండు దశముఁ డింక నున్నవారి
నెన్నఁ గోలఁదిగాఁ డిట్లొట యొఱఁగి కృష్ణు
వెదకి తి[1]ప్పుడు పులిఁ గోల ద్రేసినట్టు. 200

క. హారితనయు లిరువురును మీ
యిరువురకును ముందుకప్ప మెవ్వని కెవ్వం
డరుసఁ గలవాఁడు వెట్టే
సురపతిపతిఁ బాసి రాజసూయము గలదే. 201

వ. ఇంకం గార్యంబు పరుసంబు దప్పె సంగరంబ పరిపక్వం
బైనయది వినుము. 202

క. దురమునకు న్మధురయుఁ బు
ష్కరముఁ బ్రయాగంబుఁ దగినకలఁకులు మీ కే
[2]దుర వగు నది గొను మనె హరి
యిర వగుగోవర్ధనంబు నేన యొసఁగితిన్. 203

వ. అనుటయుం గనుంగవం గిసుక నిక్క నక్కమారయుగ
ళంబు గిటగిటాయమానదంతంబును జటులభ్రుకుటివికటనిట
లంబును నిబిడదీర్ఘతరనిశ్వాసంబును నిష్పేషణాభీషణకర
తలంబును నిర్గళితఘర్మజలకణకలుషితకపోలంబును నగుచు
నప్పుడుగలచి యిట్లున్నభంగిన పగఱం బరిమార్తు నను
చుండె నప్పుడు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనియె. 204

1 పరున్నపులిఁ. 2 దొర పగు.

ఉ. ఓరి దురాత్మ నీకుఁ దెగ నొల్లక యుండుట నీపరాక్రమం
బారసి కాదురా వెఱపు కాపులము దూతుఁడ వసభ్యుఁడవు నీ
వీరుల నిన్నుఁ జమ్మెటనె వ్రేయుదు డాయుదు నుబ్బ శౌరికిన్
సీరికి బాహుసార మెఱ సేయుదుఁ జేయుదు రాజసూయమున్.

మ. వినురా సాత్యకి మాట లేమిటికి రా పనిఁగొని పోఁ బండకే
తనసంకేతనరేంద్రసూతనబలోదగ్రంబుగా సమాహరిం
ప నవశ్యంబును బట్టుఁ బుష్కరసరఃపాశ్వ్యంబునం వెల్లిగా
ల్లైనలె త్తింతు విరోధు లంబునిధి గ్లిం[1]ప గ్లింపఁ జట్టింపఁగన్.

వ. అనుటయు డిభకుండను. 207

చ. విడు విడుమంపు నావెనలనీడలు పోయిలుగోయుచున్న హా
రెడపడకుండ మిమ్మిచట నన్నిటి [2]కోగదలి నగ్గు గాచి టీ
గొడగులు పట్టఁ బట్టినను గోటుగ నేనిక [3]లెట్టిపెట్టినన్
బడుగులు మీకు చూడ హరిపాదపట్టు నదంపు లెట్టెదన్.

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి. 209

చ. కడఁగితి [4]దౌత్యమున్న ఱిపఁ గాన సహింపవ పోదుఁ గాక నా
కడిదము చేత నుండఁగ మురారివిరోధుఁ బట్టి క్రూరుసుం
[5]వాఁడిమయుం జూపెనున్న నది ద్రోహములు పెనుఁ బసిగలుండు ము
ల్లడఁబడకుండ మిమ్ముఁ బెడధార నప్రియుఁడు నేను పెసుఁడున్.

వ. అనుటయుం గోపంబులు రూపంబులు గైకొన్న యట్లంగున
నాహంసడిభకులు సాత్యకితో నీ వింక సంగరసన్నాహం
బున సకలసైన్యంబుల సమకూర్చుకొని పుష్కరసరః పరం
బునకు రమ్ము చావునకుం దప్పితివి పొమ్మనుటయుం గనలి

1 డొల్లి. 2 కన్నఁగ; నీకును. 3 కట్ట. 4 ఘార్త్య. 5 దాఁడిమయుఁ.

కలకల నవ్వి కలనికి నడచి కడు మాటలు సకలలోకైకనా
థుండు సమయింప సున్ననిమ్ముం జంపఁ బగ వసుటఁగను
వారు మాయున్నం గయ్యంబునను దోడ్కొని వచ్చిన
నీపంతం బెఱుంగ వచ్చుం బ్రమ్మసుతు నాకై నేయుండు
నడిపంబు జళిపింపుచు నీయకొని పెడలి హాయుంపి హాణం
బు చేసి నిజపురంబునకు నయుంబునం జను దెంచి జనార్దను
దర్శించి తనపోయివచ్చిన లెఱుం గెఱింగించిన నారాయ
ణుండు మఱునాఁడు. 211

{ శ్రీకృష్ణుఁడు దండయాత్ర వెడలి పుష్కర నరస్థిరమున విడియుట. }

మ. కడఁకం బన్నఁగ నానతిచ్చుఁ జతురంగంబుల్ గణాక్రీడను
న్వాడలన్ డిండిమదుందుభుల్గుభులనన్ ప్రేయించి సైన్యంబు సం
దడిఁ బైపై నడియాలపుంబడగ గత్తింబంచ నర్యస్కృష్ణుడిం
బడవాళ్యం బిలిపించి చిత్తమున దర్పం బొప్పడం జేరుమున్.

వ. తదనంతరంబ సంరంభ సంభావితసన్నాహులు లగుసారథులు
రథులతురూహాలంబునకు యోగ్యంబు లగుయుగ్యంబు
లమర సమరసమయంబున కనుయుం డగుకాయుకంపణా ము
సలముద్గరపరిఘపరశ్వథకరవాల భిండివాల ప్రముఖ ప్రహార
ణంబులు నిండ నొండొండ నడపికొన నిడి నిడంబులు ముడి
నడ వెడలించి జడనిధులో నడయూడు దుండిన యోడలతో
నిడుజోడాడురథంబులును [1]గుఘంబులలోఁ బెట్టకన మఱుఁ
గుటమ్ముల నిమ్ముల నిడి లెఱుపులు నొఱుపుగా నున్న

1 వగంబుతోఁ జేరన.

జోదులచేతిటంకారముఖరంబు లగుచాపంబులరూపంబులం
జూపట్టుపసిండికట్లు చుట్టంబు లై భుజంబులం బొలుచుకటక
కేయూరంబులం గలసి కలసి బలసినప్రభలు మించికొని
ఖచించినపలువొడవులతోడఁ గూడం జూడ నలవడి వికచ
వివిధకర్ణికారపరికీర్ణవర్ణంబు లగునంగంబులం వెగడునాగం
బులును బేరు వేరు భైరవమతంబు భారంగి లంగిణి కలీ
య విలాలనంబు మొద లగుఖలీసంబుల పిలీసంబు లైన
ఫేనంబులు దోయగ నియగడలఁ గడలుకొనుకర్ణచామరంబు
లినుమడింపఁ గంళింపక లాఁతి చేయక పయివోనక కో
క్కరింపక తొడుకక తొట్రింపక చెల్లక నడచి కింకిణీగణ
ఝణ ఝణ ఝంకారాలంకార హేషారవకోలాహలంబులు
నెలంగ బంగరువు పల్లనంబులపైఁ బెల్లుఖచించిననానావిధ
నూత్నరత్నప్రభాపటలంబులతోడం జొకళింపుచు నింద్రా
యుధంబులతోడం దోడు చూపుచు గంగాతరంగంబుల
తెఱంగు దాల్పువాయునంబులును వివింకటంకటవివిధవర్ణం
బు లుదీర్ణంబులుగా నీరరససముచితసంభాషణాంబులు చలం
గఁ గలంగక తొలంగక తెరలక మసలక నడుతు మనుపం
తంబులు మున్నుగా నేసలుఁ గానెలుం జిందెలు సందెలుఁ
బూఁతలుఁ జేఁతలుం జెలువుగ నురియు నుప్పిడిపిడియమ్ము
గఠారమ్ము దరువలి కొంగవా లడిదమ్ము గండగొడ్డలి కత్తి
గొంతంబు సబళం బిటె యినుపకోల సెలకట్టి పట్టంబు సింగా
ణంబు చక్రంబు మొదలగు కైదువులు మెఱుంగులుగుఱుం
గలించిన రవిమండలంబు తెఱంగునవజ్రవైడూర్యమణిమరీచి

మధ్యంబునం బొలుచుసింగంబులసంగడివా రగువీరభటులు
నుం గలిగి బహువిధచాతుర్యంబులు శౌర్యంబులకుం జేవ
యొసంగ బిరుదులతోడియాతపత్త్రంబులు చిత్త్రపాత్త్రంబు
లుగా నడియాలపుంబడగలు మొగుళ్లతోడం దడంబడ
వెల్లివిరిసిన జలరాశిపోలుపునం దళంబు నడిచె నప్పుడు.

సీ. శార్ఙ్గనందకసుదర్శనపాంచజన్యకౌ
మోదకీకౌస్తుభములు వెలుంగఁ
బీతాంబరము గట్టి పెండెంబు డాకాలఁ
బెట్టి సన్నద్ధుఁడై పేరురమునఁ
బద్మమాలిక గ్రాల బద్ధగోధాంగుళీ
త్రాణుఁడై వందిబృందస్తవములు
భూసురాశీర్వాదములు మింట నంటంగ
బలభద్రసాత్యకిప్రభృతులు వెల్లఁ
తే. చేరి నడతేర నరదంబు దారుకుండు
గడప యాదవసైన్యసాగరము వొంగఁ
[1]వోలుత నడతెంచె [2]నిండుచందురుఁడొ యన వెలె
రుచిరమూర్తియై నీలవర్ణుండు వెడలె. 214

క. ఈవిధమున సేనలతో
నావిశ్వంభరుఁడు వెడలునప్పుడు దృప్తసం
రావంబు చేత సకల
స్థావరములుఁ గదలఁ బాంచజన్యం బొత్తెన్. 215

సీ. పడగసుపర్ణుఁ గంటుజాడగలమించ స
ర్వాంగసహకాంతి పెరిణాము సూప

1 గద్దిమ. 2 నల్లఁ జందురుఁడు.

నుత్త్రాంత లూఁగెడునుదయాస్తగిరులతోఁ
నాకాశలక్ష్మి కోలాట మాడఁ
దెర లెత్తి సప్తసాగరములుఁ బొరలంగ
వసుమతియును గొండిలి పరిఢవింప
మొకములచాయ వెలోకచందనగుగ నిర్జ
కములసంభ్రమంబు ¹ప్రేంఖణ మొనర్ప
తే. మంగళములలోని ప్రేంఖలమూఁడ్కిఁ గొక్కి
లిక్కడిక్కడ నడఁ దొక్క ననిమిషులును
బగుల బొట్టాళ్లతలము ²గుబ్బటిలఁ జెలఁగె
శౌరి పూరింప నప్పాంచజన్యనినము. 216

మ. రథవేదండతురంగ సైనికగణారావంబు దుర్దాంతతుత్థ
వ్యథనిస్సాణఘణంఘణంఘణఘణధ్వానంబుతోఁ దిగ్వియ
త్పృథివీమండల మెల్ల నిండుకొనఁ బద్ధోద్ధ్వనిం బ్రహ్మాండం
బ్రథనారంభవిజృంభమాణహరిశౌర్యప్రభాసిద్ధసైనికుల్.

వ. ఇట్లు చతురంగసైన్యసమేతంబుగా సమరోత్సాహంబు
మెఱసి హృషీకేశుండు పుష్కరనక్షత్రంబునను విడిసి తదీయ
జలంబుల నుపస్పర్శంబు చేసి మొనలు దీర్చుకొని యున్న యవ
సరంబున. 218

—— హంసడిభకులు యుద్ధసన్నద్ధులయి వచ్చుట. ——

మ. భసితాలిప్తసుపుష్ట్రిపుండ్రనిటలప్రత్యగ్రకుద్రాక్షదం
మసముజ్జృంభితవేషు లై సరభసుర్కోహాస్యరంభవస్త్రతో

1 వెక్కణ. 2 గుబ్బతులు పోవ.

స్త్రసమృద్ధిఁ రథముల్ వెలుంగముసుభూతప్వాంప్వ మేతేరరా
జనసహస్రంబులతోడ హంసడిభకుల్ సంగ్రామసన్నద్ధులై.

సీ. [1]ఉద్ధతి నిజదశాక్షౌహిణీబలముతోఁ
బడగలు గ్రాలంగ వెడలునప్పు
డనసరం బెఱిఁగి దానవు లనేకసహస్ర
సంఖ్య లేతేర విచిత్రుఁ డనఁగ
దైత్యేంద్రుఁ డట మున్న తత్కుమారద్వయి
సఖుఁ డైన వాఁడు వాసవునితోడఁ
బో టొడ్డి గెలిపించెఁ బూర్వగీర్వాణుల
నారాయణునితోడఁ బోరి పోరి
తే. ద్వారవతియందు నొంచె యాదవుల నెల్ల
నట్టి హిడింబుఁ డోడను రా యాతుధాన
ముఖ్యుఁ డగు నాహిడింబుండు మొనకు నడిచె
దైత్యు లెల్లను జెదర యాదవులు సెలఁగ. 220

వ. ఇవ్విధంబున. 221

క. ఎనుఁబదియొనిమిది [2]లక్షల
దనుజులు రాక్షసులు నడవఁ దమసైన్యంబుల్
మొనలై పదియక్షౌహిణు
లనూనగతి నడవ నడచి రానృపతనయుల్. 222

సీ. కరటిఘటాకోటికటనిర్గళన్మదా
సారంబు దోలుకాడఁ జేరఁ బిలువ

1 సన్నద్ధ. 2 వేవురు.

రథనేమినిర్భిన్నపృథివీపరాగంబు
నీహారసమయంబు నేర్పుఁ దెగడ
సుభటభుజోద్భటక్షురికాప్రభాభంగి
మంచు వేసవితోడ మాటలాడఁ
దురగఘట్టఖలీనధుతఫేనతారకా
వళి శరత్కాలంబు నపుడుఁ జూపఁ
తే. బవనచంచలధ్వజపటపల్లవములు
నవవసంతంబుఁ దెలుప సన్నాహతరళ
ఖడ్గలతికలు శిశిరంపుఁగడఁక నెఱప
హంసడిభకులసేసయోఁ దనఁగ నడిచె. 223

వ. ఆసమయంబున. 224

క. బాంధవము చూడక జరా
సంధుఁడు దిగ విడిచె వారి స్వైరణ చెడి క్రో
ధాంధుఁడు దుర్వాసుం డను
సంధించుం దనదుఁ దగని శాపం బనుచున్. 225

క. ఇటు నడచి రెండుబలములుఁ
బటుగతిఁ బుష్కరతటాకపార్శ్వంబునఁ జే
రుట పూర్వ [1]జన్మసుకృతము
ఘటియించుట గాక యిట్టికలనుం గలదే. 226

తే. పొసఁగఁ బుండరీకాక్షునిఁ బుష్కరంబుఁ
దలఁచినంతన పాపంబు వోలఁగుఁ జెంత

1 జన్మకృతసం, ఘటనమహిమ గాక యిట్టి.

నుభయమును గూడె నచ్చోట నున్నవారుఁ
జన్నవారును గైవల్యసాధనులు. 227

క. ఆకలన నుభయబలములుఁ
గైకొన కొం డొంటిఁ దాఁకి ఘూర్ణితపటహాభే
రీకాహళకోలాహల
సాకారస్వైరవిహరణాహంకృతులై. 228

వ. ఇట్లు తలపడి సాయకనికరంబులఁ గవచంబుల మనికట్లుపట్లునుఁ దునిమిన మునుకొని కరవాలంబులు వదనంబులం గఱచికొని కదనంబునకుం బఱచువారలునుం గణఁగి గడ ప్రేసినం గినిసినట్లు దునిసినచరణంబులతో మరగాళ్ళం దిరుగువీరవరులనై వడిం దిరిగి యడిదంబులం బొడిపొడిగా నడచునడబ్రోదుభటులును ఖండతుండంబు లగు వేదండంబులతుండంబులు దండెలం దగిలినంగదలనేరని తురంగంబులపై మలంగి దంతంబులకొలందికిం దరునలికత్తులం దుత్తుమురుగా మెత్తి విడిపించురవుతులు వేదలగములచేరువల సాదులు గట్టువారువంబులపక్కెరలపై నెక్కుడుఁ జూచినం బ్రక్కలియ నాటిన నెఱనారసంబులు వెలికి పిఱుందు మునుపఱగా నేసిన విలుకాఱుచేతం జీకాకుపడినరథికులును గుఱ్ఱపులు గాండ్రం బొడిచి గుత్తునగడలకడలం బ్రేవులు చుట్టి నట్టి దిగం బడక వెఱబొమ్మలం గట్టినట్లు ప్రేలికును ప్రేల్మిడి మొలలకఠారమ్ములు వెలికిగడలు తెగ నఱికి దిగ నుఱికి పగఱం జిత్తుముత్తుసేసుసహాజసాహసులును ఢాంకెనలం బొడిచినఁ [1]గళ్ళాలు గడచి తాళులు విఱిచి సంఘులు గాండ్ర ప్రక్కలు

1 గళ్ళాలు గఱచి త్రాళ్ళాలు విఱిచి.

త్రొక్కులు చేసినం జలింపక బెంకింపక జంకించి లన్నడి నడచిన
బొమిడికంబులతోడన గొమ్ములు నఱిగుఱి గ్రుంగ నలలు
నుసింతెలం బొడివి కట్టి పెట్టికొని నిట్టిన యసిధారలును
గసిమసంగినమారి పిసికి పిండలివండు చేసిన చందంబున
గొండ లైనకండలలోఁ గలసి నెఱసగునగ్గింబునఁ దిగంబు నవి
మెట్టి యిట్టటు గదల నేరక యూఁగక యున్న గజంబుల పై
గజిబిజింపక భుజబలంబు నూఱ్పుజోదలును నుద్వాసించిన
యరదంబులకడనోగలు దాఁకి తలలు నగిలి హయంబులు
గూలకమున్న లయటిగలిగి లంఘించి కరవాలంబులు విసరిన
మ్రొగ్గతిలినయుగ్యంబులను పలలు దునిసిన సారథులనుం
గడిఖండంబు లై నకోదండంబులునుం గలిగి రథులతోఁ బ
లుగాఁడి పై జిరాణంబుల బారి సమరి నరిం బడిన యాశ్వికు
లును బలకలవారి పై బయిలోడక పురికొల్పిన కరిఘటల
కడ్డంబు చొచ్చి మచ్చరికంబున బచ్చుపడి నఱికినట్లు గొమ్ము
లు విఱిచియు నెమ్ములు త్రుమ్ములుచేసియు తుండాదండంబు
లు చిదిమియుం గుంభంబులు నగుల నేసియుం బ్రక్కలు
నెక్కలు వాపియుం బక్కవిధంబులం జిక్కువఱచిన వంత
గాఁడును మఱియును గిరిగొన రాలినమణిభూషణంబులుం జి
ద్రుప లైనమకుటంబులునుం జిందఱవందఱ లైనజోళ్లునుం
జిక్కువడినచామరంబులును నొఱిగినపడగలును దఱిగినమ
స్తకంబులునుం బొరలెడియట్టలును దొరలెడితిట్టలును గట్టు
లుకొన్న కైదువులును బొడి యైనరథాంగంబులును నలిసిన
యంగంబులునుం దెలిసినమొగంబులునుం గ్రాలం గీలాలజ

లప్రవాహంబులం దేలియాడు పెలిగొడుగులును బుట్టుల మీఁదం గా లూఁది యున్న బేతాళబాలికలు పుండరీకంబుల మూఁగినయళికులంబు విడంబింప నిశితభల్లంబులం బెల్లగిల్లి డొల్లినసముత్తుంగకుంభపాలికలు గగంబులం బూనిన డాకినులు సునాశీరసంవరసమయంబున సకుంకుమాక్షతవ్రాతపాత్రహస్తలై [1]సుప్రతంబు చెప్ప నచ్చిన సతులం దలఁపింపఁ బ్రహారగమూర్ఛాపరవశు లగుపీనుల బొందుగలు వ్రచ్చి పెఱికి తిగిచినం బ్రేగులు రాకున్న ముక్కుల నూఁది పట్టి పెనుకకు నిక్కి తొక్కులు విద్రుచు కంకగృధ్రంబులచేతం జలిగాలి వొడమినం దెలిసి సచేతనంబు లగుకళేబరంబులును గలిగి మఱియు నొండొరుల మెచ్చక నీసున వ్రేసిన యసిధారలు మండ గండుమిగిలి మెదడునం బ్రుంగి మజ్జంబులు దలమునుకలుగ సందడిం దడఁబడ కుండ ముందల పట్టు పట్టికొని పోట్లాడువారును మొనకయిదువుల వయిఁ దఱియ సుఱికి నడుగ సేయక పీఁపునం జెంగలువ రేకులు వెడలినయట్లు వెడలఁ గడయువారును పీడ వారనక వీరావేశంబునం జేతులకసివోసం జలరేఁగిసింహానాదంబులు సేయుచు మోఁదువారునుం దిరుగుడు వడక తివియక బీరంబు సెడక బీఱువోక యొడ్డగిల యొదుఁగక వేసఱక విఱుగక విబుధలోకంబునకు వెక్కసంబును వేడుకయునుం గదుర నసమ సమరంబు సేయ మధ్యాహ్నసమయం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 229

---

1. చవుతంబు.

తే. దనుజవైరి విచక్రుఁ డౌటఁ దలఁపఁడయ్యు
హాలధరుఁడు హలముఁ దాఁక నొత్తి యుచ్చి
డిభకు మూర్కొని పల్లటీఁడించు నుగ్ర
సేనననుదేననృపతు లుత్సేక మెసఁగ. 230

మ. మఱియుం బక్కనవాఁ డెదక్కనరిపుల మాఁగ్గ్రస్సు బొఁ శౌరిడ
గ్గఱి బాణంబులు మూఁగు దబ్బదలుప్తఁ గప్పస్వచ్ఛ్రుంబున
త్త్రఱి నేసెం దెగనిండ నారసమున న్దైత్యాగ్రణీపక్షంబునం
గఱి దోఁపన్ హరియున్ భుగుల్భుగులుగాఁ గ్రక్కన్వసన్
నెత్తురుల్. 231

క. పదునాలుగుజగములుఁ దన
యుదరంబునఁ బెట్టు విష్ణుఁ [1]డుత్పాదుఁడై
తుది సమియునాఁటిచందము
మదిఁ దలఁచె మహేంద్రుఁ డప్పుడు మాధవుని దెసన్. 232

చ. హరి నిశితక్షురప్రమున నాతని కేతువుఁ గూల్చి సారథిం
బొరిగొని మూఁడుతూపుల నపూర్వగతిన్ హయముల న్వ్యధించి భీ
కరతరపాంచజన్యరవగర్వము చూపినఁ దాను డగ్గి యాఁ
దరిదిగదం గదల్చె దనుజారికిరీటముఁ దల్లలాటముం. 233

తే. చేరి యటు వ్రేసి దనుజుండు సింహనాద
చటులవదనుఁడై దోర్దండపాషాణఘటిత
శతగుణము ద్రిప్పి శౌరివక్షంబు చూచి
వైచె నది పట్టుకొని వాని వైచె విభుఁడు. 234

క. వాటునన మూర్ఛ వోయియుం
బోటరిదైత్యుండు దెలిసి బొమముడి గిసుకం

---

1 డుత్పాతకుఁడై.

జాటఁ గరఘట్టితోపటుపరి
ఘాటోపము చూపి శౌరి కతఁ డి ట్లనియెన్. 235

ఉ. ఈపరిఘంబుతోడ నను నెంతటివాఁడవు నీవు పోరిలోఁ
బ్రాపయి వచ్చి దేవతలపాల మదీయభుజాబలంబు నే
మీ పొడగానవే కోలుక మెత్తనొకో చుటుపోయె వేల నీ
పాపము నాఁటినీవ కద బావ బలచేనయు నాఁటి దే కదా.

క. అనుచుం బరిఘము వైచిన
దనుజాంతకుఁ డొడిసి పట్టి తనఘనహేతిం
దునుకలుగ నఱికి నీపాం
గినపుడె నేఁడుఁ బోయె దనుజు గేలి యొనర్చెన్. 237

వ. ఆదనుజుండు వెండియు. 238

శ్రీకృష్ణుఁ డాగ్నేయాస్త్రమున విచిత్రుని సంహరించుట.

మ. ఘనశాఖం బగుపృథ్వీజముం బెఱికి యాకంసారిపై వైచినన్
వనజాక్షుండసిధార నది త్రెవ్వన్ వైచి చేపట్టి త
త్క్షణశస్త్రంబుల ద్రుంచి కొంచెపడి యాగ్నేయాస్త్రముం బూన్చి
తద్దనుజుం గాల్చి మరల్చె నంతఁ గదిసెం దద్బాణముం
దూణమున్. 239

తే. ఉన్నదైతేయు లంపఱుఁ గన్నవారు
గన్నవిన్కులఁ బోయి సాగరములోన
నడఁగి రటు నీళ్లలోనిము క్కరి గాని
నేఁడు మూడగా ధరిత్రికి నగయ లేదు. 240

వ. అంత నిక్కడ. 241

చ. హలధరుఁ డేసె హంసుఁ బటియమ్ములనైదిటనేసె హంసుఁ డా
హల్లధరు నాతఁ డాశరము లైదిటనైదిట నాఁగి రేఁగి మొ

క్కలమున నారసం బొకటి గాఁడఁగ వానిలలాటమేయుచుక్
సొలసి యతండు తేరిపయిఁ జొమ్మలు వోయి నచేతనస్థితిన్.

చ. తడవుగ నుండి తేఱి బలితంపుశరం బరిఁబోసి యేసి బె
ట్టిడ రెడుసింహనాదమున హంసుఁడు గ్రాలఁగ నేఁటుగంటి[1]ను
గ్గడు వగు నెత్తుటక్ సుడిసి క్రక్కుడు నెత్తుటఁగుంకుమచ్ఛవిం
బడిసి హలాయుధుండు కనుపట్టెడు కింక నహంకరించుచున్.

ఉ. పూచినకింశుకం బనఁగ బుత్తడిలత్తుకబొమ్మ వోలె నా
రాచము లేడువే లొకపరంపరగాఁ బరఁగించి సైపయిం
ద్రోచినఁ జేసుఁ గార్ముకముఁ దూణముఁ జేతనముక్ మునింగి
దుః, ఖాచితచేష్టుఁ డై కడఁగి హంసుఁడు గన్నుల నిప్పు
లొల్కఁగన్. 244

తే. ఒకశరంబున బలభద్రు నుచ్చి పోవ
నొకటఁ బడగ వ్రెల్లఁగ వే టొకట సూతు
నాస దిగఁగా రయంబున నేసి యేసె
నోలి నాలుగుగుఱ్ఱాలు నేలఁ గూల. 245

క. ఒదవినకినుకం గొదగొని
గద గొని హలధరుఁడు రథముకండ్లను నొగలుం
జదిపి పతాకయు సారథి
విదారణము చేసి మిన్ను వ్రీలఁగ నార్చెన్. 246

ఉ. అంతటఁ బోక సూతు నదరంటఁగ వ్రేయ రథంబు డిగ్గి వాఁ
డంతకదండసన్నిభగదాతిభయంకరబాహుఁ డై పరి
భ్రాంతి యొనర్చె నిద్దఱు నపారపరాక్రమకేళిఁ దేలి రం
తంతకు నంతసంగము లహంకరణంబునఁ గొంత వింతగన్.

---

1 యుం, గడువఁగ.

వ. ఇట్లు గదావిహారంబున హంసహలధరులు రుధిరధారాసా
రంబునం దడిసి సడిసెడక వారింపక యోసరిలక యోలంబు
గొనక పంచింపక పాదుకొనక సడలక శంకింపక సందిక
సరసగొనక పొసుక మెట్టక పెగిరపడక చఱచిపోక చాలిం
పక చలింపక చాయ దఱుగక గదలు సారించియు సైరిం
చియుం జొట్టియుం దట్టియుం గదల్చియు నదల్చియుం
దాకించియుం బోకించియుం బూంచియుం జాంచియు
మోపియుం బాపియు జడిసియు నొడిసియు నెత్తియు
నొత్తియుం ఏచియుం ద్రోచియు వివిధ విచిత్రవిహా
రంబులం దిరుగ హలాయుధుండు పటీణమండలప్రచారం
బునం బఱగిన హంసుండు సవ్యభ్రమణంబునం గదిసె నప్పు
డయ్యుభయప్రవర్తనయు ధారయు లసనియు లావునుం దె
గువయుం దెలివియు మత్సరంబును మదంబును నెసరును
వేగంబును సైరణయు సాహసంబునుం గనుంగొని సురముని
గణంబులు పక్కసంబున నిత్తెఱంగునసమరం బింతకు ము
న్నెన్నండును గాన మనిరి తద్గదాధరయుగంబు వృత్ర
వాసవుల విడంబించె నట్టియెడ హంసుండు వలపలి దెసం
జొచ్చికొని వచ్చుటయు నాబలభద్రుండు డాపలివంకం దిరిగి
కడచుటయుం బిఱుగుం బిడు గడిచినచందం బయ్యెనయ్య
వసరంబున. 248

క. డిభకుండును సాత్యకియుం బర
ప్రభావపరిభవవిహారపారీణులు సా
రభుజాబలవిభవులు లో
కభయంకరమూర్తు లగుచుం గలసం గదిసినన్. 249

సీ. సాత్యకి డిభకుపై సాయకదశకంబు
నిగిడింప నవి వాని మొగమునందుఁ
[1]జను మొనమీఁద వక్షంబుపై నాటిన
నతఁడు సాత్యకి నేసె నయిదువేలు
నారసంబుల వాని నడుమన తునుమాడి
శైనేయుఁ డార్చినఁ జాల నలిగి
విశిఖసప్తక మేసి పెండియు లక్షబా
ణంబులు వఱపిన నఱకి సైచె
తే. వృష్ణివీరుఁడు డిభకునివిల్లు దునిమె
నర్ధచంద్రబాణంబున నతఁడు వేఱ
వింట నిశితక్షురప్రంబు పెలయఁ దొడిగి
శినివరునినోర నెత్తురుచింద నేసె. 250

క. ఆమని ములు[2]మోదుగుతోఁ
పోమించి మురాంతకాసుజుఁడు నెత్తురున
త్తై మఱియు నఱకె డిభకుని
చేముందఱ మెఱయువిల్లు శితభల్లమునన్. 251

చ. డిభకుఁడు వేఱ వింటఁ బ్రకటించిన బాణపరంపరల్ ధరా
విభులు గనుంగొనంగ యదువీరుఁడు గాసిసి వానిచాపముల్
రభసమెలర్పఁగాఁ బటుశరంబునఁ ద్రుంచి క్రమంబుతోడఁ ద
త్ప్రభ చెడఁ ద్రుంచెఁ జాపములు పంచశతంబు శరంబు నేకముల్.

క. ఎత్తెడు వేగము వింటులు
దత్తఱమున విఱుగ నేయుతమకము నైనన్

1 జనుమఱ. 2 మోఁదుగుతోఁ.

జిత్తములు గృపాణరణా
యత్తములుగ నిలకు నుఱికి రావీరవరుల్. 253

వ. ఇట్లు ఖడ్గహస్తులై కదిసినప్పుడు. 254

ఆ. సోమదత్తినకులసౌభద్రదాశ్వాస
నిప్రసిద్ధఖడ్గనిపుణవిద్య
డిభకసాత్యకులకడిందిశౌర్యమునందుఁ
గానవచ్చె నట్లు గదిసి వారు. 255

వ. భ్రాంతంబు [1]విభ్రాంతంబు విద్ధం బావిద్ధంబు విప్లుతంబు విసృతం బాకరంబు వికరంబు భిన్నంబు నిర్మర్యాదం బమానుషంబు సంకుచితంబు వికుచితంబు సవ్యజానువుహామజానువు చిత్రకం బాహితకంబు క్షిప్తంబు గుదుంబంబు లంబనంబు ధృతంబు సవ్యబాహువు వినిర్బాహువు సవ్యేతరంబు నృత్తంబు త్రిబాహువు తుంగబాహువు సవ్యోన్నతంబు బాసి పృష్ఠతః ప్రసారణంబు యోధికంబు పృథితంబు నన ముప్పదిరెండు ప్రచారంబులం బరిభ్రమించి నన సేనకులునుం బోలెఁ జోటున లేచికొని ప్రతిగ్రహీతలుం బోలె ధార యేమఱక జూదరులునుంబోలె దండ మఱవక జ్యోతిషికులుం బోలె ముష్టి వదలక గొండ్లి పరిభవించు నట్టువులునుం బోలెఁ [2]జాళలు చూపి [3]గుగ్గు లాడెడువారునుంబోలె నాసపా[4]టున నిక్కు తూర్పెత్తువారునుం బోలె విసరి గ్రాసనం దూఁచువారునుం బోలెఁ దట్టిడారకులునుం బోలె నట్టించి పసిఁ దిరుగువెరవరులునుంబోలె మసలక వడివసంతమాడెడువారునుం బోలెఁ జిమ్మికటుస్వ్యవహారు

1 ఉద్భ్రాంతంబు. 2 జాళ్యలు. 3 సోగు. 4 టుం దక్కు.

లుంబోలె మెట్టుకొని విరక్తవిటులుసుంబోలెఁ జేయూఁక
తనిసిన [1]గవరలునుంబోలె సరకుగొనక సటమటపుఁగోమ
టులునుంబోలె లెక్క సేయక పాటఁపసమర్థకులునుం
బోలెఁ జంపం దలంచి యడిదంబులు జళిపించిన ఝణఝణ
ఝంకారంబులుం దదీయపరస్పరఘర్షణ క్రేంకారంబులుం
దమహుంకారంబులును ముప్పిరిగొనం గొప్పరి[illegible]చింబుం గొ
సరియు విచ్చియుం జొచ్చియు సదలించియుం గదలించియు
బోరు నవసరంబున సురవిద్యాధరగంధర్వసిద్ధమునులు గిన
మ్మున నిలిచి యవ్విగ్రహవ్యయంబుం గనుంగొని పక్క
సంబున. 256

చ. ఇతని కితండె సాటి యగు నీతని కీతఁడె సాటి సాత్వు సు
ధ్ధతిఁ జనుచెంట వింట నడిదంబున నింతటివారు లే రనుమా
పతి కొకరుండు శిష్యుఁడు బాహుఁడు ద్రోణునకొక్కరుండు
ధీరతముఁడు శిష్యుఁ డిట్టిబిరుపురు రణాధిపులే చెప్పనేటికిన్.

గీ. అర్జునుండును మురారి సాత్యకియు వీరు
ముగురు జయశాలురు లనిమొన మోసపోరు
శక్తిధరచైద్యడిభకులు సములు వీరు
ముగ్గురు మహారథులు శౌర్యమూలధనులు. 258

వ. అనుచుం గొనియాడుచుండి రాసమయంబున. 259

మ. వసుదేవుండట యుగ్రసేనుఁడట సన్నాగింపు హారం సుగ్రో
ధసముల్లాసముతో హిడింబుఁడు మహాదంష్ట్రాగ్రసంఘన్నసై
న్యసమూహంబుం దయితాఁకెనా నృపులు బోహాసారముంజూ
పినన్, పెన్ మ్రింగెంగడుపారవీరవరులన్ విస్ఫారజిహ్వాగ్రుఁడై.

1 తఱుపరులునుం.

వ. ఇట్లు ముంపటం బలపడినయదువృష్ణిబలంబులకు భయంక
రం బై దోడలు గొఱుకుచుఁ దల విదుర్చుచు మిడిగ్రుడ్లు
ద్రిప్పుచు మీఁసలు దూచుచు బొమలు సాఁచుచు బారి
సమయుచుం గడుపు పక్కలించుచుఁ గాలం జఱుముచు మేను
పెంచుచు మెడ నిక్కించుచు సరభంబుల సరభంబులతో
నంటసిల నడుచుచుఁ దురగంబులఁ దురగంబులతోఁ దుత్తు
మురుగా దాఁటుచు దంతావళంబుల దంతావళంబులతోఁ
దలలు నగులం దాఁటించుచు వీరుల వీరులతో విటతాటం
బుగా విఱుగ వ్రేయుచుం బ్రళయకాలరుద్రుండు ప్రజల
పైఁ బరగుచందంబునఁ జటులగతిం జాలు మగలఁ జట్టలు
వాపి చవిగొనురుధిరపయఃపానంబునను మేదఃఖాదనంబు
నను మజ్జామజ్జనంబుననుం జేవమిగిలి చేరినవీరు లాహా
రంబుగాఁ గుంభకర్ణుండు వానరబలంబుల మ్రింగుభంగి
దోఁప యదువృష్ణిసైన్యంబు నిరవశేషంబు చేయుచుం గడి
సిన నావృద్ధనృపతు లిద్దఱు సాహసంబునం గంఠీరవంబు
తోడం దలపడునతగ్గ్లైకొనడి నారాతుసుతోడం దలపడి.

మ. ఖరనారాచపరంపరం బఱపి నీఁకం దాఁకి పాతాళగ
హ్వరముం బోనినిజాస్యముం దెఱచి రక్షోధీశుఁడన్నింటి ని
ష్ఠురుఁడై మ్రింగి తదీయచాపములు రెండుం బట్టి ఖండించినం
దెరలం బాఱక యున్నవారిఁ గని యాదేవవిద్విషుండిట్లనున్.

ఉగ్రసేన వసుదేవులు హిడింబున కోడి పాఱుట.

చ. ముదుకలమాంసము న్నెదడు మోదముతోఁ గడుపార మ్రింగ నే
డొదవె మదీయభాగ్యమున నూరకనోరునొరుండు రండుమీ

రదవద గాక నావుడుఁ దదాననదర్శనముక్తశస్త్రులై
మదమఱి పాఱి రాన్నృపులు మానిసిదిండికిఁగాక భీతితోన్.

వ. అట్టియెడ హాలధరుండు. 264

మ. కని కంసాంతకుతోడ హంసునికి సంగ్రామంబు వర్తించి త
ద్దనుజుం జేరఁ్గొని యిక్కడిక్కడ భవద్దర్పంబు గ్రక్కింతున
మ్మనుజాధీశులఁ దోలనే లనుచుఁ బల్కుచుక్ భుజాస్ఫాలనం
బనిరుద్ధక్రియఁ జెల్ప సీతశరచాపాక్షేపుఁడై తాఁకినన్.

చ. కనుఁగొని వీని మేనుబలుగండల నాఁకలి వుత్తుఁ గాక నే
డని దనుజాధముండు వికృతాననుఁడై బలభద్రుఁ దాఁకినె
ట్టన నెఱలావునం బిడికిటం బొడిచెన్ హలపాణి యొక్కము
ష్టిన తనముష్టిఘాతము పిండింబున నుంజవిచూపి పండిఁయనున్.

క. వారింప రానిమదమున
వారిరుపురుఁ జటచటారవంబులు నెగయం
బోరాడిరి వీఁపలు చే
యారఁగఁ బిడిగ్రుద్దులాట నాసమయమునన్. 267

క. పిడికిటఁ బొడిచె పిండింబుఁడు
వడితో హాలధరునిగుఱమున వానిగుహంబుం
బిడికిటఁ బొడిచెను రాముఁడు
విడువక యఱచేత నోరు వ్రేసెం జెలుచన్. 268

ఉ. పోటున వ్రేటునం దిరిగి బోరగిలం బడియున్న దానవుం
గాటుకకొండ నెత్తురులు గాఁగ కెఱుంగున నత్తి వ్రిప్పి చె
ల్లాటము చూపి పీఁడు [1]మొదలా మనకంచు బలుండనుసంగరం
ఘాటము దాటనై చిదిగంబకంచ క్రోశయుగంబు చక్కఁటిన్.

---

1 ముదలా.

క. వికలగతి నున్న రాక్షసు
లొకనొకని మొగంబు గాన కూరక చని యం
తకు నరుణకిరణకిరణము
లకుఁ బడుమటికొండపంచలం బడ నలసెన్. 270

సీ. కడపంగ రాకున్న కాలఖడ్గము చేతఁ
బగిలించితల నేలఁ బడినయట్లు
సాయంతనం బసుజాలరి జలధిలోఁ
బచరింప వల డిగ్గఁ బాఱినట్లు
పొడ వైనయాకాశభూరుహంబున సంధ్య
గోయంగ గోల [1]బ్రెవ్వి గూలినట్లు
చరమదిగ్బాలికకరమున వరుణుండు
గడిపెట్టఁ బోల పొట్ట నడఁగినట్లు
తే. త్రుంపుగుబ్బలిపాఱక కొప్పరించి
పట్టఁ జాలక వైచిన బ్రద్దపరికెఁ
బొటయుగుచు మగుడబ్రోత్తుపళ్లెరంబు
భాసుమండల మంతఁ జూపట్టె దయ్యె. 271

క. పగలును మాపులుఁ చీఁకటితో సం
దలు రాజులు సమర ముడిగి తగ నెల్లిటికిం
గోలు గలపలుసగు నప్పుడు
నెఱ వగుగోష్ఠినాత్రి నేలను సనుచున్. 272

క. రెండుబలంబుల వారలు
నొండొరులం బొగడుచుఁ జెప్పు నప్పు డసద్భుతమతు వై

1 వ్రేలఁగూలి.

రండనఁగ హంసడిభకుల
దండా గోవర్ధనాద్రితటమున విడిసెన్. 273

మ. హరియారాత్రి బలంబుఁ బుష్కరతటాకారణ్యమధ్యంబునన్
వెరవారన్ విడియించి తెల్లవాఱఁ బృథ్వీనాథు లెల్లం దనున్
గురుసన్నాహబలంబుతోఁ గొలువఁ బద్ధోద్యద్ధనోద్యన్నగాం
తరభూమిన్ యమునాతటంబున సమూథానంబుగాఁ బన్నినన్.

గీ. హంసడిభకులబల మెల్ల నాయితముగ
మోహరము చేసి నడచిన మొనలు రెండుఁ
దలపడి భయంకరంబుగ దారుణాస్త్ర
శస్త్రపాతంబుచేత సుత్రాసహ మెసఁగ. 275

గీ. చెలఁగుబలములతో సుగ్రసేనుఁ డాఁకి
బాణముల హంసుఁ డిస్స్రుటపడిట నేసె
డిభకుఁడును వసుదేవు నేడింట నేసె
నిరువురఁ బొడిచి యాదవు లేసి రంత. 276

క. అప్పుడు పదిపదియమ్ములఁ
దప్పక యాదవుల బ్రహ్మదత్తకుమారుల్
నొప్పింప రుధిరధారలు
చిప్పిల్లనివారు లేరు సేనలలోనన్. 277

చ. తమబల మింక నోఁగు నని తత్సమయంబునఁ గృష్ణసేనపతి
రమణులు దాఁకి రయ్యదుపురన్ సుసిద్ధమునీంద్రబృందముల్
సమరముఁ జూచి మెచ్చ హరిశాసనతత్పరభూతలస్పృగ్గముం
గ్రమమునఁ దోఁచె దోడ్పడ రాజకుమారుల రెండుదిక్కులన్.

మ. హరితో హంసుఁడు సీరితో డిభకుఁడున్ హంకారహుంకారభీ
కరశంఖధ్వని విక్రమం బెసఁగ నేఁకం దాఁకి సంక్షోభజ

న్వరవాడంబరముల్ సహింపక డరెన్ మాహేశభూతద్వయం
బరవాయింపక లేక హస్తధృతశూలాకారఘోరంబుగన్.

గీ. అడరి హరిమేన శూలంబు నదుముటయును
జెలుసగవుతోడ దివిజు లచ్చెరువు నొంద
వారితేరిపై కుఱికి చేయూఁచ బట్టి
విసరి యుత్తర [1]దిక్కున వీచి వైచె. 280

కృష్ణుఁడు భూతద్వయమును శైలాసాద్రిపైఁ బడవైచుట.

క. వైచిన నియుగ్రుఁడు శైలా
సాచలశిఖరమునఁ బడి మహోద్భుతమతు లై
రాచంద మెల్ల హంసుఁడు
చూచి హరిం గ్రోధపరవశుం డై పలికెన్. 281

ఉ. విఘ్నము చేసె దేల పృథివీపతిలోకము గప్ప మిచ్చె శ
త్రుఘ్నుత రాజసూయమఖదోహలి మాజనకుండు సత్కృపా
నిఘ్నుఁ డొకింత దోడ్పడిననిన్ను ముదంబునఁ జూచు నీశిరో
దఘ్నము లింకఁ దెమ్ము కరదంసముగాఁ గనకంపుఁగాలువల్.

ఉ. రాజుల కేను రాజ మఱి రాజశిరోమణి రాజు దేవతా
రాజికి నెల్ల నీవసమె రాసెదు నాసరివాఁడుగా [2]విసీ
తేజము మాలి తంచు నతితీక్ష్ణశరం బరిఁ బోసి యేసినన్
భ్రాజిత మయ్యె నప్పు హరిఫాలమునం దిలకంబుపోలికన్. 284

వ. ఇ ట్లేటు నడి విచారించి.

మ. ప్రకటస్యందనకేళిఁ బగినసారథ్యంబు చేయంగ సా
త్యకిఁ జాలించి తదాత్తచిత్రగతిరథ్యాడంబరం బొప్ప దా

1 దిక్కువై. 2 విసీ.

రుకుఁ దేగం గడకాఁడిపై హలుతపహాక్రూరాస్త్రసంధానకా
ర్మకహాస్తుండు మురాంతకుండు పలుకుం గ్రోధాంధుఁ డై
హంసుతోఁన్. 285

ఉ. ఏమిర హంస కంసనరకేంధనబంధుపమచ్ఛరాసలం
బామిషముం గొనం గలదు రా విడిపింపఁగ నిన్ను నేఁడు సం
గ్రామము చేసి నన్ను డుంగు కప్పము పిప్పము సీసు నేల నా
నాముని బాధలం గమరినాఁడవు కాలిన క్రొట్టచంపు నైను.

క. నిను బోరి గొనియెద నిదె పో
జనులు మునులు విని ప్రమోదసంపదఁ దేలన్
మనుజాధమ యని తొడిగిన
యనలాస్త్రం బేసె నదియు లంటఁగ వాఁడున్. 287

క. వారుణబాణంబున నది
వారించె మురారి యేసె వాయవ్యాస్త్రం
బారాజకుమారుం డది
బోరన మాహేంద్రబాణమున నడఁగించెన్. 288

తే. హరి ప్రయోగించె మాహేశ్వరాస్త్ర మదియు
డతఁడు రౌద్రాస్త్రమునఁ ద్రోన యట్టికట్టి
నిట్లు ప్రతిబాణములఁ హానుఁ డెప్పుఁ గుందు
లేక పోరాడె శౌరి నుద్రేక మెసఁగ. 289

మ. సరిగాంధర్వము రాక్షసంబు మఱి పైశాచంబు బ్రాహ్మంబనన్
హరియేసెన్ వసునస్త్రహాస్త్రములనాహంసుండుఁ గౌబేరమా
సురముఖ్యా యామ్యము వారుణంబునను దేజోరూపనాస్త్రంబు
లస్త్రలించె స్తాదలింటినాల్గిట రణోన్మాదోద్భటాకారుఁడై.

గీ. అచ్యుతుఁడు బ్రహ్మశిర మను నస్త్రమేయ
హంసుఁ డాయస్త్రమున నది యడఁగఁజేసె
నచ్చెరువు నొంది మురవైరి యమునలోన
వార్చి వచ్చి మహోగ్రభావంబు దాల్చి. 291

చ. తొడిగిన వైష్ణవాస్త్రమునఁ ద్రుంగితి పొమ్మని హంసు నేసినం
బిడుగులపిండు వోలె నతిభీకరతం జనుదేర మాఱుగాఁ
దొడుగుశరంబు లేక తడఁబాటునఁ దోఁపు బెగ్గిల మెత్తప్రేయఁగాఁ
గడుపడిఁ దేరు డిగ్గి పడెఁ గాళియనాగమహాహ్రదంబునన్.

కృష్ణుఁడు హంసుని యమునలో నడుగంటఁ ద్రొక్కుట.

మ. కడువేగంబున హంసుపైఁ దుఱికి యాకంసారి కాళిందిలో
నడిఁగాలం దలపన్ని లోకు లెఱుఁగన్వాఁ డంతలోఁ జచ్చెనో
చెడెనో యెక్కడ వోయెనో యొకఁడునుం జెప్పంగ లేఁ డప్పుడే
పడెఁ బాతాళభుజంగవక్త్రములనప్పాపాత్ముఁ డంద్రెప్పుడున్.

ఉ. ఈ తెఱఁ గాచరించి రథ మెక్కె మురారి ధరాధినాథ నీ
తాతపితామహుం డయినధర్మతనూజుఁడు రాజసూయవి
ఖ్యాతిన పింపనయ్యెడల హంసుఁడు ప్రాణముతోడనున్న నే
లాతుఁడు చేరు నధ్వరము లావున వాఁ డొరు నేలకైకొనున్.

క. పరములు శరములు హంసుచేఁ
దిరముగ హంసుండు నడయుదినమునఁ గాదే
ధర నవతరించె లక్ష్మీ
శ్వరుఁడు జగన్నాథుఁ డపుడు వార్ష్ణేయుం డై. 295

వ. అద్దేవుండు గలుగుటం జేసి కౌంతేయు రాజసూయంబు నిర్వ
హించె నట్లు యమునమడుగునం బడినహంసుండు పోడను

డంగుట సకలగంధర్వులు హరినామకీర్తనంబున గీతంబు
లొనర్చిరి తత్సమయంబున. 296

క. హలధరునితోడ డిభకుఁడు
దలపడి పెనఁగునెడ సూర్యతనయాసలిలం
బుల మునిఁగి హంసుఁ డిలిఁగెం
దలఁకున ననిపలుకు వినియెఁ దత్రత్యుల చేఁ. 297

మ. విని వేగంబునఁ బొలుపెంచి యమునావేగంబునం బాకశా
సనశస్త్రప్రహతిం బయోధిఁ బడునాశైలంబుచందంబునన్
మునిఁగెన్ వెంట హలాయుధుండు దఱిమన్ మోహాంధ
కారంబులో, మునిఁగిం దజ్జల మెల్లఁ దల్లడపడ స్ముప్పెట్టు
వెట్టన్ వడిసి. 298

వ. ఇట్లు డిభకుండు యమునాజలంబుల మునింగినహంసుం
గానక యిట్లని విలపించు. 299

సీ. నాయెల్లిసీడన నరలోక మేలుదు
నసులావు నటితిపాలయ్యె నన్న
దేవేంద్రునకు నైనఁ జేటి చూడఁగరాని
గౌరవోన్నతి నీటఁ గలసె నన్న
పార్వతీపతి చేతఁ బడసినదివ్యాస్త్ర
భూరిసంపద వెళ్లిఁ బోయె నన్న
వలరాజునకు నైన వర్ణింపఁగాఁ దగు
తనువిలాసం బెఱు గోనియె నన్న
తే. యన్న నీయట్టియన్న న న్ననుదినంబు
గారవింపఁగ నుండ నేఁకరుదు నింక

నింకఁ జాల నెవ్వగలచే నిచట నిలువ
నాకు నేల నీ[1]తోడిదే లోక మన్న. 300

చ. అనుచు విలాపనాలసత నాయవుఁ నానదితీరభూమికిం
జని హరిఁ గాంచి యోరి పురశాసనశిష్యుని హంసుఁ గానవే
యనుటయు వాఁడెపో యమునయందు మునింగెననంగ
నెండియుఁ, మునుఁగుచుఁ దేలుచుఁ డిభకమూఢుఁడు
హంసునిఁ గానఁ డెయ్యెడన్. 301

క. ప్రేలెడుపెంప్రుక లిసుగడఁ
దూలఁగఁ దలయూఁచుఁ దొప్పుదొప్పున నోరుం
గేల నడిచికొను నెలవుల
లాలలు దొటుఁగంగ నన్నలా యని యొఱలున్. 302

క. ఆలం దల యడిచికొనుఁ
నేలం బడి పొరలు లేచు నెత్తురు లుమియుం
గేలిఁ బడి రిపులు చూడఁగ
నాలుక వెఱికికొనుఁ జావునకుఁ దన్నికొనున్. 303

వ. ఇట్లు దుర్మరణంబున హంసడిభకులు వాలిసిరి తదనంత
రంబ గోవిందుండును గోవర్ధనాచలంబున బలభద్రసాత్యకి
ప్రభృతి యాదవలోకంబుతోఁ గొంతవడి వినోదించు నవ
సరంబున. 304

యశోదయు నందుఁడునుఁ గృష్ణునిఁ జూడ వచ్చుట.

శా. గోపాలాగ్రణి రేవతీరమణుతో గోవర్ధనాధిత్యకా
వ్యాపారుం డయినాఁ డనంగ విని భావం బెలదాలోకచిం
తాపూర్ణంబుగ నందగోపుఁడు యశోదాదేవియున్వచ్చిభ్రా

1 లోకమగుదు నన్న.

త్యోపానీతము లైనకానుకలు వారొప్పించి రేంపుటతోన్.

క. ఇతరేతరసందర్శన
కృతాభివాదనుల రామకృష్ణులఁ బ్రీతిన్
సతియును బతియుం జూచిరి
సుతులుం బితృభక్తి నెఱయఁ జూచిరి వారిన్. 306

వ. అప్పుడాముదాంతకుండు నందగోపునితో నిట్లనియె. 307

సీ. పసి గ్రేపుఁ బెనుచునే? పాఁడి మొల్లం బెట్టు?
మెకము దాఁటదు గదా? మేపు గలదె?
త్రాఁడ కాలితఱుపుల విడుతురా తోడితోడి?
జన్నెలఁ బరివట్టుజాడ గలదె?
పలికల్ల పైతురా పేల్పులకుడుపుచోఁ
గదుపులో నే[1]పోతు గడవఁ బోఱు
[2]సలగ[3]పన్నులు గొన్ని జట్టి చూపదు గదా
బెదరిన నిలు సూఁతఁ బెట్టఁ గలదె

తే. పల్లె వైచువా రెవ్వరు మల్లరాల
లంపు గలత్రొట్టులను గాయ లావు గలదె
యెప్పుదాఁటులలోఁ దోఁఱఁ గెఱుఁగఁబడిన
[4]పరికరము కోడె లమ్మెడుపాటి గలదె. 30

వ. అనుటయు నతండు. 30

క. నినుఁ గన్నులార నెప్పుడుఁ
గనుఁగొనఁగా లేనివగపు గల దొక్కటియున్
వనజోదర నీయాదర
మునఁ దక్కినపసుల మాను మోదము గొఱఁతే. 31

---

1 తొట్టు. 2 సలిగ; సలిగె. 3 పన్నులఁ. 4 పదుదరము.

వ. అనుటయు నచ్యుతుండు యశోదం జూచి యిట్లనియె.

శా. తల్లీ నిన్నుఁ గనుంగొనంబడయుటం ధన్యుండనైతిం జగం
బెల్లన్నిన్ను నుతించి మ్రొక్కిన ధనాధీశోన్నతిం నిత్యమై
చెల్లున్నాకుఁబ్రియంబు చేయునదిగాె చెన్నొందునావారని
న్నుల్లంబారఁదలంచువారుపరమాయుఃప్రాపితారోగ్యులున్.

వ. అనుచు నయ్యిరువురకు యథోచితోపచారంబు లాచరించి
నిజనివాసంబులకు నీడ్కొల్పి యనంతరంబ మురాంతకుం
డు పుష్కరసరోవరంబునకు వచ్చి యందలి మునీంద్రులం
గాంచి వారిచేత నర్ఘ్యపాద్యంబులు నొంద లగునుపచారం
బులం బరితోషంబు నొందినపిదప వా రిట్లనిరి. 313

క. ఓహో! విచక్రుఁ జంపుట
సాహస; మెటు లైన వానిఁ జంపం గలరే?
యాహాంసడిభకు లెవ్వరి
చే హతు లయ్యెదరు నీవు చెఱుపక యున్నన్. 314

వ. అని కొనియాడి యద్దేవునితో వెండియు. 135

సీ. చక్రంబు మేదినీచక్రంబు నేదేవు
దక్షిణబాహుసౌందర్య మొసఁగు
జలజంబు నొకపాణిజలజంబు నేదేవు
సవ్యభుజంబుతో సరస మాడు
రత్నంబుఁ గామినీరత్నంబు నేదేవు
వక్షస్థలంబున వన్నె మిగులు
నోఘంబు దాసవారోఘంబు నేదేవు
చరణపల్లవసమాశ్రయము నొందు

తే. భానుమండలమును సుధాభానుమండ
లంబు నేదేవుకన్నుల లావు వడయు
దేవదేవు నద్దేవునిఁ దెలియువాఁడు
దేవదేవునిరూపంబుఁ దెలియువాఁడు. 316

మ. అనితన్నుంగొనియాడుసంయములనత్యానందదృష్టింగనుం
గొనితీపారెడుమాటలంజవులుపెంపొల్చం జూపి వాంఛాపరం
బునవీడ్కొన్న యనంతరంబ మిగులం బొంగారుసైన్యంబుతో
జనియెం ద్వారవతీపురంబునకుఁ గంసధ్వంసి నిశ్చింతుఁడై.

వ. ఇట్లు విచక్రవిదారణంబు చేసి హంసడిభకవధం బాపాదించి
మునియతీంద్రనివహంబునకు మోదం బొనరించి నిజనగరం
బున నీలవర్ణుండు నిత్యోత్సవపరిపూర్ణుండై యుండె నద్దే
వునిగుణంబులు గొనియాడుటకు సహస్రచతురాననులకుం
గొలందిగా దని వైశంపాయనుండు జనమేజయునితో
నింక నేమి విన వలతు ననుటయును. 318

ఉ. సారసనీలతామరససమ్మదకారణనేత్ర నిష్కలా
దారవిహారమానసవిధాయితతాపసముఖ్యసంతత
స్ఫారతరార్చనాకరణపాత్ర రమాగిరిజానితంబినీ
చారుమనస్సరోజచరషట్పదరాజమరాళనాయకా. 319

క. చక్రపరశ్వథయుతదో
ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవినోదా
పక్రాంతహృదయభవ్యా
శక్రప్రముఖామరౌఘసతతనిషేవ్యా. 320

మాలిని. జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా
విలసితవరహాసా వృత్తసచ్చిద్విలాసా

ప్రళయబహుళయాపా పండితాంతఃప్రదీపా
దళితవిబుధతాపా దైత్యసంహారికోపా. 321

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారత కథాసంతతంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణసువిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతం బైన యుత్తరహరివంశంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీనిశ్శ్రేయసకాంతా
నూనవ్రతభాస దక్షిణోదార సమ
ర్యానందిత చేతో[1]ని
ధ్యానతనుద్యుతినవీన హరిహరనాథా. 1

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మ్మునితో హరివర్ణనంబు మును పలుమాఱున్
విని తనియదు మది గ్రమ్మఱ
వినఁ గోరెద ననుడు నతఁడు వేడుకతోడన్. 2

వ. మున్ను మురాంతకుండు చేసినలావు లెన్నియెన్ని. 3

క. వీణాంకధరుఁడు దోడుగ
బాణుఁడు మొగరింప బాహుపంక్తి [2]శతంబుల్
క్షీణముగ నఱికి హానిం
బ్రాణముతోఁ బట్టివిడిచె బలిమథనుఁ డనిన్. 4

1 విద్యానంతఘనరూప. 2. శతంబు, క్షీణగతి.

వ. అని మఱియుం గుమారుండు సహాయుం డగుటయుం బరమేశ్వరుండు నిత్యసాన్నిధ్యంబు సేయుటయుం గాత్యాయని జననీత్వంబు నొందుటయును నతనికి గాణాపత్యంబు గలుగుటయు నెఱింగించి యింతపట్టునుం గలుగునతండు హరిచేత హతుం డయ్యె ననుటయు జనమేజయుండు తత్కథాశ్రవణకుతూహలి యైన నావైశంపాయనుం డిట్లనియె.

సీ. బలితనూజుం డైన బాణాసురుఁడు వొల్లి
    కార్తికేయుని పోలి గారవించి
ముద్దాడునెడ సూచి మోదంబు ఖేదంబుఁ
    బొడమ నెమ్మనములోఁ గొడుకు నిట్లు
పాటింపఁడే తండ్రి పని యేమి కటకటా
    నాతండ్రి యుండిన నన్ను నిట్లు
పాటించు నిటమీఁదఁ బరమేశ్వరుఁడు తండ్రి
    గాకున్న జన్మంబు కసటు వోదు
తే. [1]తపము మెచ్చ కద్దేవుండు తండ్రి గాఁడు
గాన మెచ్చింతుఁ దపముచేఁ గానలోన
నతనిఁ బంచేంద్రియంబుల కప్పగింతు
మానసంబున [2]కట్టి తెత్తు మదనహరుని. 6

మ. అని బాణాసురుఁ డీసు రోసము మమత్వాహంకృతుల్ మానసం
బునకుం దవ్వులవైచి నిశ్చలగతిన్ మునిగ్గందుహా డాసుటన్
మునిసంఘాతశిరోభిషిక్తచరణాంభోజాతసంభూతనూ
తనరాగద్యుతిభాసురుం బురహరుం దత్త్వస్థితిం జూచుచున్,

---

1 తగవు. 2 కడఁజేర్తు.

వ. ఇట్లని స్తుతియించు. 8

బాణాసురుఁడు శివుని సేవించి వరములఁ బడయుట.

ఉ. కొలువఁగ నేర నిన్ను శతకోటివిభాకరతేజు డగ్గఱం
బిలువఁగ నేర నిన్ను మునిబృందవివేకవిమర్శదూరునిన్
విలువఁగ నేర నిన్నుఁ బృథివీవియదంతరభిన్ను నేమిటన్
నిలువఁ గదయ్య నాహృదయనీరజకర్ణికపై మహేశ్వరా.

[1]చ. కలఁగనివారునిన్ను మదిఁగాఁగిటనొత్తెడువారు ము క్తికిం
దొలఁగనివారు గాఁ దెలియుదుం దలపోయుదులోననాసలున్
నలఁగవుహృత్పయోజసదనంబునకున్నినుఁ దెచ్చుసంతకున్
మలఁగఁగదే త్రికోణమణిమంటపదీపికపై మహేశ్వరా. 10

చ. ఒరసిరి నిన్నుఁ దర్కనికషోపలధా[2]రల నన్నిఁ గాన రె
త్తరసిరి విశ్వముం గపిల గ్గొనను నీదెస ముల్లు సూపఁగా
చెరసిరి బ్రహ్మముఖ్యు లగుపెద్దలు [3]బచ్చులు పోలెనెల్లచో
నెరసిరిగాని నిన్నెఱుఁగ నేరరు నావశమే మహేశ్వరా. 11

గీ. అనుచు వినుతించుచున్న బాణాసురునకు
నంత కంతకు సంతోష మావహిల్ల
నంధకారాతి పొడసూపి యతనితోడ
నడుగు మిచ్చెద వర మన్న నతఁడు పొంగి. 12

క. కడువేడ్కతోడ నీకుం
గొడుకగు గుహుఁడనంతకంటెఁ గోర్కెయుఁ గలదే
జడుఁ డనక నన్నుఁ గయికొని
కొడుకూర్పుము నన్నుఁ గార్తికేయునితోడను. 13

---

1 ఇది కం. పీ. ప్రతిలోలేదు. 2 రలు. 3 పిచ్చులు.

ఉ. నాపుడుఁ జంద్రశేఖరుఁడు నవ్వుచుఁ బార్వతిఁ జూచి పిండుని
కోపనితా కుమారుఁడు గుహుం డితనిం బనతమ్ముఁడంచు సం
భావన చేయుఁగాక యొకపట్టున నిమ్ము విశాఖుఁ గన్నయ
ప్పావకుఁ డేలుత న్రుధిరపట్టణపార్శ్వమునం బెలార్చెటి. 14

చ. పడగయువాహనంబు నయి బర్హిణసల్లభుఁ డిన్నుచూచు నె
ర్పడఁగదిసుంగుమారుఁడును బాయనిసచ్చులెట్టుబరంబునా
వుడు నచలేంద్రకన్యయుభవుం గొనియాడ నరంబు చేత న
క్కొడుకుమదాంధుఁడై విని జక్కటికి గిడ్డ పరంచు చేయుచు

మ. గెలిచెం బూర్వనరేంద్రులంబలిపినాగ్నేయయానీనాథులన్
నలఁచెన్ నతోణరాజపంక్తిఁ జెజెచెన్ నైర్ృత్యంబట్టినా
నల వైచెన్ జరమాధిపాళి సడఁచె న్వాయవ్యభూపాలురన్
వొలఁగం బెట్టె నుదీచ్యపార్థివులఁ బోఁ దోలెన్ మహాంధ్రేశులన్

క. గాణాపత్యము నడపెను
బాణుం డిలఁ గార్తికేయపర్వతకన్యా
స్థాణులు పొత్తున మనఁగా
శోణితనగరమున దనుజశోభనకరుఁడై. 1

వ. ఇట్లు త్రిభువనభవనభారభరణ పారీణభుజాస్తంభవిజృంభ
ణంబున సరిలేక కసిమిరిగొనుకరతలంబులతో నక్కనాఁడు
కాలకంధరుం జేరి యద్దేవునకుం బ్రణామం బాచరించి యి
ట్లనియె. 1

సీ. ఖురఖలీనాఘాతకోలాహలంబుతో
నేమినిర్ఘోషంబు నెఱప లేదు
నఖపుంఖరోచులు నారితో సంధించి
కర్ణావతంసంబు గడప లేదు

మణికిరీటకరోటిమంజీరములు రాయ
వీరమధ్యంబులు వ్రేయ లేదు
పంతిదంతావళదంతంబు లొరయ డా
కినుల వాచవులఁ జొక్కింప లేదు
తే. లేదు ప్రతిభటబాహాసలేపమహిమ
లేదు సంగ్రామభీమకేళీరసంబు
లేదు విక్రమక్రీడయు లేదొ మైన
లేదు రాజ్యంబు గలిగియు లేదు ఫలము. 19

[1]సీ. నిండారు తెగఁగొని నిగిడించుతూపుల
వైరిమర్మంబులు వ్రచ్చి వ్రచ్చి
బిగితంపుముష్టికంపిత మైనయసిధార
విమతకంఠాస్థులు విఱిచి విఱిచి
అనువొంద నల్గార్చి యందంద పెనుగద
శత్రుదేహంబులు చదిపి చదిపి
చపల నమ్ముగఁ బర్వశక్తిశూలాదులఁ
బగఱ పీనుఁగు లుర్విఁ బఱపి పఱపి
తే. ఏదినంబును వృథపోవనీనికడిమి
యొపవఁ బోరాడునాట చెన్నొందె నేని
కూడు చవి యగుఁగాక నిష్క్రియ మైన
దర్ప మూఁపక యూరింపఁ దరమె దేవ. 20

1 ఇది యెఱ్ఱాప్రెగ్గడ హరివంశములోనిది. ఎఱ్ఱనహరివంశము వ్రాఁత ప్రతులన్నింటఁ గానవచ్చుచున్నది. ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలోని సోముని హరివంశప్రతిలోమాత్ర మిది గానవచ్చుచున్నది. తక్కిన సోమునిహరివంశ ప్రతులలో లేదు.

శా. దేవా కయ్యముతోడి వేడుక మదిం [1]దీండ్రింపమన్యాండ్రు నే
త్రోవం జేతులతీంట వుత్తు నని కోరుకా దానవుం డైన నా
కీవే చేతులు చేసి తీకసిమి రిం కెట్లొత్తు నోర్తుకా రిపు
గ్రీవాఖండనమండనస్ఫురదసిక్రేంకారములం గల్గినన్. 2

[2]క. చేతులకసి వోం గయ్యము
చేతవిలినయట్టివిధము చింతించి నసుకా
ప్రీతుంగాం గరుణింపుము
యీతఱికె నేన వోల్ప రాము యోగ మహేశా. 2

ఉ. నావుడు దేవదేవుండు మనంబున నింపుగ నవ్వి బాణితో
నీవు మయూరకేతనము నేలం బడం బొడగన్న యప్పు డా
శీవిషరాజసారభుజ సిద్ధము యుద్ధము నెల్లి దాని కేం
గావలియున్న చోటనయకారణభంగమనంగం బొంగు మనస

వ. నిజగృహంబునకు నచ్చి. 2

ఉ. పండినసంతసంబు ముఖపద్మవికాసవిలాస మొంద బా
ణుండు సభాస్థలంబున మనోరథసిద్ధి యులుంగం జేయుంగు
భాండుండుమంత్రి నచ్యుడసురాధిపుసత్తంబజుంచి నేడు
వాండు నకచంపసైన్య మిగులను ల్పృతు నచ్చిన మేలు చెప్పుమా

సీ. సహజవిగ్రహుం డైన సహార్ఘ్నిచే నులుంగాన్న-
చక్రంబు ముద్దగాం జఱచి తోరె-
పాతాళగత మైనబంధువానవకోటిం
బాటించి తలచూపం బంచి తోరె-

1 దట్టాడు. 2 ఈపద్యము ఎఱ్ఱనహరివంశములోనిదే. ప్రాచ్యలిఖిత
పుస్తకశాలలోని సోమనహరివంశప్రతిలోను త్ర మిడియున్నది.

నీయింటివాకిట నీలలోహితుకంటె
గుహునికంటె[1] ఘనుండు గొలిచె నొక్కొ
మీతండ్రిచే గుజ్జు మెణకరి గొన్న భూ
గగనంబు లేలంగఁ గలిగె నొక్కొ
తే. లవణసాగరమధ్యంబు లావుతోడ
నేలునప్పుడు మన కెల్ల నింతబంటి
నన్నెఱుఁగ నీక నీకు నేఁ డున్న యునికి
నబ్బె నెబ్బంగి నిబ్బర మయినఁ జుబ్బు. 26

వ. అనుటయు నద్దనుజుం డమాత్యున కిట్లనియె. 27

[2]చ. ఇనసమతేజ వింటివె యతిప్రభుజక్రమవిక్రమక్రియా
ఘను లగుపోటుబంటులను గాఢతరప్రతిపక్షపక్షభం
జనహృదయైకరంజన విశాల మహాహవమూల మైనయ
య్యని మొనఁగాక కల్గునె సమంచితకీర్తియు ధైర్యమూర్తియున్.
ఉ. లావున వైరిసర్పము వెలార్పక [3]యేఁకరి యున్న చేతులన్
భావభవారిపాదములు పట్టి పరాక్రమకేళిఁ గోరితిన్
[4]దేవునసుండి యున్న మిటెటక్కెము గూలినయున్న సంగరం
చేసల నైనఁ గల్గునని యిట్టి హాయఁటె "ండ" "క మోద మేటికిన్.
వ. అని మఱియును. 30

ఉ. నెయ్యము లేనిసంగతియు నిక్కము లేనివచోవిలాసమున్
వియ్యము లేనివైభవము విందులసందడి లేనిముంగిలిం
డియ్యము లేనిచాగమును ధీరత లేనియమాత్యకృత్యమున్
గయ్యము లేనిశూరతయుఁ గైకొనియుండక మెచ్చవచ్చునే.

1 సుఘనుఁ గొలిచి నొక్కొ. 2 ఈపద్యము ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకాల లోని ప్రతిలోమాత్రమున్నది. 3 యేకలిగొన్న. 4 దేవునసుండి... టెక్కెము.

క. అని మాటలాడుచుండఁగ
దనుజకులాధీశు రాజ్యదర్పము ప్రేఁగెన్
తునిసినగతి హాయు చెప్పిన
పని తప్పక నెమిలిపడగ బల్లున విఱిఁగెన్. 32

చ. విఱిగినఁ బొంగె సద్దనుజవీరవరుండును మనంబులోఁ బలెన్
వెఱపును ఖేదము న్వొఱఁగు విస్మయముం బొడముంగ మంత్రియు
ల్లెఱిఁగి యెఱింగి మాఱిడ నయింటకమ్మను వాని కేమిఁ గం
గఱపిన నొప్పునే విధివికారము దప్పునె యెట్టు ద్రిప్పినన్.

వ. అనియె నట్టియెడ. 34

శోణితపురమున దుర్నిమిత్తములు పొడచూపుట.

క. బాణుండు నెలఁగ దనుజ
ప్రాణంబులు దల్లడిల్లఁ బ్రతిభయతర స్థా
శోణితపురమున నెల్లను
శోణితవర్షంబు గురిసె సురపతి యలుకన్. 35

క. మార్జాలంబులు చెలఁగుచు
గర్జించును గోబల నుండి కంపించె బసవుల్
స్ఫూర్జితనినదముతో ధర
వర్జితపర్వ్యఁ డయి రొంపఁబు నడిఁ బట్టె నవిస. 36

గీ. విసువ కెప్పుడు వెనుగాలి వీచఁ దొడఁగెఁ
దోఁచె దక్షిణదిక్కున ధూమకేతు
వసుధకస్యలు పూజింప నడఁగుతోడ
నున్నతం బైనరచ్చమ్రా నొఱిగి కెడసె. 37

గీ. కృత్తికలయందు వక్రించి కీడు [1]సూపె
మంగళుండు దివాకరమండలంబు
వ్రచ్చికొని చుక్క వడె నెల్లవారిఁ గలఁచెఁ
గ్రూరనిర్ఘాతపాతంబు గుండె వగుల. 38

గీ. రచ్చమ్రాఁకుల నెల్లను రక్తధార
లుద్భవించెఁ బ్రభాకరుం డుక్కు మడుపఁ
గడఁగి భానునిజన్మనక్షత్ర మైన
భరణి పీడించె నది దనపక్ష మైన. 39

గీ. తెలుపుఁ గెంపును బ్రక్కల వెలయ నలుపు
మెడ బెడంగుగఁ గొంతంపుమెఱుఁగువోలె
మూఁడువన్నెలతో నొకమొండె మెగసి
సాంధ్యసమయంబునందు భాస్కరునిఁ గప్పె. 40

వ. అయ్యవసరంబునం గుంభాండుం డిట్లని విచారించు. 41

ఆ. వేయిచేతు లిచ్చి వెట్టిఁ జేసినశూలి
బాణుఁ జెఱుపఁ దలఁచి భండనంబు
గలుగఁ జేసె నింక వెలుగు చేన్మేసినఁ
గాచువార లెందుఁ గలరె జగతి. 42

చ. త్రిదశపతిన్ జయించి జగతీతల మంతయు నేలుబాణుఁడే
మదిమది నుండి దానవసమాజము చేటునకై త్రిలోచనుం
గదనము వేఁడె మున్ను బలి గట్టువడం దనకంటెఁ దక్కువే
యిది విధివో నిమిత్తములు నేమియు నొప్పవు గీడుదప్పునే.

వ. అట్లుం గాక యుద్దనుజేంద్రుం బొడగన్న యప్పుడు. 44

1 సెవర.

చ. హరుఁడును గుమారుకంఠుఁ గొనియాడుఁ గుమారుఁడును చా
లఁ గూర్చునా, హరుఁడుఁ గుమారుఁడుఁ బ్రాణసహాయులుగా
నడతేర వీనిపై, నొరులు పరాక్రమింపఁగటను నోపుదురే
చెడుకాల మైన నె, వ్వరిదెస నేవికారములు వచ్చునో
యింత విచార మేఁటికిన్. 45

క. తమ చేసినదుష్కృతములు
తముఁ జెఱుపం గాక వేఱ తడసంగలదే
తమ చేసినసుకృతంబులు
తముఁ గాచును రెండు నేల దైవంబునకున్. 46

గీ. అనుచుఁ గుంభాండుఁ డరుగ బాణాసురుండు
దనుజసుందరీసహితుఁడై మనసులోనఁ
గొరలియాడించు మధుపానకేళిఁ జేల
యాహ్వానముఁ గోరుచుండె నయ్యవసరమున. 47

ఇందుధరోపాఖ్యానము.

మ. ఒకనాఁ డిందుధరుండుఁ బార్వతియు గేళీవ్యాసక్తిఁ గేలీసరి
న్నికటానేకవిహారదేశముల దైతేయేంద్రకన్యాప్సరో
నికురుంబంబులు పారిజాతకుసుమానీకంబు లోఁ జల్లఁగ
ప్పకబాణంబుల కెల్ల నెల్లయగుసౌభాగ్యంబుతో నాడఁగన్.

వ. అట్టియెడ. 49

సీ. కిసలయంబులతోడఁ గెంగేలు దడఁ బెట్టి
విరులపై నఖకాంతి [1]విజ్జ ఁగొల్చి
లేఁదీగలకుఁ దనూవల్లిఁ గానుక యిచ్చి
గుత్తులుఁ బాలిండ్లు గొలిచి చూచి

1 విజ్జు.

చలిగాలి నిశ్వాససౌరభంబుల నాఁగి
యళిపఙ్క్తిఁ గురులతో సలుక దీర్చి
పుష్పాళిఁ [1]సెలగండపములు వియ్య మందించి
పూఁదేనెఁ జెమటల బుజ్జగించి
తే. తొడలు సనఁటికంబంబులు మెడలుఁ బోఁక
బోదెలు నెలుంగులును బరపుష్టరుతులు
మాటలును గీరభాషలు మక్కళించి
చిగురుఁబోఁడులు వనకేళి చేయఁ జేయ. 50

వ. వారిలో నొక్కర్తు. 51

మ. సహకారాంధిపుఁ గౌఁగిలించుకొని వాసంతీలతాకాంత సా
రహరిద్రారసగౌరకేసరములన్ రంజిల్లు మాధ్వీకవా, ర్లహ
రీస్వేదము చూపఁ బట్టపగ లేలా [2]యింతటన్ సిగ్గులే, ద
హాహాయంచుఁ దొలంగిసప్వఁ జెలిమాఱై ముద్దరాలయ్యెడన్.
మ. ఒకరామాతిలకంబు రత్నరుచితో నొప్పారుమందారకో
రకముం గర్ణవతంసత న్నిలుపుచున్ రాఁగాలతాసక్తచూ
చుకచేలాంచలగ్రైమలంగివిడుమంచుం గేలు[3]సాఁచెన్ సపా
యకమార్విద్వైగగొన్న మన్మథుని ప్రత్యాలీఢపాదంబు[4]నాన్.
చ. ఒకచపలాక్షి లేఁజిగురుటూయెలఁ గోయిలరాచవారి ని
క్కను నెలయింప నచ్చుకలకంఠికటాక్షము [5]చెక్కతారుస్రు
క్కకపలుమాఱుఁజూపఁ జెలికత్తెలు [6]ముద్దనబావపొమ్మనన్
మొకమునగంబువాంచె మణిముద్రికలం జిఱునవ్వుగప్పుచున్.

---

1 నొసలిగంబురు. 2 యింతలో. 3 సారించెసా. 4 లన్; గాన్.
5 టెక్కఁడాగి. 6 ముద్దులపాప.

చ. లలన లతావితానముల లత్తుకరేనులఛాయ చల్లుచే
తుల [1]సెలగొమ్ములందికొనఁ దోరపునవ్వులు పిక్కటిల్ల నె
చ్చెలులు చెలంగిమావిపులు చెందొవలగుచ్ఛసంపదంబడం
వలిరులుగోయు రాచిలుక దాఁటులఁ బేఁటులు నాసచేయఁగన్.

సీ. సుడిగొన్న చిగురాకు జొంపంబు . గంపాటు
తలమీఁద మల్లికాదామ ముడఁచి
నిడుదతామరతూఁడు నెట్టెంబు సుట్టి పైఁ
బటికంపుఁగడియంపుభాగ మదిమి
తొన యాంక్రేసఁ జెంవొసతేను హత్తించి
మెడచక్కఁ గస్తూరి [2]మెదిచి పూసి
పాయ గొమ్ముల నల్లఁబట్టు దగిల్చి యమ
క్కొనయాకుపై పందికొర పెట్టి
తే. ధవళకేతకధూళిగాత్రమునఁ [3]జరిపి
మోకపూమిడి కొనకాంత త్రుక్కి నిలిచి
యొడలిలోఁ జక్కసగము నా కొసఁగు మనుచు
నద్రికన్యక తలవాంచె వాయఁడు నవ్వ. 56
వ. తదనంతరంబ. 57

చ. నడపు తెఱంగు మాటజతనంబునవాంగవిలాసముల్ మునుం
గిడినబెడంగు ముద్దుమొగ మింపుక నించిన సిగ్గుఁ బార్వతిం
దడఁబఱుపంగ నొప్పెసఁగె పర్వకపైరిక నాసపాటుగా
నడరుచుఁ జిత్రరేఖ యనునచ్చర నెచ్చెలులిచ్చ మెచ్చఁగన్.
క. అద్దేవుండుం బైపడ
గద్దింపుగ శైలకన్య కను గీఁటంగా

1 సెలగొమ్మ. 2 మేది. 3 జఱచి.

బెద్దవడి నటించుచు న
మ్ముద్దియ చిఱునగవుతోడ మ్రొక్కుచు నిలిచెన్. 59

చ. నిలిచినచిత్రరేఖఁ గని నీలగళుండు మొగంబు వాంచినం
గలకల నవ్వె నంబిక వికాసముతోఁ జెలికత్తె లింక సి
గ్గులుపగ మానుమంచుఁబయికొంగెడలింపనపాంగరోచులం
గలఁచెఁబు రారి శైలసుతకన్నులవెన్నెలగాయుమించులన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 61

క. సర్వర్తుక మగువనమున
సర్వజ్ఞుఁడు కేళి సలిపె సలిలక్రీడా
గర్వము మనమునఁ బొడమ న
పూర్వగతిం దఱిసె నేఱు పొలఁతులుఁ దానున్. 62

వ. అప్పుడు. 63

చ. తరుణులనీరమద్దియలతాఁకునఁ జిందఱవంద లైనక్రొ
న్నురుగులతోడ శైవలము నూలుకొనంగ నితంబపంక్తిపైఁ
బొరలుఁ దరంగరాజి విరిపూవులనీడినకుంతలంబులం
బరగుపదంబులం దెఱఁగి పైపడ నేర్చువిటాళికై వడిన్. 64

చ. తలిరులఁబోఁకెనో దొనలఁదాఁకెనొ తొండపుఁబిండుఁబ్రాఁ
కెనో, పులినము లెక్కెనో కనకపుంగలశంబులు ద్రొక్కెనో
మెఱుం, గులగమిఁ జిక్కెనో యనఁదగుం దలఁపంగఁ దరం
గమాలికల్, మెలఁతలయంగసంగతులమీఁదికి మీఁదికి నా
సచేయుచున్. 65

సీ. అరుణారవిందంబు లని మ్రొక్కెనో కాని
చిగురుటాకుల నింత సేర రావు

పులినంబు లని చాల బుజ్జగించెనో కాని
    మసుచక్రముల నింత మరిగి రావు
చక్రవాకము లని సవరించెనో కాని
    కరికుంభముల నింత గదియ రావు
గండుమీ లని చాల గారవించెనో కాని
    పూవుఁదూఁపుల నింత పొంది రావు
తే. తరఁగ లాత్మీయధనములదాయ లైన
చరణములు నితంబములును జన్నుఁగవలుఁ
గన్నుఁగవలుఁ దోతేర శృంగారజలధి
తరఁగ లింతులు పైకొన్నఁ బలఁకినట్లు. 66

చ. అలఁతితరంగలుం దఱులునంబురుహంబు మొగంబుషట్పదం
బులు సలకంబులుఁ సుడియుఁ బొక్కిలి నెక్కుడు వేడ్కనే
యఁగా, నెలఁతుకసంగడిం [1]గమలి నింగిని జుట్టెడుమిన్ను నీ
రిపైఁ, గొలిచి భవాని చేర్చెఁ జనుగుబ్బలజోడుగ జోడు
జక్కవల్. 67

చ. కరఁగినపూఁతచేఁ గనకకందుకకాంతి పెలుంగుచన్నులం
బిగిగొను వొడ్డముత్తియపుఁబేరులు వ్రాయఁగ మన్మథాంక
ముల్, దరుణుల నంబికావిభుఁడు దార్కొనుచోఁ గసుచా
టు మాటుగాఁ, దరఁగలు చల్లుశీకరవితానము మానము
గావ కుండునే. 68

చ. తరళతరంగమాలికలతాఁకున కొగ్గికొనంగఁ గామినీ
కరములు దాఁకి శీకరనికాయము దత్కుచకుంభరాజిపైఁ

1 కమలినింగని చుట్టెడు నీరుమిన్నుపైఁ.

బరగినఁ దోఁచె భావభవుఁ బట్టముగట్టునెడం బ్రవాళభా
సురముఖపూర్ణకుంభశుభసూచకనిర్మలమౌక్తికాక్షతల్.

క. కరసరసిరుహంబున నొక
సరసిరుహంబమర వదనసరసీరుహముల్
బరిమళవశమునఁ మోపుచు
ధరణీధరతనయ దొంతితామరఁ జూపెన్. 70

ఉ. చెందొవరేకు ఫాలమునఁ జేర్చి ప్రఫుల్లపయోరుహంబుచే
నందముగా బిసావళి భుజాంతరముం గడియించి యుత్పలా
మందమరీచి మేచకచమత్కృతిచారుగళోపచార యై, సుం
దరి యొౘ్త్తనచ్చిహరుచూపులకుల్ హరుఁడయ్యెనయ్యెడన్.

వ. మఱియునుం గొందఱు దెలివలు పలుదెఱంగులం గఱకం
ఠుఁ డైనడి విడంబించునెడ మృడాని ముఖవికాసంబువిలాసం
బునకు విలాసం బొసంగ నెసంగినయాసపాటుచే నాసన్నస
మాసీన యైన బాణాసురకన్య యగునుషాకాంత యిట్లని
వితర్కించు. 72

సీ. సల్లాపనవసుధాసారంబు చెవిఁ గ్రోల్వఁ
జెలికత్తెఁ బుచ్చి మెచ్చించువాఁడు
నానందమకరంద [1]మంబంద పైఁ జిందఁ
గడకంటిచూపులఁ గప్పువాఁడు
ఘర్మాంబుబిందుమౌక్తిక[2]విభూషణము లు
ప్పతిలంగఁ జేసేతఁ బట్టువాఁడు

1 మదని పైఁ జిమ్మంగ. 2 భూషణము లుప్పతిల్లంగఁ జేసేతఁజల్లువాఁడు.

మఱపుమున్నిటిలో [1]మానంబు లూటాడ
బిగియారుకౌఁగిట బెరయువారు
తే. బొలయలుకఁ బాసి తెలచినఁ బొందువారుఁ
జతురతరవిహారంబులు సలుపువారుఁ
బ్రథమజన్మంబునం దెంతభాగ్యవతులొ
మగలు మన్నింపఁ బెంపారుమానవతులు. 73
వ. అని విచారించి చెలికత్తెలతోఁ దనతలంపు పెద్దల నాడుచుండె
యును. 74
చ. విని చలిగొండరాలు గడు వేడుకచూపుల గారవించి య
ద్దనుజతనూజతో నభిమతం బొడగూడెడు నింత సంతసం
బని గలదే మనోభవునిపట్టము గట్టికొనంగఁ జాలుజా
ణని మగనిం గవుంగిట ననారతముం గొనియాడదోఁచెలీ.
ఉ. నావుడు నాసరోజముఖి సమ్మికతోడ భవాని కిట్లనుఁ
దేవి మదీయవాంఛితము తెల్లముగా నొడఁగూడుసంటె నా
కావిధ మెన్నఁ డబ్బునొ దయామతి నానతి యిమ్మనంగ నొ
రా! వలరాచవేగిరము రామకునంచుఁ జెలంగి నవ్వుచున్. 77
వ. అద్దేవి యిట్లనియె.
గీ. కడఁగి వైశాఖశుక్లపక్షంబునందు
ద్వాదశి దినాంతవేళ సౌధంబుమీఁద
మదనకేళికిఁ గలలోనఁ గదియు నిన్ను
నెవ్వఁ డాతండ మగఁడు నీ కిందువదన. 78
క. అన విని మనమునఁ బెనఁగొను
మనోరథము చేరినట్ల మానిని దొలఁగం

1 మానసంబులు దేల.

జని సంతసిల్లె దేవియుఁ
బినాకియును జెలులు నిష్టభృత్యులుఁ గొలువన్. 79

క. వనకేళిని జలకేళిని
వినోదములఁ దేలి తనిసి వీణావేణు
ధ్వనులును గాయకపాఠక
నినాదములు వినుచుఁ దూర్యనిస్వనములతోన్. 80

వ. పురంబునకు మరల నానతి యిచ్చె నిత్తెఱంగున. 81

క. దినసావసానమున భవ
భవానులుం జెలులుఁ దురగభద్రేభరథా
దివివిధయానము లమరం
దివిఁ గొందలు నడుగ నడుగుదెంచిరి పురికిన్. 82

వ. వచ్చిన కతిపయదినాంతరంబున. 83

ఉషాకన్య స్వప్నముం గని పరితపించుట.

శా. ఆదైతేయతనూజ నింగి న[1]డునాహర్మ్యంబుపై నొక్కనాఁ
డేదస్కుం జెలిపిండు సుండుకొనఁగా నేకాంతనిద్రారతిన్
మోదింపంగల లోఁగుమారుఁడొకఁడేమో చేసినం దాల్మి పెం
పేదన్ దిగ్గన మేలుకాంచి నయనోదీర్ణాశ్రుసిక్తాస్యయై. 84

క. ఎలుఁగెత్తి యేడ్చుఁ దనదుం
దొలుసమ[2]రత నిక్కమైన [3]దురపిల్లుఁ గటా
కల యిటు దూపితి మగునే
చెలులు సగం దనగుణంబుచే నని వగచున్. 85

వ. అట్టియెడం జిత్రరేఖ యను చెలికత్తె పొడచూపి యుషా

---

1 దఁగా. 2 రతి. 3 దురుసిల్లు.

కన్యకచేతం దద్భీతికారణం బెఱింగి యుల్లస బుజ్జగించి
యక్కాంతతో నిట్లనియె. 86

చ. నలినదళాక్షి నీవు బలినందనుకూఁతుగ బుట్టితిన్ను మొ
క్కలమున నొక్కరుండు దనకౌఁగిటఁ జేర్చినఁ యుట్టునన్ను నీ
రొలుకఁగఁ బట్టితివే? యిటు ¹కొడుక నొంపఁగ వాని కేడదలల్
గలఁపు విచారహీనమయి కంపము నొందెదవే తలోదరీ. 87

వ. అట్లుం గాక. 88

చ. గెలిచినవాఁడు నేఁడు రణకేళిఁ బురందరుఁ బద్మజేంద్రముఖ్
వెలిచినవాఁడు దేవతల వెట్టికిఁ బట్టినవాఁడు ఘూర్జితేఁ
విలిచినవాఁడు భక్తినయుఁడు చిత్తమునన్ ఘన నేకవింశతిన్
నిలిచినవాఁడు శౌర్యమున నీజనకుండు భయం బిఁకేటికిన్.

క. ఏయెడ భయము మెయుఁగదు దై
తేయాధిపరక్షితులు సతీ జగతిజనుల్
మీయింట నీకు నసమతి
చేయుదురే యొరులు నిప్పుఁ జెద లంటునటే. 90

వ. అనుటయు నయ్యుషాకాంత యిట్లనియె. 91

సీ. మాతండ్రి కొలువులో మానినీతిలకంబ
రమ్మనునా పేరు నమ్మి వారు
నాతోడినీడ లై నను బిన్న పెద్దగా
ననరించుమీనాపు జాలువారెఁ
²బ్రతిదేవతలు నన్ను బయల నెత్తినదిప్పు
యఖిలచేటిమానిని మనుట దప్పి

1 కొడుకు సెప్పఁగ దేల యొవ్వఁడు, గలవు; ...నొంపఁగ నేటికే తలల్, గలవె. 2 పరిదేవతలు; పరిజనంబులు.

నల్లపో ల్లెఱుఁగనినాకులం బనుమంచి
మఱుఁగుజీరకుఁ జాల మైల సోఁకె
తే. నింక మెచ్చనివారు మో మెత్తి చూడఁ
గూడు చవిగాఁగఁ గుడుచుట గూడు నమ్మ
నమ్మ కిటమీఁద నేను బ్రాణానఁ గలిమి
చెలిమి మఱపక తలఁపుమీ చిగురుఁబోఁడి. 92

క. అని వెక్కి వెక్కి యేడ్వఁగ
వనజాననఁ జేరి సఖులు వల దుడుగవకా
నిను నెవ్వతెఁగాఁ దలఁచితి
వనదయునుంబోలె నేల యలమట గుడువన్. 93

ఉ. ఇంతకు మున్న యిచ్చెలువలెవ్వరుఁజూడరు నిన్ను నేఁడకా
వింతగ వచ్చితే కతలు వేయును నేటికి నన్యసక్త మై
చింతయు భాషణంబులును చేఁతలు నీత్రివిధంబు నీడు గా
కింత దలంక నేల కల నెవ్వఁడు దగ్గఱ నేని సెగ్గమే. 94

క. మనమున నొరుఁ దలఁపవు మా
నిని నియతమ బ్రహ్మచారిణివి నీచరితం
బునఁ గీడు గలుగఁ జేసెదు
కనుఁగొన నెవ్వరికి వశము కాలము గడపన్. 95

క. అని చెలులు పలుక నేమియు
నన నేరక యూర కున్న యసురేశ్వరనం
దనఁ గనుఁగొని కుంభాండుని
తనూజ యగుచిత్రరేఖ తా నిట్లనియెన్. 96

చ. ఎఱిఁగితి నీతెఱంగువిను మిందుముఖి యొకనాఁడు ముగ్ధలం
దఱమును గూడియాడఁగ సుధాకరశేఖరుకాంత నీమదిఁ

నెఱసినకోర్కి దీర్ప నొకనేర్పరి నీకల వచ్చు సంతసం
బఱియిదివో దినంబును సుధాభవనంబును బ్రొద్దుఁ జూడఁగన్.

క. మఱచితిగాక లతాంగీ
కలకంఠునితోడ నాఁడు కాత్యాయని నీ
[1]నెఱ నెఱిఁగి నాఁడు సెప్పిన
తెఱఁ గిది సమకూడె నింక దిగు లేమిటికిన్. 98

వ. అనుటయు నబ్బోటి చిత్తంబున నాటం బయిన పరిభవాభిమానంబు విరిసినఁ గన్నీరు దుడిచికొని కోసలు సాగుకొర్కులు గులుకుతలంపులఁ దమకంపుమొలకలు పొడమం గడమ వడసలజ్జ కడకన్నులం బెరయ నుండె నప్పుడు 99

మ. పరవయ్యెం బరిభోగవాంఛ వడవం బాలయ్యె నిద్రాగతుల్
పొరవయ్యెం బలుదాల్మి వింతవగ పుంబ్రోవయ్యె నాలాపముల్
నెరవయ్యె న్మదనానలంబు వరుస న్నీరయ్యె నాలేపముల్
[2]సొరవయ్యె న్దనువల్లి బాణసుతకున్ సోలెం దలం దూలుటన్.

క. లోఁగిటికి రానిరూపముఁ
గౌఁగిటికిన్ రానిపొందుఁ గాఱింపంగా
మూఁగినకుసుమశరంబుల
చేఁ గలఁకఁ గాంచె నతివచిత్తం బంతన్. 101

వ. ఇట్లు హృదయంబునం గదరినమదనానలంబుచే సుడిలఁగొని యాసుదతి చిత్రరేఖ కిట్లనియె. 102

చ. ఉడిగి మడింగి మైమఱచి యున్నతఱిం గలలోనఁ జేరె నె
క్కడిమగవాఁడొకో! యనుచుఁ గందఁగ మేల్కొనుచో
నతండ యి,ప్పుడు మగఁ డంచుఁ గోరుటకుఁ బొందుగఁ జె

---

1 నెఱె యొ. 2 సొరవయ్యెన్.

ప్పితి ముల్లు పుచ్చి కొ,ట్టిడఁచినచంద మయ్యెఁ గమలానన
యీావిరహానలంబునన్. 103

క. నీముడిచినముడి విడువఁగ
నేమెవ్వటు నేర మింక నీసౌభాగ్య
శ్రీమహితునిఁ బతిఁ గూర్పం
గామిని నీకంటెఁ జెలులు గలరే చెపుమా. 104

చ. అనుటయుఁ జిత్రరేఖ దనుజాధిపనందనతోడ నిట్లనుఁ
నినుఁ గలలోనఁ బై పడిననేర్పరి మ్రుచ్చు నెఱుంగు దేని న
య్యనుసరిరూపుఁ గై వడియునన్వయముం జరితంబుఁ జెప్పుమా
విని ప్రియుఁబుఁ డ్చెదఁ దామసము వేడుకఁదీర్చెదఁ గామునోర్చె
దన్. 105

వ. అనుటయు నక్కన్యకారత్నం బిట్లనియె. 106

క. కలలోనఁ గన్నరూపముఁ
గలలోనన కౌఁగిలింపఁ గంటిఁ బిదప నో
లలనా నీపలుకుల నో
లల నాడితిఁ గాని పతిఁ దలంప నెఱుంగన్. 107

క. ఏసంపతులకుఁ బోడ మెసగో
యేదేశముసందుఁ గీర్తి కెక్కినవాఁడో
యేపెనవాఁడో యెుఱుంగను
మేదిని నిత్తెఱఁగు కూరిమియుఁ గలదె చెలీ. 108

వ. అనుటయుఁ జిత్రరేఖ విచారించి. 109

గీ. [1]ఆలజాలంబు సిరిలో నాడుజాడ
గాలిపడఁగ యాకసమునఁ గ్రాలుత్రోవ

---

1 అలలజాలంబు సిరిపై?

నిదురలోపలఁ గలఁ దోఁచునీడ[1]విధము
గాన వచ్చునె యప్పుడ కన్నఁ గాక. 110

వ. అనుటయు. 111

చ. వెలిచినకన్ను నీరుజడి వెచ్చనిచన్నులమీఁది వేఁడియుం
దొలకరిఘర్మతోయములతోఁ గలసెన్నెయి మ్రాసుపాటుతో
నెలుఁగున రాలుపా టొదవె నెమ్మి విపర్ణతతోన లోపలం
గలగొనెనారటంపుఁబులకంబులతోఁ బొడ లెంచెఁ గంపమున్.

వ. ఇవ్విధంబున స్వప్నంబు గనినప్పుడు బోఁటి నవ్వనిత
నివ్వటిల్లినయాయుల్లాసంబు మల్లడిఁ గొలుప నిలుపోప కున్న
విన్న నగు నచ్చెలులు మెచ్చ నచ్చిత్రరేఖ చిత్రలేఖననైపు
ణ్యంబు మెఱయ నిదియ తఱి యని విచారించి యచ్చపు
నెయ్యంబున నచ్చపలలోచన కిట్లనియె. 113

మ. వనితా యెల్లజగంబులుం బటమునన్ వ్రాయంగ నేర్తున్ సుప
ర్వనరాహిప్రముఖస్వరూపములు చిత్రప్రౌఢిమన్ జూపెదం
గని నిన్నుం గలలోనఁ బైపడినయాకల్యాణరూపాకరున్
మనవాఁ డంచు నెఱింగి పట్టి మదినీమున్నించినన్ మెచ్చవే.

క. ఏడుదినంబులలో నీ
రేడుజగంబులును వ్రాసి యిత్తుఁ బటమున నీ
వేడుకకుఁ దగినవానిం
జూడు మతనిఁ దెత్తు నన్నుఁ జూడు లతాంగీ. 115

వ. అని బుజ్జగించి యజ్జోటి నొడంబఱిచి నిజమందిరంబునకుం
జనియె ననంతరంబ విరహానలంబు ముప్పిరిగొన్న నప్పువ్వుఁ
బోఁడి తనలోన. 116

---

1 పిదప.

సీ. చెలులు బొమ్మలపెండ్లి చేయుచో లజ్జంతు
మగనికై యే నేల మరులుకొంటిఁ
గలలోన నొకనిఁ జక్కనివానిఁ బొడగని
పలిఁ జూడ కే నేల వెఱ్ఱి నైతిఁ
దగుపరుం డని తార తడవి కూర్పకమున్న
బంధుల కే నేల పలుచ నైతి
గతి మాలి బిగియారుఁ గౌఁగిలి లేనియా
ఱడికూర్మి కే నేల ఱట్టు వడితిఁ
తే. గదిసి పాసినచవి చూడఁ గలిగెఁ గాని
పాసి కదిసినచవి చూడ బాగు గాదు
తలఁపునకు జక్క నుండెడితలఁపు లేదు
లజ్జఁ బొంద్రోన లజ్జకు లజ్జ లేదు. 117
వ. కలఁ గన్న తెఱంగు విచారించి. 118
చ. అకటకటా కటాక్షములఁ గందిగుఁ బంపకపోయెఁ గాక నం
చనుఁడయి వాఁడు నేఁడు దనచక్కఁదనంబు మనంబులోననిం
కొకపరి నూనె నచట సుప్పరమీది రథంబుఁ దోలుచున్
మనసిజశాతుఁడుగ్ర కుసుమప్రదరంబులపాలు చేయఁడే. 119
వ. అనుచు నచ్చపలలోచన వెచ్చ నూర్చుటయును. 120
చ. కడలఁ బొలంగెఁ దుమ్మెదలు కట్టెదురం బొడసూపనోడి పు
ప్పొడిఁబోగలుప్పతిల్లె మొగముంగమలంబును మోచియున్న య
య్యెడ నెటులోర్చునో చిగురులో ర్వ్యాప్తకం దెన చేల చెన్నె లన్
వడవడమంచెపుకారియము వామవిలోచన వేఁడియూర్పులన్.
వ. మఱియును నక్కలంత మేనిసంతాపం బంత కంతకు మిగుల
నప్పుడు. 122

ఉ. సోలివిలోకనాసలమునోవను రతీశుఁ డెఱుంగుఁ గాన య
బ్బాలమనంబులో విరహపావకదాహము నోర్చి సన్న న
శ్లీల పొసంగు దేహము సహించినయంతటితో మనోజుఁడై
గాలియుచిక్కెఁగాన చెడఁగాలఁడు పాగొనుటెవ్వటింతలన్.

వ. అత్తఱిం దత్తాపంబు సయిరింపక యుత్తలోపరి సుమాల్యంబు
డిల్లంబు గాఁ దొడంగినం గిడ్పడం బిలుచి తనలోన 124

చ. కనలయుపత్రికన్ మకరకేతన నూతన వార్త లన్నియుం
బొసఁగ లిఖించి యిందుఁదలపువ్వులఁ బిమ్మట ముద్రవేసి యా
కొనుఁ దెలింగె లింగి కుచకుంభములం బదిలంబు చాల్పి సన్నుసం
తసమున వ్రాసియిచ్చినఁగదా చెలికత్తెలకేను వ్రుయ్యఁడున్.

వ. అను చుఁ బరభోగవాంఛానిరత యయ్యు నయ్యవసరంబున.

క. సీహారము పీర సఖి
వ్యాహారము విన్న నలుగు వాఁడు వసుప్రగా
నేహార మఱుతఁ బెట్టిన
నాహారము దొసగుఁ దొసగు నాహారంబున్. 127

వ. ఆసమయంబునం బతిం దడవం దలంచి ప్రద్యోత మనో
న్మాదంబు వొడమిన నప్పడంతుక యిట్లనియె. 128

ఉ. నా దెసఁ గామునమ్ములను నాఁటుట సైరిమ సిగ్గుఁ జిత్తముం
వాదులు పెట్టుకొన్న[1]యవి వాడిన నెవ్వరికైన నయ్యుండరు రా
రో దయితుం గనుంగొన సరోరుహలోచన లందఱుం గనున్
జాదులయిల్లు చొచ్చి సెకఁ జల్లడిపన్నుల ముట్టిరోఁ డినే.

వ. అను నెడఁ బిరిగొన్న యారటంబు పొరలంబోరిఁ గారింపఁ దొ
డంగిన. 130

1 నవి వాడిన నెవ్వరికైను ?

తే. ఎసఁగుసంతాపభరమున నిట్టునట్టుఁ
బొరలు శయ్యాతలంబునఁ బువ్వుఁబోఁడి
తిప్పుడువిరహానలంబున దివ్వె లెత్తఁ
జిత్తజాతుండు వత్తిఁ దాల్చినవిధమున. 131

వ. తదనంతరంబ యంతరంగంబు సంతాపంబుచేతఁ జేతనారహితం బగుచు వచ్చిన. 132

ఉ. డెందముమీఁదఁ జెందొవను దెప్పర మేమియు లేదు చన్నులం
జిందదు ఘర్మవారి చెవిఁ జేర్చిన లేఁజిగురించుకంతయుం
గందదు నాసికాగ్రమునఁ గన్నుల బాష్పము లూరవింక నీ
సుందరిఁ గావ నేరఁడు ప్రసూనశరుండని యార్తమూర్తులై.

వ. చెలికత్తె లున్నంత. 134

శా. ముల్లోకంబులమూర్తులంబటమునన్ ముద్రించి నేర్పెల్ల రా
జిల్లన్ మెల్లన చిత్రరేఖ చనుదెంచె న్నిండుప్రాణంబు సం
ధిల్లన్ బాణతనూజకుం జెలులకున్ దిక్కెవ్వరున్ లేదు నా
తల్లి వచ్చితె యంచు నెచ్చెలులు మోదంబంద డెందంబునన్.

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కాంత యంతకు మున్న యంతంత వింతగా సంతరించిన శశికాంతజలశీకరశిశిరతరశయనాంతరంబున నప్పటికప్పటికి వెలయ పుప్పొడితిప్పలును గప్పురంపుఁగుప్పలు నుప్పతిల్లి నశీతకరమణిశిలాతలంబుల నెడనెడ జాలకంబుల జడిగొన్నఁ బొడకట్టువెన్నెలచేత నట్టువడిమణికుట్టిమంబులు దుడిచి తుడిచి కడగానక చిడిముడిపడి యొండొండ బొండుమల్లెలు నిండ నత్తెఱవుల నొఱపుగాఁ బఱపుకొంద లు దెఱవలముద్దరాలితనంబునకు మెఱుఁగిడిన తెఱంగున మెఱయుచు తుషారవనితాకీలితవితతధాతుపటయవనికావితానం

బులం గుఱుచకుఱుచకును పేరునం బరునం బగుమనునంబు
నం గనుగొంచనిబిసంబుల నుప్పతిగలో శారికాశుకపికంబులు
చదినప్పుడు చెప్పరమ్ము చేయకుండం జలిచప్పరం బిడి మల
యానిలంబుమలయును పలుచనితోపులను వలగొనుచునుపులు
చెరివి మివులం బోనవున నురిలినకుసుమసలయు కేసరనిసరం
బుల సంపంద యుపవింపకర్ణికాపీఠంబులఁ గంపపుష్పపూజ
చేసినం జెలువొందు నిందీవరంబులఁ జంవోపలఁగంపునల
సంపడించు నింపింపిరంబులను వింపలుగా సమంచితోనుంచి
తాలకంబు లగునలికంబులు నంచి సంచబోణారంబు లని
ప్రమాణంబు విచారించు విరహాపరితాపపరిహారణనిపుణ
పుంస్త్రీగణంబులఁ గన్నకన్న చోటఁ జెన్నమరినకన్నియలు
విన్న నైనయున్నయన్నాతికన్నెను దుడిచి తుడిచి గన్నెనునఁ
జేఁ దడపికొన నలసి రజతపీఠకొనటంబు ఁడీలఁ గిగిచి
సులికి కులికి చుట్టుం దోలంగ స్థాపించిన చందనంబులఁ దోఁచం బుచు
డించుచందనలిఖిత చంద్రమండలసముచ్ఛ్వాసమునసముచిత
పరివారదేవతాయమానతారకానికరంబుల మణీసుమం గడ
లీదళవీజనంబులఁ గస్తూరికాకర్దమంబులఁ గసకసరండఘరిత
మకరందంబులమణికలశపూర్ణములఁ సుజతోయంబులవిన్యస్త
వివిధకుసుమస్తబకవిశాలశాలాంగణంబుల విగతపీడావినో
దాదివిహారదేశంబులవిచ్ఛిన్నవిభ్రమోపహారవిచారవిచ్ఛే
దకాదిమందిరంబుల మూలభూతశుకశారికానికాయంబులఁ
గల కన్యాంతఃపురంబు గలయం గనుంగొని. 13

క. ఏ నొకటి చేయఁ దలఁచినఁ
దా నొకటి దలంచు విధి లతాతన్వికి నా

పూనినపని తుదిముట్టం
గానిక యీనైతి [1]నైతిఁ గపటంపుఁ జెలిన్. 137

వ. అనుచు వచ్చి యచ్చిత్రరేఖ యమ్మచ్చెకంటి పచ్చవిలుతు రచ్చపట్టయినపాన్పునం బవడించి యున్న నచ్చోటికిం బోయి తప్పక కనుంగొని. 138

ఉ. నవ్వక నవ్వునెమ్మొగమునన్ని గుడారెడువింతకాంతియున్ మవ్వపుఁ గ్రొమ్మెఱుంగులకుమాఱటలై నకటాక్షరోచులుం జివ్వలు చేసి చేసి యిటు చిక్కినె పెన్నెలవెల్లి వేఁడికిం బువ్వులవాఁడికిం జిగురుఁబోఁడికి నేమనవచ్చునీయెడన్.

వ. అని పలుకుచు నప్పొలంతి కలికి కన్నులకొలుకులం గీలుకొన్న కజ్జలజలకణంబులు దనపై దుకూలాంచలంబున మెత్తమెత్తన యొత్తియత్తరళలోచనకుచంబులపై ముత్తెపుసరంబులు నులిచక్కం ద్రోచి యాచంద్రముఖియళికదేశంబునం గలయఁ బడిన యలకంబులు నూలుకొలిపి తెప్పిఱినచందం బెఱింగి చిత్రపటంబు దెచ్చితి నిదె చూడుమని యిట్లనియె.

సీ. సుదతి నీమదిలోనిసొరదోఁకి మదనుండు
 తన కొండుచోటింకఁ దడవుఁ గాక
కాంత నీపలుకులు గరజాణచిలుకల
 వెదకి నాలుక ముల్లు విఱుచుఁ గాక
పడఁతి నీచూపు లుప్పసఁబట్టి లాడించి
 చెలులవక్త్రములఁ బూజించుఁ గాక
మెలుత నీయడుగులు మెలఁగ నేర్చుట చూచి
 యంచెలతో మాట లార్తుఁ గాక

---

1 ఁబటముఁ గపటపుఁజెల్మిన్.

గీ. నాకతంబున వచ్చినసస్వ్యఁబాటు
మాటు వడఁ జేసి నీకూర్మి మగనిఁ దెత్తు
నిత్తు నీచిత్రపటమునం దెవ్వఁ డైన
మెత్తు గాక నీచెలిక త్తెమేటినేర్పు. 141

మ. అనుచుం జిత్రపటంబు దెచ్చిహృదయాహ్లాదంబు గాఁజూపి సం
గనియక్కాంత జగత్త్రయంబుసుమనోగంధర్వయక్షాసురో
దనుజాదిత్యుల సిద్ధసాధ్యనసుసుద్రవ్రాతముఖ్యా మాసుతా
శనసంకీర్ణరసాతలాశ్రితుల నాశాశాసన్యస్థు దాఁటుసుసు.

వ. ఉత్తేజంగనుం త్రిదివపాతాళంబులయందుమహానుభావులుం
గలరని మునుముట్టుం దడవి నిజమనోరథసిద్ధి వడయనేరక
భూమండలం బవలోకించి భరతఖండంబున. 143

సీ. పాంచాల పాండ్య బర్బర కిరా తాభీర
కురు విదేహా విదర్భ కుకుర గౌళ
గాంధార మగధ కొంకణ కళింద పుళింద
సింధు సౌవీ రాంధ్ర చేర చోళ
సాముద్ర సాల్వ కోసల కళింగ కుళింగ
వత్స సౌరా ష్ట్రాంగ వంగ మత్స్య
సూరసేన సుదేష్ణ సుహ్మా కాశ కరూశ
లాట కర్ణాట మాళవ వరాట

తే. కుంత లావంతి [1]ఘూర్జర కుహ్మక త్రి
గర్త బహుధాన యవన కేంకణ దశార్ణ
పుండ్ర బాహ్లీక ద్రవిడ కాంభోజ హూణ
కేకయ వసాతి కాశ్మీర కేరళములు. 144

---

1 కానూపఘూర్జరత్రి.

క. మొదలగు ననేకములు జన
పదములు గనుఁగొనెఁ దదీయపతులను మఱియుం
ద్రావిడయం బేమూర్తులఁ జే
రద గమణి మనంబులో నిరమణుఁడు లేమిన్. 145

క. తదనంతరంబ చూపుల
కొసఁగె మహారాష్ట్రపశ్చిమోత్తరభూమిం
యదుకులనాయకునగరము
సుదతికి నచ్చిత్రరేఖ చూపెడుచోటన్. 146

వ. అందుఁ గొందఱ యాదవులం గడచి చని. 147

గీ. కనిగొ నక్కాంత యంతటఁ గమలనాభు
సీరిఁ బ్రద్యుమ్ను సాత్యకిఁ జేరి వారి
సరస ననిరుద్ధుఁ జూడ మై జాడుకొన్న
పులకములతోడ జల్లనఁ బొడమెఁ జెమట. 148

గీ. మనసు పుచ్చిపి చొచ్చినమత్తికాఁడు
నీఁడు గొమ్మని చేసాఁచె నెలఁది యపుడు
కాముఁ డటమీఁద ననిరుద్ధగాత్రమునకుఁ
జిగురుఁబల్లెంబుఁ జెర్చుట చెప్పినట్లు. 149

వ. ఇట్లు చిత్రరేఖాదర్శితం బయినచిత్రపటంబునం దనమనో
రమణుం గనుంగొని యుషారమణి రమణీయం బైనతదా
కారంబునం దవిలి తదన్వయనామధేయంబు లెఱింగింపు
మనుటయు నచ్చిత్రరేఖ యిట్లనియె. 150

మ. వనితా వాసవపై రిమర్దనుఁ డనం వర్ణింప నొప్పుం జనా
ర్దనుఁడ ద్దేవునిముద్దు వింటిమికదా తత్పుత్త్రుఁ బ్రద్యుమ్నుఁగం

తునికం బెంగొనియాడఁగాఁ బొసఁగు తత్ప్రసూనపు నీకోపవాఁ
డనిరుద్ధుం డిటు చిక్కెనే సమతసీయునో యన్యయోగ్యాకృతుల్.

క. ఇక్కన్యకు మగఁడే యితఁ
డక్కట యీమగని కేటియాలివి యనుచుం
జిక్కొట్టు నలదు చెలులకుఁ
బెక్కొటికి నూరు మెచ్చుఁ బెంపిల గలిగెన్. 152

క. వెఱవకు కలలోఁ జేసిన
కొఱగామికి నగపుచోట గుణరత్నము చే
కుఱె నీకు నలిగి తన్నినఁ
బఱపుపయిం బడినయట్లు పద్మదళాక్షీ. 153

వ. అనుటయు నవ్వనజానన యిట్లనియె. 154

శా. ఈరూపే కలలోపలం గలసె న, న్నేరూపునం జేరు నా
కీరూపా, పింతటి మేటిరూపసికిఁ దా నిల్గాలుగా నోపునె
గ్గారా మేలలితాంగికిం గలుగు, నింకం జాలు నెవ్వారికిం
జేరన్ రానిమహానిధానమును సుం జే సాధితం బోయినన్.

వ. అట్లుం గాక. 156

ఉ. ముద్దియ ముద్దరాల్వైసున మంగవటు నొండ కేడను లేదనం
బెద్దల కెల్లఁ బాటి నయి పెట్టిన పేఁటున గొమ్ముండ స్నతి నా
బుద్ధులు దప్పె నేమిటికిఁ బోయిన నీళ్లకుఁ గట్ట పెట్ట నీ
యుద్ధములోని నీడ కెటు లాస పడం బొసఁగుం దలోదరీ.

ఉ. ధీరుల నింద్రముఖ్యు లగుదిక్పతులం గుతి[1]లాలఁ బెట్టుస
వ్వీరుఁడు బాణుఁ డేమిటికి నియ్యవు[2]టిచ్చుఁ దెప్పుమ స్త్రీలన్

1 లంగలంచు. 2 టంచుడు.

దూరపువారిఁ దన్వీఁ గన నుప్పులఁ గండ్లను నోరఁబోసికొ
న్నారపు కాఁ దలంపు లలనా కెలనాడెడుప్రాణ మేటికిన్.

గీ. దనుజకులవైరి శౌరి నందనులు నట్టి
రక్కసులు మనవారు వారలకు మనకుఁ
బొసఁగునె నదుమఁ బెట్టినపూరి గాలు
నేల చిత్రరేఖా తుది నింతసఃఖగు. 159

వ. అట్లుగాక నామీఁదినెయ్యంబున నీవువిచారించిన లెఱుంగు.

మ. వనితా నీపతితోడఁ గూడ వలతేఁ వారేల పీరేల నీ, కని
సన్నాయునిసద్ధుఁడున్న యెడ కెట్టైనఁ హేలా ర్తేనిఁ బోయిన
నాతండదనుసలాభిమానఘనుఁడై యేయూరికేత్రోవయం, చను
మానించినఁద్రోనఁ గొఱవిఁ జేయం జూచెదే క్రమ్మఱన్.

వ. మఱియును నొక్కటెఱుంగు విను మక్కుమారు నిక్కడకుం
గొని వచ్చి తన్నుం గలుపుసామర్థ్యంబు గలదేని. 162

క. కలసెదఁ బతి నతఁ డిచ్చుట
మెలఁగుట మాతండ్రి నిన్ను మే లగునే ప్రే
వులలోన సురియఁ ద్రిప్పిన
కలపనఁ [1]బింబైనఁ జెలిమికత్తెలు సగరే. 163

ఉ. నావుడుఁ జిత్రరేఖ వదనంబున బింకముమీఱఁ బల్కు నా
లావున నిన్ను దెత్తు నబలా విభు నింపెసలారఁ గూడి సం
భావన చేయవే చెలులు ప్రాణమునం బరికించునట్లు ర
త్నావిధ మాచరింపు మనసౌధములందు నిగూఢభంగులన్.

వ. అనుచుం బద్దనుజేంద్రకన్యకం దనసఃచనచాతుర్యంబునం
గార్యంబునకు నొడంబఱచి చిత్రరేఖ యమపీసనగరంబున

1 బింబైనఁ.

పం బోయినయనంతరంబ యాబింబాధరపరితాపంబు
గొంత డిందుపడినయనంతరంబు. 165

క. [1]వెల్లి యగునగలత్రొక్కన
నిల్లిగ్గులు గానవచ్చుహృదయములోనన్
మల్లామడి యగుమదనుడు
మెల్లన కూర్చుండెఁ బాల్మి మినుమిను కనఁగన్. 166

ఆ. అట్లు చిత్రరేఖ యనుసీసనగపంబు
చేర నరిగి యక్కుమారవరునిఁ
బట్టి తెచ్చుతెఱఁగు భావించి మాయాబ
లంబు దప్ప నొండులాగు లేమి. 167

వ. చింతించి. 168

చ. ఒకకమలాకరంబునకు నొయ్యనఁ జేరిన సందు నారదుం
డకలుషయోగనిశ్చలత నయ్యెడఁ జిత్తమునం దలంచు బా
లిక రచితప్రణామమునకుఁ గృపాతిపయోగుపాణి మా
లిక నుతిలాలకాలిక సలీభవదాకృతి యయ్యె నయ్యెడన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కుచు వినమ్రవదన యయి యున్న యన్నళిన
లోచనతో నారదుండు. 170

క. సురమణి నీవు వచ్చిన
కారణ మెఱిఁగింపు మనుచుఁ గడువేడుక నిం
డారినమదితో నిట్లను
నారమణీతిలక మమ్మహామునితోడన్. 171

మ. బలిదైత్యేంద్రతనూజుఁడొప్పుజగతిన్ బాణుండు తత్పుత్రిగా
కులదీపం బనఁగా నుషారమణి మాకుం బ్రాణమై యుండు నా

---

1 లొల్లి.

లలనారత్నముఁ బార్వతీవరనచోలధ్యాత్మనుండై యొకం
డలయించం గలలోనమానసగృహైకాకారుఁడై వేడుకన్.

క. పూఁ జెప్పఁడో యెఱుంగదు
పోఁడిమి చెడ లజ్జ గొలు పుచ్చి ననుచుఁ బూఁ
బోఁడి నగచునెడఁ జెప్పితి
వేఁడి[1]కొనక మగఁడు నీకు వీఁడని పిదపన్. 173

క. పరునిపోడ [2]పొట్టెఱుంగక
విరహానలశిఖల చేత వేఁగెడు చెలికి
న్వారవారఁ జిత్రపటమున
సుర నర పన్నగుల వ్రాసి చూపితి నంతన్. 174

వ. అందులోన. 175

క. అనిరుద్ధునిఁ జేపట్టెను
మును గలలోఁ గన్నరూపమునకుం జో డై
నునికిఁ దెలిసి యాఁతనిపయి
మనోజతాంగంబు మిగుల మరగించుటయున్. 176

మ. పరితాపంబునఁ బొందు నప్పొలఁతికిం బంతంబు నే నిచ్చితిం
దరుణీ తెచ్చెద నీ మనోరమునిఁ జింతాభార మింతేల యం
చురహస్యంబుగ నిక్కమౌ వరుఁ గొంచుం బోవ నాత్రోవఁగా
నగు తక్కెవ్వరు శౌరికిం బిరఁగానం జేయుమీసంయమీ.

వ. అత్తెఱం గేల యను తలంపు గలదేని సవధరింపుము. 178

ఉ. బాలుఁడితండుమారకునిబాణుఁడుగెల్చుమురారిగ్రమైననా
భీలభుజుండు దద్దనుజు భీమబలుం బరిమార్చు నంతలో, నా

1 కొనిన. 2 మట్టె.

లలితాంగినిశ్చయవిహారములం జరియించువాని హృచ్ఛూ
లముగాక యున్నె మనుజుండసురతనూజుఁ గెలిపల్వఁగన్.

వ. కావున నవశ్యంబు యుద్ధంబు సిద్ధంబు. 180

ఉ. నావుడు వామలోచనను నారదుఁ డిట్లనుఁ గయ్యమన్న సం
భావనగన్న చందమునఁ బొలుచుఁ [1]బయ్యెదకొంగునెన్ని ప్రమో
దావహమైనయట్టి సమయంబునఁ జేసినఁ జాలుఁ దెల్పెదం
బో ననుచేతనుగాను ననుబోటికిఁ గన్నులపండువౌనదే.

వ. అనిన విని చిత్రరేఖ పెండ్లియను సొక్కులేటిదిగు నిస్సంశయించెద
నాకర్ణింపు మని యిట్లనియె. 182

క. తనమనుమనిఁ గొనిపోయిన
మనమునఁ గోపించె నేని మధుసూదనుఁ డే
మని శాపమిచ్చునో నా
కనుతలఁచిన నీకుఁ జెప్ప కటపో వెఱతున్. 183

గీ. కెలనివారికి నొంతటికినైన ప్రక్కె
నేని తాలఁగించు హరి దన కెగ్గు చేయు
పెదఁగుఁ జెఱుపంగ కుదిరి కన్నడంచువాఁడు
దనరుఁ దగనంబు చెఱుచు దుంతోటభరంబు. 184

క. మునినాథ నీవు మునుపు
ట్టినె చెప్పినఁ జాలు మఱి సడంగించు నాస్పేఁ
గినియు విని యతఁడు దర్పిత
దనుజకృతం బని రణంబు దడవుం బిదపన్. 185

వ. అనుటయు నారదుండు గలహాసంపాదనవిశారదుండు గావున

1 బయ్యెక దూల సై.

సమ్ముదితతోఁ ని ట్లను నిది నీకుం బని గాదు నాచేసిన
సంవిధానంబున నీవు నిశ్చింతంబుగా ననిరుద్ధుం గొనిపొమ్ము.

మ. అనినం బొంగి లతాంగి యాదవనగర్యంతఃప్రవేశంబు చే
సి నభోమండలహారిసౌధమయతం జెన్నారుప్రాద్యుమ్ని హ
ర్మ్యనితాంతాంతికభూమి చేరి కనకప్రాసాదమధ్యంబునం
దనిరుద్ధు న్విభవప్రసిద్ధుఁ గనియెన్ హాలామదాలంకృతున్.

సీ. లలితనూతనలతాలంకారముల మెచ్చి
మొగమిచ్చు లేమావిమోక వోలెఁ
బరివారతారకాపటలంబుతోఁ నవ్వ
దొరకొన్న పిన్నచందురుఁడు వోలెఁ
గమలినీకలికావికాసంబు లెఱిఁగి పై
[1]వ్రాలెడు తేఁటిరాచూలి వోలెఁ
సరళసౌదామనీసల్లాపముల మేను
గరుపాఱుమిండమేఘంబు వోలెఁ

తే. నంతకంతకుఁ జిట్టంటు లంటి యంటి
చెలువలకు యౌవనము విందు చేయ నున్న
మానగుణబద్ధు మన్మథమంత్రసిద్ధు
రుచిరరసవిద్ధు నాయనిరుద్ధుఁ జూచి. 188

క. మును విద్యాధరసంతతి
యనఁగా వివిధంబు లగునుపాయంబుల మీా
ఱినతనమాయాబలమున
ననిరుద్ధుం బొదివె విస్మయాపాదిని యై. 189

---

1 జూఁటాడు; జూటాడు.

చిత్రరేఖ యుషాంతఃపురంబున కనిరుద్ధుం దెచ్చుట.

చ. పొదివి నభోవిహారమునఁ బుష్పవనుం బొలయంగఁ గొండడై న
మ్మదనసమానుఁ బట్టికొని మానవతీమణి దేవతాకృతిన్
గద తెలియంగనీక చని కాంచనసౌధతలిం జిత్రరేఖ యూ
ముదితకు ంకపాకర[1]లోకముఁ జూపుచుఁ దొలఁగకుండ్లుముఖ్య[2]న [గన్యఁ జేసెన్.

క. ఇది నీకోరినఫల మని
సుదతికి ననిరుద్ధుఁ జెలువ చూపి యిటు లనున్
మది వొచ్చి నీవుఁ గూడిన
యదికీనవలరాచపట్టి మన్ననఁ గాంచెన్. 191

చ. అనుటయుఁ బూర్ణచంద్రముఖి నాదటఁ జూడఁ జకోరనేత్రయుం
గనుఁగొన నెమ్మనంబు శశికాంతశిలాకృతిఁ గుబ్బ సంతలోఁ
దనియక మున్ను కన్నుఁగవ తాపము నంతయుఁ బాసి సొంపునం
జినపరితాప మంతయును జిక్కఁగఁ బుంజితమై సమస్తమున్.

గీ. చిత్తమున బాణకన్యక చిత్రరేఖ
చేత లన్నియు నత్యంతచిత్రములను
సంతసము నొంది యనిరుద్ధు సంతసమున
నందుఁ బెట్టించె నేకాంతమందిరమున. 193

వ. అక్కుమారుండును. 194

క. ఏమగువ పట్టికొనెనో
యేమిటికిం దెచ్చెనో యి దెక్కడిపాటో
యేమియు నెఱుఁగఁడు మది మఱి
తామసి యనువిద్య తొలుతఁ దనుఁ బొందుటయున్. 195

1 యొడ. 2 జూడఁగన్.

వ. ఇట్లు మాయామోహితుండైన ప్రద్యుమ్నతనయుండు పా
న్పుపైఁ బవ్వళించి యున్నతఱి నత్తెఱఁగ చిత్రరేఖ కిట్లనియె.

క. ఇరుసెవి యెఱుఁగక యుండం
దరుణీ సుఖ మనుభవింపఁ దలఁచినఁ బదివే
పురకన్యలు లేరటఁ బడితిని
సరిపా రెల్లిదము సేయ జాణెత నయితిన్. 197

క. జలదైలబిందు వయినా
మెలఁకువ నెల్లివిరి గ్గొన మేలగునే ని
ర్మలచరితుఁ డయిన బాణుం
డలుగఁడె ప్రాణముల కంతయపరాధమునన్. 198

వ. అనినం జిత్రరేఖ యిట్లనియె. 199

క. ఏ మనఁగ లాఁతివారమె
నీమన సెట్లట్ల కాక నీరజవదనా
యేమిటికిఁ [1]దలఁకె దల్లిం
దామరయును బోలె నుండి తగవు విడుతురే. 200

వ. అని యిట్లు సఖీజనంబులమనంబులకు రహస్యంబు వెలిపుచ్చం
జగమి దోషం బలికి వారిం దమతమవినోదంబుల నెప్పటి
యట్ల నిలువం బంచినయనంతరంబ. 201

చ. పడఁతి కుమారచంద్రుకరపల్లవముం దనచన్నుదోయిపై
నిడి పులకించి కన్నుఁగవ యించుకయించుక మోడ్చి వెండియుం
జిడిముడిపాటుతో నతని చెక్కులు గ్రుక్కుచు మోవి ప్రేఖలం
బుడుకుచు నుండెఁ దాల్మిగడివోయిననించుక లజ్జలావునన్.

వ. ఇట్లున్న యక్కన్నియకు నెఱింగి చిత్రరేఖ మధుపథనుమ

---

1 తలఁకె దల్లి, తామర.

నుమనిం బొదివినమాయామోహంబు నెడలించి పరిబోధ
పరచిత్తుం జేసి యుత్తరుణితో రాత్రి కడచన్నకొలఁది చెప్ప
ప్రొద్దువోయెం బోయి వచ్చెద నని వీడుకొని వెడలె నా
సమయంబున. 203

చ. [1]ఒదికిలి పాన్పుపైఁ బతికి నొయ్యన కేలు వలాఁచు చేసి క
ట్టిదుపుగఁ గౌఁగిలించికొని గొత్తుచు నొత్తుచు మోము మోము
తోఁ, గదియ నమర్చి పేర్చి పయిఁగాలిడి నేరిమి లేని నెవ్వలం
బొదలెడియూర్పులంగరుచుపైసిసభంగిలతాంగియుండఁగన్.

వ. ప్రద్యుమ్నతనయుండును. 205

క. బిగువుఁజనుంగవ తాఁకును
బిగువుం గెమ్మోవి మోవి చేపటయును సూ
డిగములు చేతలఁ గడయును
మగువ కవుంగిట నొకర్తు మఱఁగుటఁ దెలుపన్. 206

వ. కనువిచ్చు నప్పుడు. 207

ఆ. మెఱుఁగుదీపవోలె మెలఁతుక కౌఁగిట
మేలుకట్లక్రింద మేడమీఁద
రత్నదీపమధ్యరాజితం బగుతల్ప .
తలమునందుఁ బొందుతన్నుఁ జూచి. 208

క. కలగన్న చందమో మది
కలఁగుటయో యైంద్రజాలికవినోదంబో
తెలియఁగ నేర నటంచును
పలుచును నిజ మైన నేర ధన్యుఁడ ననుచున్. 209

1 ఒదకిలి.

క. నాకనకప్రాసాదము
నాకోలుప్రవిలాసినులును నాచుట్టములున్
లేకున్న నేమి కౌఁగిట
నీకామిని యున్నఁ జాలు నెల్లచవులకున్. 210

వ. అనుచు నయ్యనిరుద్ధుండు నిద్దుర లేమి నక్కామినిపొందు
నిక్కంబుగాఁ దెలిసి. 211

సీ. తెమలించి కుచలొయ్యఁ దివియ [1]లే కటమున్న
కదిసిన కెమ్మోవి గమిచి కమిచి
[2]పడపెడ పోఁకి పై నడప లే కటమున్న
యలవడ్డకౌఁగిట నదిమి యదిమి
వలు వెడలింపఁ [3]జే వాటు లే కటమున్న
పైకొన్న జఘనంబుఁ బ్రాఁకి ప్రాఁకి
తమకించి కొసరుపంతంబు లే కటమున్న
[4]కదిసినచిత్తంబు గరఁచి కరఁచి
తే. తుది మొదలికంటెఁ దుదికంటె మొదలు చాలఁ
జవులగను దైనరతులకుఁ జవు లిచ్చి
పూవిలుతుచేతిజంత్రంపుబొమ్మఁ జేసె
మానినీతిలకంబుఁ గుమారవరుఁడు. 212

వ. ఇవ్విధంబున మదనకేళిం దేలి యక్కులపాలికాతిలకంబు
చేతం గలలోపలం గన్నది మొదలుగాఁ గౌఁగిటిలోనున్న
ది తుదిగాఁ దనవృత్తాంతం బంతయు విని యనిరుద్ధుం
డుషాసౌభాగ్యనిరుద్ధుండయి కొన్నిదినంబులొరు లెఱుంగ
కుండ వర్తింపునెడ నొక్కనాఁడు. 213

1 క యటమున్న. 2 పడ పోఁకినంత పైఁ. 3 బై వాటు. 4 కరఁగిన.

క. ఆవసథశోధనమునకు
సావాసులు వచ్చి కనిరి సౌధమ్మున సం
భావితుఁడై దనుజసుతా
సేవితుఁడై యున్న మనుజసింహకుమారున్. 214

మ. కని యక్కోమలికిం గుమారునకు సంగం బంగజాయత్తము
గను నిక్కంబని తోడఁ జెప్పఁ జని వారంతఃపురాధ్యక్షులే
క వచ్చుం దోఁకుఁడు చేవ నీనగరిలోఁ గర్వాంధజనాంతఃపురం
బున నున్నాఁడు సుభద్ర వత్సునకు విభుతనిచ్చాఁడు మ్రొక్కి నున్నాఁడు దేవా.

ఉ. నావుడు రోషవహ్నిఁ దలసూపఁగ భగ్గన మండి మామునం
గావిరి పర్వ నంగమునఁ గంపము నివ్వటిలంగ బాణుఁ డ
త్యావిలచిత్తుఁడై మనుజుఁ డిట్టి మదీయపురంబు చొచ్చి న
చ్చేనయ కౌక నానగను చెర్చి నిసీ మగమాట లేటికిన్.

క. [1]ఏ నటు నాకూఁతురి నటు
మానవుఁ డెటు నగరు చొచ్చి మాకులమునకున్
హాని యొనరించెఁ గన్నులఁ
గానఁడు పలుమత్తె రోఁత గాదే నాకున్. 217

క. మనుజాంగనలం బట్టుట
దనుజులకుం జెల్లుఁ గాక దనుజాంగనలన్
మనుజులు పట్టుటకును దో
కొనిరే బెంపలు మునింగి గుండులు చేయన్. 218

అనిరుద్ధుం బట్టఁ బాణుఁడు తనకింకరులఁ బనుచుట.

క. అని తనకింకరసైన్యము
ననిరుద్ధుని మీఁదఁ బనిచె నదియును భయదా

1 ఏ నీ నటె నాకూఁతును.

దనగతిఁ బట్టుఁడు కట్టుఁడు
తునుముఁ డను నెలుంగు లదరఁ దోతెంచె వడిన్. 219

క. అప్పలుగుల కలుకలు మది
నుప్పర మెగయంగ నేసఁగె నుల్లాసము మై
నొప్పారఁగ బరిగోలల
నొప్పించిన భద్రగజము నూల్కొన్న గతిన్. 220

వ. అయ్యమారకంఠీరవుండు. 221

క. ఆతరుణి వలదు వలదని
భీతిం దనుఁ బట్టఁ బట్టు భీకరతరని
ర్ఘాతరవసింహనాదుం
డై తత్సైన్యంబు డగ్గె నవుడు గఱచుచున్. 222

వ. ఇట్లు డిగ్గి యదంతఃపురద్వారంబున నిలిచి దారుణతరం బగు
పరిఘుంబు పుచ్చికొని. 223

మ. తనఘోరధ్వనికిం గలంగఁబడుశత్రుసైన్యంబు దైన్యంబునం
దునుకొందంబరిఘుంబుపై విసరుచుఁ దుర్వారుఁడై పైపయి
న్మనుగం బౌలునరాసిముద్గరగదాముఖ్యాయుధశ్రేణి చేఁ
గినియం జేసిన వేసవిన్ రవి దివిన్ గ్రీడించుచందంబునన్.

క. మండి పదాతులఁ గొందఱఁ
జెండాడిన నున్నవారు చెడి పాఱిరి బా
ణుండున్న యెడకు నోడళుల
నిండను నెత్తురులు గ్రమ్మ నిట్టూర్పులతోన్. 225

వ. అప్పు డద్దనుజేంద్రుండు. 226

క. వెఱవకుఁడు పాఱకుఁడు చిం
దఱవందఱ గాకుఁ డేల ధైర్యము దూలన్
మఱచితిరె కులముఁ గీర్తియు
వెఱుకులగతి నింత వలదు పిఱుదు చూపఁగన్. 227

ఉ. పాటిపుత్రోవ మీఁద నలవాటుగఁ జేసినవారుఁ దుష్కృతో
మీఱి యనేకయుద్ధముల మీఁద జయంబులు వెట్టినట్లు నింతతోఁ
దీటఁ జనుం గనుంగొనుఁడు ధీరతఁ దోడ్పడ నింతు నాకునుం
బోఱుఁడు పాఱుఁ డంచుఁ బరిపంథుల నోర్వుఁడు చాలు
మీపనుల్. 228

వ. అని వారి నదలించియు ననునయించియుఁ బోదున్న చేసి పోరికిఁ
బురికొల్పి మఱియును మహాశిలలం బరిసేనలం బలువెన్నుఁ
గాఁ బలు తెఱంగుల మూఁకలు చేసి ప్రముఖగణంబులం
గలపి పంచిన. 229

శా. నేలం గొండలు మింటఁ గొండలు గజానీకంబుఁ గీలాలము
జ్వాలంబుం బుటపించ నంచితముదోత్సాహంబు దేహంబునం
జాలం గ్రాల నిశాతహేతిలతికాసందోహమున్ సమ్మఖీ
మూలంగారము వీఁకమై వెలుప సుప్రత్యగ్రప్రసుక్రీడతోన్.

వ. వచ్చి నిలు నిలు మని యదల్చి తాఁకిన. 231

క. ఒక్కనికిఁ బెక్కుమొనలనుఁ
దక్కక పోరగుట యరిది దానవబలమున్
ద్రొక్కి యెసినతిమిరమునను
స్రుక్కక యాదవసమానసూర్యుఁడు నిలిచెన్. 232

వ. ఇట్లు నిలిచి తన చేతిపరిఘంబు కంధరంబునం జేర్చి. 233

తే. పరిఘుతోమరాదులఁ దన్నుఁ బరులు వైవ
వారివారికైదువులన వారి వైచె
మఱియుఁ దనతొంటిపరిఘుం బమర్చి చేత
నాసురారాతిసేనపై నడరె నపుడు. 234

వ. ఇట్లు. 235

క. ఇరువదినాలుగు వేవురు
సుభటులం గింకరుల నవారణఁ బోరం
బరిమార్చి విక్రమక్రమ
ధురంధరుం డయినవిజయదోహలి మఱియున్. 236

క. పలకయుఁ గరవాలముఁ గొని
పొలికలనం గెలనఁ జదలఁ బొదల మెఱుంగుల్
వల నొప్పారఁ బ్రచారం
బులు ముప్పదిరెండు నిండుమొనలకుఁ జూపెన్. 237

వ. ఇట్లు వివిధవిక్రమవిహారంబులకు సారంబు లగుకరవాలధారాప్రహారంబులఁ బరబలంబులం బొరిగొడిగి యదుకుమారకుంజరంబు పంజరంబు విడివడినసింగంబునంగంబులవణి ననుకరింపుచుఁ గరటిఘటాఘాటవిఘటనంబునం జటులవలాహకపటలవిపాటనంబునఁ దురగపరంపరాపరాఙ్ముఖకరణనైపుణంబునం దరళతరంగపాళీపలాయనప్రతిపాదనంబున నిబిడస్యందనసందోహవిదారణంబున విచిత్రయానపాత్రవిధ్వంసనంబున సముద్భటభటసముదాయఖండనంబునం బటువిటపివాటిమోటనంబునఁ బ్రచండపవమానప్రతిమానుండగుటయుఁ దత్సైన్యంబు చాఁపకట్టుపడిన నందుఁగొందఱువిఱిగి పాఱుచోసంపడి ముందియుసంగడివారిం బ్రందియునెత్తురులు

గ్రక్కయు నిగుడ లేక చిక్కఁగుచుఁ దాఁకి పడిపోవుచు దల్లడ పడియును ప్రేవులు గలిచియు వెసఁ గావారికి వెలిచియుఁ గ్ర దువులు పైచియుఁ గ్రంతలు చూచియు బడిపోయితలలం త్రె ళ్లియుఁ బలుకసు మని గిల్లియు నిండ్లు దూఱియు నెడవవ్వ వాఱియుఁ బీనుఁగులలో డాఁగియుఁ జేసుకొన్న గేఁగియుఁ బోరాక మరలియుఁ బోటు లేక పొంపిలియు నంతంత విచ్చియు నతివలమలుఁగు చొచ్చియు విరిగి పైకొలు కొనలేక నలిచి రప్పించి గొంటలు నేలఁగుడ చాలక నింగికిం బోలంగిన. 238

క. చెడి విఱిగిన సైన్యంబుం
బొడగని బాణుండు లోన భుగభుగ మనఁ గే
ల్విడువక సమిదాజ్యాహుతు
లడరింపఁగఁ బరఁగు నధ్వరానలము గతిన్. 239

వ. అప్పుడు. 240

శా. కుంభిస్యందన వాజి సైనిక పరిక్షోభంబు వారించుచుం
గుంభాంచత్పుటసహస్ర బాహానుమేయుం గోదండముల్ ఖ్యాతిగా
ధా,సంభోద గ్రముఖద్గచక్ర స్ఫురన్ముఖాగ్ర ప్రస్ఫురన్ముఖ గోపసం
రంభుండై దశనధ్వజోగ్రరథముం బ్రాంతంబునన్ నిల్పినన్.

ఉ. దానవనాథుఁ డారథ ముదగ్రత నెక్కి సహస్ర బాహులం
బూనిన శస్త్రజాలము నభోజలదంబున కింద్రచాపసం
ధానము చేయ దీరపుటదల్పులతోఁ గనచాంగుళిత్రగో
ధానికరంబుతో శరవితానముతో నెదిరించి నిల్చినన్. 242

క. కనుఁగొని చిఱున వ్వొలయఁగ
ననిరుద్ధుఁడు పూర్ణశశినిభాననుఁ డై మా
ర్కొను నరుణాలోచనుం డై
దనుజుఁడు నిలు నిలుపు మనుచుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 243

వ. అప్పుడు 244

క. ప్రాణము ఝల్లన నుష క
ల్యాణనిధిం బ్రియునిఁ జూడ నతఁడు గుఱియునా
బాణకరనికరఖరతర
బాణంబులకుం గటాక్షబాణంబులకున్. 245

తే. తండ్రిఁ గనుఁగొన వెఱచి సౌధంబులోన
మఱుఁగుపడు నింతి పతిఁ జూడ మఱియు వెడలుఁ
జిన్నఁ బోయినమోముతోఁ జిత్రరేఖ
తనకు వచ్చినచే టని తల్లడిల్లు. 246

వ. అట్టియెడ బాణాసురుండు. 247

క. దనుజసుతానుగతోద్ధత
మనోజచిహ్నాభిరామమండన మగునా
యనిరుద్ధుమేను గనుఁగొని
తనుత్రరహితంబు సుకరదారణ మనుచున్. 248

క. అడిదము గొని నాతోఁ దల
పడియెడు నీపడుచుఁ జంప భరమే యని పై
నడరించె వేయిచేతుల
జడిగొనఁ గైదువులు మఱియు శరనికరములున్. 249

వ. తదవసరంబున. 250

మ. పలకన్ బాణపరంపరల్ జడిఁగొనం బ్రద్యుమ్నసూనుండు
మొక్కలుఁడై యేనుఁగుం జంపనాదిఁ గొను సింగంబు న్వి
డంబించి మం, డలవిభ్రాంతి సహస్రపత్రిం జనెఁ దుదిన్ గా
సెం దదంగంబు న, మ్ములచే రక్తమయంబు చేసి దిశలన్
మూసెన్ సురారాతియున్. 251

క. శరములు దాఁకిన నెత్తురు
దొరిగిన సంగరవిహారదోహలి యగుచు ని
ర్భరరోష మడరఁ బాణుని
యరదమునకుఁ జిత్రగతుల నతఁడు గవిసెన్. 252

వ. అక్కుమారసింహంబుమీఁద నసురేశ్వరుండు పరిఘపట్టిస
ముసలముద్గరప్రాస ప్రముఖంబు లగు వివిధాయుధంబు లా
క్కుమ్మడి నడరించిన నతండు చలింపక సంటి ప్రతిఘుండై.

క. గగనమున కెగసి యరదము
నొగ దిగి పడ వ్రేసి ఖడ్గనూతనగతు లొ
ప్పుగఁ దిరిగి తురగములఁ దస
మగతన మమరంగ యదుకుమారుఁడు వ్రేసెన్. 254

ఉ. వ్రేసిన నింద్రవైరి యసనీసనిస్త్రి ముసలాసిముద్గర
ప్రాసగదాదిహేతినికరంబు మునుంగుగ వైచె నప్పుడా
యాసురసైన్య మార్గ్గు నతఁ డంతటఁ బోక విచిత్రఖడ్గవి
న్యాసముతో రథంబు కెలసన్ మెఱుఁగ్గ మెఱెచెంద కుక్కసన్.

వ. అట్టియెడ నద్దనుజేంద్రుండు సముద్ధతక్రోధుండై శక్తి వైచిన.

శా. ఘంటాటంకృతితోఁ గృతాంతలగుడాకారంబుతో దిక్కు
లన్, మింట న్మంటలు గ్రమ్ము గ్రమ్మఁ గుతో నక్కున్న

యాశక్తి నై, కొంట న్మేను మలంచి పట్టికొని కోకొమ్మం
చు ప్రేనెక పెనక, వెంటక గీతి ధరిత్రి దూఱ నతఁ డ
వ్వీరుండు మూర్ఛిల్లఁగన్. 257

తే. అంతలోనన తేఱికనయసురనాథుఁ
జూచి కుంభాండుఁ డిట్లను శూరుఁ డైన
యతనితో నింక నీవు గట్టెదుర నిలిచి
పాడిమై నని చేసిన బ్రదుకు కలదె. 258

క. ఆయుధము దాఁకు తెఱుఁగఁడు
పాయము బలియించి తింతవడి మనల నితం
డాయతభుజుండు ద్రుంగును
మాయాబలమునన కాని మడియఁడు నీచేన్. 259

వ. అనుటయు నతండు రోషదహనదందహ్యమానమానసుం
డై యొండుపాయంబు చేయ నేరక మాయ గైకొనం
దలంచి. 260

క. ఉరగము నెర గొను గరుడని
పెరపున [1]నరు నణఁతు నని దివికి వెసదాఁటెక
సరథంబుగ సధ్వజముగ
సరథ్యసాహస్రముగ ససారథికముగన్. 261

వ. ఇవ్విధంబున. 262

క. ధీరుఁడు బాణుఁ డదృశ్యా
కాసుం డయి పోయి కలను గయికొని ఖడ్గ

1. నపు డతఁడు గగనవీథికి దాఁటెక.

స్ఫారప్రచారపరుఁ డగు
నారాయణపౌత్త్రు నేసె నాగాస్త్రములన్. 263

వ. అయ్యస్త్రంబులచేత. 264

క. సందానదందశూకా
స్పందితసర్వాంగుఁ డయిన ప్రద్యుమ్నసుతుం
జందనగంధులు చూచిరి
చందనఫణివేణీసహాంబుచందంబున ననిన్. 265

వ. ఇట్లు పాములచేతం గట్టువడి నేల కొఱిగినసుమారుం జేరి యాగదంబుమీఁదన యొక్కఁడు కొమ్మపై నొఱిగి బాణుండుఁ గుంభాండున కిట్లనియె. 266

క. కులకన్యాదూషకులం
బలగోయక యున్న నేల తెగ నగు నీనిం
బోలికలనికి బలి యిమ్మని
పలికినఁ గుంభాండుఁ డసురపతి కిట్లనియెన్. 267

ఆ. కలనఁ బడినవారిఁ గయికొని [1]కొని పోయి
పుండ్లు నోమి మగుడఁ బుచ్చు టొప్పుఁ
బంత మడిగి మగుడ బవర మిచ్చుట యొప్పు
నించు నేని దాన యేలు టొప్పు. 268

వ. వినుము చెప్పెద. 269

క. భుజగర్వమదంగఁ జుట్టిన
భుజగాస్త్రము లిట్టు నట్టుఁ బొరలంబడినన్

1 పోట్లపుం, ష్ట మిమగుడఁ బుచ్చుటొప్పుఁ బంత, మడుగ మరల బవరమిచ్చుట యొప్పుఁ గా, ఠించు.

గజిబిజి లేదు మొగంబున
మజ బాపురె వీనిఁ బోల మగలుం గలరే. 270

గీ. వేయిచేతులవాఁడవు వివిధసమర
విజయశాలివి దైతేయవీరవరుఁడ
విట్టినీతోడఁ బోరాడ నెవ్వఁడోపు
విక్రమక్రీడ సరిలేనివీఁడ కాక. 271

చ. ఇతనికులంబుఁ జేరు విని యేలఁ దలంచిన నేలు మేలు నీ
కతిబలుఁ డైనబంటు హృదయంబున రోషము పట్టితేని స
ధ్యతను విధింప నేల యితఁ డాఁకఁటుఁ బాత్రముని వెలుంగవే
ప్రతిసఁగుననాజ్ఞఁ గుంచగవ్రుఁబంతము రాజులుదప్ప రెన్నఁడున్.

మ. అనిసం బండులు గీటికొంచు హృదయం బల్లాడ బాణాసురుం
డసఘూ సిపలు కేసు దాఁటుదునె పీఁడన్యాయకార్యంబు చే
సిన సైరింపక యుంటి వంశమునకుం జేటైనయీకాలచే
టునిఁ గన్యాసులటాసమేతముగఁ జేర్తుం గాక కారాస్థితిన్.

బాణాసురుఁ డనిరుద్ధునిఁ జెఱసాలం బెట్టించుట.

గీ. అనుచుఁ జెఱసాలవారికి నప్పగించి
యాదవకుమారుఁ గూఁతును నసురవిభుఁడు
మనసులోపల సెగ్గించి మరలి పోయె
నాత్మమందిరమునకుఁ గుంభాండుఁ గూడి. 274

క. అంత నిట హరినగరిలో
నంతఃపురకాంత లెల్ల ననిరుద్ధుని సౌ
ధాంతరమునందుఁ దడవుచుఁ
జింతించుచు నింక నేమి చేయుదమనుచున్. 275

సీ. చెందమ్మివిరులలోఁ జెందుతేనెలు వోలెఁ
గన్నుల బాష్పాంబుకణము లడరఁ
నలుదచీఁకట్లలోఁ వ్రాలుచుక్కలు వోలె
వేణీభరమ్ములో విరులు ప్రేలఁ
దూలుతీఁగెలవెంటఁ దూఁగుతేఁటులు వోలె
నసదునెన్నడుముల నారు లొలయ
[1]రావుజక్కవలఁ జేరనిచంద్రికలువోలెఁ
జన్నుల ముత్యాలసరులు పెనఁగ
తే. ముద్దుమోము లల్లాడుచో మూఁపులందుఁ
గన్నభూషణజాలంబు గళవళింప
మార్చిమార్చి చేతుల వ్రేళ్లు మడఁచికొనుచు
నింక నెట్లమ్మ యందు నయ్యింద వేడ్క. 276

వ. అందుఁ గొందఱు. 277

సీ. చక్కనివారిలోఁ జక్కనివాఁడు దాఁ
[2]గడుఁ బిన్నగాని పెగంబు లేదు
బంటు నొచ్చినవారఁ బలుకండు నెఱవాని
సుఖభోగి చుట్టాలసురభి యంచు
బిడ్డ గ్రామ్మ యుండి గట్టిదనం బెఱుంగఁడు
గరగర నై యుండుఁ గలయ నేర్పు
నూఁపరలాఁడు గాఁ డుపకారి సర్వ మే
లము గాని తనవాఁడు లాఁతివాఁ ర

1 రేయిజక్కవలఁ జేరిన. 2 గడుఁ బిన్నగాని పెగంబు లేఁడె.

తే. నడుప గడానిబంగారురత్నంపుబొమ్మ
ముంగిటినిధాన మమ్మలముద్దు దమ్ము
లన్న యీతనిఁ గనదేని కన్నతల్లి
కడుపు మసిగాదె దయ్యము! కరుణ లేదె. 278

వ. అని మఱియుం గొందఱు. 279

సీ. అఖిలలోకాధీశుఁ డగుచక్రధరునింట
నొకకీడుమాట నేఁ డొదవె నమ్మ
బాల్యంబునందు శంబరుఁ జంపెఁ బ్రద్యుమ్నుఁ
డతనిలా వెల్లిద మయ్యె నమ్మ
[1]కీడు లే దన దేవకీదేవిబలఁగ మొ
ప్పినఁ బాలలోఁ బండ్లు పిసికి రమ్మ
యదువీరులు ప్రమత్తు లని మున్ను మెచ్చని
చుట్టాలు నగ సేగి చూపె నమ్మ
తే. చెడఁ దలంచిరి గా కేమి సిలుగు చింత
లేని యిన్నేటి కోరు లింత పూని రేని
గడచె నింక మారతిదేవికడుపు చల్ల
నగుట [2]విధి యిన్ని గలిగించె నక్కటకట. 280

క. మధుమథనక్రోధానల
మధికముగా మండ నూఁదున ట్లింగలికిఁ
విధి యలుగక [3]మును మృత్యు
క్షుధార్తవివృతాస్యపదవికోలి యలుగదే. 281

1 గడలేదనఁగ. 2 విధి గన్నికలు చేసె నక్కటకట. 3 మృత్యు
వునకు.

సీ. అనిరుద్ధసింహంబు నంటి చాపుసనుఁ ద
ప్పిన కరి హరితోడఁ బనఁగ నున్న
యదుపుంగవున కంత యునికాని సమసరించి
దేవతాధిభుఁ డైన దిగులుఁ జోందఁ
మురవైరిసేదన మూఁడులోకంబులు
బ్రమసంగ మనకేల పలవరింప
నద్దేవుముసుమని నద్దిరా గముటు నూతు
సనసి [1]కేరడ మునునఁ దలవరించు
తే. తెలియ కోడక యొకయింపు ప్రేలఁ జూచి
నెంతవాఁ డక్కడుమాంద నోలింగప్రోత్సు
గలసి పాసి పోఁ జాలనికతన మనసు
నేలతలఁ గాల్గ నిలుపరు నిజము గాక. 282

ఆ. అనుచు సుండ లేక యూర్ధ్వస్వరంబున
నేడ్చి రంతిపురమునిండ వెల్లఁ
బురజనంబు లెల్లఁ గుపరిసినాద మో
యంగనాజనంబు యని తలంప. 283

వ. అట్టిగుడి వీరభటులు గనుఁగొని యంబుజంబు జను దెంచి యెక్కఁ
డెక్కడ యనువారును నే మేమి యనువారును నెవ్వ
రెవ్వ రనువారును నిలు నిలు మనువారును బోకు పోక
నువారును నగుచుఁ గళవళించి యక్కుమారుని సనిరు
ద్ధుం గూరక యదృశ్యుం డయ్యె నని గొలుంగి విస్మయం
బున. 284

1 కోఱడ మె.

గీ. హలధరుండును హరియు సాత్యకియు మఱియుఁ
జేవ గలవారలందఱు బెరసి సభకు
నరిగిరి పురంబులో వీర లంతవట్టు
నెఱుఁగ సన్నాహభేరి వ్రేయించి పిదప. 285

క. ఇత్తెఱఁగున సభలోపల
దత్తఱమునఁ గూడఁబడినదర్పితసామం
తోత్తములలోన విదురుఁడు
మత్తద్విపశీల మనసు మండ నిటు లనున్. 286

చ. ఒకఁ డనిరుద్ధుఁ బోపుటకు నుల్లములో వగ లేదు నాదుసై
నికులఁ దలంప రెండు రజనీసమయంబునఁ జొచ్చి యెవ్వఁడో
మసటముపన్ని నాశిరముమానికముం గొనిపోయెనంచు ని
ష్పకలఁబొరల్చినట్లుమదిపొక్కెడు నెక్కుడుభంగపాటునన్.

క. కన్నుండఁ గంటిపాపం
గొన్నట్లు పెఱిఁగి బాలుఁ గొనిపోవుటకై
యన్నిపు బంధుయుతముగ
మన్నిగొనక యున్న నేటిమాటలు మనకున్. 288

క. నావుడు సాత్యకి యిట్లను
దేవా కుఱఁగటనె వెదకి తెలియఁగ వచ్చుం
జూపె చోరులఁ జాడల
చే పీటికి వవ్వు వారు చిక్కుదు రింతన్. 289

ఆ. అనుడు దనుజవైరి యాహుకుఁ బంచిన
సత్తఁడు చటులఁ బంచె నాక్షణంబ
గజతురంగరథనికాయము లెక్కి వే
యుసగు వెంచి బాహ లరసి యరసి. 290

గీ. కలయఁ దిరిగిరి రైవతకం బనంగ
మఱి లతావేష్ట మన వేణుమంత మనఁగ
ఋక్షవంత మనంగ మహీధరముల
సంతఁ బోక యుద్యానంబులందుఁ జొచ్చి. 291

వ. అరయుచుండి రాసమయంబున సేనాపతి యగునానాదృష్టి
వెఱచి వెఱచి నారాయణున కిట్లనియె. 292

క. ఏ నొకటి విన్నవించెద
దానవకులమథన పెద్దవడవున నూఁడిం
బూని వినిపింపఁ గలపని
యౌనో కాదో విచారింప మని తెలియఁ దగున్. 293

క. [1]వెస చెడి మైందద్వివిదులు
నసిలోమపులోములును హయగ్రీవుండున్
[2]వసి మాలి సాంభసాల్వులు
నిసుంభనరకులును జెడిరి నీఖడ్గమునన్. 294

గీ. మఱియుఁ గొండలు నీచేత మడిసి రంగు
మిడి యుడఁగఁ జొచ్చి తనుసూను నడపనేసి
పారిజాతంబుఁ దెచ్చుచోఁ బ్రదికి పోవు
నిర్జరాధీశుఁ డొకరుండు నిన్నుఁ గాంచె. 295

శా. నాకుంజూడ మనంబునం గుటిలుఁడై నాకేశుఁ డిబ్బాలుఁడౌ
నేకొంపోయినవాఁడు వాఁడు దగువాఁడే గౌతమస్త్రీరహః
స్వీకారాదులు తచ్చరిత్రములు నాచేఁ గ్రొత్తగా నేల క
ర్ణాకర్ణిం గథలందు మున్ను వినమే నానాప్రకారంబులన్.

1 కస. 2 నసి మాలి.

వ. అనుటయు దనుజవైరి విచారించి నిట్టూర్పు నిగిడించి. 297

క. నాతండ్రీ సురపతిపై
నేతప్పును లేదు మన మనేకవిధములన్
దైతేయవధము చేయుట
యాతనికార్యంబ మనల నతఁడు విడుచునే. 298

వ. అట్లుంగాక. 299

గీ. ఉత్తముండు హితము చేసి యూరకుండు
మధ్యముండు హితముచేసి మాఱు వెదకు
నధముఁ డొరుచేయుహిత మైన నణఁచి పుచ్చు
హితమునకు నెగ్గు చేయువాఁ డెవ్వఁ డగును. 300

క. చేసినమే లెఱుఁగుదు రొరు
గాసింపరు కుచ్చితంపుఁగఱప లెఱుఁగ ర
త్యాసక్తసౌహృదులు [1]స
న్న్యాసీనులు సురలు వార లపకారకులే. 301

క. ఇప్పుడు నీపలికినపలు
కొప్పదు ప్రద్యుమ్నతనయు నొక్కతె వలపుం
ద్రిప్పులఁ బడి కొని పోయెను
దప్పెం బుంశ్చలికి నేటితగవుం గిగవున్. 302

వ. అని చింతించుచున్న మురాంతకునకు నక్రూరుం డిట్లనియె.

క. మనపని దనపని దనపని
మనపని గా నడతు మతఁడు మనము నొకఁడు మే
చినమో పిందఱు మోచిన
యనువున నీతోడుపడుట యతనికిఁ గీడే. 304

1 స, త్యాసితు లగు.

ఉ. ఎట్టికబుద్ధి నైనఁ దనయిష్టసహాయుని కగ్గు సేయునే
పట్టెడుచోటు గాల్చుకొను బాలిశుఁ డెందుఁ గలండె సు గర్వితం
డట్టె యతండు నిన్ను దనుజాంతకుఁ డుగ్ర విరోధ మేటికిన్
బుట్టెడు నిద్దఱుం ద్రిదివభూతలరక్షణ మాచరింపఁగన్.

క. వేసరలఁ గాన మానుష
భావంబున నవతరించి పని పూనినయా
దేవాదిదేవుఁడవు నీ
వేవిధమున వాని నీవు నిటు చేసెదవో. 306

వ. అనుటయు నచ్యుతుండనిన. 307

శా. గంధర్వామరయక్షరాక్షసుల కీకారుణ్యంబు సిద్ధించునే
[1]బంధ క్ష్మావ్యాప్తితుంగసన్మార్గమునందలఁ గాన బ్రహ్మణ్యుండై తా వృథ
పుష్కరంధావాంతివిహారిణులఁ గులటలఁ దీరుంచవలసు గావింతు నీ
[2]బంధుభ్రాంతిఁ జాల గర్వించక మనుమనిం బ్రాగ్వృత్తికిఁ జేర్చి

క. అనుటయు నచ్యుతునకదిలపు [దెన్.
మనంబున నిలుకడను నాదిమౌనిగణముల్
వినుతించిరి కైవారము
లనర్గళంబుగఁ జెలంగె నాస్థానములోన. 309

వ. తదనంతరంబ మున్ను వారియుచుండెను. 310

ఆ. కోడి గిరులుఁ దరులుఁ గొల్లంబుఁ బల్లంబు
సరసి మిట్టఁ బుట్ట నడవిఁ బడవి
యోపి తోలలు నెలలు నోలంబుఁ గులంబుఁ
జూచి క్రంత గ్రుంతఁ జొచ్చి వచ్చి. 311

1 బంధవ్యాహృతుఁ. 2 బంధు.

వ. మధుసూదనుసభామందిరద్వారంబున నిలిచి యిట్లనిరి. 312

క. తిరిగితిమి గాలి కైవడిం
జూపఁ గూడనిచోటు లెల్ల సూర్యమరీచుల్
పరగసిసెలవులు చూచుట
యరుదే యనిరుద్ధుఁ జూడ నలవడ దయ్యెన్. 313

తే. ఇంక నేనిక్కఁ బడవుడు మెఱుఁగఁ జెప్పఁ
డనుచుఁ గన్నీరు దొరఁగంగ నవుడు గఱచి
కొనుచు బొమగంటు పెట్టుచుఁ గొంద ఱచట
నొండుపాయంబు నేరక యున్న యంత. 314

మ. చెలఁగెం దూర్యరవంబు శంఖములు మ్రోసెన్ శౌరిచిత్తం
బునం, బళుకొత్తెంగఁ బ్రమోద మట్టియెడ నాదైత్యారి
యేకార్యమున్, నిలువన్నేరనివాఁడ నైయు మనుమనిం జేఁ
బోగొందెన్ వార్ధిలో, వల సున్నన్ మును గొంత జాడ
గొంచెఁగింపం జాలునాఁ డెవ్వఁడో. 315

వ. అనుచుండె నాసమయంబున. 316

శా. సారావాపనగాధిరాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళీవరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
కారుణ్యామృతవర్షి భాషణవిధాకల్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్మశిక్షాపరా. 317

క. దోషాకరజయభూషా
దూషితనిశ్శేషితారి దురితపరాళీ
భీషణఘోషాస్త్ర యశః
పోషణనిత్యాభివృద్ధ పుణ్యసమృద్ధా. 318

మాలిని.—

నిగమనిసహారంగా నిత్యమానాంతరంగా
విగతజననసంగా వీతఖేదప్రసంగా
ఖగహిమకరనేత్రా గౌరనీలాభ్రగాత్రా
జగదధికృతపాత్రా సమ్మదోదీవ్యచ్చరిత్రా. 319

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహాభారత కథాసంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ సాహిత్య రసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరి వంశంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

క. శ్రీకలితయోగిహృన్నా
ళీకాంతర్నిజనివాస లేఖాధిపసం
ధ్యాకాలమూలజనస
న్యాకారోంకారరూప హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయునకిట్లనియె. 2

చ. తెలతెల వేగునంత నరుదెంచు సభోమణివోలె నారదుం
డలరుమొగంబుతోఁ సభ రయంబునఁజొచ్చినఁ గంసవైరియు
క్కొలుపునమించియును సనుగుంపఁగఁ బీఠముఁజిగ్గియుమ్మునిం
బలుకుల గోప్రదానమధుపర్కములంబరితృప్తుఁ జేసినన్. 3

చ. అతఁడు సితాంబరాభరణ మైనమహామణిపీఠ మెక్కి య
చ్యుతు నిజసింహపీఠగతుఁ జూచి మురాంతక యెంతచిన్నవో
యితి మది నెంత వంత గల దీయదువీరులు నేల చాల ధీ
రతఁ బరలించి చిత్తముల రాఁజెదరన్న మురారి యిట్లనున్.

క. మునినాథ చెప్పఁ జిట్టలు
మనయనిరుద్ధుండు నిన్న మగువలు గొలువం
దనయింట రాత్రి నెమ్మది
నునికి గలిగెఁ బిదప నున్నయునికిన యెఱఁగెన్. 5

నారదుఁడు శ్రీకృష్ణున కనిరుద్ధునివృత్తాంతము చెప్పుట.

ఉ. నాప్పుడు నారదుండు యదునాయకవీరులఁ జూచి యద్భుతా
కారణంబు చూచితిమి రాత్రి నిజం బనిరుద్ధబాణబా
ణావలిచేత నాదితిసుతాత్మజకై చెలి చిత్రరేఖ సం
ధానన నక్కుమారవరుఁ బట్టుట నయ్యుష వాని ముట్టుటన్.

క. బలివాసవులును బోలెం
దలపడి రనిరుద్ధబాణదైత్యులు వేచే
తులవాఁడు రెండుచేతుల
చెలువునిచేఁ జిక్కి మాయ చేకొని భీతిన్. 7

చ. తనచతురంగసేనలు శతంబులు వేలును గోట్లునుర్ ధరం
బనఁగొనఁగూల్చి వీఁడుగడు బెట్టుచుచుండెనుఁ బాముకట్టునర్
దనువు మునుంగఁ గట్టి వినుదానవసూదనయింతభంగ మే
మనుజుఁడునోర్వఁడన్న దరమా పరమాత్మజయాభిలాషికిన్.

చ. అని ముని చెప్పినన్విని మురాంతకుఁడంతనుభంగి దైత్యుపైఁ
గినిసి ప్రయాణవస్తువులు కింకరకోటికి నప్పగింపఁ బో

యిన నగి నారదుం డనుచు నుచ్చైశ్రవం బదునాల్గువేలయూ
జనములనున్న వాఁడె పగఁజాలు నెమానసవల్లీక యూనపముల్.

క. గరుడని బలుఁపుము పగరం
బోరిగొని కీర్తియును విజయముం గొను మనుచుం
హరి నుబ్బఁ జేసె మునిభూ
సురపుణ్యాహములతోన సువతులసేసల్. 10

సీ. తలఁచు నాగాంతకు పెనవాంగతోడుఁ దంత
నతఁడును దోఁచెఁ గంపాగి సూనుఁ
[1]గుంతంబు లన నొప్పుగోళ్లను భుజములు
రెండు రెంపులు రెండు రెండ్లు మఱియు
నన్ని వేదంబులు నాఱంగములతోడఁ
జదివి శ్రీవత్సాంకజలజనేత్ర
రుచి మీఱఁగా నూర్ధ్వరేఖముఁ దగ సమధిక
కరభాగ్యముఁ దగ కెంపు గలుగుపాటి

తే. తలము లమరంగ గొనసిద్ధపుటలంగు
దనర సింహాసనాసనుఁ దగ శరణికోటి
దీప్తిసుముఖుఁ దగ యాజాసుదీర్ఘ బాహుఁ
దగ తపసుకుమారుఁ దగ హార్ద మెసఁగ. 11

వ. తదనంతరంబ. 12

క. భూతములు కొత్త యాత్మను
భూతంబులు దాన యగువిభుం డితఁ డనఁగా
నీతం దస్తవిభూతి
ఖ్యాతి నడనెఁ బ్రీతుఁ డగు ప్రజాపతి చేతస్. 13

1 గుంతలంబులు నొప్పుగోళ్లను.

సీ. సాధ్యులకు దేవతలకుఁ బ్రజాపతులకు
శాశ్వతుం డితండ యని దివ్యసంయమీంద్ర
సూతమాగధవందిసంస్తుతులు చెలఁగ
శ్రీవిభుం డాసుపర్ణునిఁ జేర వచ్చె. 14

క. దేవుఁడు సాత్యకిఁ గనుఁగొని
నావచ్చినయంతదాఁక నగరమునకు నీ
కావలి యుమ్మని సుతబల
దేవసహాయుఁ డయి వైనతేయుని నెక్కెన్. 15

క. గెలుపును బాణుని వానిఁ
గలవారిని విజయలక్ష్మిఁ గయికొను టరుదే
కలనఁ బదాఱుమొగంబుల
మలఁచుదు నీవనుచుఁ జెలఁగె మాగధరవముల్. 16

గరుడుని నెక్కి కృష్ణుండు బలభద్రప్రద్యుమ్నులతో దండయాత్ర వెడలుట.

సీ. శకునంబున వెంచేయుహరికి సిద్ధ
సాధ్య చారణ గంధర్వ సంయమీంద్ర
వివిధసంస్తుతుల్ పుష్పలవంపువులు చేసె
జయజయారావములతోడ సకలదిశల. 17

తోటకవృత్తములు.—జయజయ మంగళసంగతరూపా
జయజయ పాపకసంభృతలోపా,
జయజయ కల్పితసాగరగోపా
జయజయ ఖండితశంకరచాపా.
జయజయ హస్తసమస్తకలాపా
జయజయ కౌస్తుభచారుకలాపా,

జయజయ కాళియసారదపహారా
జయజయ కంసనృపాంసహకోపా.
జయజయ ధూతవిశంకటపాపా
జయజయ మోహనిశామణిదీపా,
జయజయ పావలసత్పరిదాపా
జయజయ విక్రమశాసితభూపా. 18

చ. జయజయ శంఖచక్రధర శార్ఙ్గగదాధర శ్రీధరాధరా
జయజయ భక్తిభావితనిశాచరఖేచరచిత్తగోచరా
జయజయ కల్బిషాపనుద శాంతిహ్లాదాస్పద చిత్తసమ్మదా
జయజయ భూతభావన ప్రజాకలితావన లోకపావనా. 19

మ. జయ నారాయణ పుండరీకనయనా శార్ఙ్గీ జగన్నాయకా
జయ పీతాంబర భక్తవత్సల విరించస్తోత్రపాత్రక్రియా
జయ జంభారివిరోధివిక్రమకథాశ్లాఘావిఘూర్ణక్రమా
జయ గోవింద ముకుంద మందరధరా శౌరీ మురారీ హరీ.

వ. అని యివ్విధంబున దివ్యదివ్యుల నిర్వికల్పులుపుణ్యులు జయజయా
శీర్వచనంబులు దుర్వారసమరగర్వంబు నిర్వాపణంబు సేయ
నజేయవిక్రమధురంధరుం డయినవిశ్వంభరుండు. 21

క. హరితేజము హరికాంతియు
హరివిభవము హరిభయంకరాకృతి హరివే
గిరము హరివిక్రమంబును
హరి యను పేరిటికి లక్ష్మి నాపాదింపన్. 22

చ. గరుడనికొంతికిన్ హరి పొగడ్త యొనర్చు నిజప్రభాపరం
పర పరగించురూపము కృపానిధి గైకొని యొప్పె నప్పుడో
నరవరచంద్ర నాఁటిజతనంబు మనంబున నాఁటి నేఁటికిన్
బోరిఁ బోరిఁ దృప్తి లేదు ననుబోఁటికి వేఱతలంపు లేటికిన్.

వ. ఇట్లు దివ్యరూపధరుం డై. 24

క. విలు నమ్ము సంకుఁ జక్రముఁ
బలకయుఁ గౌక్షేయకంబుఁ బాశము గదయుం
గల యెనిమిది చేతుల దాఁ
పల వలపలఁ దాల్చి శౌరి బాణునియనికై. 25

చ. పడగలు వేయి చేసి బలభద్రునికిన్ హరి పాఁపలాగుతో
నొడలును వేయిరూపముల నొప్పఁగ నప్పుడు వైనతేయుపై
విడిసిన వేయిశృంగముల వెండినగంబును నంజనాద్రియుం
దడఁబడఁ జేసి రిద్దఱు నుదంచితభానుయుగంబు చాడ్పునన్.

శా. ఉద్యద్విక్రమకేళికిం గలన నుద్యోగించువాఁడైన యా
ప్రద్యుమ్నుండు సనత్కుమారతనుఁడై భాసిల్లె నమ్ముప్పురన్
మాద్యల్లీల ధరించి దాఁటెను గరుత్మంతుండు విద్యాధరీ
పద్యావిద్యుదపసర్గళానిలదురాపస్వర్గమార్గంబునన్. 27

వ. ఇట్లు పన్నగారి నగారినగరిపొరుపు తెరువునం జనునప్పుడు
చప్పుడుచే ఱెక్కలమొక్కలంబుచే రేకులవీవులచే గగన
గంగాభంగంబుల భంగంబులకు నెలవు లప్రసనంబుల జవం
బుల లసంబులుగ దెలుప నవ్వినతాతనయుండు తనతమ్ముఁ
డగుటం దెలుప నిలువరాక పరం కయినయనూరుండు
రెండుకరంబుల నుపంబులావునం బగ్గంబు లగ్గలంబులుగాఁ

గుదియింప నది యింపక వ్రేసెపుడు సగసుగొనక యేగా
కలు వ్రైచిన పచ్చమాన్పులయొప్పు మానసలు సీసలం
గావలి నడపుహూతరుండు జతొగసంచనంబు లాపుసం
బింగళుం డంగలాగ్చినదండసుండు పండిం దినంజుక్కంబడమిం
దనరొడమిం దానడిమిందమిసనిజంబుగా నది గానవించి
గోచరు లగుఖేచరుల నడిత్రోసం ద్రోసిన నసుర్ణు ల్లెల్లంప
నిలింపదంపతులసగప్పులు చరింప నప్పాలలగు లేసిగలులేసెలు
లలోం జిక్కిన చుక్కలు తెక్కలు గడపం బోడప్పునసుండి
పడి పొడ నడంగి నడినడి జడిపడం గడిపోయుసుసేసుల
నుపలించుసురతరుపులశాఖలు రేఖ లెలలునుం గలపట్ట
పినన్పు డప్పుత్రిపలితన్పోచిత్రి చూచి లెంపుసు వ్వై
మఱపుసం బఱపానేరక యూచకయున్న యుస్న భోగములు
విమానంబులు చిందఱవందఱ లయి ఘంటలు పెంటలు
గొన రాలియుం బడగ లడ గలుగం బడలు సపోయునుం
దల్పంబులు శిల్పంబులు బాసియును పెలుప్పులు నెలపలం
గడసినను ఱుసులుయుమలమింతులు మునుపు లంటప్పునుం
జెదర మఱిమియుం గాశోవగవిదారి యేపును బల్లు బల్లుగిల
దిశలు దుర్గశంబులుగ నిర్ఘాతలు జర్జలుగా మేఘంబులు
మోఘంబులుగాం గిన్నరులు గన్నరులుగా భూతంబులు
భీతంబులుగా రయంబుగండుసుప్రసు జయంబుబండుసప్రసు
నయి యురుగు నట్టియెడ లేపతీరమునుండు సప్తపపీనములు
నితో నిట్టనియె. 28

సీ. బాలార్కబింబంబు పరగించి రేగుండ
మనమీఁదఁ జల్లినమాయు లేదు

కొంతంబు మెఱుఁగులు గుప్పించి మెఱుఁగులు
మనమీఁదఁ [1]జిలికినమహిమ లేదు
హరజటామండలం బడరించి క్రొమ్మించు
మనమీఁదఁ జిమ్మినమమత లేదు
కమలభవాండంబు గదలించి సలిలంబు
మనమీఁద ముంచినమహిమ లేదు

ఆ. పసుపునిగ్గు పోలెఁ బ్రద్యుమ్నునకు నాకు
నీసుఁ జాయ మేన నివ్వటిల్లెఁ
గనకభూధరంబుఁ గదిసినవారమో
కాక వేఱతెఱఁగొ కమలనాభ. 29

చ. అనుడుఁ బ్రలంబవైరికి మురాంతకుఁ డిట్లను నిగ్గిరిప్రజం
బనునగరంబు గాచికొని యాహవనీయము మండుచుండు న
య్యనలము చాయఁ జూపె మన మందఱము న్వరవర్ణినీఘన
స్తనవరవర్ణినీద్యుతికిఁ దానల నైతిమి ప్రీతి మీఱఁగన్. 30

క. నాపుడు నీలాంబరుఁ డ
ద్దేవునితో దీని కెయ్యది యుపాయంబో
నీ వెఱుఁగు దేని వేగమ
కావింపుము ప్రతివిధానకరణం బనినన్. 31

మ. వినతానందనుఁ బ్రీతిఁ జూచి పలికె న్విశ్వంభరుం డిప్పు డీ
యనలం బాప్పు మనంతరక్రియ నిరాయాసంబునం జేతనా
పని యన్నం గపడంపు రెండెఱకలన్ భాగీరథీవారిఁ గై
కొని మయ్యాహవనీయమాఱఁగురిసెం గోలాహలోత్పాదియై.

1 బొలసిన.

క. నరనాథ యపుడు నీలాం
బరుఁడును బీతాంబరుండుఁ బ్రద్యుమ్నుఁడు ము
న్నుగ మూఁడుజగంబులుఁ జూ
లరె సాధింప నని నాతలంపునఁ దోఁచెన్. 33

వ. తదనంతరంబ. 34

మ. విహాసం బొలుపం బక్షినాథుఁడు మహావేగాన్మహోద్ధురం
హాస్తముఖాంబువాహులఁ దూఱి సాగిన నాగిరిప్రజనములోని ప్రజ్ఞఁ
దద్ద్విజనాథా, నిహింతాపావకు శ్రీసుయాగ్యనుచరాగ్నిప్రముఖు
లొండు ఘోరదృష్టి సమాగమప్రాప్తిచిత్తు లై దదత్తిబాజాజ్వ
ల్యమానాంగు లై. 35

వ. తమలోన. 36

ఉ. ఎక్కడివారొకో గనుఁడుఁ డెక్కడనుండిగఁ గలవారు నీనపో
యొక్కడనుండు లోకుల కనేకవిభూతిసంఘసంగిప్రాగుల
ముక్కుటమూఁపురిక్కడను మొక్కలులై యెనుగు తెంచినయంతఁ జే
సెక్కననూడ పత్రయుగుణోద్భటులై వెటుకువతిప్రముఖుల్.

వ. పురారియనుచరాగ్నులు పరాక్రమించుచున్నవారలును. 38

క. దానవుఁడు ఘోరుఁడు మనోజన్యుఁ
డానేఁడి విని బాణుచేత నారేచకుయలంగ
గేను వినఁ బలుకుఁ గనుఁగొను
మానా కెఱిఁగింత నుఁడు సమాలోకించెన్. 39

గీ. మంటజోడులు కలసఁ గల్పాంతమునుము
దహనప్లుషితమహాబలతనుఁ లనఁగ
నుద్భటులు స్వాధికారాత్రిదశులు ఘోరు
తోడఁ దలపడి యేగుఁ నొలఁగి చనిరి. 40

వ. మఱియును. 41

—● కృష్ణుఁడు గిరివ్రజపురరక్షకు లగునగ్నుల గెలుచుట. ●—

క. పోరిరి మురారితోఁ రణ
పారంగతు లయి పతంగపటహాస్వర్ణాం
గారభ్రాములు స్వాహా
కారాశ్రయు లేవు రనలకాయు లజేయుల్. 42

క. అహూతము లయి జ్యోతిష్టో
మహావిర్భాగములు రెండు [1]మంటలు వపుష
న్మహిమ మయి నడవ నడుమను
సహాయుఁ డయి యంగిరుఁ డనుసంయమి నడచెన్. 43

చ. అరసెమ్మన్న సుదగ్రుఁ డగునంగిరసుం గని నెమ్మొగంబునన్
దరహాసితంబు చెన్నెసఁగ దానవసూదనుఁ డల్లనిట్లనున్
మరలు మునీంద్ర నీకు వసమా యసమాయుధశేళి గెలికిం
దరమె మదీయసాయకవితానము మానము గోలు పుచ్చదే.

మ. అనుడుం గోపము రూపముం బడసిన ట్లమ్మానిశూలంబుచే
కొనినారాయణుప్రాణముల్ రణములోఁ గోడాడఁ జూడన్ జ
నార్దనుఁ డాశూలము నర్ధచంద్రవిశిఖవ్రాతాహతిం ద్రుంచి
యె, మ్మునివక్షంబు మహోద్యమహాక్షురదస్పృష్టుద్రాతిరౌద్రం
బుగాన్. 45

శా. స్థూణాకల్పనిశాతబాణనిహతిం దూలించి సోలించినం
బ్రాణత్రాణపరాయణుల్ హుతవహుల్ బ్రహ్మోత్మజుల్ నల్వుర

---

1 మంటల పురుషుల్.

బ్బాణుం డున్నెడకుం గళిఁ బనిచెనుఁ జూపంగ దెచ్చి రాఁ బౌరోహిత
ఘోణీభాగపరాగధూసరితయుక్తాంగశోభాంగాడసురుఁ. 46

క. [1]అంగిరసుఁడు వెల్లగిల్లిన
సంగరజయు మురరిఁ బాంచజన్యముఁ బూరిం
చెం గంసారి ముందఱ
మ్రింగినశశి నుమియుసీలమేఘము వోలెన్. 47

చ. భయరసమగ్నులం బ్రధనభగ్నులఁ బుచ్ఛగతావసన్నులన్
నయనవిలగ్నుల న్విపసనాయుధవిన్యసనాగ్నులం బరం
జయహతిహగ్నులం బ్రణతసారసలగ్నుల నగ్నులం బిశ
శయతియమంబు నొంచి వడిఁ జెంగట దైత్యబలంబు గాంచినన్.

మ. బలివిధ్వంసనుఁడుం బ్రలంబరిపుఁడుం బ్రద్యుమ్నుఁడుం శంఖ
ముల్, పలుచం బట్టిరి సమ్యగంతకగతిం బ్రస్ఫోటనస్ఫూటాంగన
ముం, గలసెం బచ్చుతురన్విసాయుధ నృప మేస్వాంతలో
పలఁగోలాహలదోహలంబుగఁ బురాణుండును బాణుండనన్.

వ. అట్టియెడ నుట్టిపడి గిరిప్రజంబు గజబిజంబిడుచుండ నుండి గిరి
ప్రజంబు గజబిజి భజించు పదసంతతంబుగ వేదనాదనంత
వ్రాతం బన్యోన్యసన్నిహితసన్నాహంబులు దేహంబులు నుల్లా
సంబులు రోసంబులవేసంబుల నోసరించి సిలింపాట పాటవ
దపటంపరాపపుస్ఫురితశంఖనాదంబుల మోదంబులు నలము
డింపఁ జలము డింపక యంపకట్టులు బట్టులు నానం జెట్టుచు
నార్చియు నట్లు పలుగోట్లం గూర్చియు నేర్చియుఁ బనుపుల
వెరవుల కిచ్చియు మెచ్చియుఁ గొంతంబులు కుంతంబు
లతోఁ బట్టియుఁ దట్టియు సత్త్వశంబులు కత్తశంబులు పూచెఁ

1 అంగిరసుఁడు వెల్లగిలిన.

బోరించియు సారించియుఁ బరశువులు పరశూరుల కొనసం
గియు నెసంగియుఁ జక్రంబులు వక్రంబులు వలుకక సవరిం
చియు విసరించియు బల్లెమ్ములు బెల్లెమ్ముల విఱువ నమ
ర్చియుఁ జెమర్చియు నెలకట్టియలు నెలకట్టియల నిలిపియుఁ
వెలిపియు నడిదంబులు బెడిదంబులుగఁ గదలించియు ముద
లించియు శూలంబుల మేలంబులం జూపియు మోపియు
గదలు జోదలు మెచ్చం బోటించియుఁ దాటించియు పరి
ఘలు పరిఘలు గొన పైచియుఁ ద్రోచియు ముప్పిళ్లు
నప్పిళ్లు వసలకయుఁ గదలకయుఁ గఠారువులు వఠారుల
కొప్పించియుఁ దెప్పించియుఁ బిడియమ్ముల గడియమ్ములం
బన్నియు నెన్నియు భేరిభాంకారంబుల దూరంబుల వారిం
చియు వేరించియుఁ జిందంబు లందంబులుగా మొనయిం
చియు బెరయించియు గజంబులకు ధ్వజంబు లెత్తించియుఁ
జొత్తెంచియు హయంబులకు జయంబు లాశీర్వదించియు
మదించియు స్యందనంబులకు వందనంబులు జేసియు డాసి
యుఁ గాలుబలంబులకు మేలుబలంబు లెక్కించియు నిక్కిం
చియు సవరణల సవరణ లక్షణంబు లక్షణంబునం బొడమం
గడమ వడనికింకరానీకంబునుం గింకరలోకంబును యక్ష
రాక్షసదానవగణంబులు గణంబులై యొయిది కదిసి నడవ
నారాయణుం డాఁకె నయ్యవసరంబున. 50

క. ద్విరదంబులు సపదంబులు
హరులు నరులు నిక్కి సుక్కి నలవు న్నెలవుం
బురుడసన గరుడసన కలుకలు
బెరయ నెరయ శౌరి సీరిఁ బిలుచుక బెలుచన్. 51

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాంగహాళిం బచ్చినన్
[1]ధారీశోణితశోణితద్రవనిపీతప్రీతులై తన్నుఁ జే
స్ఫారం బన్నగయుక్తుఁ డంతకుఁ డమర్త్యప్రాణపీతస్ఫురత్
స్ఫారసస్ఫారవిహారసఘోరనటనారంభాటస్ఫుటాటోపుఁడై. 52

క. తమ నలువురరుధిరంబును
సమరంబునఁ గ్రోలు బాణసైనికుల భుజం
గమయుఁ డంతకులఁ గని
రమారమణుఁ బిలిచి నిలిచి రాముం డనియెన్. 53

క. ఆలంబులోన జక్కని
మేలంబులు గలపి మనలమేనులరుధిరం
బేలా గ్రోలఁగ నిచ్చెదొ
బేలా భూతములఁ బఱపు భీతంబులు గాన్. 54

వ. అనుటయుఁ బాంచజన్యధరుండును బర్జన్యాస్త్రంబు ప్రత్యస్త్రంబు
నొందింపం దలంచి యాగ్నేయాస్త్రంబు ప్రయోగించెను.

మ. అసురారాతిశరాసనాగ్రజనితంబై యాగ్నేయబాణంబు బా
ణసురారాతిపతాకసుస్ఫురదగారవ్యాప్తిఁ జేర్చి
శ్వసనానేకపరిక్షిప్తకీలపవనవ్యాప్తాగ్నిసజ్వాలంబు
భసితాకారత నొందఁజేసె హరి యమ్ముల్ బెగ్గిలన్ దానవుల్.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్విధంబునం జింపఱలంపడిన ప్రాసాదనికాయంబు
లనేకంబులు పొడవడంగి నిక్కునఖయుగంబునం జక్కసంచయం
బునం గలబలంబులు గళనాళించి ముగిడి నిగిడి నగరంబు
చొచ్చిన వెనువెంట నంటం దఱిమి సైనికులోకంబుఁ డుంజేయుం
డయి తోడన చొచ్చె నక్షీణుఁడు. 57

1 ధీరోద్యద్రిపుశోణితప్రసవసంప్రీతాత్ముఁ డై యున్న. 2 బలారాతికి.

క. నానావిధాంగుధంబును
నానావిధసైన్యరవము నానావిధభ
ద్రానేకఘోటకరథ
సైనికమును సైన్యప్రమథసైన్యము దోఁచెన్. 58

చ. పలకలునొడ్డనంబులును బాసటచేయఁగఁ గత్తిగొంతముల్
బలుసబళంబులు న్వెనుకఁ బన్నిన విండులవారు పైపయిం
బలముగఁ దోఁప వాయుపప్రచండము నేనికపిండు దేరుమూఁ
కలుఁ బరిపాటిమై సమరకౌతుకహేతుకమై చెలంగఁగన్.

సీ. నిస్సాణముల మ్రోఁత నింగి ముట్టి మురారి
పాంచజన్యముతోడ బాదరింపఁ
గరులతొండములసంగడి నిక్కి తాలాంకు
పలుఁదనాఁగటితోడ పక్కళింపఁ
దురగఖురోద్ధూతధూళి దిక్కులఁ బ్రాఁకి
భుజగారిటెక్కలఁ బూజ సేయఁ
గవ వాలయుచులు భాస్కరకరంబులఁ ద్రోచి
ప్రద్యుమ్నశరములఁ బంత మడుగఁ

తే. సరడిముల గాల్బలంబుల కడ్డమైనఁ
గ్రంచు మీఁదను దెరువు లై క్రిక్కిఱియఁగ
డెక్కెములుఁ గొంతములు జల్లెడెలు మలంగఁ
బ్రమథసైత్యముసైన్యంబు బయలు మెఱసె. 60

క. ము న్నాకసమున నేనలు
పన్ని హరినొంగ్ని చేత భస్మిత మగుటం
గన్నారఁ జూచి మఱియును
సన్నాహముతోడ నడచు సైన్యము ధరణిన్. 61

వ. అట్టియున్న సేనలం గనుంగొని సీరోగ్రంబునుం బెరోగ్రంబున
కట్టనియె. 62

ఉ. ఈచతురంగసేనయు నెక్కుడు వేసెనె నిక్క నావుడుం
జూచెదఁ గాక యుక్కింతెనదె శరాళులఁ జేసితోడి వ్రేసి వే
లాచలసీమ లట్టు కరులన్ హయముల్ గిరిఘంటి సుస్థగా
హైచవ హైజయంబొనల సంచవ బొమ్మనిలజ్జ దించవస.

వ. అనుటయును విశ్వంభరుండు 64

శా. నాచిత్తంబున నిల్పలింగపోడ మక్ నాగాల సమ్యక్ప్రచనం
బ్రాచీబిజ్జుఁబుఁ బ్రసనానుసరసం బ్రసన్నసమ్యక్ప్రస్నసహ హా
లాచాతుర్యము సాగలక్ నలసాలు లగ్గాల సంచారిసి ధా
త్రీచారంబున మోహారిగామున్న దారిఁ జెర సేఁ బ్రస్తుంబున.

వ. అనుటయును బలంగనత్త నునుమతి ననతరిగాని ననుదేవ
సుతునితలంపున కనుగుణంబుగ నడచి నడచి మునుగేగ్రు
జాగిలిపాలు మగోపాలుపాలికం బ్రబలంబులుగ గవిసిరాదిను
ననలించియుఁ గడంగి యూటడంగ తాళిఘలంబులు సొలసు
పెలుచనం బోనిని పల్లాదిని హాస్తికులమస్తకంబులు ధార
నురలించియుఁ బొనలించియు మునిచి నేయుంగాని మించిన
తురగదళంబులం బొలియించియు నగుంచియు నరపం
బులు చక్కలు నాయు తొక్కల విద్రించియు నద్రించియుఁ
బేరెలమిం దలపడినసీరుల నారలం జేర నాగులు పసినట్టు
చేసియు మొందంకాని యున్నతుండాలంబులతోడ ననబులు
నట్టికొని గుండెలు నగులం దన్నియుఁ గడిమిఁ గడచన్న
పన్నగ యుటురాపసులఁ బెడచేత వ్రేసియు డాసియుఁ
బాసియు లాసియు వాసి చెడక కలకలంబులు నేమపల

కలవారి నూఁగుటంబుల నింగికిం జిమ్మియు పఱిపఱిగా నఖం
బుల వ్రచ్చియు విచ్చియుఁ జొచ్చియుఁ బెచ్చు పెరిగి
నచ్చుబేతాళంబులం బాతాళంబు సొర నడిచియుఁ బిడిచి
వైచినచందంబున మడఁచి త్రొచ్చియు సరసాన బెరసినం
గరిసాన నొరసిన వెరవు చేసియు గేడించినం గూడించి
యడంచియుఁ బెల్లగిల్లిన మల్లడి గొలిపియు ననేకప్రకారం
బులం జీకాకు పఱిచె నట్టిగోడ. 66

శా. రోషాఖండము సీరతుండమున నిర్హేరాళమై మూఁకలా
ఘోషింపంగ విహంగమాధిపనఖాంకూరంబు ధీరంబుగా
శేషాహిం గొనివచ్చి చొచ్చి రిపులం జెండాట సూచింపఁగా
రోషోద్రేకముఁ జూపుచుండె బలభద్రుం డుల్లసద్రౌద్రుఁడై.

ఉ. నాఁగలి సాఁచుచుం దిగుచు నాగరథాశ్వభటావళిం గదన్
జాఁగరగొన్న జక్కులఁ బిశాచికలాచియునుగ్గు[1]లెక్కకై
వేఁగిన చొట్లనుం దెలుపు రెండును మూఁడును నాలుగైదుగా
గొఁగిటఁ గొమ్ములు నెగ్గలుఁ గాళులు వ్రేళులుఁ బట్టి చూపుచున్.

శా. ద్యుమ్నంబు న్నికషంబు పోలెఁ బగలన్ దోఃఖడ్గముల్
రాయఁ బ్రద్యుమ్నుం డాహవకేళి సేయునెడఁ దోడ్తో
భూతముల్ ప్రీతితో, నామ్నాయాంగతభూతమాంసములు
వేయాసంగ[2]ఁ గూర్చున్ వెసన్, నిమ్నాగ్రానతలంబు లో
కొక్కమొగిగా నిండా[3]ర బండారమున్. 69

శా. ప్రద్యుమ్నప్రదరంబు లాబలములం బైపై నివారింపఁగా
విద్యుద్దామపునస్సరాంబుధరమై విస్ఫారముం బొంచజ

1 వేఱుచొ. 2 మఱ్పున్. 3 రు...మున్.

నోర్వఁ బద్ధధ్వానము గర్జితంబులుగ న్దైత్యుల్ భీతిఁ జక్రాంగచం
చద్వ్యానంబునఁ బెల్లగిల్ల నలిచెం జక్రాయుధుం డుద్ధతిన్.

చ. నలుగురచేత నిర్జితులగున న్నఖిలంబుగఁ జేసెఁ గొంబకా
ద్యలఘుమహాయుధప్రహతి న్నమితోజ్జ్వలఘోషసేన పాలిసెఁ
జలజదళాక్షుఁడున్ దైత్యజలజప్రతిమాస్యను బాణు నవధ్యసం
చలదురుగోహనాకలితసంగరకౌశల్యముఁ బాంచజన్యమున్. 71

శివజ్వరము వచ్చి బలరాముని దాఁకుట.

ఉ. అట్టిగుడం గడంగి ప్రమథాధిపుఁ డంపున భీకరాకృతిం
గట్టిడిసు న్మహాజ్వరము ఘోరశిరంబులు మూఁడు మూఁడుగా
ముట్టిన తేవ నిక్కములుగ మూఁపులు మూఁడడుగులు వచ్చి లోకము
ప్పుట్టుసు బోటి యగ్రసతిదారుణవృత్తిఁ దనర్చి నిర్గమస్థితిన్.

చ. తఱిమి సహస్రమేఘములు దాఁకి సముగ్రము గ్రీష్మకాలమం దై
నుఱిమినభంగి నార్చి విసువోరి హలాయుధు బుద్ధిపించ యు
క్కెఱఁగిగుఱిగినట్లు గనియుండిటి ప్రాణముతో దనిండ న
ర్తలగునఁ బోయె దీమదము ద్రవ్యంగఁ జుస్కడు మేను
నొక్కుడున్. 73

క. గదరాజ నేను నీవును
గదరాజవు నిలువు నిలువు కాని మ్మనుచుం
బోదు లైన బాణవృష్టుల
గదునిమనంబునకు నలుపు గలుపుచు నడచెన్. 74

మ. బలభద్రుండును వేయిమండలము లొప్పం గ్రమ్మఱ న్వేగమున్
బలముం గాంచి మహాజ్వరం బెడమ చేభస్మంబు మంత్రించి పై
జిలికింపంగ నొకింత సోఁకెను దమా శేషంబు బంగారుగు
బ్బలియం దొక్కెడఁ జిందినం దరికో సర్వాభ స్వాపశేషంబు గాన్.

వ. ఇవ్విధంబున సమ్మోహనగంబునం దొక్కమోరు నీ అగుట
యగుం బదనంతరంబ. 76

క. బలదేవుమేను సోఁకిన
పెలిమిడిచే వేఁకి సఱచి విటతాటముగా
నిలుగుటతో ములుగుటతో
నలమటతో నావులింత లంతంతకుఁ గాన్. 77

క. జడసుం బాపము నిద్రయు
నిడువెండ్రుకతోడ నెగయునిట్టూర్పులు సం
బడి గొని వడి గొని మదిలోఁ
బడిముడి పడి కన్నుఁగనయుఁ జిడిముడి పడఁగాన్. 78

వ. తదవసరంబున గదుండు సగదుండయి గదాధరున కిట్లనియె.

క. శ్రీకృష్ణ కృష్ణ చిక్కితిఁ
జేకొను మభయంబు నాకుఁ జేయుము నాతం
డ్రీ కాలఁ దొడఁగెఁ గోడ లిదె
లోకాధిప నీకృపాబ్ధిలో ముంపఁ గదే. 80

క. నావుడుఁ గపురయమున వసు
దేవతనూభవుఁడు రేవతీరమణుని సం
భావనఁ గౌఁగిటఁ జేర్చిన
నావిర్భూతజ్వరాపహరణం బయ్యెన్. 81

వ. ఇవ్విధంబున. 82

శా. రాకాచంద్రికఁ బేల్చినట్లు ఘనసారంబుం బయిం గూర్చిన
ట్లాకాశాపగనీర వ్రాల్చినటు లాత్మానందయోగామృతం
బేకాంతస్థితిఁ గ్రోల్చినట్లు హరిచే నింపారునాలింగన
స్వీకారంబున శీతలాంగధరుఁడై సీరాయుధుం డుండఁగన్.

క. ఉభయగదమధ్యమునఁ గై
టభమర్దనుఁ డుండి యచ్చటఁ దగ నున్నన్
యభిముఖునిఁ జేసి నొక్కని
విభు నొక్కనిఁ జేరి వింత వేసిక నారెసి. 84

క. బాహువు లెత్తి పల్కఁగన్ బరిహసించి
దేవదేవుఁడు పలుకును సత్త్వపులు నేనిఁ
దఱిమి నీశక్తి యుండెఁ దలంపఁగను నేఁడు
నెఱపుమీ యని గర్వంబు నింగి ముట్ట. 85

క. ఆమాటలు విని రాగ
గ్రామణి కోపించి సుడిగపడంబుల నెంతన్
దామోదరుసురవరునిన్
వేమఱు మిగులఁ గులులతోఁ బిలిచెను జుల్లన్. 86

వ. ఇట్లు చల్లాటంబున. 87

ఉ. మంజులాభిరామ్యముగ్రమగుమహాంధుల గ్రంథము గ్రన్థము
సంజ్వర మొందఁగ ఘోరగతి వెన్నెల మూఁడు త్రి
నెం జ్వాలఁ దీండఁ బోక తులసీసమమానిపు గంప మం
టం జ్వాలనంబు గంబిడిటం బోయెను మెండుగా వాటమున్.

వ. ఇట్లు ప్రేటుసుం బోటుసుం జూచి నటించెను. 89

చ. అవడులు వారి నూఁడిరి హస్తనునంబునఁ గనుపట్టగఁ
క్రైదగ సురంబు ప్రేరిపించుఁగ గతిం గలుచ స్మరించెను
డది చిలునవ్వున దెగడి యానసముంజనియుంగ మారెసన్
బెదరక ప్రేటుపాటు నెడపెట్టగ దంబుమదంబు చూపఁగన్.

శా. మైత్రేయారిఘనంబు గర్జిలి భుజాదండాహతిం జూపి య
త్యాత్రాలంకం బగురౌద్రతాపమును మూర్ధాధిత్యకణముష్టిని
ఘాతవ్రాతమునైచి నొంచె [1]నిటుప్రారంభించె ఘోరాభిసం
పాతం బష్టభుజత్రిబాహుల కపూర్వస్తోత్రపాత్రంబుగన్.

గీ. పురుషసింహంబు లిమ్మెయిఁ బోరి ముష్టి
ఘట్టనంబుల సవలించుదట్టనలకు
వెక్కసంబుగ నిర్జరుల్ వెఱచి యింత
వలదు వల దంచు నింపుకవడిఁ దలంక. 92

క. సరి సరి ముహూర్తమాత్రం
బరితో హరి పెనఁగి చంప ననువు గని భుజా
పరిఘముల నొక్కెఁ గనకా
భరణంబులతోడ వానిబరులు నొగులన్. 93

తే. జ్వరుఁడు మృతుఁడయ్యెనని భుజావలయమున ని
మీలితాక్షుఁ డై యున్న యమ్మేటిమగని
నెత్తి యల్లంత వైచిన నెగసి వచ్చి
లోకనాథునిహృదయంబులోను చొచ్చె. 94

వ. అట్టియెడ ముకుందుండు. 95

క. గడగడ వడఁకెడుమేన
న్నిడుపెంపుడుక పట్టె నెదుర నిదుర చలింపన్
మెడ మడఁచు నాపులింపుం
బడఁబడుఁ బడఁబోవు నిలుచు ధరఁ గూర్చుండున్. 96

1 నటనప్రారంభఘోరాజిసం, వ్రాతం బైనభుజత్రిబాహుల.

వ. అట్లు గూఁడుచుండి. 97

కృష్ణుఁడు తన్నుఁ దాఁకిన శివజ్వరముపై విష్ణుజ్వరమును బనుచుట.

మ. తనలోఁ జొచ్చినశాంకరజ్వరమునుం దాఁ దత్క్షణ గెల్వంగ న
ద్దనుజారాతి ప్రతిజ్వరంబునవి యత్యాత్మస్వరూపంబులోఁ
గని హస్త్రంత్రుశ్రష్ట్యయూన్వితుని సంసృష్టించి పాటించె గే
లునుమస్తంబులుఁ గాళికలుగలవానిన్ సర్వసంఘాతగన్.

వ. ఇట్లు వైష్ణవజ్వరంబు నిజతేజఃప్రభావంబున శాంకరజ్వరం
బుం బుండరీకాక్షు దేహంబున నుండ నీక వెడలఁ ద్రోచెను.

శా. సాహాయ్యం బఖిలాంగమునఁగంబులు నిజస్వామిప్రభావంబునన్
బాహాదండములందుఁ జేయఁ గలుగన్ బ్రత్యగ్రవీర్యక్షన
న్నాహంబో యుధవీరసేవిలుప నిస్సంరంభఁగ్రక్రోధుఁగా
నూహింపం గదిసెన్ హరిజ్వరము రుద్రజ్వరం బుద్ధతిన్.

గీ. అట్లు గదిసి మూఁడుచేతుల నడిచి మగుడ
నతఁడు వ్రేసిన దాని నెపసరమున
మదనరిపుబంటు మండులమూరి మఱఁదు
విష్ణుకింకరు వజ్జను నీవుఁ గలిచె. 101

శా. వ్రేటుంబోటును గాటు నిత్తెఱఁగునన్ వేమాఱు సైరించి నీ
రాటోపంబున వైష్ణవామయవిభుం డాటోపదర్పాధిపుం
ద్రాటం బెబ్బులిఁ గట్టిన ట్లాకట దోర్దండదర్ప్యయుంటట్టి మో
మోటుంబింపక లేకలెక్క నభుజాయుగ్మంబునన్ వ్రేఁచుచున్.

క. రాఁ దిగుచు నెగుచు నగుచుం
బోఁ బట్టుం బట్టుఁ దిట్టుఁ బోరిఁ బోరి రోఁదమున్
మోఁదు మెడ ద్రొక్కు నొక్కును
మీఁదికి నెగయించు వంచు మెయి సాఁరించున్. 103

గీ. ఎంత చేసిన నంతంత కెక్కుడైన
బలముఁ జలమును జూప శాంభవరుజావ
రుంపు రుక్మిణీవరుజ్వర [1]రోగరాజు
భుజము లుద్ధతిఁ బుత్తుతఁ బోవఁ గఱచి. 104

వ. విడిపించికొని మగుడం దలపడి కేశవరుగ్వల్లభునకు. 105

క. తలఁ దలతోఁ దాఁకించినఁ
దలమీఁఱుం గాలు గాలఁ దాఁకించిన మి
క్కిలి కాలు గలుగుఁ జేతులఁ
గులికినఁ దనచేయి మీఁఁ దగుక్ప్రేటునకున్. 106

ఉ. హత్తినచోట నేపుదలలా [2]నలువాయిఁ బెనంగ ద్రెయుచో
నెత్తినఁ జేతు లేడును బయింబొడగానఁగ వచ్చు మెచ్చుగా
నుత్తర[3]దోఃకరంబు సరి నొత్తినఁ గాళులు నేపుదోఁచు నే
క్రొత్తపణాంబులుం దలఁపఁ గూడవు వేఁకులరాచపోరిలోన్.

వ. ఇవ్విధంబునం గ్రొవ్వున నివ్వటిల్లి డిల్లంబులు గాక మల్ల
యుద్ధంబు సిద్ధంబుగాఁ దొడంగినగడంగిన మహాజ్వరంబులు
జ్వలనజ్వాలాకలాపంబులు రూపంబులు గైకొన్న విన్నను
వునఁ గన్నుసన్ను చూప అగ్గింప బగ్గింప సెగ్గించియుఁ బోరు
నెడ నారాయణజ్వరంబు గరంబు గినిసి కవిసిన పరువంబు
గరువంబున నుండనీక ఖండపరశుజ్వరంబు బట్టి మెట్టుకొని
పదంబున పదంబునఁ దాఁచియుఁ ద్రోచియు మడమల
పెడమలించియు నలంచియుఁ బిక్కల నొక్కలంబునఁ జప్ప
రించియు నుప్పరించియు జానువు నానువున నదిమియుఁ గది

1 రోగరాజ, భుజగభుజములుపురపురఁ బోవఁ గఱచి. 2 నను వాయి. 3 దోక్కరంబు.

నియుఁ బోడల నోడ లరికట్టినయుఁ బొట్టినయుఁ జేతులువాతు లడిచినయు విడిచినయు మనికట్లు విఱిచినయుఁ జఱచినయుఁ గొప్పరంబుల నెప్పరంబుల నెటిపినయు నిలిపినయు సందుల బొందులఁ గలయునట్టియు మట్టియుఁ గాలిచినయు పొరిం చినయుఁ దూలించినయు నొలించినయు సయ్యనయుంజనుని సన్నిధికిం దెచ్చి పెన్న పెరిగి మెచ్చింపం బిలిచి యిట్లనియె.

క. విఱుతునొ త్రుంగుదునో తల
దఱుగుదునో యేను జ్వరుఁడఁ దాసుఁడ జ్వరుఁ డా
కరకంఠు నేయు విల్లగు
చెఱకుం జెఱ కైన నంటఁ దఱుగుం జెలఁగీ. 109

వ. అనుచుఁ గేశవజ్వరంబు సింహనాదంబుఁ జేసి విజృంభించిన.

మ. పరసేనాసవదానవాసురచమూసంబద్ధాభిక్రోధనుఁ డున్మత్తర
సాతోద్ధృతభూషణుండువిలసచ్ఛూలాంతకాకారుఁ డుగ్రస్ఫుర
గ్రాలాపహారుఁ డుజ్జ్వలజటాత్యుగ్రుండు మాహేశ్వర
జ్వరముం బట్టి నధింపఁ జూడ సుమనస్సంఘానసామ్రాట్తతుల్.

చ. ఒకయశరీరి యిట్లను మహాపురుషమూర్తి యీవుంటి దేవదే
వ కుటిలదైత్యదానవనివారణకారణ శార్ఙ్గధన్వ నం
బకట వినాశ మొందఁ దగునయ్య తగం బ్రతిపాలనంబు నీ
వికలము గాకయుండ యదువీరవరాగ్రణి కావుమాపునన్.

శా. సంతోషించి మురాంతకుండు విడుపన్ శాంభుజ్వరం బప్పుడా
పంతం బప్రతిగణ్యరూప మగుచుం బాదప్రణామక్రియా
త్యంతం బైనసమగ్ర శ్రీవిభునిఁ గా నాత్మం దలం పొందఁగా
శాంతిం బొంది నుతిప్రకారవిలసత్సాంద్రోక్తిసంభావనన్.

వ. ఇట్లు స్తుతియించె. 114

శా. కృష్ణాయ నమో నమో మురభిదే కేశిప్రహర్త్రే నమో
నిష్ణాతాయ నమో నమో బలిజితే [1]నిష్పాపభర్త్రే నమః
కృష్ణేష్టాయ నమో నమో మధుభిదే క్లేశానుశాస్త్రే నమో
విష్ణో తే యనమోనమోయనంగ శుభములు దీపించుమా కెప్పుడున్.

మత్తకోకిల. ఈశ్వరాయమహాత్మనే దనుజేశపంకవినష్టతే
శాశ్వతాయ ధరాధృతేంబుజచక్రశార్ఙ్గగదాధరా
యీశ్వమేధసుకైకసంస్తుతిహారివాఙ్మనిరతేక్షిపే
విశ్వరక్షణహేతవే ప్రభవిష్ణవేఽస్తు నమో యనున్. 116

మ. సురసుర్ద్వైరగవిష్టపత్రితయసంక్షోభంబు గావించు దుర్
వినసాధిక్యవిశేషపోషణమిళద్వీరప్రలాపంబులన్
సరి లేపంచుఁజెలంగుదైత్యవిభునిన్ స్తంభంబులోఁబుట్టి శ్రీ
నరసింహాకృతితో వధించిననిను న్సంభావనన్ మ్రొక్కెదన్.

సీ. తాటకాజీవనస్థైర్యంబు శరభాను
సంచయప్రభలకుఁ జవులు చూపి
ఖరదూషణానీకవరపత్త్రినివహంబు
నాశుగపజ్క్తికిఁ జీకాకుపఱచి
రాజత్తరకబంధరాక్షసు జంఘాల
పత్త్రిసంఘంబులపాలు చేసి
పౌలస్త్యసరశిరఃపద్మసందోహంబు
దనశిలీముఖములఁ దవులఁ జేసి

1 నిష్పాపపాత్రే.

ఆ. రాఘవత్వమందు రణమునఁ గేళిలలఁ
గ్రాలుచున్న నిన్నుఁ గన్నులారఁ
జూడఁ గంటి జన్మసుఖములెల్లఁ బొందఁగంటి
ముదముతోడఁ జేరి మ్రొక్కఁ గంటి. 118

వ. అనుచు బహుప్రకారంబుల వినుతించి సాష్టాంగంబుగాఁ
బ్రణమిల్లి శాంకరజ్వరంబు నారాయణున కిట్లనియె. 119

క. వసుధాధీశవినాశన
వనజాక్ష భవజ్జ్వరంబు వారించి మహి
న్నునుఁ గరుణతోడఁ జూచుటకు
వినుతించి నమస్కరింతు వీరసాలేశా. 120

ఆ. అనుచుఁ ద్రిగతభాగి యమ్మహోగ్రహ్యాపితుఁ డై
యుష్మ కైక నుజ్జ్వరాధివిభుఁడు
నిదె యుడుగు మీఁద నిద్దఱు లోకంబుఁ
బీడ సేయుఁ జంపఁ జెంపు గలుగ. 121

క. నీవు మఱియుజ్వరములను
ద్యావాపృథివీప్రసిద్ధధాత్రీభవనా
నావిధచరిత్రములతోఁ
నీవసుధం బరఁగుఁ జదువు వింటేని నెమ్మిన్. 122

వ. శాంకరజ్వరంబు జనార్దనున కిట్లనియె. 123

మత్తకోకిల. నేను దైత్యనిష్ఠ మనుం డగుచుండఁగ నిత్యసౌఖ్య
యోసమంబును లేక మస్తకముల యేపు మాపి చరించి నా
ర్త్యాని నై పిదపన్ భవజ్జ్వరతేజనిర్జితమస్మాగ
త్రాణమవ్యథ నొంది కింకరవృత్తి నొందితి నాదరమున్. 124

క. హరియును ముదమున గిరిశ
జ్వరరచితమదీయవినుతివచనవ్రజముం
గరుఁడు పఠించినఁ దలఁచిన
జ్వరరహితుం డనుడు జ్వరుఁడు సంతస మొదవన్. 125

వ. నారాయణునకుఁ బునఃప్రణామం బాచరించి సంగరంబు వెడలెఁ దదనంతరంబ సంరంభవిజృంభితుం డై పీతాంబరుండును నీలాంబరప్రద్యుమ్నులిరు దెసల బలసి నడువ నసురబలంబుఁ గదిసిన. 126

కృష్ణ ప్రద్యుమ్నబలభద్రులు రాక్షసవీరులతోఁ బోరుట.

మ. గరుడస్యందను లై సమూహరకు రక్షఃశూరసైన్యంబుతో
సురసంఘాహృతజంభశాత్రవసభాశోభాస్వరంభాంగనా
పరముఖ్యామరభీరుభాసురమనోవైదగ్ధ్యరోధోత్సుకో
ద్ధురతాలాలితయోధవిక్రమమిళద్యుద్ధంబు సిద్ధించినన్. 127

క. కరులును హరులును దేరులు
నరులు దెరలఁ బోర శౌరి నలఁచుం గలఁచుం
గరములు సురములు శిరములు
నరములుగాఁ దుంచు మెచ్చు జరగుం బరగున్. 128

వ. ఇట్లు బడబానలకీలాకలాపసదృశంబు లగుశరంబులం బరబలంబులం బఱపి తత్సైన్యంబు దైన్యంబు నొందించి సింధుకన్యాధవుండును పాంచజన్యం బొత్తె రోహిణీనందనుండును నసంపసుం డై శంఖంబు పూరించె నప్పుడు రమావల్లభభల్లప్రహతంబు లై ఉల్లుభటులతలలు తాలఫలంబులం బోలం దదుపరినృత్యమానకంకగృధ్రపర్ణంబులు పర్ణపుటం

బుల ననుకరింప మధుమథనప్రధానయోధులు [illegible]
మాణిక్యంబుల మెఱుంగులు [illegible]
దీపప్రభా[illegible] [illegible]
సితాతపత్రంబులు విజయభాజనంబులుగా [illegible]
[illegible] [illegible]
సందోహంబులం బెనసు [illegible]
వెగడుఁ బడసిచి[illegible] [illegible]
ముక్తాఫలంబులు [illegible]
[illegible] [illegible]
టలు [illegible] గ్రహా[illegible] [illegible]
బున బ్రథ[illegible] [illegible]
జూచి మనంబున మెచ్చి [illegible] [illegible]
కా[illegible] [illegible]
గజంబులం బడఁ [illegible]
చదిసినఁ గదిసిన[illegible] బ్రథనప్ర[illegible] [illegible]
బ్రద్ధ[illegible] చింత [illegible] కలిగి
[illegible] జూచి [illegible]
మసంగి ముసలంబునం గ్రమ్ము[illegible] ప్ర[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
గ్రహా[illegible] క్రోధంబునం [illegible]
పంబున కరుగం జేసి తత్పర్యంత[illegible]
[illegible] తన[illegible] ప్రసి [illegible] చేసి
మొదలం దనచేతం దెగినన్యంపనారోహ[illegible] [illegible]
సందడించునట్లుగా ప్రుంగించి చింప[illegible] చేసి [illegible]

డుం డై సకంపసర్పపాలుం జూచి యతనికి బాసటయై ప్రద్యుమ్నుండును చాపంబు గుణసునఃడం దిగిచి పరివేషాభిమండలచండఖద్యోతద్యోతమానసముద్యద్దేహుం డై కాలాంతకుసగిది వింత యగుపంతంబు గఱపువాఁడునుంబోలెఁ బునఃపునఃసంబునాఁటిసుప్రసను భద్రరౌద్రంబు నేర్పరింప నేర్పు గలిగి కౌశికజాజ్వల్యమానజ్యాజ్వాలామయూఖరేఖాసక్తశిఖిప్రేంఖోళనభాసురుం డయి యసురబలంబునకుం జలంబునం బ్రదరంబుల వరంబులు పుట్టించియుఁ గరంబులు దట్టించియును దూపు మాపియును నేపుఁ జూపియుఁ గరంబులు ఖండించియును శిరంబులు తుండించియు గజంబులం బఱపియును ధ్వజంబులం జెఱపియును సంభ్రమంబున విజృంభించు నవసరంబున. 129

సీ. యంత్రకుఁ డాడించి యననిఁ ద్రోచినప్రాలు
బొమ్మలగతి రథవ్రాగములును
నిర్ఘాతహతిచేత నేలఁ దప్పి కూలిన
సుధరాళిచాడ్పునఁ గుంజరములు
సేలయేటిరయమున నిలమీఁదఁ బడ్డగం
డశిలలభంగి ఘోటప్రజంబు
[1]ధాతృశిల్పాగారపాతభిన్నాంగు లై
పడియున్నరూపులపగిది భటులు
తే. వికటముగఁ దెల్ల నోరగిసు విచ్చి పఱచెఁ
దూరిగఁ బృథ్వీతలంబునఁ దునుక లయ్యెఁ

1 ధాతుశిలాగార.

జండశార్ఙ్గశరాసనశాతవిశిఖ
జాలముల నేయఁ జలమునఁ జక్రధరుఁడు. 130

ఉ. లోఁగక సంగరస్థలములోనఁ బరాక్రమకేళి నాఁపుచుం
మూఁగినదైత్యదానవులమొక్కలు ముక్కలు సేయఁ జేసి తా
నీఁగలతిండిగాఁ బటిమ నేర్పున నయ్యసురప్రయోగముం దృ
నాఁగలి నొంచి యొంచి నిగిడించె నిరంతరకాంతిభాసితన్.

శా. ప్రద్యుమ్నుండనుపాయసాధనియు ముఖ్యుండును ముఖరాంబునఁ దుల్లఁ
గా, నుద్యత్ప్రబలాసురారివరతోద్దీప్తాస్త్రశస్త్రంబు లే, వి
ద్యుత్త్వత్ప్రతిమానమూర్తి యగు నయ్యంత్రంబులుగప్పఁగా
నుద్యోగించుచు దివ్యకాంతులు విడంబించె న్మహోగ్రాసనన్.

శా. కాష్ఠాంతక శిఖ ముష్టిఘాతసకలాంగంబులు దైత్యు లుద్భార
ప్రస్ఫూర్జన్మహాబలంబునఁ బెంపెక్కఁ బవిత్రంబుగా
త్రేష్ఠాస్త్రంబుల నేసి వారల సురస్తోమ ప్రకాశప్రభా
గోష్ఠిప్రస్ఫురితాసమానవిశిఖంబుల్ గోపించి యేసెన్ వెసన్.

వ. మఱియు ననేకసామంతసంఘంబులు వనగిరివిపినసముదాయసన్నిక
జాలక మెయిలను నిలువరించి కలంగించి నదీనదంబులలోఁ
దాఁగియుం దూఁగియు నివాసంబులలోఁ జిక్కియుం
జొక్కియుం దెరువునఁ బోయి పఱచియుం బఱచియు వసు
మతిలోఁ దుమికియుం బొరలియుఁ బోటువడి పాఱియుం
గొరలియు వాటువడి తెరలియు మరలియు బహుప్రకారం
బులం బఱవం దొడంగె నయ్యవసరంబున. 134

మహాస్రగ్ధర. శతసాహస్రాక్షౌహిణుల్ సమయమున పటలఘటల్
భటుల్ దైత్యఁ దొరల్, తుటిఁ గూలం గోటిసంఖ్యల్ గడ

యుఁ గరిసరాశీతిసాహస్రసంఖ్యల్, హతశేషానీక మూజిఁ
వ్యథఁ బడ ముసలాద్యాయుధంబుల్ ధరఁ బ్రై, చిత్రాలం
గం బొలుఁ బోరం బిడిముడి వడుచుం జిక్కుచుం బాలు
చుండఁగ. 135

వ. బాణుండు వారలతో ని ట్లనియె. 136

ఉ. మానితమాన [1]ధైర్యకులమందిరసుందరకీర్తివిస్ఫుర
ద్దానవవంశజాతు[2]లరు దారుణశాతమహాస్త్రసంహతిఁ
స్థానముఁ గీర్తియుం గిరిశసంగతియుం బెడఁబాసి పోదురే
మానముకంటెఁ బ్రాణములుమంచివియే తలఁపంగ నక్కటా!

సీ. అనిమొనఁ బొవకు నైన నాహుతి చేయఁ
దివిరెడుమదిలోనిధీరగుణము
తమలాప్తుకోలఁడులు బా రెఱుంగర యంచు
జను లెల్ల నిముఁ జేయుసంస్తవంబు
మిన్ను పైఁ బడినను మెలుపుతో నఱచేతు
లొగ్గఁ జాలుటకు నైన యోర్పులావు
మానినిగంధంబు మాఱు నర్చె నటంచు
నాజిలో శైరుల నడఁచులాగు

ఆ. పాఱ విడిచి మీరు బాఱంగ నగునయ్య
విరతశౌర్యలార వీరులార
నతతనిశితశస్త్రసందోహధరులార
దళితవిమతులార దనుజులార. 138

సీ. వేలుపుజడదారి విం బారగించుచో
నానంద బాష్పంబు లడ్డపడను

1. ధైర్య. 2 లయి.

రక్తసిక్తముగ సమరాంగంబు సొంపెల్ల
    నుప్పి భయానకము లోకలయము
నిష్ఠుర కాముకసనిల మాంగణంబులఁ
    బచ్చలో నేనుగుల వినగువడుంగులు
స్వయంవరసమాజసమా ఘట ప్రజములు
    తనుకట్టు ప్రజము వాగుగురుండు
ఆ. నెుడల మింటఁ గెల్పికొనుముగా వెల్ల
    నిత్తెఅంగులాన్ని రక్తి ప్రబ్బి
    తనుగఁ వగిన మింగు ఫణిఁ బడెఁబోసి
    వినుతకోర్వులార [1]నినుబులార. 139
సీ. సంగరం బసిన సుత్సాహము కీడిన ప్రభు
        పోలనక చనిఁ గుడితరాసులార
    శంకసుఁ దాఁప్రాడ సంభావనులు మేరు
        నుల్ల సిల్లుడు నుండు యోధులార
    గాత్రఖండనములు ఫరిత్రిన్నఁ బోవుగంగ
        శత్రుల గెలిచిన శత్రులార
    [2]సమితిలో సేనానిశౌర్యంబు మెచ్చక
        మిన్నక తిరిగెడు మేటులార
ఆ. ప్రకటులార మాన్యబలులార విక్రమ
    విక్రమప్రభావవిదితులార
    ప్రముఖులార దైత్యపతులార మీనును
    బోఱు టర్హ మయ్య బవరమందు. 140
వ. అట్లుం గాక. 141

---

1 వీరులార. 2 శివగణసమితి... మెచ్చుకరొని గడి.

క. ఏనుండఁగ నీలోపల
మానవుల జయించు టెంత మానము మీకున్
మానుఁడు పలాయనక్రియ
దానవవరులార యనినఁ దదనీకంబున్. 142

చ. విసువక పాఱె పారిషదవీరులుఁ గొందఱు యాతుధానులుం
దడఁబడుచిత్తములై రయముదక్కినవీరము వియ్యమందఁగాఁ
జడిసుడిపాటుపాదములఁ జెందఁగ మోములదైన్య మొంద
గాఁ, జెడియును [1]జెడ్క కయ్యమునఁ జేరఁగఁ జిత్తము
నిల్ప రయ్యెడన్. 143

వ. కుంభాండుం డారూఢస్యందనుండై బలంబులతో నిట్లనియె.

ఉ. బాణుఁడు వీఁడె మంత్రయుతబాణుఁడు దానవశూరసైనిక
ప్రాణుఁడు శంకరస్తుతిపరాయణుఁ డుజ్జ్వలరోషదీప్తదృ
క్కోణుఁడు సంగరస్ఫురితకోపపరాబ్ధఘుటావళీజగత్త్రా
ణుఁడు యుద్ధనిశ్రుతపరాక్రమరౌద్రరసప్రమాణుఁడున్.

క. గిరితనయాధిపపార్శ్వ
చరముఖ్యబలంబు లివి యె[2]దుర్కొన్నవి కే
తురగోవిసరాంతర్హిత
హరిదశ్వసురాయనంబులై క్రొవ్వలరన్. 146

వ. మీరింక సాధ్వసగ్రస్తులైన నగునె ధీరమనస్కులై సమ
రంబునకు సమకుండను నవసరంబున సర్వజ్ఞుం డఖర్వసమర
గర్వపర్వతారోహణనిర్వక్రపర్వనిర్వాహకనిర్వేదనపారిష
దవీరపరివృతుండును నమందానందకందళితవందారుబృందా
రకబృందసందోహసందీయమానమానసుండును సమరజయ

1. జెడ్డకయ్యమున జేయఁగ. 2 దూరోన్నతకే.

జయహారావమునోహాటకంబును ధాత్రమునిసంచరణ కాంచనాశ్వో
త్తాలపత్త్రాంబుమూలాని తెల్లచుమ్మిని కాసుగుల్ల ప్రతిజట బాట
తటతటనిలామునిసమురస్ఫు సనసమాలు వ్రాసిమగను స్వముఖ్యత
పంగవిన్నాం ప్రభావిభాసితుండును సమితిసంచానిలస్వగవ
ననంద సమాంటకాసంచేహాసన్స్వర్గప్రసన్నస్థానా శ్రీసౌల
విశాలమతిచిత్రగుణితోత్కటకిరణంబును విశాలభుజబలసమేత
సకలగణాధటసముదయమువిలసనసంచిరవిరాజితమున్నుం
రంజనవిచిత్రగతిచాతురిచతురసమ్మదసేనాస్వర్గస్వర్గసేనామా
నుండునుస్నైజనార్ధనుండానిలునిలుసునిమనప్రపంచమును.

—— శివకేశవయుద్ధము. ——

శా. చతురంభోనిధిమేఖలావలయముం భూచక్రముం గంధమాదగా
శతికంతుండు విశేషరోషమున సర్పంబు శంపాస్త్రమై
శేషనాదము చేసినట్టి హరియుం బద్మాస్త్రమై యస్త్రమై
శాతరూపంబయితచ్ఛ్రగము చెప్పుసుగ్రాస్త్రంబులం గప్పెగన్.

గీ. అట్టు తొడివిడం గుపితుఁడై యుండి రాక
యుగ్రదైవత్యశరమును నమరహరి
నేసె నేసిన నాయస్త్ర మెక్కె మంట
మంటమొత్తంబుతో దివి మాలు నుండె. 149

శా. ఆయస్త్రంబతిఘోరవ్రతము ఘోదుమ ప్రాంతాగ్రంబు త్రిలోకము
ముంచెన్, మాయాంతల్పభూధరంబ బలప్రతిభూధరాన్న నాగితి
ఖాంగమయ్యెన్, ఛాయాంతీనత నొంచి సగ్గునితాఖాంజ్జ్వ
ల్యమానాంగుడై, ఘోరయుంబునామురుమంతో మందుల[1]
గలఁగన్ భూతావలులో భీతిఁ దోఁచె. 150

1 జెలంగన్ భూతావళి ప్రీతితోఁచె.

గీ. అట్టిసస్త్రాంతరప్రాప్తు లైనవారిఁ
జేరి దనుజులు చేసిరి సింహనాద
మగ్ని బాణశిఖావృతు లైనవానిఁ
బొలిసె నని యెంచి మాధవుఁ బొదివె హరుఁడు. 151

ఉ. అంతట నంబుజోదరుఁడు నబ్ధిపదైవతశస్త్ర మేసినన్
సంతతవారిధారలను జారుతటిల్లతికావితాన మ
త్యంతమహానినాదసతతాద్భుతభీషణగర్జితంబులన్
సంతసమందఁ జేసె సురసంఘములన్ దనుజుల్ చలింపఁగన్.

క. ఆశస్త్రదహనుఁ డాఱిన
నీశానుఁడు రోషవహ్ని నేసెఁ గ్రమమునం
బైశాచము రాక్షసమును
నైశం బాంగిరస మనుమహాస్త్రముల హరిన్. 153

వ. వాసుదేవుండునుం దదస్త్రనివారణంబు చేయం దలంచి.

సీ. వాయవ్య సావిత్ర వాసవ మోహన
ముఖ్యాస్త్రముల నేసి మురవిరోధి
యాగ్రాస్త్ర మేసిన నాయస్త్రదీప్తిచే
నసురప్రమథభూతయక్షగణము
బాణునితోఁ గూడఁ బాఱె నల్లడలకు
నంధకారం బయ్యె నఖిలజగతి
విశ్వేశుఁ డప్పుడు వెలుఁగుచు నుండెను
నంది మహాదేవస్యందనంబుఁ

ఆ. గానఁ డయ్యె శివుఁడు గైశవాస్త్రం బేయ
నాత్మబాణ మగుట నచ్యుతుండుఁ

దూణమందుఁ బట్టెఁ బాడి యేసె నుగ్రుఁడను
పాశుపతము సనియె కేశవుండు. 155

వ. ప్రయోగించిన నయ్యస్త్రంబులు గగనమధ్యభానుబింబంబులై చండమరీచిసంశ్రితంబులై తేజఃపుంజంబు లనుకరించి చిత్రభానుత్వంబునను శుభావర్తత్వంబునను హవ్యవాహన సమానంబయి యనుగ్రప్రకాశత్వంబునను దుర్నిరీక్ష్యత్వంబునను త్రైలోక్యభయానకం బయి ప్రస్థానసమగ్రత్వంబునను మహాదానత్వంబునను బహుళాకారప్రతిమానం బయి సుమనఃప్రియత్వంబునను సూర్యమండలాశ్రయత్వంబునను సువర్ణఘటితఘనసంకాశం బయి యుపద్రవంబునుం గాక యుక్కుక్కుకొనుదల నెగసి మింటు నంటు మంటలు నంటినచోటి మికిలి సైరింపం జాలక ప్రభాకరుండును స్వర్గతలంబున రథంబు నడపు మని జంకించిన తొలంగించి యనూరుండును గగనంబున నుంకించియు పాయుంబులు నంకించియుఁ బగ్గంబులు సడల విడిచిన ననుసూత్రితలోలజలంబు లగు నక్షత్రగహ్వరంబులు గలుగు హారిదశ్వంబుల జనంబులను నోర్వక యక్కడక్కడ పడిననుక్కలును దినుగుడుసుపడిన నిర్యాణమానంబులతోడం బోల్పుపరాకాష్టతసముదయంబులం జూచి విమలమనసహా లంకమాసమానంబునకు సలిలవినోదాంగత సురమద్గపక్షిప్రసీ శరీరవిరాజమానవపవక్షిసీమై భవనంబు ననుకరింప నన్యతః ప్రసరస్మయూఖశిఖాజాలంబునను సకలమహీధరంబులును సువర్ణాచలంబు లయినం బడియకనకలతాకుంజంబుల విహరించు సురకామినీప్రేమానుభావంబులగు శయ్యాతలంబులం

బరఁగుపుండరీకంబులను సువర్ణత్వం బాపాదించి జాజ్వల్య
మానం బై శైవాస్త్రంబు నిగిడె నట్టియెడ. 156

గీ. తోఁచె నల్లన ధూమకేతువ్రజంబు
పడె నకాలపుఁబిడుగులు పుడమిమీఁద
మాఁగుపాఱెను మార్తాండమండలంబుఁ
బరఁగఁ జుక్కలు దినమున బయలు మెఱసి. 157

క. భ్రమదమ ముడిగి దిక్తన్నంబై
రదసంఘము బృంహితములు ప్రకటితములుగాఁ
దమ దెసలు విడిచి పాఱెను
దమయంతన దానవారి [1]ధారలు దొరఁగన్. 158

క. అన్విబుధజగతిలోపలఁ
గ్రొన్నవ్వ దఱిఁగి సురగణంబు క్షోభము నొందెన్
ఇవ్విధమున నుత్పాతము
నివ్వటిలం బొడఁగుటయును నిష్కరుణతతోన్. 159

క. అవిఁగును నొకటొకటికి నె
త్తు పోనక పెనఁగిన గని మఘుత్రిపురహాపల్
సవరణతో మగుడంగాఁ
దివిచిరి ఖేచరగణంబు దివిరి నుతింపన్. 160

క. పవమానానిలవిధుమాధవ
మహాస్త్రముద్భవము త్రిపురమథనాస్త్రముఁ గా
మహాదుండును ప్రయోగించను
సహితునిపై సురలు కలఁగ నసురలు చెలఁగన్. 161

1 తరువులు విఱిగెన్.

శా. దోస్సత్త్వస్ఫురదంశుదీప్త మగునాదుష్టాసురేంద్రుండు పెక్కె
వెన్నుం డాత్మఁ దలంచె నస్త్రము లవిశ్వాసంబుతోఁ గ్రుద్ధుఁడై
తన్నుం జూడఁ దలంచె నంత మహిరోధంబుల్ నిరోధంబుగా
నున్నిద్రాక్షసకోటి సేయుఁ దమ సంయోగద్రవంబు నృపున్.

క. అంభోజనాభుఁ డహితా
స్తంభవిరచనప్రవీణతాస్త్రభవ్యుఁడై
జృంభణశర మేసిన సం
రంభవిజృంభణము డక్కె ప్రమథాధిపులున్. 163

క. తడఁబడుచు నొడలు సులుకుచు
వడిఁ దూఁగుచు నావులింతలిచ్చిన సోలన్
బుడిబుడిఁ గాళులు నిలువక
పడఁ బోవం బడఁగ కొమ్ముపైఁ బడి తిరుగున్. 164

వ. ఇవ్విధంబున. 165

చ. మనుజవరాగ్రణీమహితమార్గణజృంభణసాయకోత్కరోద్ధతిన్, ఘన
దనుజుఁడు ప్రేలిన సురవరమణిత్రితయంబుఁ దుల్లసన్, వ్యసన
దళితులఁ దా ర్త్రిగవ్యగుణసన్నుతిఁ జేసె వెనువెంట సైన్యముల్
దనుజచమూవినోదచితదానవసైన్యముఁ బొంచె సైన్యమున్.

శా. ఆయంభోజదళాక్షుఁ డుగ్రతరసంధానోత్సవం బొప్పఁగా
మ్రోయించన్ విశిఖాసనంబు హరిదాయామంబు నిండార ర
క్షోయుక్తప్రమథేశసైన్యములు సంక్షోభంబు నొందంగఁ బ్రా
ణాయత్తోద్భటశక్తిఁ బాణుఁడు గతాహ్లాదంబుతోఁ బాఱఁగన్.

క. తక్కిన సైన్యము లనిలోఁ
జిక్కి పరాఙ్ముఖతఁ దూలఁగ రిపుఁడును భీతిం

బోకు్కఁడు సలసత మెయి న
ట్లీకు్కఁ దిరిగి నిలిచి యూవులించుచు నుండెన్. 168

వ. తదనంతరంబ. 169

మ. నియతామర్షముతోడ బాణసచివానీకంబు నుద్యన్మహా
హాయసంబంధముజైత్రమంత్రవివిధాయత్తాస్త్రసంఘోద్భవ
స్మయసైన్యావృత మైనస్యందనముఁ గ్రౌంచద్వేషి యెక్కె
న్వెసన్, లయకాలాంతకసన్నిభుండయి రణోన్మాదంబు సం
ధిల్లఁగన్. 170

కుమారస్వామి కృష్ణబలభద్రప్రద్యుమ్నులతోఁ దలపడుట.

ఉ. కయ్యములోని దైత్యులు వికారవపుఃప్రమథవ్రజంబులా
యయ్యెడ నెక్కుడీటనిమహాద్భుతవిక్రమమున్నఁ బొంగి తా
నయ్యెడఁ బార్వతీసుతుఁ డహంకృతితోశతముల్ సహస్ర
ముల్, చయ్యన నేసెఁ బాణములఁ జక్రధరున్ బలభద్రుఁ
దత్సుతున్. 171

శా. నిష్ఠుంఠై శరజుండు సంగరమిళన్నిష్కుంపరోషంబుతో
నామ్నాయాత్ముని వేయిబాణములచే హాలాప్రియున్
నూఱిటన్, ద్యుమ్నత్క్ష్మాధరవాసు లచ్చెరువునం దూఁగాడ
నిర్వొంకుఁ బ్ర, ద్యుమ్నుం బెక్కు సహస్రబాణములఁ జేఁ
దూలించి మించె న్వెసన్. 172

వ. ఆసమయంబున. 173

ఉ. అంచితరక్తచేపలుమహాయుధభీషణులయ్యుదూద్వహుల్
నొంచిరివాయుపట్నాఘునసూత్న మహాస్త్రములం బ్రకోపులై

సంచితకోపదారుణవిశంకటబాణసహస్రధారిమూఁకటుగా
గ్రౌంచవిదారణుం బ్రమథకోటులు సుజ్జ్వలశక్తిఁ దాఁకుచున్.

క. ఆనలినాయతనేత్రుఁడు
నానీలాంబరుఁడు మురుఁడు నరకసుతునితో
నానామంత్రసమన్విత
సేనానీశరగణంబు చేసిరి మాఱుచు. 175

వ. అట్టియెడ. 176

ఉ. దేవగణంబు దండముల ధీరత దక్కి విమానపఙ్క్తి నా
నావిధపద్యలం దోలఁగ నాకనివాసివధూల్లసన్ముఖాం
జావళి గూర్చి విద్రుతము లగ్యుల దిశాభాగము లుగ్రభంగి నీ
భానుభవారిసందనుఁడు బ్రహ్మశిరం బనుశస్త్రఁ జేసెనన్.

క. ఆదిత్యశతద్యుతి దా
మోదరుఁడు సుదర్శనముఁ బ్రయోగించి తను
స్త్రాద్భుతదీప్తిం జెఱిచెను
గాదంబిని తనుకాంతిఁ గప్పఁగఁ గెలుచున్. 178

వ. తదనంతరంబ తదస్త్రంబు తీవ్రప్రతాపంబు బగుటయును
బటుచటులభ్రుకుటీకుటిలవిశంకటలలాటపటనిటలవికటము
యస్వేదోదబిందుసమభ్యస్త్రకీర్తిస్ఫురితాగ్నివేషంబు దనర విశా
ఖుండు సంబద్ధఘనఘటాసమూహదీర్ఘఘుఘుంఘుమనిర్ఘోషంబును
వితతసువర్ణప్రభాశిఖాజాలంబును జ్వలితవినిర్గతనారా
యణీరంజనక్రియ ననుకరింప హేమపుష్పం బగు శక్తిఁ
బ్రయోగించిన. 179

శా. శంకాకీర్ణమనస్కదానవరిపుల్ చక్రాయుధుం డీతతోఁ
గ్రుంకెంబో యని భీతులైరి యచటం గ్రోధాస్పదీప్తిగా నుపా

వాలుం గాదంబున శక్తిఁ గొంల్చి విమతప్రాణహరంబు భీతిల్ల నా
తంకంబుం బెడఁ బాసి విష్ణుఁడు జగత్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁ డై.

ఆ. [1]అంతఁ బోక శౌరి యగ్రజుండును దాను
చక్రమును హలంబుఁ జటులగదయు
భుజములందుఁ దాల్పఁ బోరిఁబోరిఁ గదిరెదు
భీతి మానసమునఁ బిచ్చలింప. 181

వ. గుణగణంబుల చేతనాను లేక తెగఁగంబడినం బుల్వజయంతుం
డై (ప్రాప్యగీర్వాణంబు దగుబాణుఁ డజేయుఁడు) ద్వాదశకోటిఁ
నను బలంబు వలంచి వెంటం బగులునవసంబునం గోటవి
యున నలక్కమున్నఁడు పచ్చి యుద్ధపడిన నగ్నికం జూచి
నానావిధంబులు మాఱుమొగంబు పెట్టికొని యుద్ధావు
దవ్వపెనువ్వంబులు నన్నుం గొలిచినఫలంబు నిన్నిరమరి
నాంచినం జేసి నని తెపించ నది మొదలుగా నానగ్నిక
బగంబు లై యుండె నివ్విధంబున. 182

మ. జ్వరదేవుండు ...
స్ఫురితశ్రీఁ బెడఁ బాసి నంతరమునాతరాఁ గ్రజీనవ్యతో
స్పటికుల్ బెంగసుపడంగ వోలంగిరి మహాసంగ్రామరంగంబునన్.

వ. ఇవ్విధంబున నగుహాజ్యగుం డై ఖండపరశుండను పాలిన సుద
పదవ్యపి నిజమానామునిస్ఫురితపరావారంకానంపాదన

1 అంతఁబోనిసౌరియును నగ్రజుండు, చక్రమును హలంబును
చటులగదయు, భుజములందుఁ దాలుపబోరిఁబోరిఁ దిరిగెను, భీతిచేమానసం
బులు పిచ్చలింప. 2 ప్రైవాశ్యనుప్రాప్తి.

నిదానవిరంతరమ్మై జయంతీసంతానంబును [illegible]
వివర్ధితతర తరణికిరణసర్వతోజాజ్వల్యమానా [illegible]
సర్వతః ప్రసర్ప్యమాణ యుద్ధవిలోకనాగత [illegible]
భౌమఘణామండల మాణిక్యమరీచి [illegible]
కృపాణప్రముఖశస్త్రాస్త్రంబులం [illegible]
బరాభూతభేరీభాంకారభయానకఘంటా [illegible]
హింతారావంబులును నభ [illegible]
చ్ఛాదితదిగంతరాళంబును గరవినిర్గ [illegible]
నంబును నవిరతగళన్మదోదకధారా [illegible]
ద్విరేఫరాజావరోధసంధూమాం [illegible]
నానందంబును నవ్విభంబును గాక నభో [illegible]
నక్షత్రమాలాలంకృతంబై [illegible]
సత్త్వసమగ్రంబై శార్దూలగృహంగణంబును బోలె [illegible]
ధారామనోహరంబై ధారాగృహంబునుం బోలె [illegible]
ఘటాంకితంబై మలయశైలంబునుం బోలె [illegible]
బై త్రిలోచనాస్థానంబునుం బోలె [illegible]
రాజసముఖసంక్తియునుం బోలె [illegible]
బునం బోల్పసిందూరంబును [illegible]
సంధ్యాసందేహసంపాదనకారణం బగునట్లు [illegible]
నతిత్వరితగమనవేగతిరస్కృతసమీరణంబులును [illegible]
ధరాధూళిపాళివిరచితాపసర్పణసమాంబులును [illegible]
పవనంబులును నవనగహ్వరనిష్ఠుర [illegible] లంబులును
పల్యాణఖచితమాత్సరత్న తేజోవికాసంబులును [illegible]
విలీనగగనంబులునై పంచభూతాత్మకత్వంబునను హరినామ

ధామసుగుణగణంబులనుఁ గ్రతువగవిలోకనకౌతూహలం బునఁ బోలె సభంబు నాక్రమించి శ్రుతతదీయజలధిసంభవ హాసంబులం బోలె నగ్ధ్యాక్రమణనివృత్తంబు లై ప్రభాకర హాసంబు లసహాయంబు లై జరగం జాల వని జనంబు లాడుకొనుసంభాషణములు విని స్వకీయవినయజనిత లజ్జాయుతం బులుం బోలె నమితాసనంబు లై గమనవిస్తారితచామరంబు లై స్వసన్నాజనితసుఖంబులుం బోలె మనోజ్ఞంబు లై యువ్వి ళంబులుగాక లై లాసనగరంబునుంబోలె సీత్వర ప్రియంబు లయ్యును దుర్వ్యాప్తములాలంబు లై మేరుగిరినితంబంబునుం బోలె జీవనుఁగనిధానంబు లయ్యును వసుంధరాధిష్ఠితంబు లై సంగరంబునుంబోలె ప్రకటితనిఖిలావర్తంబు లయ్యును జడనుమంబు లై యమునాజలంబునుంబోలె దీర్ఘస్థితప్రచా రంబు లయ్యును హ్రస్వంబులగు విలసిల్లుఘోటకంబులును సకలదిక్చక్రావితమకుటకోటిప్రభా ప్రవాసితసకలమండలం బులగు గోపాలకులకిరీటభ్రమితపటులలలాటదేశంబు లగునట్టి బహుస్వస్సప్రసాదఘట్టిత ప్రభావిభవయస్వముఖ్యాస్థ రంగ స్థానాసనసముపలక్షితానిమిత్తంబులును చంచనీటం కారసహాస్త్రపటుపటహధ్వాన సింహనాదవిదళితనిస్వాన నిస్వనంబులును వచ్చెదనుం గోదండంబు లుద్దండంబు లై ధరి యించినవారు ఎత్తలేనివారు గదలు ప్రేగలు చేలంగం బట్టినవారు నట్టినవారు శరాసనములు గదలుల సమర్పించినం జెమ ర్చినవారు విచ్చినవారు నిచ్చినవారు బుచ్చినూఁ గ్రొత్త ములు గ్రుచ్చినవారు కొసంగినవారు చేసంగినవారు బట్టనంబు లట్టిన నరులును గదిసించినవారు ముదపలించినవారు బ్రాహ్మణులు

బల్లెమ్ముల విఱుచి సవరించియు విహరించియు జూత్ర్యాసన
బులు మండహాసంబులతో జటిపించియు నటించియు
దోమరంబులు చామరంబులతో నాసజ్ఞియు నిసజ్ఞియు
బ్రాసంబులు రోసంబులతో సారించియు గారించియు ముస
లంబులు సుబలంబులుగా నొత్తియు నెత్తియు శల్యంబులు
తుల్యంబులుగా ధరించియు భరించియు నారాచంబులు చాప
సంబులతోఁ బిట్టలుగొనఁ గుట్టియు నెట్టియు బలసంఘము
పులకలు నిగయఁ బాతించియు నాతీతించియు నిలిచిన
బులు సంకటంబు లని తలపోయకయ సడిగొనియు నోపిననము
నలు దెసలం బరగుకాలుబలంబులును నేమేమి జనులనిన
నిమయాతాలీసి ప్రతిఘటనమూర్తి యుగుచు బాణాసురునకును
బాణపుసహస్రభుజాచిహ్నితసంగరమున నిల్లరా
యణుం డాక మతిఁదరను. 184

శా. ఆరూఢోగ్రగదా...ప్రతీయుండి నీ
ర్వార...మదాంధిమా...విలసద్వ...
దారస్ఫారభుజాబలాంతిత...
స్సార...తో...యోనిధి... 185

బాణుండు కృష్ణునితోఁ బ్రతిభా...లు పలుకుట.

క. బాణుం డిట్లను నిన్నుం
బ్రాణముతో మగుడ నీను పట్టణమునకుం
రేణాక్ష...నుఁ జేసి ప్ర
వీణత మైఁ బరగువాఁడ వేయును నేలా. 186

క. తూణోద్ధృత...విలస
ద్బాణపరంపరలు పొదువ ధారాసూత్యాతో

[illegible]
[illegible] 187

క. [illegible]
[illegible] సుమనోనగరీ
[illegible]
[illegible] 188

ఉ. [illegible] నేను [illegible]
[illegible] నాకు సాటి యీ
[illegible] [1][illegible] నాకు సాటియే
[illegible] నయింత నెయింత నేమగునే.

మ. [illegible] 190

క. [illegible]
[illegible]
నేను [illegible]
[illegible] 191

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 192

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 193

1. [illegible]

వ. అని అప్పుడు. 194

క. దనుజుం డాడెడుపవచనము
లనేకపకరాగ్రశీకరావళిఁ బోలెన్
ఘనవాత[1]తరంగముల జ
లనిధినడుమ నుండు నేలలం బోలెం గనుమా. 195

క. అప్పుడు జగములు గొల్వఁగ
నుప్పొంగుచు నున్న నిష్టరోత్తమబింబం
బొప్పు చెసఁ జొల్పె దనుజుం
డప్పురమున నాడుచుండ సతినయనములన్. 196

వ. తదనంతరంబ సరోషసంభ్రమోదగ్రస్వాంతీపిరుం డై నారా
యణుం డతని కిట్లనియె. 197

ఉ. ఏమిర బాణ క్రీడనవిహీనభయోద్ధతశూరమానసుండ వై
యేమని పెక్కులాడెద విదేటికి మాటలు చేత [2]నీవు సం
గ్రామము గెల్వనచ్చునె వికారపువాటు జయంబు గోని నీ
కీ మెయి నేలభాషితము పెక్కుడుగాఁ బచరింపవా యిటుల్.

క. ఈచందమైనవిజయము
నీచే నగుఁ గాక యున్న నిక్కపుజయముం
జూచెద వైనను నోరీ
నాచే జితుఁ డగుము గెలువ నన్నును నీవున్. 199

కృష్ణబాణాసురులయుద్ధము.

క. అనుచు నిశాతాశుగములు
దనుజునిపై నేయ నతఁడుఁ దచ్ఛరములనున్

1 తరంగంబుల, పనయు జలధినడుమ నుండు నేలలఁ బోలెన్. 2. నీవు సం. లే. వైన నిం, కేమియు నేల.

మనమున విస్మయ మందుచును
ననిమిష బాణముల నేసె సంభోజాదుసు. 200

వ. అంతట నసనేకానేకసూక్ష్మంబులం బొదివి గుణనిమిత్తచేతులతో
నమోఘ బాణములగుటయునతో సరిసరిగాం బొరసంజూచి విస్మ
యమందుచు ప్రవర్తిల్లి ప్రజ్ఞ బాణమునకు కోపించి త్రోల్చి హిరణ్య
కశిపుని బలిచక్రవర్తి నాగ్నేయబాణంబుం బ్రయోగించిన
నది జాజ్జ్వల్యమానం బగుచు విజృంభించిన దావానల
రూపము. 201

క. సప్తస్వరోద్ధోషిత
సాముద్రములతోడ సమన్వితమగు ధా
రాస్త్రము నేగ వచ్చిన
నస్త్రమును నానుజగామ నిఖిలదిక్పతులును. 202

క. బానిచేత దుర్గ మగు
విమలంబగు బాణములతోడ వీడ్కొని పోలంగ
మునమున నవ్వుచు నవ్వుచు
నమర దిక్పతులెల్ల బాగుగ సంభోజాదుసు 203

వ. అనంతరంబున గరుడదానవాంగంబులు సదమర కాంతిమాన
మగు తమోడగు వలదుడిననప్పుడు గరుడండు దశకంఠాస్త్రంబు
నప్రతిహతంబునిన సంపదవిశాలతరం బై మయూరంబు సర్వ
భాగంబులను నగసి యుదుక్కునంబొడిచి తెక్కలనడిచి తదు
పరిభాగంబునను నగనిగం జూచి తానును దోడన గుగసి
సరిసమాగమంబు సోకంబులు నిండిరిదు నండిరిడు గగనంబు
నను నిండిరిడు నిరుగంబుడి నీలకంఠశిఖరంబు చండప్రచం
డంబుగ గిరంచి తమసమానమంబు గోష్ఠ గిలదిరిగాం జూక్తి దాంటి

యుం నయ్యాయోధనపటుతరుం డగుచు [illegible]
పతుంబున నడచి మహిం బడ విడిచిన [illegible]
పదపాతజనితధ్వానుం డై క్రమ్మఱ [illegible]
యు పరస్పరం బాఁకేయుచుఁ దొండెంగు [illegible]
డంబుగాఁ గొలిచియు [illegible]
ప్రక్కలు [illegible] ప్ర[illegible]
గొలిచినం గనుంగొని సుపర్ణుండు [illegible] సువర్ణ[illegible]
సంకీర్ణకిరణాసముదాయము [illegible]
బులం జిత్రంబులుగా [illegible] ప్ర[illegible]
నీక గొనిచేసియు [illegible]
పెక్కసం బంపి [illegible]
తదీయోపరంబు ప్రచ్చి రణభూమియం బడ వేసె. 204

క. అప్పుడు బర్హిణ మోహిన
సుప్యాంగను [1]దివ్యవినుతను [illegible]
నప్పడుసున బాణాసురుఁ
డప్పటి కప్పటికిఁ [illegible] సభాభవనమునను. 205

ఉ. పుట్టెను దైత్యసేనల సపూర్వతరం బగు [illegible]
గట్టిరి దేవసంఘములు కాంచనతోరణ[illegible]
బట్టణవీధి నచ్యుతుఁడు [illegible]
నట్టియెడన్ గిరీశవచనాజ్ఞను నంది రథంబు వెచ్చెనన్. 206
క. ఆయరద మెక్కి బాణుం
డాయుధచయవిలసితప్రహస్తసహస్ర[illegible]

1 దివ్యగణము లలుగాణవీధిం, అ.

హో [illegible] జలలోచనుఁ డాఁ కెను
[illegible] మొప్ప నతివేగమునన్. 207

శా. [illegible] బగు బ్రహ్మాదిక నమసార్చ్యం బేసినం గేశవుం
[illegible] భ్రుసుటీవిని రకటులలాటాభోగుఁ డై సంచర
[illegible] లున త్రిజగచ్ఛయానక్రముం
[illegible] సువిభ [illegible] రేఖానక్రముం జక్రమున్. 208

క. [illegible] యోగీంద్ర యామునప్త మంతిఁ జేటిచి
[illegible] పూర్వవిబుధ
[illegible]
[illegible] లోడ. 209

శా. [illegible] నీదు వచనోద్యోగంబు లెట్లోఁ గరా
[illegible] యుండెటు నేను [illegible] క్రౌర్యంబు శౌర్యంబు స
[illegible] గ్గనేని [illegible] బుగాఁ జూపుమం
[illegible] చసుంఁడు [illegible] పారిణాతన్. 210

211

వ. [illegible]

[illegible] కృతపీ [illegible] గ
[illegible] దశాస్యహా
[illegible] భూమిముఖ ప్రభుతాభిమానుఁ డై
[illegible] మదిలోఁ దలంచ [illegible]

ఉ. [illegible] నేఁడు [illegible] జేసి న
[illegible] సీదుసుహృ [illegible] గీటడంగింతుఁ [illegible]
[illegible] ము రారితాఁ, జె
[illegible] బ్రయోగకాంతుతోన్. 214

వ. [illegible]

క. శశిసూర్యశక్రహరపా
శిశమనసత్ప్రస్తుతి వసించెం జక్రి
కృశమూర్తి లోన నప్పుడు
విశాలలోచనుఁడు సకలవిస్మయకరుఁడై. 215

క. చక్రము వైవఁగఁ బూర్వస
వక్రముగాఁ జెలఁగె విబుధవరమునివినుతుం
డక్రుండు వినుతి జేసెం ద్రి
విక్రముని ద్రిదివవిభు వివిధక్రియలన్. 216

చక్రప్రయోగము చేయఁ శివుఁడు గృష్ణునియొద్దకు వచ్చి వేఁడుట.

క. అత్తఱిఁ గంతుఁడు వచ్చి క
చిత్తమునం దెలిసి విష్ణుసేవాపరుఁడై
యిత్తఱి బాణాసురునిం
దత్తఱపడ కుండఁ గావఁ దగదే యనుచున్. 217

గీ. దేవదేవ జగన్నాథ దివ్యమూర్తి
కావవే దనుజేశ్వరుఁ గరుణతోడ
ననుచుఁ గోటవి యనువుగా నడుగుదేర
మోము చూడక కన్నులు మూసికొనుచు. 218

క. దనుజాధీశునిచేతులు
తునుకలు గాఁ గినుకతోడఁ దోయజనయనుం
డనవరతనిశితధారా
జనితవిమతచిత్తభయముఁ జక్రము వైచెన్. 219

వ. అనుదన్ననంబు. 220

క. సమసెను బాణాసురుఁ డని
యమరులు సంతోష మొంద నఖిలోజ్జ్వల వై

మను రారిభుజములు విన్నిగయుఁ
గోనుంగాఁగ నటికి నటికి నెప్పలు పెట్టెను. 221

శా. మహోగ్రస్ఫురితాగ్రఘనమహోగ్రంబు చక్రాయుధం
బా హస్తాగ్రహితంబుఁ జేసి వచ్చి త్రిజగత్త్రాణధారకీర్తి శిర
శ్ఛేదోద్యుక్తుఁడు నానతిమ్మున మహదుత్కృష్టుండు రాజన్మనో
మోదంబంగఁగఁ జట్టు చేయఁదలఁపన్ భూతేశ్వరుండంతలోన్.

శా. స్ఫారదీప్తి స్ఫురద్భూతజ్వాలగణవ్రాతంబు లంతంతటం
జేరంగాఁ జనుదెంచి గోటవిపిశాచీశాకినీనాయకుల్
ప్రాంచద్భక్తిలో జెలంగి చన నత్యాశ్చర్యసంపాది యై
యీరాజీవవిశేషమునందు మనోహారిస్తవం బొప్పఁగా.

ఉ. చెన్నని పట్టి నట్టిలోని దేవ యదూద్వహా సర్వలోకసం
భావితకీర్తిమూర్తిగలవాఁ భానుసహస్రసమప్రకాశ నా
నావిధశస్త్రమూర్తక వినాయకనాయక పారికాంక్షిసం
సేవిత స్వైరంగ్యకథనసిద్ధవినోదన బాణుఁ గావవే. 224

చ. అనుచును నిట్లు గారవించుచు ప్రమథాధిప బాణుసురారి నీవుగా
విన ప్రియము నేనుఁ గాంచితిని సిద్ధము నావచనంబు దీని కిం
తన బనిలేదు మీఁదటి ప్రధానపుఁగార్యము దీర్చ నీయను
జ్ఞను మన్నిపుఁ బోయెద విశంకటుసత్కృపుఁ బోర్వి శంకరా.

మ. అను మాటలగ్రహించుటయు నంబిదప బాణుమస్తకభుజోర్వరుక్
ఘనచక్రాయుధనిస్పురత్తతగళద్రక్తార్ద్రిసర్వాంగు న
త్యనుభూతపాత్రసమగ్రపర్వరిపుండంతర్హితోద్యత్క్రముక్
జనితాస్తోత్రపవిత్రపరిఘటమూర్చాపారపశ్చాత్తునిన్.226

క. నందీశ్వరుఁ డిట్లను నా
నంద [illegible]
స్పందిత [illegible] నునను హా
స్పంద [illegible] 227

శా. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
నన. 228

వ. నందికేశ్వరుండు [illegible]
గించిన. 229

క. తాండవము చేసి శంభుఁడు
ఖండసుధా [illegible]
చండ [illegible]
ద్దండ [illegible] 230

క. జని [illegible]
డు నర్తనము [illegible]
త్రినయనుఁడు [illegible]
దనుజాధిప [illegible] 231

సీ. అజుఁడుండు నమరుండు నగుచు [illegible]
హరుఁడును నప్పుడు [illegible]
బ్రహ్మ [illegible]
దేవరముందటఁ దివిరి నాడు

[illegible] గర్భనహారికి
[illegible] వాఁడుఁడు
[illegible]
[illegible] యిల్లు
ఆ. [illegible] పుత్త్రులఁ గాంతు
[illegible]
[illegible]
[illegible] బడసె సతఁడు. 232

కం. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] బడసె జగములలోనన్. 233

వ. [illegible]. 234

కం. [illegible]
[illegible] బురుడించుచును
[illegible] గాఁగఁగ
[illegible] పొందెన్. 235

వ. [illegible]. 236

ఉ. [illegible] ప్రమోదుఁడై
[illegible] సమూహాకృత స్తవక్రియా
[illegible] నికటప్రవర్తన
[illegible] జనాళిమోదుఁడై.

వ. అంతర్ధానంబు చేసె నంత. 238

శ్రీకృష్ణుఁ డనిరుద్ధుని విడిపించుటకుఁ బోవుట.

చ. గరుడుని నెక్కి కేశవుఁడు గ్రక్కున నెక్కొనఁగా [1]గృహాంతరంబునకుఁ గా
నరిగినఁ బత్తురంబునకుఁ గని యనుచుక్రించె ద్రుమ్మసి బుజ్జెత్తిన యా
యుగ్రగమున దెల్ల నలదిసలు నుగ్గుడివెఁబడెఁ జూచిసకలా
స్ఫురితసుఖాంతరంటు ననుస్ఫురము నను తన్ ప్రయాణమున్.

క. అనిరుద్ధుమేను వనచే
[2]త నిమిరసు ముదంతరసుండు దస్త్యుని రాజ
ద్దనుజవినాశనపటుతర
సునిశితచక్రాంకుధారితోభితుఁ డై. 240

మ. అనిరుద్ధుండనుఁ బిగ్గబడహాస్తుతిను డో వ్యాపారపాటులు న
తనుఁ బత్తుంప్రని నెక్కెమున్న సరిఁగుడును ద్రోత్కంద్రనాస్థస
ఖుల్, దనరోఁగూడఁ సుపర్ణు నెక్కఁ జిరమున్ రామయుండను
డెక్కె నా, యనయోగ నివ్విధప్రభావముల నాకృష్ణ
యానంబునన్. 241

క. గరుడుఁడు నడునఁగ దూరము
జరగి హరియును సలిలపాలునన్నిధి బాణా
సురగోగణములయునికియు
స్థిరముగ విని యతనినెక్కి చేరనెంచెనన్. 242

వ. సుపర్ణున కిట్లనియె. 243

1 గృహాంతరంబుకై, యరిగినఁ. 2 తను నిమిరు.

క. [illegible]
[illegible] సునిచినాండు త[illegible]
[illegible]
[illegible] నేని [illegible] 244

వ. [illegible] నాగ[illegible]ం పిట్టనిరొ. 245

క. [illegible]
[illegible] సిరజనాభా
[illegible]
[illegible] 246

క. [illegible]
[illegible] నిపురికం
[illegible]
[illegible] 247

వ. [illegible] 248

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible] నింగిముట్టఁగా
[illegible] డన్.

క. [illegible]
[illegible] చేసన్న
[illegible]
[illegible] 250

వ. తదనంతరంబ. 251

సీ. నిస్సాణరావంబు నింగి ముట్టఁగ భటాళి
  శంఖనాదంబులు సవదరింపఁ
గరికరశీకరాసారములు విక్రాంగఁగ
  మకుటముక్తారుచి మక్కళింప
తురగహేషారవోద్ఘుష్ట ఘోషప్రస్రుత
  సింహనాదంబుతోఁ జెలిమిసేయ
శకటనేమివిభిన్న సర్వంసహాఘూళి
  భటభూషణరజంబు బాదరింప
తే. సకలదిశలును నిండి సైనికులు గొలువఁ
దన్నుఁ గొనియాడ సమదగంధర్వగణము
ప్రకటరుచితోడ ధవళాతపత్ర మొప్ప
వరుణుఁ డరుదెంచె విక్రమోద్ఘటన మెఱయ. 252

క. కొడుకులు మనుమలుఁ గొలువఁగ
విడు విడు మని శూరగణము వేగిరపడఁగాఁ
గొడుగులు గగనము గప్పఁగ
జడనిధిపతి వచ్చి నిలిచె సమరతలమునన్. 253

వ. ఇట్లు నిలిచి దివ్యనివహాజేగీయమానానూనచారిత్రుం డగు
వరుణుండు బహుశరంబులఁ బొదివినం గైటభాంతకుండు
స్వకీయధనుర్విద్యాకౌశలంబునఁ దదీయసాయకంబులు ఖం
డించి మఱియును వైష్ణవాస్త్రంబు ప్రయోగించినం [illegible]

[illegible] ప్రాంశుసముదాయంబు [illegible] వాస్త్రంబు నుప
[illegible] చేసి సత్కరించె. 254

మహాస్రగ్ధర. జలజాతాప్తుం డంత [illegible] ప్రభావలయం [illegible]
[illegible] తేజః
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] విస్మయమున [illegible]
[illegible] 255

క. [illegible] బున్నంగ
[illegible] విస్మయమున
[illegible]
[illegible]. 256

వ. [illegible] సుదు [illegible] సీమ [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] చేసిన [illegible] [illegible],
[illegible].

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. 258

క. నీకు వికారము దగునే
మాకెల్లను బుద్ధి చెప్ప నగునుం బ్రౌఢగా
జేకొని యున్నాఁడవు నసుకు
నాకృష్ణుని నాభిమూల మని జగ మెల్లుఁ గనన్. 259

క. వసుధాసురుఁ గొని చూడిన పని
నవసిజనేత్రుఁగను ముట్టి నష్టాంగముగ ని
త్కారముల మోడ్పును నప్పుడు
సురరిపుగోగణము చెప్పి నాల్గు నమస్కృతిన్. 260

క. ఆనాగరవిభుఁ డిట్లను
బాస వలికినాఁడ నేను బాలునితోడన్
నీసురభుల నే నసువులఁ
బాసినపుడు గాని యసురులకీయ బోనన్. 261

క. ఈనంటిఁ గాన నను నను
మానము లేకుండఁ జంపి మఱి గోగణమున్
నీ నేర్పునట్లు గొనిపో
మ్మానలినదళాక్ష త్రిభువనోత్తమమూర్తీ. 262

క. అనుపమం గరుణారసమున
మన మభిషేకంబు చేయఁ బోకొనసి నా
దనుజునియాఁవుల నిచ్చును
జనియెం బుదిక నరుఁ డంత సంతోస మునఁగన్. 263

వ. ఇవ్విధంబునం బురంబు చేరఁగ జనునప్పుడు. 264

సీ. గంధర్వజయజయగానవాదంబులు
శంఖారవంబులు సామ్ము చేయ

ముత్యాల సేసలు మొల్లంబులతోఁ గూడ
 సుమనోవృష్టిప్రస్తుతులు సొబగు మీఱ
వాద్యగీతస్వనములతోఁ గళాసంపత్తితోఁ
 విబుధజాలప్రభ విన్యాస మంద
బహుళస్ఫురత్ప్రసాదజములు
 కీర్తిలంబులు గేలి సేయ

గీ. సుగుణగరిష్ఠుఁడు సుమమాలికల నొసంగి
సత్తమపుత్రికాప్రదత్తవాగ్విలాస
మునిజనశ్రేష్ఠుఁడు నవ్యశోభమాంద్యాస
ప్రాగ్నిర్ణయము చేసి చెప్పె సత్యవ్రతుండు. 265

సీ. మానినీమంగళమంజులకరరచిత
 కీర్తనాశోభనకలితంబు
కామినీకామినీకలహప్రసాదిత
 కాంచనాకృతి నూతనాంబు
సరసకథాలాపసంగీతలసితమహోత్స
 చతురకథకసత్కృతసంచితంబు
రంగనాగంధుపుష్పమాలాలసద్గంధ
 పరిమళపుష్పవల్లీప్రకటితంబు

గీ. విలసితసుగంధపుష్పమాలికలగంధ
స్ఫురితవిపులమంటప రంగస్థలంబు
నందు నిత్యోత్సవము చూచెను కలంక
మంత గాంచె సుతుఁడు సత్యవ్రతుండు. 266

క. ద్వారావతీపురంబున
శౌరిఁ గొలిచి వచ్చునట్టిసురగణము లొ
ప్పారితసుమనోవర్ష మ
పారముగా మోఁదఁ జేసి ప్రస్తుతితోడను. 267

వ. నారాయణునకుం బ్రణామంబు లాచరించి సన్మునిప్రకాండములు మానసులై తొలంగి చూచుచుండిరి తదనంతరంబ. 268

సీ. గళితమదోదకగండస్థలీసంగి
మధుపఝంకారోత్తమత్తగజము
హేషారవోద్ధతిపోషితనిస్సాణ
పటహభేరీధ్వానబహుళహయము
ప్రాకారచిత్రరత్నబహువిధతరధామ
లిప్తసౌధసమూహవీథీస్థలము
ఫాలస్థలీకృతప్రకటితాంజలిపుట
పరిచారికావళీభాసురంబు
ఆ. ద్వారఖచితరత్నతోరణోపాంతరా
లంబిమౌక్తికోపలసిత మైన
నగరి చొచ్చె శౌరి నానావిధానూన
వినుతిలసితహృద్యవేషుఁ డగుచు. 269

ఆ. విష్ణుఁ గొలిచి వచ్చువిబుధగణం బెల్ల
మృగమయూరగజతురగఖగశలభప
తత్త్రినివహాద్భుతరథంబులు డిగి విష్ణు
వెనుక నగరిలోనఁ జనిరి యంత. 270

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 271

వ. [illegible] యీతం డసా
[illegible] మీకుం గావించి ము
[illegible] నగ [illegible] నవస్య
[illegible] భాగ్యంబున
[illegible] బహువిధంబుల నా
[illegible] కరిగి [illegible]
[illegible] జనమేజయునకుం జెప్పి సకలచరాచర క్షేమంకర
[illegible] గలంపుమని యతని
[illegible] సూతుండు శౌనకాదిమహామునీ
[illegible] చెప్పెను. 272

ఉ. [illegible] ధారణా
[illegible] సుహృ[illegible] ధారణా
[illegible]
[illegible] నా. 273

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 274

మాలిని.—

పరవిరహితమూర్తిన్ శారదాగారకీర్తిన్
పరిహృతవిబుధార్తిన్ భవ్యసంకల్పపూర్తిన్
యురగశయనభూషా యోగిసంతోషభాషా
చరణశరణపోషా జంతురక్షాభిలాషా. 275

గద్య. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధా
రాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతంబైన
శ్రీమహాభారతకథానంతరంబున శ్రీమన్నా
భాషాభూషణ సాహిత్యరసపోషణ
సంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణ
కీర్తి నవీనగుణసనాథ నాచన
సోమనాథప్రణీతంబైన
యుత్తరహరివంశ
ంబునందు
షష్ఠాశ్వాసము.

ఉత్తరహరివంశము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్సు వారిచే
శ్రీ ‘రామ’ ప్రెస్సున ముద్రితము.—1937—750.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
[illegible] ...	1	4
[illegible] ...	1	8
[illegible] ...	0	14
[illegible] ...	0	8
[illegible]	2	8
[illegible] ...	0	4
[illegible] ...	1	8
[illegible]	1	0
[illegible] ...	4	0
[illegible] ...	0	2
[illegible] ...	5	8
[illegible] 2 [illegible] ...	7	0
[illegible] 7 [illegible] ...	14	0
[illegible] 3 [illegible] ...	13	0
[illegible] ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ,, ...	2	0
[illegible] ...	2	0
[illegible] ...	5	8
[illegible] ,, ...	3	12
[illegible] ,, ...	3	12

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆదిపర్వము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు	...	1	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనములు	...	0	8
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము, కావ్యతీర్థ జనమంచి శేషాద్రిశర్మ్మగారిది, 3 సంపుటములు	...	12	0
డిటో 7 సంపుటములు	...	14	0
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, సిద్ధంటుత్రయము	...	0	12
డిటో కాలికోబైండు	...	1	0
ఆంధ్రభాషార్ణవము, పద్యకోశము, కోటి వేంకనార్యకృతము		0	12
డిటో కాలికోబైండు	...	1	2
ఆంధ్రశబ్దమంజరి, శ్రీ సీతారామాచార్యకృతము	...	0	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము, కేతనకవి, [illegible]	...	0	4
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, [illegible], [illegible]	...	0	8
ఆంధ్రీకృతలఘుకౌముది	...	2	0
ఆంధ్రీకృతకావ్యాదర్శము	...	1	0
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము [illegible]		2	0
ఉత్తరహరివంశము	...	1	8
కవికర్ణరసాయనము, ([illegible])	...	1	8
కళాపూర్ణోదయము, పింగళిసూరనామాత్యులు	..	2	4
కాశీఖండము, [illegible]	...	1	8
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
కృష్ణరాయవిజయము, కుమారధూర్జటికృతము	...	0	8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, కాలికోబైండు	...	0	8
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు	...	7	8
చాటుపద్యమణిమంజరి, [illegible], ప్రథమభాగము	...	1	4
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	2

		రూ.	అ.
		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
[illegible]	...	1	2
[illegible]	...	1	0
[illegible]	...	0	2
[illegible]	...	1	8
[illegible]	...	2	0
[illegible]	...	0	1
[illegible]	...	0	10
[illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	14
[illegible]	...	1	0
[illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	4
[illegible]	...	1	0
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	10
[illegible]	...	0	8
[illegible] సటీక	...	3	0
[illegible]	...	2	4
[illegible]	...	4	0
[illegible]	...	1	2
[illegible]	...	0	1
[illegible]	...	2	0

		రూ.	అ.
మార్కండేయపురాణము, [illegible]	...	1	12
[illegible]	...	0	10
[illegible]	...	0	12
[illegible]		2	8
[illegible]	.	0	8
[illegible]	...	0	3
[illegible]	...	2	4
[illegible]	...	0	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	8
బాలచంద్ర[illegible]		0	8
శ్రీ[illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	6
[illegible]	...	0	12
బాలసరస్వతీయము, [illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	10
లంకావిజయము ([illegible]), [illegible]	...	1	4
[illegible]	...	1	0
[illegible]		4	0
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	1	4
విజయవిలాసము, [illegible]	...	0	8

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
[illegible], సటీక, ఆంధ్ర[illegible]	...	0	5
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	1	0
[illegible] (2718) [illegible]	...	1	12
,, (2718) ఆంధ్ర[illegible]ముతో	...	3	8
[illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	8
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	6
[illegible], శ్రీ[illegible]	...	1	0
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
[illegible]	...	0	12
[illegible], సటీక, [illegible], [illegible]	...	1	4
[illegible]	...	0	10
[illegible], శ్రీ[illegible]	...	1	0

[illegible], సటీక, [illegible] మూలనాంశములు [illegible] ముద్రింపబడినది. టీక, వివరణము మిక్కిలి [illegible]. గనుక ఇదివరకు ప్రకటింపబడిన ప్రతులకన్న బాగుగనున్నది.

సాధారణప్రతి	...	2	0
[illegible] కాగితములు, కాలికోబైండు	...	3	8
[illegible], సటీక	...	0	8
[illegible], శ్రీ[illegible]	...	0	12
[illegible], సటీక	...	2	8
[illegible]	...	0	12

వచనగ్రంథములు.

		రూ.	అ.
ఆంధ్ర[illegible]		౭	౦
[illegible]	...	౬	౮
ఆంధ్ర[illegible]	...	౨	౮
,, [illegible]	...	౨	౪
,, [illegible]	...	౨	౪
,, [illegible]	...	౪	౦
,, [illegible]	...	౨	౮
,, [illegible]	...	౪	౦
,, [illegible]	...	౪	౦
[illegible]	...	౨౦	౦
ఆంధ్ర[illegible]	...	౧౨	౦
శ్రీ[illegible]	...	౩	౮
[illegible]		౩	౦
[illegible]	...	౦	౮
శ్రీ[illegible]	...	౦	౨
శ్రీ[illegible]	...	౧	౧౨
ప్రాచీనదేశచరిత్రలు	...	౧	౧౨
[illegible]	...	౦	౧౨
[illegible]	...	౦	౧౨
,, [illegible]	...	౦	౮
శ్రీ[illegible]	...	౬	౦
నీతిచంద్రిక, [illegible]	...	౦	౬
పంచతంత్రము, వచనము, [illegible]	...	౦	౬

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్సు,
292, ఎస్ప్లనేడ్, మద్రాసు.